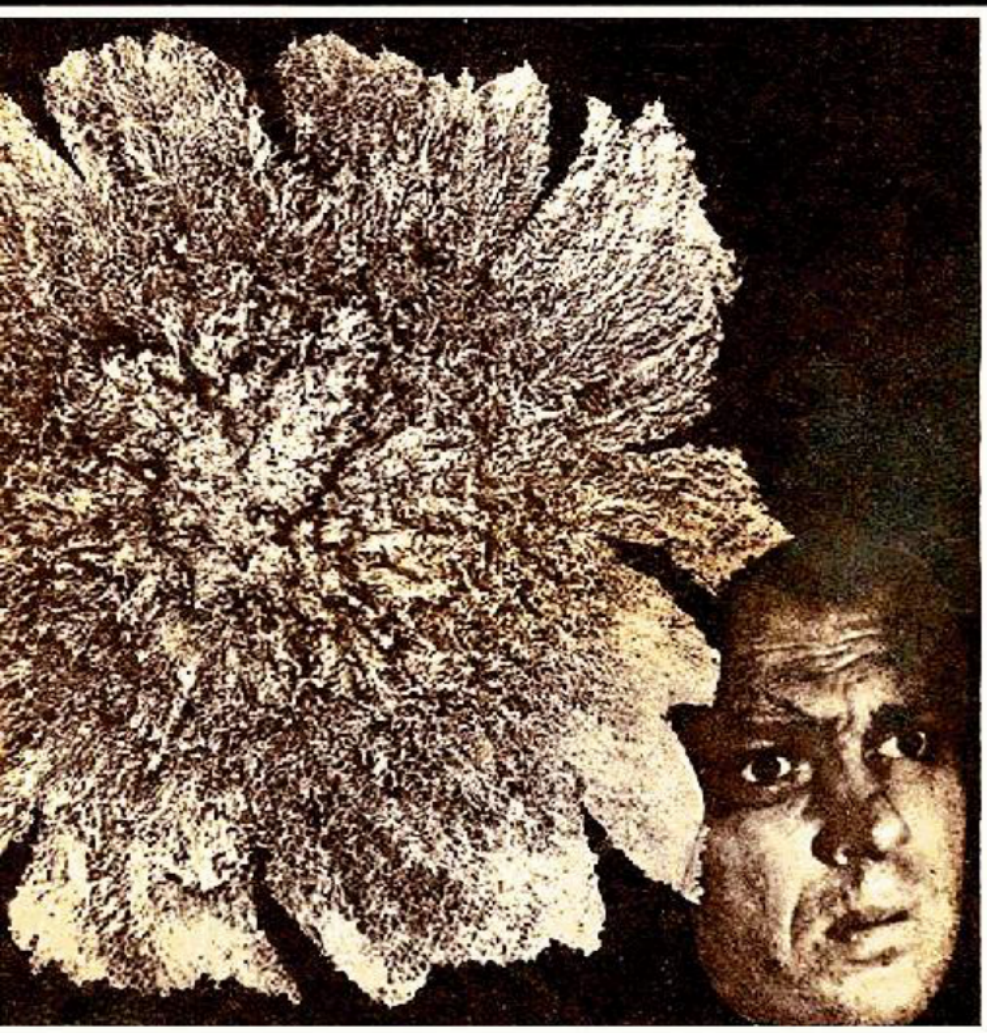

KAREL ČAPEK

KRAKATIT

EDITURA TINERETULUI

**KAREL
ČAPEK**

krakatit

virtual-project.eu

== aladrian ==

Traducere și cuvânt înainte de Jean Grosu
Desenul copertei: G. Marinescu

KAREL ČAPEK

Krakatit

Československy spisovatel 1958

**Editura Tineretului
1967**

Cuvânt înainte

Karel Čapek s-a născut la 9 ianuarie 1H90, la Male Svatoňovice, ca fiu al unui medic de țară. Copilăria și-a petrecut-o la poalele munților Krkonoše, în satul Upice, ale cărui nostalgii avea să le păstreze întreaga viață. Peregrinează apoi, urmându-și tatăl, la Hradec Kralové, Brno și Praga, unde-și termină gimnaziul în 1907, după care se înscrie la facultate, devenind la absolvire doctor în filozofie. Bibliotecar, un timp, la biblioteca Academiei din Praga, lucrează apoi între 1917 și 1920 în redacția ziarului *Narodni Listy*, timp de doi ani e coredactor șef al revistei *Nebojsa* (Nu te teme), iar în 1921 intră în redacția ziarului *Lidové Noviny*, pe care n-o mai părăsește până la moarte (1938); o moarte timpurie, neașteptată, survenită la numai un an de la aceea a președintelui primei Republici Cehoslovace, *Thomaš G. Masaryk*, cu care fusese bun prieten și pe care îl evocă în volumele sale, „Convorbiri cu T. G. Masaryk” (1928-1935); dar o moarte explicabilă prin violența evenimentelor tragice pe care le trăia poporul cehoslovac, evenimente pe care el le prevăzuse, împotriva cărora avertizase, dar cărora nu le mai putea supraviețui.

Încă din copilărie climatul în care a trăit Čapek trebuie să fi fost propice marilor dezvoltări. Iosef, fratele lui, mort într-un lagăr de exterminare nazist, cu care a colaborat îndeaproape și de care l-a legat o prietenie strânsă întreaga viață, era pictor și scriitor. Helena, sora lui, a ajuns scriitoare. Călătoriile de studii, întreprinse încă din prima tinerețe în Germania și Franța, îi vor fi lărgit fără îndoială și ele acel orizont spre care începuse încă din gimnaziu și apoi ca student, primele dibuiri urmate de primele apariții în reviste, adunate apoi împreună cu fratele său, în volumele „Adâncimi strălucitoare” (1920) și „Grădina uriașului” (1918), după ce între timp publicase singur „Chin dumnezeiesc” (1917) și „Schițe penibile” (1917) cărora li se mai adaugă, în același an, „Pragmatismul sau filozofia vieții practice”. Acest ultim titlu e important pentru că el denotă o preocupare, o permanență, pentru multă vreme de aci înainte, o filozofie personală influențată de pragmatismul lui William James, care nu avea să fie revizuită decât în ultima etapă a vieții.

Format în perioada ce premerge primului război mondial, cu tot cortegiul ei de agnosticisme și nationalisme, Čapek ancorează în pragmatism și relativism nu numai dintr-un caracteristic spirit neconformist. ci și din convingerea sinceră că singura valoare pozitivă a vieții e cotidianul și omul obișnuit Spirit analitic, multilateral interesat de obiectul studiului său, el se plasează cu răbdare în unghiuri și lumini diferite, pentru a-și confrunta investigațiile și a înfățișa apoi un tablou poliedric al lumii. Metoda, fructuoasă pe plan literar, dar și pe planul artelor plastice, de care se ocupă intens un timp, îi îngăduie să se rupă și să

provoacă ruperea noii generații de scriitori cehi de vechea literatură pesimistă, disperată sau nihilistă a perioadei antebelice, de decadentismul ei simbolist, pentru a afirma, în limitele unui scepticism binevoitor, un larg și surâzător umanism, aplecat cu precădere asupra oamenilor și lucrurilor mărunte, veritabile valori ale unei vieți cu viitorul incert.

În acest climat, Čapek este unul dintre inițiatorii Almanahului 1914, prima declarație-program a grupului „Modern”, căruia îi era afiliat și care împărtășea aceste concepții.

Scrierile lui Karel Čapek, în această primă perioadă, sunt impresionante prin zbuciumul sufletesc, prin neliniștile căutărilor celui ce descoperă omul mărunț și începe să descifreze realitatea, închegând primele pagini critice, de o vehemență neașteptată, e drept, dar limitată, irosită în concluziile unei totale neîncredere în putința omului de a aduce vreo rezolvare marilor probleme umane. Adevărul însuși fiind relativ, relative sunt și soluțiile. De aici, acea concepție a unei civilizații maligne, a civilizației letale a omului, destinat să sucombe prin propriile lui realizări. De aci teama de viitor, viitor compromis de o civilizație dezlănțuită; de aci întoarcerea înapoi a privirilor spre acea țară a făgăduinței, pe care o ascund bucuriile simple și tihnite ale unei vieți patriarhale.

În 1920 se publică și se reprezintă piesa „R.U.R.”, dramă utopică și colectivă în trei acte și un prolog”. Piesa, după a cărei reprezentare Čapek devine secretar literar al teatrului de la Vinohrady, unde între 1921-1923 funcționează și ca regizor, îi asigură autorului celebritatea mondială și introduce în limbajul modern un cuvânt nou: robotul (de la robota, în cehă: muncă). Un savant, simbolic numit Rațiune, descoperă secretul fabricării roboților vii, în carne și oase, lumea capitalistă îi fructifică, iar roboții, într-o anumită fază a evoluției lor cantitative, declanșează o catastrofă mondială. Viitorul apare în culorile cele mai sumbre. Mașina este, fără îndoială, destinată să nimicească omul. Lucru în esență adevărat atâta vreme cât această civilizație se confundă cu lumea capitalistă, dar categoric conservator prin generalizare. Čapek va rămâne multă vreme prada acestei confuzii. Critica este însă impetuoasă, impresionantă, ironia amintește de filmul „Timpuri Noi” al lui Charles Chaplin, fantasticul îmbracă realitățile tragicomice ale marii industrii bazată pe exploatare. Și, în ultimă analiză, scriitorul își afirmă totuși, în limite încă sentimentale, încrederea în forța regeneratoare a omului înnobilit de iubire în triumful final al rațiunii și al vieții pe pământ: „Și se vor dăruia mașini și case, se vor năruia sisteme sociale, numele faimoase ale marilor acestei lumi vor pica la pământ, ca frunzele moarte, numai tu, iubire, vei înflori mai departe pe ruine și vei încredința vântului semințele vieții”. Iată cuvintele ce reprezintă chintesența ideologică a acestei opere științifico fantastice prin care dramaturgia cehă s-a afirmat pentru prima oară pe plan universal.

Preocuparea pentru viitorul omenirii revine și în piesa „Din viața

insectelor” (1921), în „Cazul Makropulos” (1922), pledoarie împotriva nemuririi, total inutilă din moment ce viața e mereu aceeași sau în „Fabrica de absolut” (1922), de asemeni de reputație universală, una din cele mai izbutite lucrări științifico-fantastice din literatura mondială. Inginerul Marek izbutește să realizeze un carburator de combustie totală: atât de totală încât eliberează și absolutul statornicit de panteism în toate formele existente ale materiei. Bineînțeles, intrat în sfera lumii capitaliste, carburatorul începe să fie produs în serie și tot în serie se eliberează și absolutul pe întreg mapamondul, de unde o adevărată furie religioasă, o veritabilă avalanșă de produse, nimănui necesare, și o serie de alte mii de neajunsuri ce sfârșesc cu un fel de conflagrație mondială. Atmosfera sugerează, cu previziuni uimitoare, realitățile afirmării fasciste în Europa. Autorul protestează împotriva războiului, împotriva acelei catastrofe care în paginile cărții lasă puțini urmași; dar soluția, aceea a încrederii în om, este mai degrabă sentimentală.

Literatura memorialistică (Italia 1923, Anglia 1924, Spania 1930, Olanda 1932 și țările Nordului 1936) poate fi închipuită sub forma unei serii de pauze în încărcatul program de ani al lui Capek: observațiile sunt însă pregnante, incizate în forme de neuitat.

Importantă în totalitatea operei lui Čapek este însă trilogia romanelor: „Hordubal” (1933), „Meteor” (1934) și „Viață obișnuită” (1934), dintre care cel mai valoros ni se pare „Hordubal”, savantă analiză psihologică a strivirii încete a unui om mărunț.

În fond și această trilogie proclamă aceeași dragoste de om, caracteristică întregii mie opere, și aceasta pentru simplul motiv că - așa cum notează prozatorul și dramaturgul ceh Ivan Klima - năzuințele lui Čapek spre o lume armonioasă și fără contradicții, spre înțelegere reciprocă și soluționarea pașnică a tuturor marilor contradicții și probleme ale epocii a fost, în timpul vieții sale, o dorință tragică și irealizabilă. Aceasta cu atât mai mult, cu cât criza contemporaneității nu însemna pentru el numai o criză economică, ci și una intelectuală, o criză a relațiilor umane în raport cu aceea a relațiilor sociale. Maturitatea atinsă de scriitor în aceste volume, chiar dacă a dus la rezultate inegale, prefigurează însă marile lui hotărâri personale din ultima etapă a vieții.

În lumina acestor scrieri, și mai ales a celor din ultimii ani (când nostalgia patriarhalismului, caracteristică primei perioade, a fost înlocuită de îndemnul deschis la luptă activă), nu-i greu de presupus locul pe care Čapek îl ocupă în literatura cehoslovacă și europeană dintre cele două războaie mondiale. Ca unul dintre cei mai populari autori ai primei Republici Cehoslovace, el a adus o contribuție importantă la crearea culturii noului stat; evident, această contribuție, care avea să-l urce la un moment dat pe podiumul de scriitor oficial al republicii, nu-l putea sustrage inevitabilelor contradicții semnalate până acum. Opera rămâne totuși pozitivă în intențiile ei, umanismul ce o caracterizează împrăștiat lumini ce

ajung la distanțe mari, ca și renumele autorului. De altfel, opera lui Čapek presupune o evoluție continuă și ultimele lui realizări îl transformă într-unul dintre cei mai de seamă reprezentanți ai literaturii progresiste cehoslovace. Dar ceea ce surprinde, poate, cel mai mult în gândirea acestui scriitor animat de o nesfârșită dragoste pentru om, nu sunt acele concluzii finale la care trebuia în mod fatal să ajungă, ci o nemaipomenită putere de anticipare. „R.U.R.”, „Fabrica de absolut”, „Krankatit” sau „Războiul salamandrelor” cuprind pagini ce prefigurează, cu zeci de ani înainte, nu numai realitățile pe care le-am trăit ieri, ci și pe cele de azi.

Este neîndoios că primele confirmări aduse de zguduirea nazistă a propriilor lui anticipări nu aveau să rămână fără urmări în mintea și în inima scriitorului.

În ultimii ani ai vieții, Čapek avea să tragă acele ultime consecințe ale propriei lui clarviziuni, ale bătăliilor cu sine însuși, ce-l duseseră până acum la un fel de „înapoi la natură”, la acea călduță dizolvare a spaimei față de viitorul umanității în soluția unei bune înțelegeri și iubiri generale, în ridicarea faptului mărunț pe planul unor valori supreme. Dacă până acum putuse încă acorda credit unei posibile eficacități a democrației burgheze, dacă violența în slujba umanității i se putea părea încă absurdă și în toate cazurile neavenită, zguduiriile din Germania lui Hitler, zguduiri presimțite încă în „R.U.R.” și „Fabrica de absolut”, aveau să-i violenteze conștiința și să-i exacerbeze luciditatea. În felul lui, cu mijloacele lui, folosind o parabolă curățată de ramuri vitrege, Čapek trage un prim și tragic semnal de alarmă: „Războiul salamandrelor” (1936), utopie fantastico-științifică îmbrăcând de fapt unul din cele mai virulente pamflete sociale scrise vreodată, și aceasta într-o vreme când mulți oameni se încăpățâneau încă să creadă că nu e cu puțință să existe, în plin secol al douăzecilea, o ideologie capabilă să afirme prioritatea instinctului și a forței brutale.

Descoperite de un oarecare căpitan de cursă lungă, Van Toch, intrate în circuitul național și internațional al societății capitaliste, salamandrele lui Čapek dezlanțuie o catastrofă mondială și, în ultimă analiză, sugerează atmosfera apocaliptică a unei Europe în fermentație fascistă. Scris cu vervă de zile mari, romanul folosește toată gama mijloacelor scriitoricești, de la ironic până la incisivitate, înfățișând un tablou în care sunt prefigurate până și conferința de la München sau lagărele morții de la Dachau și Auschwitz. Și totuși, Războiul salamandrelor” era numai un semnal de alarmă. E drept, un semnal ce demască într-un chip zdrobitor natura antiumană a imperialismului și a monstruoșității fasciste căreia i-a dat naștere - dar care se oprește aici. În același an, Čapek scrie însă „Molima albă” și, înfățișând de data aceasta imaginea alegorică a unei Europe devastate de nazism, aluziile la Hitler sunt evidente. Iar în piesa „Mania”, scrisă cu un an mai târziu, urmează îndemnul: „puneți mâna pe arme”. „Echipa întâia” (1937), dominată de spiritul de solidaritate a muncitorilor

uniți în lupta împotriva forțelor răului, continuă ideea, reluată de altfel, sub altă formă și pe un alt plan, în ultimul roman al lui Čapek, din păcate neterminat, „Viața și opera compozitorului Foltyn” (1939), care pune problema răspunderii morale a artistului, folosind vechea și predilecta metodă a surprinderii materialului din mai multe unghiuri, fără a mai ajunge însă la concluzii relativiste, ci, dimpotrivă, la concluzia fermității de granit a gândirii.

În contextul operei lui Čapek, „Krakatit” (1924) aduce, întrucâtva, o notă aparte. Fantasticul își impune și aci punctele de plecare ca în „R.U.R.”, „Fabrica de absolut” și „Războiul salamandrelor”, analiza psihologică a eroului prevestește o alta, mult mai adânci, pe care avea s-o întreprindă în „Hordubal”, iar exercițiile polițiste, aplicate în acțiunea acestui roman, vor fi reluate și amplificate nu peste mulți ani în „Povestirile dintr-un buzunar” și „Povestirile din celălalt buzunar” (1929). Și aici, ca în „R.U.R.”, „Fabrica de absolut” și „Războiul salamandrelor”, gândirea savantă a unui om sau numai intuiția lui practică produce o descoperire uluitoare, ale cărei consecințe posibile afectează soarta întregii lumi. Și aici, în sfârșit, soarta acestei lumi ni se înfățișează cutremurată de neliniști, cu orizontul întunecat de certe sau posibile catastrofe; soluțiile rămân suspendate, idealurile se repliază înfricoșate, proiectându-se în sens invers, înapoi, spre cuminențiile unei vieți patriarhale; e aceeași revenire la sursă, atât de mult cultivată de Čapek în îndelungii săi ani de dibuiri și căutări, de deznădejdi și speranțe, de înțelegere zguduitoare a unei vremi, dar de o nu mai puțin dramatică plafonare a concluziilor ei firești; suntem încă departe de radicalizarea gândirii acestei surprinzătoare conștiințe de scriitor care s-a priceput, descifrând prezentul ca puțini alții, să aștearnă o impresionant de exactă cronică a viitorului, fără a izbuti să-i dea decât în cele din urmă sensul vital, în „Molima albă” și „Mama”.

Și totuși, „Krakatit” aduce o notă aparte. Amenințarea izvorâtă din descoperirea uluiitorului exploziv al inginerului Prokop plutește ca un nor greu peste viața umanității, împrăstie prevestiri de taifun, dar taifunul nu se dezlănțuie ca roboții savantului Rațiune, ca separatorii de absolut ai inginerului Marek sau chiar ca salamandrele căpitanului Van Toch; catastrofele rămân potențiale, se consumă prin ele însele. Ucenicul vrăjitor, care dezlănțuie elementele și mătură suprafața pământului în „R.U.R.”, „Fabrica de absolut” și „Războiul salamandrelor” joacă în „Krakatit” un rol de mâna a șaptea. Unic deținător al secretului propriei sale descoperiri, eroul nu-l va divulga niciodată, mai mult, îl ucide în el, pentru a feri de ucidere milioane de vieți: îl uită. Prokop refuză și își refuză tot ce i-ar putea periclita această supremă negare a unei științe aservită exploatarei și militarismului, a reversului distructiv al științei. „Gândește-te, om de nimic”, îi spune Prokop femeii pe care totuși o iubește, „că ai vrut să asasinezi mii și mii de oameni, că ai ajutat să fie măturate de

pe suprafața pământului orașe întregi, iar lumea noastră, da, a noastră, nu a voastră, lumea noastră, a oamenilor, să fie distrusă! Da, distrusă, asasinată, pulverizată. De ce ai făcut asta? De ce?” *Abstracție făcând de o psihologie contorsionată și de un caracter colțuros, genial și obscur, suav și brutal - abstracție făcând de toate acestea sau, poate, tocmai din pricina lor, Prokop se avântă în luptă, cu o singură armă - încăpățânarea, cu o singură voință - a nu ceda, și cu un singur ideal - dragostea pentru umanitate, căreia îi jertfește, cum se pricepe el, propria lui dragoste. Chinuit de disperare și îndoieli, pradă propriilor lui slăbiciuni omeneste, la un pas de slăbiciunea supremă, de renunțare, rămâne totuși de neclintit și, în cele din urmă, culege triumful. E o izbândă dobândită cu mijloace pasive, suntem încă departe de „Mama” care-i întinde arma, cu propria ei mână, ultimului fiu, dar e o victorie a omului, o victorie a principiilor umanității asupra unei întocmiri sociale ce nu are nimic comun cu umanitatea, o victorie a științei care-și afirmă răspunderea față de om. Imaginând, în 1924, pe Prokop, Čapek îl plasează în aceeași cumplită dilemă, în aceeași cumplită dramă generată de implacabilul simț de răspundere față de umanitate ce trebuie să-l caracterizeze pe savantul zilelor noastre - în care îl plasează Dürrenmatt, în „Fizicienii”, pe Moebius. Însă în timp ce Dürrenmatt își proiectează eroul, în deceniul nostru, pe decorul unei experiențe trăite, experiența bombelor atomice și cu hidrogen, Čapek își aruncă privirile înainte cu mai bine de două decenii, intuind, încă de pe atunci, ceea ce avea să afirme mult mai târziu, într-un admirabil simbol al condițiilor și răspunderilor omului de știință contemporan Robert Jungk: că anume, dacă Shakespeare l-ar fi scris pe Hamlet în zilele noastre, nu l-ar fi făcut pe eroul său prinț, ci, fără îndoială, fizician nuclear. Sau, adăugăm noi, chimist, așa cum era inginerul Prokop. Oricât de tragică ar fi această dilemă, ea nu e însă fără ieșire. „La ce-i nevoie de o explozie atât de mare?”, îl întreabă pe Prokop în ultimele pagini din „Krakatit” un bătrân întâlnit întâmplător. „Mai faci rău cuiva... Mai bine caută, poate găsești ceva... ei... cum să spun, un fel de pf pf pf...; ceva care să nu facă decât puf, puf... și să pună în mișcare ceva, ca oamenii să poată lucra mai bine și mai lesne. Mă înțelegi?” În zilele noastre, pe care Čapek le anticipează cu atâta luciditate, ideea aceasta s-ar putea traduce prin folosirea pașnică a energiei atomice. Sunt astfel ușor de recunoscut, sau de reconstituit, în paginile acestui roman, realități ce aveau să fermenteze toată zbuciumata istorie contemporană a continentului și a lumii, de la ascensiunea fascismului până la Hiroșima și până în zilele noastre. În urmă cu patru decenii, Čapek anticipa: și anticipa de o manieră tulburătoare, și în numele unui umanism care, dacă era abstract și utopic în timpul primelor mari elanuri, devine, în cele din urmă, umanismul activ al gânditorului care înțelege că o umanitate trebuie nu numai proclamată, ci și apărată, nu numai definită, ci și impusă. În sensul acesta, Karel Čapek rămâne una dintre figurile cele*

mai remarcabile ale epocii sale.

JEAN GROSU

I

O dată cu înserarea, ceața zilei mohorâte deveni mai densă. Aveai impresia că te streкори printr-o substanță rară, jilavă, care se închide în urma ta odată pentru totdeauna. Ai vrea să te vezi acasă. Acasă, lângă lampa de pe masa ta de lucru, în cutia celor patru pereți. Nicicând nu te-ai simțit atât de singur și părăsit.

Prokop își croiește drum de-a lungul cheiului. Îl ia cu frig și fruntea lui e brobonită de sudoarea slăbiciunii; ar vrea să se așeze pe una din băncile umede, dar se teme de gardieni. Are senzația că se clatină; da, în dreptul morilor din Orașul vechi, cineva l-a ocolit de departe, ferindu-se de el ca de un bețiv. Acum, se străduiește din răputeri să pășească drept. Iată, din direcția opusă vine spre el un individ cu pălăria trasă pe ochi, cu gulerul paltonului ridicat. Prokop strânge din dinți, se încruntă și își încordează toți mușchii ca să-și impună o ținută ireproșabilă. Dar, ajuns în dreptul trecătorului, mintea i se întuneacă și, pe neașteptate, lumea toată începe să se învârtă cu el; deodată, vede de aproape, de foarte aproape, o pereche de ochi pătrunzători ațintiți asupra lui și, în aceeași clipă. Prokop se izbește de umărul unui necunoscut, rostește, mecanic, ceva ce aduce a „scuzați, vă rog”, apoi se îndepărtează cu o demnitate crispată. După câțiva pași se oprește și se uită înapoi; omul stă pe loc și privește fix în urma lui.

Prokop se întoarce și pornește mai grăbit, dar nu se poate stăpâni și din nou întoarce capul și se uită înapoi, omul stă mereu pe loc și privește în urma lui, ba, până la urmă, de atâta concentrare, și-a scos capul din guler, lungindu-și gâtul ca o broască țestoasă. „N-are decât să se uite cât o vrea”, își spune Prokop neliniștit, „eu unul nu mai întorc capul”. Și merge, cum poate mai bine; deodată, aude în urma lui zgomot de pași. Individul cu gulerul ridicat îl urmărește. Se pare că aleargă. Și, cuprins de o spaimă cumplită, Prokop o ia la fugă.

Dar iată că lumea începe iar să se învârtă cu el.

Răsuflând din greu și clănțănind din dinți se sprijini de un copac și închise ochii. Se simțea nespus de rău, îi era teamă că se prăbușește, că-i plesnește inima și sângele îi va țâșni pe gură. Când deschise ochii, îl văzu foarte aproape de el pe tipul cu gulerul ridicat.

— Nu sunteți, cumva, inginerul Prokop? îl întreabă acesta, pare-se pentru a nu știu câta oară.

— Eu... eu... n-am fost acolo, bâigui Prokop, încercând să ascundă ceva.

— Unde? îl întreabă omul.

— Acolo, rosti Prokop și arată cu capul undeva în direcția

Strahovului. Ce vreți de la mine?

— Ce-i cu tine, nu mă cunoști? Eu sunt Tomeș¹. Tomeș de la Politehnică. Nu-ți amintești?

— Tomeș, repetă Prokop fără să se sinchisească de acest nume. Da, Tomeș, se înțelege... Și... și ce vreți de la mine?

Individul cu gulerul ridicat îl apucă de subsuoară:

— Uite ce, acu, o să te așezi, pricepi?

— Da, răspunse Prokop și se lăsă condus spre bancă. Știți... cum să vă spun... mie nu mi-e bine, mă înțelegeți?

Trase brusc din buzunar o mână înfășurată într-o cârpă murdară.

— Sunt rănit, pricepeți? Afurisită treabă!

— Dar capul, capul nu te doare? Întrebă omul.

— Doare.

— Ascultă, Prokop, reluă omul. Ai febră, trebuie să te duci la spital, înțelegi?! Acum ți-e rău, se vede pe tine că ți-e rău, dar cel puțin încearcă să-ți amintești că noi doi ne cunoaștem. Eu sunt Tomeș. Am fost colegi la chimie. Adu-ți aminte, omule! Tomeș...

— A, da, Tomeș, își auzi Prokop vocea palidă. Pușlamaa aceea. Ce-i cu el?

— Nimic, spuse Tomeș. Stă cu tine de vorbă. Ascultă, trebuie să te bagi în pat, mă înțelegi? Unde stai?

— Acolo, se căzni Prokop să vorbească și cu capul arătă într-o direcție oarecare: lângă... lângă Hybšmonka. Deodată încercă să se ridice: Nu, nu vreau! Nu vreau să mă duc acolo! Nu vă duceți nici dumneavoastră! Acolo... acolo... e...

— Ce?

— Krakatit, șopti Prokop.

— Ce mai e și asta?

— Nimic. Nu spun. Nimeni nu trebuie să se ducă acolo. Pentru că... pentru că...

— Ce?

— Pff, bum! făcu Prokop, zvârlindu-și mâinile în sus.

— Ce înseamnă asta?

— Krakatoe. Kra-ka-tau. Vu-vul-can, știți, vulcan! Mie... mie mi-a smuls degetul gros! Nu știu cum... dar... Prokop tresări și adăugă încet: E ceva înfiorător, omule!

Tomeș se uită la el atent, ca și când ar mai fi așteptat ceva.

— Așadar, - începu după o clipă de tăcere, tu tot de explozii te ții?!

— Tot.

— Și? Cu succes?

Prokop scoase din el ceva ce semăna a răs:

— Ai vrea să știi, nu-i așa? Ehe, băiete, treaba asta nu-i chiar atât de simplă! Nu, nu-i chiar... atât de simplă, repetă, clătinând din cap ca

un bețiv. Ține minte, omule, asta așa... de la sine... de la sine...

— Ce, de la sine?

— Kra-ka-tit. Krakatit. Krrrakatit. Da, dumnealui de la sine... N-am lăsat pe masă decât un pic de praf, pricepi? Restul l-am măturat și l-am strâns în-în-tr-un fel de cu-cutioară... Pe ma-masă n-a n-a rămas decât un firicel-două, atât cât am risipit. Nici nu-l vedeai. Becul acela... la un kilometru depărtare. Știi, ăla nu era acolo. Iar eu... eu în fotoliu, înțepenit, ca o bucată de lemn! Pricepi? Obosit, de prea multă muncă. Și deodată... poc! Eu am zburat la pământ! Geamul s-a făcut zob!... și becul... becul s-a dus! O detunătură ca... ca atunci când face explozie un cartuș cu cremene neagră. Cu-cumplită brizantă! La în-început a-am crezut că a ple-ples-nit aia de por-porce-ponce-por-ce-nal, ah, spuneți, repede, cum se numește chestia aia albă, știți, izolatorul ăla?! Silicat de aluminiu...

— Porțelan...

— Da, cutiuța. Am crezut că a pocnit cutiuța cu tot ce era în ea. Aprind un chibrit și ce să vezi: cutia întreagă, întreagă, întreagă! Iar eu... încremenit... ca un stâlp... până când chibritul mi-a ars degetele. Pe urmă am fugit... departe... peste câmp... pe întuneric... spre Břevnov sau Střešovice. Și, undeva, nu știu unde, mi-a venit în minte cuvântul acela. Krakatoe... Krakatit. Kra-ka-tit. Nnnuuu, nn-a fost așa! În clipa exploziei, când am zburat la pământ, atunci am strigat „krakatit, krakatit.” Pe urmă am uitat de el. Dar cine, cine e aici? Cine sunteți dumneavoastră?

— Colegul Tomeș.

— Aha, Tomeș. Secătura aia! Ăla care împrumuta cursurile de la alții. Nici până azi nu mi-a dat înapoi caietul de chimie. Da, Tomeș, și mai cum?

— Jiři.

— Aha, acuma știu, Jirka. Da, da, tu ești Jirka, știu, Jirka Tomeș. Unde-i caietul acela? Stai, să-ți spun ceva: când o să zboare în aer și restul, o să fie de rău. Ține minte ce-ți spun, omule, în clipa aceea s-a zis cu toată Praga. O mătură de pe fața pământului. O suflă *fffft*! Știi, atunci când va zbura în aer cutiuța aceea de por-țe-lan! Ai înțeles?

— Ce fel de cutiuță?

— Tu ești Jirka Tomeș, da, știu. Du-te la Karlin. La Karlin, sau la Vysočany, și privește de acolo când o să zboare. Hai, fugi, iute!

— De ce?

— Pentru că eu am preparat o sută de kilograme. O sută de kilograme de krakatit. Ba nu... circa o sută cincizeci de grame! Acolo sus, în cutiuța aceea de por-țe-lan. Bagă de seamă, omule, când va exploda... Dar stai, e cu neputință, e un non-sens, bolborosi Prokop, apucându-se cu mâinile de cap.

— Hai, vorbește!...

— De ce... de ce... de ce n-a explodat și cutiuța?! De ce? Dacă pulberea aceea... de la sine... Stai, masa, masa e acoperită cu... cu o tablă... cu o tablă... de... zinc... zinc. De ce a explodat pe masă? Stai... stai, taci, taci, stropși cuvintele între dinți și se ridică de pe bancă, împleticindu-se.

— Ce-i cu tine?

— Krakatit, mormăi Prokop, se răsuci pe călcâie și se prăbuși la pământ cu mintea cufundată în negură.

II

Cel dintâi lucru de care Prokop deveni conștient fu senzația că totul se cutremura cu el într-un uruit continuu și că o mână puternică îl ținea, cu strășnicie, de mijloc. Se temea îngrozitor să deschidă ochii; credea că toate se rostogolesc peste el. Constatând însă că zgomotele nu conteneau, deschise ochii și zări în fața lui un dreptunghi mat prin care se perindau, unele după altele, niște sfere și niște dungi luminoase. Nu era în stare să-și explice fenomenul; privea năuc la aceste himere plutitoare și tresărinde, într-o totală apatie față de tot ceea ce avea să se mai întâmple cu el. După un timp înțelese că zgomotul acela stăruitor era provocat de roțile unei trăsuri și că afară apăreau și se topeau în ceață, niște simple felinare; în cele din urmă, istovit de atâta încordare, închise din nou ochii și se lăsă transportat.

— Trebuie să te culci, rosti încet o voce deasupra capului său, ai să iei o aspirină și pe urmă o să te simți mai bine. Dimineața chemăm un doctor, vrei?

— Cine ești? întrebă Prokop, somnoros.

— Eu sunt, Tomeș. Vii să dormi la mine, Prokop.

— Ai febră. Ce te doare? Unde te doare?

— Peste tot. Capul... Capul mi se învârtește! Așa, știi...

— Stai liniștit. Acasă îți fac un ceai și ai să dormi. Toată povestea asta ți se trage de la enervare, pricepi? Până dimineața îți trece.

Prokop își încreți fruntea în strădania de a-și aminti ceva:

— Da, știu, spuse după câteva clipe, plin de îngrijorare. Ascultă, cineva ar trebui, totuși, să arunce cutiuța aceea în apă. Înțelegi? Ca să nu explodeze.

— N-avea nici o grijă. Acum taci.

— Și... nu crezi că aș putea să mă ridic? Nu te strivesc cu greutatea mea?

— Nu. Stai liniștit.

— ...și tu... tu ai caietul meu de chimie, își aduse aminte Prokop, pe neașteptate.

— Da. Ți-l dau înapoi. Dar acum liniștește-te, m-auzi?

— Ah, mi-e capul atât de greu!...

În acest timp fiacrul uruia în sus pe strada Ječná; Tomeș fluiera în surdină un crâmpei de melodie și se uita pe fereastră. Prokop răsufla gâfâit, cu suspine înăbușite.

Ceața muiase trotuarele și pătrundea până sub haine cu umezeala ei vâscoasă; străzile erau pustii și orele înaintate.

— Mai avem puțin și am ajuns, spuse Tomeș cu voce tare.

Prin piață, fiacrul începu să hurducăie mai voinicește și

numaidecât o coti la dreapta.

— Ascultă, Prokop, ești în stare să faci câțiva pași? Te ajut...

Cu multă trudă Tomeș își târî oaspetele până la etajul doi. Prokop se simțea ușor, parcă lipsit de greutate, și se lăsă aproape purtat pe scară în sus; în schimb Tomeș găfâia din greu și își tot ștergea nădușeala de pe frunte.

— Sunt ușor ca un fir de ață, nu-i așa? se minuna Prokop.

— Da, într-adevăr, mormăi Tomeș cu sufletul la gură, în timp ce deschidea ușa apartamentului.

Prokop se simțea ca un puști, în timp ce Tomeș îl dezbrăca.

— Mama mea... începu el să povestească ceva; știi, mama mea, dar e mult, e mult de-atunci; tata stătea la masă și mama mă lua în brațe și mă ducea în pat, pricepi?

Apoi se trezi întins în pat și acoperit până peste bărbie; clănțănă din dinți și privea cum Tomeș cotrobăiește prin sobă și aprinde repede focul. Copleșit de slăbiciune, îi venea să-și plângă de milă, și într-una bolborosea ceva; se liniști abia în clipa în care Tomeș îi puse pe frunte o compresă rece. Atunci tăcu și își roti ochii încet prin odaie; se simțea miros de tutun și de femeie.

— Mare ștregar ești tu, Tomeș, se auzi vocea lui gravă. Nu te lași de fete, de loc!

Tomeș întoarse capul spre el:

— Ei, și?

— Nimic! De fapt, voiam să te întreb cum o duci? Tomeș dădu din mână, plictisit.

— Mizerabil, amice, mizerabil! N-am un chior.

— Dacă te ții de chefuri...

Tomeș scutură doar din cap:

— E păcat de tine, știi? reluă Prokop grijuliu. Tu ai putea... Uite la mine, sunt doisprezece ani de când lucrez.

— Și, cu ce te-ai ales? îl luă Tomeș repede.

— Ei, pe ici pe colo tot mai pică câte ceva. Anul ăsta am vândut dextrin explozibil.

— Cu cât?

— Cu zece mii. Știi, asta-i o treabă ușoară, nimica toată, un fleac... Un fel de pocnitoare aiurită utilizată în mine. Ei, dar să vreau numai...

— Spune-mi, ți-e mai bine?

— Mă simt minunat. Știi, eu am descoperit niște metode formidabile! Auzi, omule, un singur atom de nitrat de ceruzit e ca un monstru de afurisit, iar clorul, da, clorul, tetraclorura de azot ia foc la lumină! Aprinzi becul, - și poc! Dar asta nu-i nimic. Uite, spuse brusc, scoțându-și de sub pătură o mână scheletică, groaznic de deformată. Eu, când apuc un obiect în mână, simt... pricepi... simt cum freamătă

în el atomii! Ca atunci când te furnică. Fiecare materie te furnică altfel, înțelegi?

— Nu!

— Asta-i forța ei! Forța, pricepi? Forța materiei! Materia e o forță înfiorătoare. Eu... eu, când o pipăi, îi simt trepidațiile. Și forța, forța asta e ținută în frâu cu un efort nemaipomenit... Cum am zdruncinat-o puțin pe dinăuntru, se dezintegrează, și... *bum!* Totul nu-i decât explozie. Fiecare idee e un astfel de pocnet în creier. Dacă-mi dai mâna, simt numaidecât cum explodează ceva în tine. Eu, băiete, am în degete niște antene colosale! Și ce urechi! Totul sfârâie ca un praf efervescent în apă. Știi, toate astea sunt niște explozii mărunte. Ah, cum îmi vâjâie capul... Ratatata, ca o pușcă automată!...

— Așa, îl întrerupse Tomeș; acum înghite aspirina asta.

— Da. Aspirină fulminantă. Acid acetylsalicylic perclorat. Un fleac! Află, omule, că eu am găsit niște explozibile exotermice. De fapt, orice materie e un explozibil. Apa... da, chiar și apa e un explozibil! Pământul... și aerul sunt explozibile. Puful, puful din pernă, da, și el tot explozibil e. Știi, deocamdată asta nu are decât o importanță pur teoretică. Dar eu am descoperit explozibile atomice. Da, eu - eu am experimentat explozia alfa. Totul se des-com-pu-ne, se des-tra-mă în plus-plus particule. M-auzi? Nici o termochimie. Di-stru-ge-re. Chimie distructivă, asta-i, băiete! E un lucru colosal, Tomeș, de esență pur științifică. Am acasă niște tabele... Ah, oameni buni, să am eu numai niște aparate! Dar eu n-am decât ochi... și mâini... Ai răbdare, pân le-oi așterne pe toate pe hârtie!

— Nu ți-e somn?

— Ba da. Astăzi... sunt... atât de obosit. Dar tu ce-ai mai făcut de când nu ne-am văzut?

— Ce să fi făcut, nimic. Viața...

— Și viața e un explozibil, știi? Poc, omul se naște, și bum, se descompune! Și nouă ni se pare că povestea asta durează cine știe cât, așa-i? Un moment, mi se pare că acum le-am cam încurcat, nu-i așa?

— Totul e în perfectă ordine, Prokop. Poate că mâine fac eu *bum!* Vreau să spun, dacă n-o să am bani. Dar asta n-are nici o importanță, dormi liniștit.

— Aș putea să te împrumut eu, nu vrei?

— Lasă! Și-așa n-ai avea cât îmi trebuie mie. Doar așa, să mai adauge ceva și taică-meu... Dădu din mână scârbit.

— Ca să vezi, tu mai ai încă tată, răsună, după un scurt răstimp, cu o duioșie spontană, vocea lui Prokop.

— Da. E doctor la Tynice. Se ridică în picioare și începu să se plimbe prin odaie. Mizerie, băiete, mizerie. Ce să zic. Bine m-am aranjat! Dar tu nu te îngriji de mine. M-oi descurca eu... într-un fel. Și acum, dormi!

Prokop amuți. Cu ochii întredeschiși, îl vedea pe Tomeș așezat la masă și cotrobăind prin niște hârtii. Era o adevărată desfătare pentru auzul lui să asculte foșnetul hârtiei și trosnetul surd al focului în sobă. Omul, aplecat deasupra măsuței, își sprijinea capul în palme, și, cine știe, poate nici nu mai sufla; iar Prokop avea sentimentul că sta întins în pat, la el acasă, și-l vede pe fratele său mai mare, pe Josef, învățând la electrotehnică, căci a doua zi avea examen; și adormi într-un somn zbuciumat.

III

I se părea că aude duduital unui număr nesfârșit de roți. „O fi vreo fabrică”, își spuse în gând și o luă la fugă pe scări, în sus. Fără să-și dea seama, se trezi deodată în dreptul unei uși mari și, pe o tăblie de sticlă, citi: Plinius. Se bucură nespus de mult și întră.

— Domnul Plinius e aici? o întrebă pe domnișoara așezată în fața unei mașini de scris.

— Vine numaidecât, răspunse domnișoara și, în aceeași clipă, se apropie de el un bărbat înalt, proaspăt bărbierit, îmbrăcat într-un cutaway² și purtând pe ochi niște sticle enorme, circulare.

— Ce doriți? i se adresează sec.

Prokop se uită cu curiozitate la chipul lui neobișnuit de expresiv. Avea o mutră de englez, fruntea bombată, brăzdată de cute, pe una din tâmpile o aluniță de mărimea unui bănuț și bărbia ca un actor de cinema.

— Dumneavoastră... dumneavoastră binevoiți a fi... domnul Plinius?

— Pofțiți, spuse bărbatul înalt și, cu un gest scurt, îi făcu semn să intre în biroul lui.

— Sunt foarte... mă simt... nespus de onorat, băigui Prokop, în timp ce lua loc pe scaun.

— Ce doriți? îl întrerupse bărbatul înalt.

— Știți, eu am sfârșîmat materia, declară Prokop. Plinius nu scotea o vorbă; se juca, doar, cu o cheiță de oțel și închidea pleoapele grele sub sticlele ochelarilor.

— Lucrurile stau așa, începuse Prokop, precipitat. T-t-otul se descompune, nu-i așa? Materia e fragilă. Dar eu o pot ... face să se descompună dintr-o dată, *bum!* Exploziv, înțelegeți? Praf și pulbere. Molecule. Atomi. Numai că eu am spart și atomii.

— Păcat, rosti Plinius, îngândurat.

— Cum adică... de ce păcat!?

— Păcat e să spargi orice. Chiar și atomul. Continuăți.

— Eu... eu sparg atomul. Da' știu... știu că și Rutherford³ ... Dar ce-a făcut el nu-i decât o muncă migăloasă cu radiațiile. Știți, asta-i egal cu zero! Experiența trebuie făcută *en masse*. Mă înțelegeți? Dacă vreți, eu vă arunc în aer o tonă de bismut; asta ar preface în țandări toa-toa-tă lumea, dar asta n-are nici o importanță. Vreți?

— Și, mă rog, de ce-ați face-o?

— Fiindcă e... e interesant... din punct de vedere științific, își pierdu cumpătul Prokop. Stați puțin, cum aș putea să vă... Știți, e... ca să vă spun așa... extrem de interesant. Se prinse cu mâinile de cap: un

moment, vedeți, mie îmi pleznește capul; din punct de vedere științific... mă înțelegeți... asta e nespun de interesant, nu-i așa? Aha, aha, izbucni deodată cu un sentiment de ușurare, vă explic imediat. Dinamita... știți, dinamita rupe materia în bucăți, în bolovani, pe când trioxozonidul benzolic o prefăce în pulbere; nu face decât o gaură mică, în schimb pulverizează materia la proporții submicroscopice, înțelegeți? Asta, datorită vitezei de detonare. Materia nu mai are când să se retragă; nu mai poate nici să se ru-rupă, știți, nici să se rupă. Iar eu... iiiiie am gradat viteza de detonare, Argonozonid, Clorargonoxozonid, Tetrargon. Și mereu înainte. Pe urmă nici măcar aerul nu se mai poate trage; se face la fel de solid ca... ca o placă de oțel. Se destramă în molecule. Și așa mereu, înainte. Până când, deodată... de la o anumită viteză... brizanta începe să crească înspăimântător. Crește... la pătrat. Eu stau și privesc înnebunit. De unde se adună, și unde, unde, unde s-a strâns deodată atâta energie? insistă Prokop, cu înfrigurare. Spuneți și dumneavoastră!?

— Mda, să zicem, de pildă, în atom, își spuse părerea Plinius.

— Aha, strigă Prokop triumfător și își șterse sudoarea de pe frunte. Vedeți, aici e tot chichirezul. Simplu, în atom. Energia asta... face să se ciocnească atomii între ei.. și... sss... sfâșie învelișul *beta*... și nucleul trebuie să se descompună. Asta e explozia *alfa*! Știți cine sunt eu? Eu sunt primul om care a depășit coeficientul de compresibilitate, domnule. Eu am descoperit exploziile atomice! Eu... eu am extras din bismut tantalul. Știți dumneavoastră cită putere e într-un gram de mercur? Patru sute șazeci și două de milioane de kilograme. Materia e o forță înspăimântătoare. Materia e un regiment care bate pasul pe loc: un-doi, un-doi. Dar dați-i comanda potrivită și regimentul pornește la atac, *en avant*! La această comandă este tocmai explozia, pricepeți? Ura!

Prokop rămase consternat de propriul său strigăt; creierul îi zvâcnea în asemenea hal, încât încetă să mai înregistreze ceva.

— Iertați-mă, spuse, ca să-și mascheze încurcătura și, cu mâna tremurândă, începu să-și caute cutia cu țigări: Fumați?

— Nu.

— Până și vechii romani au fost fumători, îl asigură Prokop și deschise cutia; nu erau în ea decât cartușe de calibru mare. Aprindeți-vă, îl îndemnă, stăruitor; e un Nobel Extra cât se poate de ușor. Mușcă el însuși vârful unui cartuș de tetryl și căută chibriturile: Nimica toată, reluă apoi, dumneavoastră cunoașteți sticla explozivă? Nu? Păcat! Știți ce, dacă vreți eu vă pot face hârtie explozivă. Scrieți o scrisoare, cineva o aruncă în foc și... *poc*! toată clădirea se năruie. Vreți?

— În ce scop? întrebă Plinius, înălțându-și sprâncenele.

— Numai așa, ca să fie. Forța trebuie descătușată. Să vă spun ceva. Dacă ați umbla cu picioarele pe plafon, ce vi s-ar putea

întâmpla? În primul rând, eu nu dau nici un ban pe teoria războiului. Puțin îmi pasă de ea. Orice e cu puțință. Auziți zgomotul de afară? E zgomotul ierbii care crește: o înlănțuire de explozii. Fiecare semincioară e o capsulă detonantă care explodează. *Puf*, ca o rachetă. Și proștii ăia își închipuie că nu există nici o tautomerie. Le arăt eu o meretropie - de-o să rămână năuci. În mine e adunată o experiență îndelungată de laborator, domnule.

Prokop constată îngrozit că îndrugă verzi și uscate; voi să iasă din impas, dar gura Începu să-i turuie și mai repede, trâncănind în continuare vrute și nevrute. Plinius clătină din cap, îngrijorat; ba chiar își înclină tot corpul, din ce în ce mai mult, ca și când i-ar fi făcut o plecăciune. Prokop bolborosea niște formule încurcate și nu era în stare să se oprească; holba ochii la Plinius care se înclina cu o viteză mereu crescândă, ca o mașină. Sub el, podeaua începu să se lege și să salte în sus.

— Dar încetează odată, omule! zbieră Prokop înspăimântat; și se trezi. În locul lui Plinius îl zări pe Tomeș care, fără să se întoarcă de la măsura lui, mormăi:

— Nu țipa, te rog.

— Eu nu țin, spuse Prokop și închise din nou ochii. Capul îi vuia într-o pulsație accelerată, cu zvâcniri dureroase.

Avea senzația că zboară cel puțin cu viteza luminii, parcă i se strângea inima; «dar asta-i numai „aplatizarea” lui Fitzgerald-Lorentz», își spuse în gând; „trebuie să fiu turtit ca un papanas.” Și, deodată, în fața lui își arată țepii, ca aricii, o puzderie de prisme de sticlă; nu, astea nu-s decât niște întinderi nesfârșite, perfect șlefuite, care se întretaie și se întrepătrund în unghiuri ascuțite ca niște modele cristalografice; și spre o astfel de multe tăioasă e împins el cu o viteză uimitoare. „Atenție!” își strigă lui însuși, căci în următoarea miime de secundă trebuia să se prefacă în pulbere; dar în aceeași clipă zbură cu iuțeala fulgerului înapoi, îndreptându-se spre vârful unei piramide gigantice; se răsrânse ca o rază și fu proiectat pe un perete neted de sticlă, alunecă pe el, căzu vertiginos într-un unghi ascuțit, se zbatu, la disperare, între pereții lui, fu aruncat înapoi de-a-ndăratelea, neștiind încotro, și, ricoșând din nou, căzu cu bărbia într-o multe tăioasă, care, însă, în ultima clipă îl reproiectă în sus; acum își va zdrobi țeasta de planul infinit al lui Euclid, dar iată că a și început să se prăbușească în picaj, coborând tot mai jos, în abisul întunecat; un șoc puternic, o zguduitură dureroasă în tot corpul, dar numaidecât se ridică din nou în picioare și o rupe la fugă. Aleargă printr-o galerie labirintică și, în urma lui, aude tropăitul urmăritorilor săi; galeria se strâmtează, se închide, pereții ei se apropie unul de celălalt, printr-o mișcare înspăimântătoare și inevitabilă; și el se face subțire, ca o pilă, își ține respirația și gonește înnebunit de groază, căutând să se strecoare de

aici, înainte de a fi strivit de acești pereți infernali. Pereții s-au închis în urma lui cu un zgomot asurzitor, de piatră, în timp ce el se prăvălește într-o prăpastie, de-a lungul unui zid rece ca gheața. O lovitură cumplită, și își pierde cunoștința; când se trezi din leșin, își dădu seama că zace într-o beznă neagră; bâjbâie cu mâinile pe niște pereți de piatră vâscoși și strigă după ajutor, dar din gura lui nu iese nici un sunet; atât e de adâncă bezna aici.

Clănțănind din dinți de atâta groază, umblă poticnindu-se pe fundul prăpastiei; descoperă, pipăind, o galerie laterală și se aruncă în ea cu disperare; de fapt, însă, e o scară, iar sus, nesfârșit de departe, strălucește un ochi de lumină ca deschizătura unui puț de mină; fuge, așadar, în sus, pe treptele nenumărate și înfiorător de abrupte; dar iată că sus nu-i decât o platformă ușoară, de tablă, care se leagănă, zdrăngăne și tremură deasupra unui abis amețitor, iar în jos se răsucesc în spirală, ca un șurub cu ghivent, un șir nesfârșit de trepte, din plăci subțiri, de fier. Deodată auzi din spate găfâitul urmăritorilor. Îngrozit, își pierdu cumpătul și se năpusti la vale răsucindu-se pe scări în jos, în timp ce în urma lui bubuie și duduie, cu pas de fier, coloana dușmanilor. Și iată că, pe neașteptate, scara în spirală se termină, brusc, în gol; Prokop scoase un răcnet înfiorător, își desfăcu brațele și, tot răsucindu-se, mereu, ca un vârtej, cădea vertiginos într-o prăpastie fără fund. Capul îi vâjâia, nu mai vedea, nu mai auzea; cu picioarele suspendate în aer, alerga în neștire, fără nici o țintă, răscolit de un instinct orb și implacabil, care-i spunea că trebuie să ajungă undeva înainte de a fi prea târziu. Și iute, din ce în ce mai iute, gonea pe un coridor, cu boltă, ce nu se mai sfârșea; din când în când trecea pe lângă un semafor pe al cărui cadran apărea o cifră de fiecare dată mai mare: 17, 18, 19... Într-un târziu își dădu seama că aleargă în cerc și că, de fapt, cifrele acelea indică numărul turelor pe care el le făcea: 40, 41... Îl cuprinsese o groază haotică, era înspăimântat că va ajunge prea târziu și nu va mai ieși niciodată de aici; zbura cu o viteză halucinantă, astfel că semaforul apărea, doar, și dispărea ca stâlpii de telegraf urmăriți dintr-un tren accelerat; iute, iute, și mai iute! Acum semaforul nici nu mai dispărea, ci stă mereu pe același loc și înregistrează, cu iuțea fulgerului, mii și zeci de mii de ture, și nicăieri nu se vede vreo ieșire din acest coridor și coridorul pare drept și lucios ca tunelul din Hamburg și totuși el se întoarce mereu înapoi, în cerc; Prokop plânge în hohote, de spaimă; asta-i universul lui Einstein, și eu, eu trebuie să ajung la țintă, înainte de a fi prea târziu! Deodată se auzi un strigăt sfâșietor și Prokop încremeni: e vocea tatălui meu, cineva îl omoară; și porni într-o goană nebună. Semaforul dispăru ca din senin și se făcu întuneric; bâjbâi cu mâinile pe pereți și dădu de o ușă încuiată, din spatele căreia se auzeau văicăreli disperate și zgomote de mobilă doborâtă. Urlând de groază, Prokop își înfinge

unghiile în uşă, zgârie şi sfâşie lemnul; a făcut-o ţandări, aşchii, şi în dosul ei a descoperit vechea şi cunoscuta scară pe care urca zilnic acasă, când era mic; şi sus se sufocă tatăl său, cineva îl gâtuie şi-l târaie pe podea. Țipând, Prokop zboară pe trepte în sus, e acasă pe culoar, vede cratițele şi dulapul de pâine al mamei şi uşa spre bucătărie crăpată; iar acolo, înăuntru, horcăie tatăl lui şi-i roagă pe răufăcători să nu-l ucidă; cineva ciocăneşte duşumeaua cu capul lui; Prokop vrea să-i sară în ajutor, dar o putere oarbă, demonică, îl sileşte să alerge de jur-împrejur, aici pe culoar, din ce în ce mai repede, şi să râdă piţigăiat, în timp ce înăuntru se sting şi se înăbuşe gemetele tatălui său. Şi, incapabil să iasă din cercul vicios ameţitor, avântându-se mereu înainte, din ce în ce mai iute? Prokop răcnea într-una, ca ieşit din minţi, cu râsul smintit al groazei.

Se trezi brusc din somn, lac de transpiraţie şi clănţănind din dinţi. Tomeş stătea la căpătâiul lui şi-i punea, pe fruntea înfierbântată, o compresă proaspătă, răcoritoare.

— Ce bine, ce bine, bolborosea Prokop; gata, nu mai dorm. Şi zăcea liniştit şi se uita la Tomeş care şedea pe scaun, lângă lampă. Jirka Tomeş, îşi spuse, dar ia să vedem, ceilalţi colegi unde sunt? Aha, uite-i: Duras şi Honza Buchta şi Sudik, Sudik, Sudik, Şi cine mai era? Sudik, Trlica, Trlica, Pešek, Joranovič, Madr, Holoubek, ăla cu ochelari, da, da, promoţia noastră, de la chimie. Doamne, dar ăla de colo cine o mai fi?! Aha, e Vedral, ăsta a căzut pe front în nouă sute şaisprezece, în spatele lui stau Holoubek, Pačorsky, Trlica, Šeba, tot anul nostru. Şi deodată auzi: „Domnul Prokop să se prezinte la colocviu!”

Se sperie rău de tot. La catedră stă profesorul Wald şi se trage de barbă cu mânuţa-i uscăţivă, ca de obicei. „Spuneţi-mi, i se adresează profesorul Wald, ce ştiţi despre explozive...”

— Explozivele, explozivele, începe Prokop nervos; capacitatea lor de a exploda depinde de faptul că spontan se dezvoltă un volum mare de gaz, care... care se dezvoltă dintr-un volum mult mai mic al masei de explozie... Nu vă supăraţi, dar nu-i așa.

— Cum adică? Întrebă Wald, cu severitate.

— Eu, eu... am descoperit exploziile *alfa*. Vreau să spun... că explozia se produce prin dezintegrarea atomilor. Particulele atomului se desfac... se desfac şi îşi iau zborul... îşi iau zborul...

— Asta-i o nerozie, îl întrerupse profesorul. Nu există nici un fel de atomi!

— Ba sunt, sunt, sunt, zdrobea Prokop cuvintele. Dacă vreţi, eu, eu, eu vă pot demonstra...

— Teorie perimată, bodegăneşte Wald. Nu există atomi! Există numai gumetal: ştii dumneata ce-i gumetalul?!

Prokop năduşi de frică. Cuvântul acesta nu-l auzise în viaţa lui.

Gumetal?

— Nu cunosc, suspină cu întristare.

— Păi, vedeți! spuse sec Wald. Și mai aveți curajul să vă prezentați la colocviu. Dar despre krakatit ce știți?

Prokop înmărmuri, era consternat la culme.

— Krakatitul, rosti în șoaptă, ăsta-i un exploziv absolut nou... care... care până acum...

— Cu ce se aprinde? Cu ce? Cine-i provoacă explozia?

— Undele herziene, se repezi Prokop și inima i se ușura.

— De unde știți?

— Din faptul că explozia a izbucnit ca din senin. Pentru că... pentru că alt impuls n-a existat. Și pentru că...

— Ei?

— ...pentru că sin-teza ei... am izbutit s-o... s-o obțin în... în condițiile oscilațiilor de înaltă... înaltă frecvență. Până acum... fe... fenomenul nn-a fost încă exexplicat: dar eu... eu cred că au fost... ni-niște unde electromagnetice.

— Așa este. Au fost. Eu știu acest lucru. Și-acum, să-mi scrieți pe tablă formula chimică a krakatitului...

Prokop luă o bucată de cretă și mângăli formula pe tablă.

— Citiți-o.

O rosti pe dinafară, cu voce tare. În clipa aceea profesorul Wald se ridică în picioare și spuse, deodată, pe un ton cu totul diferit de cel de până atunci:

— Cum? Cum ați spus?

Prokop repetă formula.

— Tetrargon? Întrebă profesorul repede. Pb de câte ori?

— De două ori!

— Și cum se prepară? îl întrebă de aproape o voce ciudată. Procedeu! Cum se prepară?! Cum?... Cum se prepară krakatitul?

Deschisese ochii. Deasupra lui stătea aplecat Tomeș și, cu creionul și carnetul de notițe în mână, se uita fix la buzele lui, fără să scoată o suflare.

— Ce? murmură Prokop, neliniștit. Ce vrei? Cum adică... cum se prepară?

— Ai visat ceva, îi răspunse Tomeș și ascunse carnetul la spate. Hai, dormi, băiete, dormi.

IV

„Acum am trăncănit și am divulgat ceva“, își dădu seama Prokop într-un colț mai lucid al creierului său; de altfel, îi era totul absolut indiferent; nu dorea decât să doarmă, să doarmă la nesfârșit. Vedea un covor turcesc, al cărui motiv se mișca neîncetat, se estompa și se transforma. Nu era nimic deosebit și totuși îl scotea puțin din sărite; până și în somn dorea să-l revadă pe Plinius. Se căznea să-i reconstituie chipul; în locul lui îi apărură în față un cap cu un rânet hidos, care scrâșnea din dinții gălbejiți și mâncați, și scrâșni din ei așa până se sfărâmară, apoi începu să-i scuipe afară, bucățică cu bucățică: Voi să scape de această imagine, îi veni în minte cuvântul „pescar” și iată că deasupra unei ape cenușii i se înfățișa un pescar cu alăul plin de pește; rosti „schelă” și văzu o schelă adevărată până la ultima scoabă și legătură. Se amuză multă vreme în felul acesta, născocind cuvinte și urmărind imaginile proiectate de ele; la un moment dat, însă, nu mai fu în stare, pentru nimic în lume, să-și mai aducă aminte de vreun cuvânt. Se căznea din răspuțeri să-și aducă aminte măcar un cuvânt sau un lucru, dar totul era în zadar; și atunci groaza neputinței îi broboni trupul cu o sudoare rece. Trebuie să procedez metodic, își spuse; s-o iau, încet, de la cap, altfel sunt pierdut. Fericit, își reaminti de cuvântul „pescar”, dar în locul pescarului îi apărură un *gallon* de lut, gol, pentru gaz; era ceva cumplit. Își spuse „scaun” și i se arătă, în cele mai ciudate detalii, un gard de fabrică mânjit cu gudron și un petec de iarbă prăfuită și tristă pe care zăceau niște cercuri ruginite. „Asta-i curată nebunie”, își spuse, cu o luciditate înfiorătoare; „asta, domnilor, e țicneală curată, *hyperfabula ugongi dugongi Darwin*”.

Deodată, fără să știe de ce, acest termen de specialitate i se părură îngrozitor de ridicul și izbucni într-un râs zgomotos, de-a dreptul sufocant, care-l făcu să se trezească.

Era lac de transpirație și istovit. Îl privea cu ochi febrili pe Tomeș care se tot foia prin odaie și arunca niște lucruri într-o valiză mică; dar nu-l recunoștea.

— Ascultă-mă, ascultă-mă, începu să-i vorbească; e ridicul, ascultă-mă, stați puțin, asta trebuie... ascultați-mă...

Voia să spună, ca o glumă, acea ciudată denumire tehnică și râdea el însuși înainte de a o rosti; dar nu fu în stare, cu nici un chip, să-și aducă aminte de toată povestea și astfel se posomori și amuți.

Tomeș își îmbrăcă *ulsterul* și își îndesă șapca pe cap; dar, în clipa în care luă valijoara în mână, ezită și se așeză pe marginea patului, aproape de Prokop.

— Ascultă, bătrâne, i se adresă *grijiului*; acum eu trebuie să plec.

La taică-meu, la Tynice. Dacă nu-mi dă bani, atunci... numă mai întorc, înțelegi? Tu, însă, nu te necăji pe chestia asta. Dimineața are să vină portăreasa cu un doctor, e în regulă?

— Cât e ceasul? întrebă Prokop apatic.

— Patru... Patru și cinci... Sper... că nu-ți lipsește nimic aici?

Prokop închise ochii hotărât de data aceasta să nu-l mai intereseze nimic pe lume. Tomeș îl înveli eu grijă, apoi se așternu o liniște deplină.

Deodată deschise ochii larg. Văzu deasupra lui un plafon necunoscut, pe a cărui margine alerga un ornament de asemenea necunoscut. Întinse mâna spre noptiera lui, dar băjbâi în gol. Se întoarse speriat și, în locul pupitrului său lat, de laborator, văzu o măsuță străină cu o lămpiță mică pe ea. Acolo unde era fereastra se afla un șifonier; în locul unde stătea lavoarul, se înălța un fel de ușă. Toate acestea avură darul să-l zăpăcească peste măsură; nu era în stare să se dumirească ce anume se întâmplă cu el, unde se afla, și, biruindu-și amețeaua, se ridică în capul oaselor. Încetul cu încetul începu să-și dea seama că nu era acasă, dar cu nici un chip nu-și putea aduce aminte cum a ajuns acolo.

— E cineva pe aici? întrebă într-o doară, cu voce tare, abia mișcându-și limba. Dați-mi să beau, se auzi din nou vocea lui, după o clipă; mi-e sete! În odaie era o tăcere lugubră. Coborî din pat și, împleticindu-se un pic, se duse să caute apa. Pe lavoar găsi o carafă și bău din ea cu sete; în timp ce se îndrepta înapoi, spre pat, i se înmuieră picioarele și se așeză pe un scaun; mai departe nu putea. Șezu așa multă vreme, până când începu să-l scuture frigul, căci în timp ce băuse se stropise tot, cu apă din carafă; i se făcu milă de el însuși că se află undeva și nu știe unde, că nici până la pat nu-i în stare să ajungă, că-i atât de descumpănit și de neputincios în singurătatea lui; și izbucni într-un plâns de copil, cu sughituri.

După ce plânse nițel, capul i se mai limpezi. Ba, până la urmă, izbuti să ajungă la pat, și se întinse clănțănind din dinți; nici n-apucă bine să se încălzească și adormi, cufundându-se într-un somn letargic, fără vise.

Când se trezi, ruloul de la fereastră era ridicat, dezvăluind o zi cenușie, iar prin odaie era dereticat un pic; nu-și putea închipui cine anume făcuse toate astea, în schimb își aminti de explozia din ziua precedentă, de Tomeș și de plecarea acestuia. Capul îl durea cumplit, cu vâjâituri, simțea o greutate apăsătoare pe piept și-l chinuia o tuse caustică. E rău de tot cu mine, își spuse, e rău de tot. Ar trebui să mă duc acasă și să mă culc. Se ridică deci, și începu să se îmbrace încet, cu mici întreruperi pentru odihnă. Avea senzația că o presiune îngrozitoare îi zdrobește pieptul. În cele din urmă se așeză pe scaun, într-o totală indiferență față de toate, și respiră din greu.

Deodată se auzi un sunet scurt, catifelat. Își veni în fire și cu multă trudă se duse să deschidă. În prag, pe culoar, stătea o fată tânără, cu fața acoperită de o voaletă.

— Aici... locuiește... domnul Tomeș? întrebă precipitat și cu oarecare jenă.

— Pofțiți, îi spuse și se dădu la o parte să-i facă loc; și în clipa în care, ezitând puțin, fata intră în casă trecând foarte aproape de el, Prokop simți adierea ușoară a unui parfum atât de suav și de gingaș, încât scoase un suspin de voluptate.

O pofți să ia loc lângă fereastră, iar el se așeză în fața ei, căutând să se țină cât mai drept cu puțință. Simțea că de-atâta efort arăta grav, țeapăn și sever, fapt care îi puse într-o nemaipomenită încurcătură pe amândoi deopotrivă. Fata își mușcă buzele, sub voaletă, și își plecă ochii în jos; ah, catifelarea fermecătoare a obrazilor și mâinile acestea micuțe și nespuse de agitate! Deodată ridică ochii și lui Prokop i se tăie respirația, amețit de uimire; atât de frumoasă i se păru.

— Domnul Tomeș nu-i acasă? întrebă fata.

— Nu, a plecat, îi răspunse Prokop șovăind. Azi-noapte a plecat, domnișoară.

— Unde?

— La Tynice, la tatăl său.

— Și se mai întoarce?

Prokop strânse din umeri.

Fata își lăsă capul în jos și mâinile începură parcă să se lupte cu ceva.

— Și nu v-a spus pentru ce... pentru ce...

— Mi-a spus.

— Și credeți că o să... că o să...

— Ce o să... domnișoară?

— Că o să se împuște?

Prokop își aminti fulgerător că-l văzuse pe Tomeș punând în valioară un revolver. „Poate că mâine fac *bum!*” îl auzi din nou stropșind cuvintele printre dinți. Nu voia să-i spună nimic fetei, dar probabil că avea o mină foarte gravă.

— Oh, doamne, doamne, izbucni fata, e cumplit! Spuneți-mi, spuneți-mi...

— Ce anume, domnișoară?

— Ah, dacă... dacă cineva ar putea să plece după el! Dacă cineva i-ar spune... dacă i-ar da... Nici n-ar trebui să facă acest gest, înțelegeți? Dacă cineva s-ar repezi încă azi până la el...

Prokop se uită la mâinile ei deznădăjduite, care se împreunau și se frângeau într-una.

— Mă duc eu, domnișoară, spuse încet. Întâmplător am puțină treabă prin părțile acelea. Dacă ați vrea... eu...

Fata își înălță capul.

— Într-adevăr? izbucni de bucurie. Dumneavoastră ați putea?...

— Știți... eu sunt un vechi prieten de-al lui, îi explică Prokop. Dacă vrei să-i comunicați sau să-i transmiteți ceva... eu... bucuroș...

— Doamne, ce bun sunteți, suspină fata. Prokop roși un pic.

— Asta-i nimica toată, domnișoară, se împotrivi el. Întâmplător... sunt liber... și oricum intenționez să plec undeva și... și... în general... Dădu din mână, încurcat. Toată povestea nu merită atâta vorbă. Voi face tot ce doriți...

Fata se îmbujora ia față și își îndreptă repede privirea în altă parte.

— Nici nu știu cum... să vă mulțumesc, spuse zăpăcită, îmi pare atât de rău că... dumneavoastră... Dar știți, e atât de important... Și-apoi, sunteți prietenul lui... Să nu vă închipuiți că eu singură...

Aici își învinse sfiala și-l fixă pe Prokop cu niște ochi puri, candidi și fermecători:

— Trebuie neapărat să-i trimit ceva. Nu din partea mea. Dar nu pot să vă spun...

— Nu-i nevoie, se grăbi Prokop să-i spună. Îi duc ce aveți să-i trimiteți, și gata. Sunt bucuroș că pot să vă... că pot să-l... Plouă cumva? Întrebă deodată, uitându-se la blănița ei umezită.

— Da, plouă.

— Asta-i bine, își dădu cu părerea Prokop; se gândea de fapt ce răcoare plăcută ar simți, dacă i s-ar îngădui să-și sprijine fruntea pe blănița aceea.

— N-am pachetul la mine, îi curmă gândul fata, ridicându-se în picioare. E vorba de un pachetel mic de tot. Dacă ați putea aștepta... În două ore vi-l aduc.

Prokop se înclină foarte țeapăn, de teamă să nu-și piardă echilibrul. În ușă, fata se întoarse și-l mai țintui o dată cu privirea.

— La revedere. Și se făcu nevăzută.

Prokop se așeză din nou și închise ochii. Picuri de ploaie pe blăniță, voaleta deasă și aburită, vocea stinsă, parfumul, mâinile neliniștite în mânușile mici și strâmte, parfumul rece, privirea limpede și amețitoare, și sprâncenele ferme, neasemuit de frumoase. Mâinile în poală, fusta cu falduri moi, întinsă pe genunchii tari, ah, și minutele acelea mici și strânse în mânușile strâmte. Își înfipse dinții în buzele lui tremurătoare. Tristă, sfioasă, dar și curajoasă. Ochii albaștri, deschiși, ochi limpezi și luminoși. Oh, doamne, și cum se mai lipea voaleta de buzele ei!

Scoase un suspin și deschise ochii. E amanta lui Tomeș! își spuse într-o furie oarbă. A știut pe unde să intre, nu venise aici pentru întâia oară... Poate că aici... chiar aici, în această cameră... Cuprins de o tristețe insuportabilă își afundă unghiile în palme. Și eu, prostul de

mine, mă ofer să mă duc după el. Să-i duc scrisorelele! În definitiv... ce-mi pasă mie de ea?

Și în aceeași clipă îi veni în minte ideea salvatoare: fug, fug la mine acasă, mă retrag acolo sus, în cocioaba laboratorului meu. Iar dumneaei n-are decât să vină! Să facă ce-o vrea și ce-o ști! Nnn-are decât să... să se... ducă singură după el dacă... dacă ține atât de mult...

Își roti ochii prin odaie; zări patul răvășit, se rușina și începu să-l aranjeze, așa cum era obișnuit să facă și acasă. Apoi i se păru că nu-i destul de bine făcut și-l desfăcu; îl îndreptă și-l netezi din nou, ca până la urmă să se apuce să pună ordine și să deretice prin toată odaia; încercă să aranjeze frumos chiar și faldurile perdelelor, după care, năuc de cap și cu pieptul zdrobit de apăsarea aceea dureroasă, se așeză pe scaun. Aștepta.

Visa că străbate o grădină uriașă de zarzavaturi; de jur-împrejur nimic altceva decât căpățâni de varză, dar de fapt ele nu sunt căpățâni de varză, ci capete de oameni, niște capete schimonosite și pleșuve, care croncăne și behăie, niște capete diforme, spălăcite, trudite și umflate; răsar dintr-un soi de cotoare subțiri și uscate și sunt năpădite de niște omizi verzi, dezgustătoare.

Dar iată că peste câmp vine, fugind spre el, fata cu voaletă pe față; își trage puțin fusta în sus și aleargă sărind peste capetele acelea omenеști. În aceeași clipă, de sub fiecare din aceste capete apar niște mâini golașe, uimitor de subțiri și de păroase, care se întind după picioarele și după fusta ei. Fata țipă înnebunită de groază și își trage fusta tot mai sus peste genunchii tari; își despoaie coapsele albe și încearcă să sară peste mâinile acelea hulpave. Prokop închide ochii; nu-i în stare să suporte priveliștea picioarelor ei albe și puternice, și e înnebunit de durere la gândul că hidoasele căpățâni de varză i le profanează. Se aruncă la pământ și, cu cuțitul de buzunar, retează prima căpățână ce-i cade la îndemână; aceasta urlă ca o fiară sălbatică și cu dinții ei mâncați dă să-i înhațe mâna. Urmează a doua, a treia căpățână. Doamne Dumnezeule, când va izbuti el să secere tot câmpul acesta imens, ca să poată ajunge la fata cu voaletă, care se luptă din răputeri la celălalt capăt al nesfârșitei grădini. Furios la culme, sare și calcă peste capetele monstruoase, le strivește în picioare și lovește în ele cu disperare; se împiedică în labelor aspiratoare, se poticnește și cade, e zgâlțâit, e smuls, simte că se sufocă și, deodată, totul se risipește, dispare.

Totul dispare într-un vârtej amețitor. La un moment dat aude de aproape o voce voalată, cunoscută: „V-am adus pachetul”. Sare în sus ca ars și deschide ochii. În fața lui stă, sfioasă, o fetiță din Hybšmonka, sașie și gravidă, cu burta udă; îi întinde ceva înfășurat într-o cârpă jilavă. „Asta nu e ea”, tremură Prokop îndurerat și în clipa următoare vede o vânzătoare lungă, deșirată și posomorâtă, care, cu niște bețișoare de lemn, îi întinde mânușile de piele. Nu, nu e ea, se împotrivește Prokop cu înverșunare și în aceeași clipă vede o copilită bosumflată, cu piciorușe strâmbe, care... care... care vrea să i se dăruie cu nerușinare! „Pleacă de aici” strigă Prokop și numaidecât îi apare în față o stropitoare aruncată în mijlocul unui strat de varză vestejită și năpădită de melci, și în pofida eforturilor lui, nu vrea să dispară cu nici un preț.

Deodată, soneria răsună în surdină, ca un ciripit de păsărică. Prokop se năpusti spre ușă și o deschise; în prag stătea fata cu voaletă;

strângea la piept un pachetel și răsufla precipitat.

— Dumneavoastră! spuse Prokop încet și (nu se știe de ce) nespuse de înduioșat. Fata intră și, din mers, îi atinse umărul. Adierea parfumului ei îi pricinui o amețală dureroasă și-l întrista.

Se opri în mijlocul odăii:

— Vă rog să nu vă supărați, vorbi înăbușit, grăbindu-se parcă; iertați-mă că v-am dat o astfel de misiune. La drept vorbind, dumneavoastră nici nu știți de ce... de ce eu... Dacă socotiți cumva că ați putea avea vreo neplăcere...

— Plec, rosti Prokop precipitat, cu vocea răgușită.

Fata îl ținut de aproape cu ochii ei gravi și limpezi:

— Să nu vă închipuiți nimic rău despre mine. Mie mi-e teamă numai ca domnul... ca prietenul dumneavoastră să nu săvârșească o faptă care pe altcineva l-ar chinui până la moarte. Am atâta încredere în dumneavoastră... O să-l salvați, nu-i așa?

— Cu nespuse bucurie, suspină Prokop cu o voce parcă străină și înfrigurată; atât de mult îl îmbăta entuziasmul. Domnișoară, știți... eu... tot ce veți dori... își îndreptă privirea în altă parte; se temea să nu bată câmpii, să nu i se audă cumva bătaile agitate ale inimii, și se rușina pentru stângăcia lui.

Până și pe fată o copleși zăpăceala lui... se făcu roșie ca para și nu mai știa încotro să-și întoarcă ochii.

— Vă mulțumesc, vă mulțumesc, încercă și ea să iasă din încurcătură, cu o voce nesigură, în timp ce în mână frământa de zor pachetelul sigilat. Se așternu o tăcere care îi provocă lui Prokop o amețală dulce și chinuitoare. Simți cu înfiorare cum fata îi cercetează fața din zborul privirii; și când, pe neașteptate, își întoarse ochii spre ea, o surprinse uitându-se în jos și așteptând, gata pregătită, să-i înfrunte privirea. Avea sentimentul că ar fi trebuit să spună ceva ca să salveze situația; în loc de asta, însă, mișcă doar din buze și tremură din tot corpul, în sfârșit, fata făcu un gest și spuse în șoaptă:

— Pachetelul acesta...

În momentul acela Prokop uită de ce își ținea mâna dreaptă ascunsă la spate și o întinse să apuce plicul gros. Fata pări și bătu în retragere.

— Dumneavoastră... sunteți rănit, izbucni ea. Arătați-mi mâna! Prokop o ascunse la iuțelă.

— N-am nimic, se grăbi s-o asigure... un fleac... o nimica toată... o rană neînsemnată care s-a inflamă puțin... atâta tot...

Fata, palidă de-a binelea, icni ca și când ea însăși ar fi simțit durerea fulgerând-o.

— De ce nu vă duceți la doctor? continuă energic. Dumneavoastră nu puteți pleca nicăieri! O să trimit pe... pe altcineva.

— Dar bine, rana e pe vindecate, se împotrivi cu îndârjire Prokop

de parcă cineva i-ar fi luat un lucru de preț. Vă asigur, totul e... aproape în ordine, o simplă zgârietură, și, în general, e o prostie; nu văd de ce n-aș pleca? Și-apoi, gândiți-vă și dumneavoastră, într-o asemenea chestiune nu puteți trimite un om străin, mă înțelegeți? La drept vorbind nici nu mă mai doare, uitați-vă, și își scutură mâna dreaptă.

Fata își încruntă sprâncenele cu o severă compasiune:

— Dumneavoastră nu puteți pleca! De ce nu mi-ați spus?! Eu... eu... eu nu vă permit! Nu vreau...

Prokop era în culmea nenorocirii.

— Uitați-vă, domnișoară, începu plin de zel; vă asigur că n-am nimic; eu sunt obișnuit cu asta. Priviți aici, și-i arată mâna stingă la care îi lipsea aproape tot degetul mic, iar o încheietură a arătătorului era îngroșată de o cicatrice noduroasă. Așa-i meseria mea, știți? Nici nu băgă de seamă că fata se retrage, cu buzele din ce în ce mai palide, și cu ochii ațintiți pe scrijelitura respectabilă ce-i brăzda fruntea de la ochi până la firul părului. Face *poc*, și gata! Eu sunt ca soldatul. Mă ridic și fug mai departe la atac, înțelegeți? Nimic nu mi se poate întâmpla. Hai, dați-mi pachetulul. I-l luă din mână, îl azvârli în sus și-l prinse din nou. Nici o grijă, domnișoară. Mă duc ca un domn. Știți, de mult n-am mai fost nicăieri. Cunoașteți America?

Fata tăcea și se uita la el cu sprâncenele încordate.

— N-au decît să spună cât or pofți că au descoperit noi teorii, murmură Prokop cu înfrigurare; să-mi iasă mie numai calculele și le arăt eu! Păcat că nu vă pricepeți; dumneavoastră v-aș expune totul, fără teamă, în dumneavoastră am încredere, în dumneavoastră da, în el însă nu. Nu vă încredeți în el, îi vorbi stăruitor, fiți cu băgare de seamă! Sunteți atît de frumoasă, rosti cu însuflețire. Acolo sus nu stau de vorbă cu nimeni, niciodată. Știți, în baraca mea de scânduri. Ha-ha, ce tare v-ați speriat de căpățânile acelea! Dar eu nu vă las, de asta să n-aveți nici o grijă; nu trebuie să vă fie teamă de nimic. Eu nu vă las.

Îl cercetă cu ochii măriți de groază.

— Dar bine, în halul acesta nu puteți pleca!

Prokop se întristă și fu cuprins de moleșeală:

— Nu, nu trebuie să luați în serios ce spun. Am bătut câmpii, nu-i așa? Eu am vrut doar să vă îndepărtez gândul de la mina asta. Ca să nu vă fie teamă. Acum totul e în ordine.

Se lupta să-și înfrângă emoția, era crispat și întunecat, fața îi zvâcnea de atîta încrâncenare.

— Plec la Tynice și-l găsesc pe Tomeș. Îi dau pachetulul și-i spun că i-l trimite o domnișoară pe care o cunoaște. E bine așa?

— Da, răspunse fata șovăitor, dar totuși dumneavoastră nu puteți...

Prokop încercă să arboreze un zâmbet rugător, fața lui gravă,

plina de cicatrice, deveni, deodată, frumoasă.

— Lăsați-mă să plec, rosti încet, e doar pentru... pentru... dumneavoastră!

Fata clipi din ochi; îi venea aproape să plângă sub impulsul unei duioșii neașteptate. Dădu tăcută din cap, în semn de încuviințare, și-i întinse mâna. El îi oferî mîna stingă, diformă; ea o privi, cu o insistență curiozitate, apoi i-o strânse puternic.

— Vă mulțumesc mult de tot, spuse grăbită; cu bine!

În ușă se opri, vrînd parcă să mai spună ceva; frămînta clanța în palmă, fără să scoată o vorbă, și aștepta...

— Să-i... să-i transmit... salutări? întrebă Prokop cu un zâmbet strâmb.

— Nu, oftă fata, și-i mai aruncă o privire în grabă; la revedere!

Ușa se închise. Se uită în urma ei și deodată simți o sfârșeală, parcă de moarte, capul începu să i se învârtască și, cu prețul unor eforturi nemaipomenite, izbuti să facă un singur pas.

VI

La gară află că avea de așteptat o oră și jumătate. Se așează pe o bancă, în sala de așteptare, și tremura de frig. O durere chinuitoare făcea să-i zvâcnească mâna rănită; închise ochii și în aceeași clipă i se păru că pumnul mâinii bolnave crește, crește neîncetat, cât un cap, cât un dovleac, cât un cazan de fiert rufe; și că pe toată întinderea ei zvâcnește, fierbinte, carnea vie. În același timp îl cuprinse un leșin sufocant, iar pe frunte îi țâșnea într-una sudoarea rece a unei tristeți sfâșietoare. Nu îndrăznea să se uite în jos la dalele murdare, pline de scuipat și noroi, din sala de așteptare, de teamă să nu i se întoarcă stomacul pe dos. Își ridică gulerul și se lăsă furat pe jumătate, de visare, biruit încetul cu încetul de o stare de apatie fără leac. Visă că între timp devenise iar soldat și zăcea rănit undeva pe un câmp nesfârșit unde... de fapt unde luptă ei mereu? Deodată îl izbi în ureche un sunet puternic și cineva strigă:

— Călătorii pentru Tynice, Duchcov, Moldava, poftiți în vagoane!

Și iată-l acum așezat în vagon lângă fereastră, nespus de vesel și de satisfăcut, de parcă ar fi păcălit pe cineva sau ar fi scăpat de sub urmărirea cuiva; acum, flăcăule, eu plec la Tynice, și nimic pe lume nu mă mai poate împiedica! Aproape că râdea în hohote de bucurie; se instalase comod în colțul lui și, cu un zel nemaipomenit, își cerceta cu atenție tovarășii de călătorie. Vizavi de el, un sfrijit cu gâtul subțire, o doamnă oacheșă și uscățivă, pe urmă un om cu o față de o stranie inexpressivitate; lângă Prokop, un bărbat îngrozitor de gras, căruia aproape că nu-i încăpea burdihanul între genunchi, și, mai încolo, parcă ar mai fi cineva, dar asta nu mai are nici o importanță. Prokop n-are voie să se uite afară pe fereastră ca să nu-l apuce amețeala. *Ratata, ratata, ratata*, - duduie trenul, totul uruie, se zdruncină și trepidează de atâta zor. Sfrijitului i se bălăngăne capul când la dreapta, când la stînga; doamna oacheșă, ce ciudat! țopăie pe loc, țeapănă, fața inexpressivă tresaltă și tresare ca o imagine dintr-un film stupid. Iar vecinul grăsun e un adevărat morman de piftie care se scutură, tremură și joacă nespus de caraghios. Tynice, Tynice, Tynice, scandează Prokop o dată cu bătăile roților; mai repede, mai repede, mai repede! Trenul s-a încins de atâta grabă, în vagon e zăpușeală, Prokop nădușește; sfrijitul are acum două capete pe două gâturi subțiri, cele două capete se scutură și se ciocnesc între ele de se aude cum troznesc. Doamna oacheșă țopăie pe locul ei, râzând arogant și jignitor; arborează parcă dinadins o mutră de țandărică. Fața inexpressivă a dispărut; în locul ei stă un trup cu mâinile moarte sprijinite în genunchi; mâinile lipsite de viață se clatină, dar trupul e

fără cap.

Prokop își adună toate puterile ca să poată urmări bine acest spectacol; se ciupește de picior, dar degeaba, trupul continuă să rămână fără cap și se supune docil zdruncinăturilor trenului. Prokop e cuprins de o tristețe lugubră; îl înghiontește cu cotul pe vecinul grăsun, dar acesta tremură mai departe ca o piftie și lui Prokop i se pare că masa aceea de osânză îi râde în nas cu hohote, dar fără glas. Privirea lui nu mai suportă această priveliște, își întoarce capul spre fereastră, și, ca din senin, zărește în geam un chip omenesc. La început nu-și dă seama ce anume i se pare atât de izbitor la acest chip; îl cercetează atent, cascadează ochii mari, și deodată deslușește în el un alt Prokop, care îl fixează cu o insistență înspăimântătoare. Ce vrea? se îngrozește Prokop. Pentru numele lui Dumnezeu, nu cumva am uitat pachetul acasă la Tomeș? Își pipăi repede haina și găsi plicul în buzunarul interior. În clipa aceea chipul din fereastră îi zâmbi și Prokop își simți inima ușurată. Îndrăzni chiar să tragă cu ochiul la trupul fără cap; și ce să vadă: acesta își trăsese doar peste cap pardesiul atârnat în cui și, astfel acoperit, dormea liniștit. Ar vrea să facă și el la fel, dar se teme să nu-i scoată cineva din buzunar plicul acela sigilat. Și totuși somnul îl doboară, e obosit la culme; niciodată n-a fost în stare să-și imagineze că omul poate fi atât de obosit. Și somnul vine; încearcă să se smulgă din brațele lui, dar adoarme din nou. Doamna oacheșă are deodată un cap săltăreț pe umeri și încă unul pe care-l ține în poale cu amândouă mâinile; cât despre sfrijit, ia-l de unde nu-i; în locul lui stau doar niște haine goale, fără trup, din care răsare o căpățână de porțelan. Și Prokop ațipește din nou și moțâie; deodată e smuls din starea de toropeală de certitudinea impetuoasă că a ajuns la Tynice; e cu puțință ca să fi strigat cineva de afară numele localității, căci, într-adevăr, trenul staționa.

Sări iute din vagon și constată că între timp se înnoptase, doi-trei călători coborau într-o gară micuță, în care licăreau câteva lumini slabe și în spatele căreia se întindea, în ceață, o beznă adâncă, necunoscută. I se spuse că până la Tynice trebuie să meargă cu trăsura poștei, firește dacă mai e loc în ea. Trăsura poștei nu era altceva decât o capră cu o ladă la spate, pentru coletărie; pe capră se și aflau instalați poștașul și un pasager oarecare.

— Vă rog să mă luați și pe mine până la Tynice, i se adresă Prokop poștașului.

Acesta clătină din cap cu o tristețe nemărginită;

— Nu se poate, îi răspunse după câteva clipe.

— De ce... cum adică?

— Nu e loc, spuse poștașul, cu simț de răspundere.

Pe Prokop îl podidiră lacrimile de necaz:

— Și cât fac până acolo... pe jos?

Poștașul se gândi compătimator:

— Păi, să tot fie un ceas.

— Dar bine... eu... eu... nu pot merge pe jos! Și trebuie să ajung la doctorul Tomeș! protestă Prokop, distrus.

Poștașul căzu pe gânduri:

— Dumneavoastră., sunteți... ca să zic așa... pacient?

— Nu mă simt bine, bolborosi Prokop; și într-adevăr tremura de slăbiciune și de frig.

Poștașul se mai gândi nițel, apoi clătină din cap.

— Ce să fac, dacă nu se poate, rosti în cele din urmă.

— Eu... eu mă strâng... mă fac mic... numai să am un pic de loc...
eu...

Pe capră nici păs, doar foșnetul bărbii, în care poștașul se scărpină de zor, mai tulbura tăcerea; la un moment dat, fără să scoată o vorbă, poștașul coborî, își făcu de lucru pe la șleauri, apoi tot în liniște intră în gară. Pasagerul de pe capră nici nu se clinti.

Prokop era atât de istovit încât simți nevoia să se așeze pe o bancă. N-o să ajung la destinație, își spunea cu disperare; rămân aici până... până...

Poștașul se înapoie, aducând cu el o lădiță goală. O așeză, într-un anume fel, pe platforma din fața caprei și se uita la ea, cumpănind parcă ce avea de făcut.

— Hai, suiți-vă, spuse în cele din urmă.

— Unde? întrebă Prokop.

— Păi... pe capră.

Se urcă pe capră într-un chip atât de nefiresc, încât avu impresia că a fost înălțat de o forță cerească. Poștașul își mai căută ceva de lucru pe la curele, și acum iată-l șezând pe lădiță, cu picioarele atârându-i în afară și ținând în mână hățurile.

— Hi, se auzi vocea lui calmă. Calul nimic. Se scutură doar.

Poștașul intona un fel de, „rrr” subțire, gutural. Calul dădu din coadă și slobozi un vânt zgomotos.

Trăsura porni. Rrrr. Prokop se prinse, cu înrâncenare, de micul parapet din față: simțea că ar fi fost peste puterile lui să-și păstreze echilibrul pe capră, fără să se țină de ceva.

Rrrr. I se părea că melodia aceasta subțire și hârâită îl galvanizează pe bătrânul cal, care alerga șchiopătând, azvârlea din coadă și la fiecare pas scăpa vânturi sonore.

Rrrrrrrr. Treceau pe o alee de arbori golași, era o beznă groasă, s-o tai cu cuțitul, numai dâra de lumină pâlpâietoare a felinarului aluneca prin noroi. Cu degetele înțepenite, Prokop strângea micul parapet; simțea că nu mai e de loc stăpân pe trupul lui, că nu-i este îngăduit să cadă, că puterile îl părăsesc de tot. O fereastră luminată, o alee, câmpul negru, întunecat. Rrrr. Calul slobozea vânturi neconținut

și gonea, încurcându-se stângaci și caraghios în picioarele țepene, de parcă ar fi pierit demult.

Prokop se uita cu coada ochiului la tovarășul său de drum. Era un moșneag cu gâtul înfofolit într-o broboadă; mereu mesteca, mușca, molfăia și scuipa ceva. Și deodată lui Prokop îi veni în minte că mai văzuse undeva această făptură. Da, era chipul acela hidos, din vis, care scrâșnea din dinții lui mâncați, până se sfărâmau, și pe urmă îi scuipa din gură bucată cu bucată. Stranie și înfricoșătoare priveliște!

Rrrrr. Drumul cotește, urcă la deal și iar coboară. O gospodărie, se aude lătrat de câine, un om trece pe șosea și dă „bună seara”. Căsuțele se înmulțesc, drumul urcă. Trăsura cotește, un *rrrr* subțire, scurt; și calul se oprește brusc.

— Aici locuiește doctorul Tomeș! se aude vocea poștașului.

Prokop ar fi vrut să spună ceva, dar nu izbuti; încercă să se desprindă de parapet, dar îi fu cu neputință, degetele îi înțepeniseră într-o încheștare îndârjită.

— Gata, am ajuns, repetă poștașul. Deodată încheștarea slăbește și Prokop coboară de pe capră, tremurând din tot corpul. Ca din obișnuință, parcă, deschide portița și sună la ușă. Dinăuntru se aude un lătrat furios, și o voce tânără strigând:

— Taci, Honzik!

Ușa se deschide și, din greu, abia mișcându-și limba, Prokop întreabă:

— Domnul doctor e acasă?

O clipă de tăcere, după care vocea tânără rostește:

— Poftiți înăuntru.

Prokop intră într-o odaie caldă; pe masă, o lampă și cina pregătită. Totul în jur miroase a lemn de fag. Un domn în vârstă, cu ochelarii ridicați pe frunte, se scoală de la masă, se apropie de el și-l întreabă:

— Ce vă doare?

Prokop se încruntă, făcând eforturi să-și aducă aminte pentru ce anume venise aici.

— Eu... știți... începu să bâiguiască; fiul dumneavoastră e acasă?

Bătrânul îl cercetează cu atenție:

— Nu e. Dar ce vi s-a întâmplat?

— Jirka... Jiři, mormăi Prokop: eu... eu sunt prietenul lui, i-am adus... trebuie să-i dau... Se scotocea prin buzunare, căutând plicul sigilat. E... e... O chestiune importantă și... și...

— Jirka e la Praga, îl întrerupse bătrânul. Dar ia loc, cel puțin, omule!

Prokop se miră nespus:

— Dar vine... el... a spus că vine încoace. Trebuie să-i dau...

Dușumeaua începe să se clatine sub picioarele lui și să se încline.

— Anička, un scaun! strigă bătrânul, cu o voce ciudată. Prokop mai apucă să audă un țipăt înăbușit, după care se prăbuși la pământ. Se cufundă într-o negură nesfârșită și nu mai simți nimic.

VII

Nimic; cu timpul, doar, ca și când s-ar fi destrămat niște ceturi, i se perindară pe dinaintea ochilor un model de perete pictat, o coroană de șifonier retezată, un colț de perdea sau o friză de plafon; sau un chip omenesc aplecat parcă deasupra unei guri de fântână, o față ale cărei trăsături însă nu puteau fi văzute. Ceva se întâmpla, din când în când cineva umezea niște buze fierbinți sau sălta un trup lipsit de vlagă, dar toate se risipeau apoi în crâmpiele plutitoare ale visării. Peisaje, desene de covoare, calcule diferențiale, globuri de foc, formule chimice; cu timpul, doar câte ceva ieșea la suprafață și devenea, pentru o clipă, un vis mai deslușit, dar numaidecât se mistuia în cursul năvalnic al neființei.

În sfârșit sosi și momentul când își reveni în simțiri; zări deasupra lui un plafon sigur, reconfortant și plăcut, din stucatură; descoperi propriile sale mâini firave și uscate, de o culoare cadaverică, întinse peste o pătură înflorată; ceva mai încolo tăblia patului, un șifonier și o ușă albă; totul era aici agreabil, liniștit și parcă dinainte cunoscut. Habar n-avea unde se afla; încercă să se gândească, să-și amintească, dar creierul lui era nespus de slăbit și toate începură din nou să se învălmășească și să-i se șteargă din minte; închise ochii, scufundându-se într-o apatică toropeală.

Ușa scârțâi încet. Deschise ochii și se așeză repede în capul oaselor, ca și când ceva l-ar fi îndemnat să se miște, în ușă stă o fetiță destul de înaltă, un chip luminos, cu niște ochișori limpezi și tare mirați, și cu o guriță căscată de uimire; strânge la piept o bucată de pânză albă. Stă neclintită, în mare încurcătură, clipește din genele-i lungi, și năsucul ei trandafiriu începe, încet, nesigur și cu sfială, să zâmbească.

Prokop se posomori; încercă din răspuțeri să spună ceva, dar în capul lui era un gol nesfârșit; mișcă din buzele mute și se uită la fată cu niște ochi aspri, frământați de chinuitoarea strădanie a aducerii aminte.

— *Gunumai se, anassa, îi aluneca spontan, fără voie, de pe buzele-i tremurânde, theos ny tis é brotos essi? Ei men tis theos essi, toi uranon euryn echusin, Artemidi se ega ge, Dios kuré megaloiō, eidos te megethos te fyen tanchista eisko.* Și vers după vers, curgea năvalnic divină rugăciune cu care Odisseus căuta s-o înduplece pe Nausicaa:

— Rogu-te, domniță, în genunchi. Ești zână, ori muritoare? Dacă tu ești una din cele ce locuiesc întinsul cer, eu, după stat și față și făptură, te-asemăn foarte cu Artemis, a lui Zeus fiică. Iar de ești o muritoare, de pe pământ, ferice sunt de trei ori părintele-ți și maica ta,

și frații tăi ce mândri sunt, de bună seamă, de dragul tău, oricând te văd pe tine, așa frumos vlăstar, pășind la horă!⁶

Fata nu făcea nici o mișcare, stătea ca împietrită și dădea ascultare acestei închinăciuni rostite într-o limbă necunoscută; și pe fruntea ei netedă se citea atâta nedumerire, iar ochii ei clipeau atât de copilăros și de speriați, încât Prokop dublă zelul lui Odisseus cel azvârlit de valuri pe un țărm străin, el însuși înțelegând doar vag semnificația cuvintelor rostite.

— *Keinos d'an peri ker i makartatos*, recita el pe nerăsuflăte; dar cel mai fericit din toată lumea, e cel ce biruind cu daruri multe de nuntă, te-ar lua la el acasă, căci nu-mi văzură ochii o femeie, și nici un om ca tine deopotrivă; privindu-te, uimirea mă cuprinde.

— *Sevas m'echei eisorconta*. Fetița se aprinse la față, de parcă ar fi înțeles închinăciunea eroului grec; o dulce și stângace tulburare îi lega brațele și picioarele în timp ce Prokop, împreunându-și mâinile pe pătură, declama ca într-o rugăciune:

— *Délo de pote*, continua el grăbit; în Delos doar văzui așa un lujer, de finic, care fraged răsare pe lângă altarul zeului Apolon, căci urmat de oameni mulți și acolo umblai, un drum ce-avea să-mi fie-n urmă izvor de multe amaruri. Cum văzut-am mlădiul copăcel, uimit în față am stat eu îndelung, că n-a fost altul mai gingaș din pământ crescut ca dânsul. Așa uimit și-nmărmurit, femeie, privesc în fața ta, și mă cutremur, genunchii să nu-ți ating la rugămintă, deși nespun de mare mi-e durerea.

Deidia d'ainós: da, se temea cumplit, dar și copila era înfricoșată și strângea cu putere la piept rufăria albă, fără să-și dezlipească o clipă ochii de pe Prokop, care se grăbea să-și spună toată tristețea ce-l apăsă: Pe valul mării douăzeci de zile m-am zbuciumat și ieri abia putut-am să scap. De la ostrovul Ogigia m-a tot purtat talazul și furtuna, și-acum încoace m-a azvârlit ursita, ca iar cumva și-aici să sufăr bietul; mi-e doar că zeii n-au să înceteze, ci au să-mi deie încă multe rele.

Oftă din greu și își ridică brațele sale înspăimântător de uscate:

— *Alia anass eleaire*! Crăiasă, îndură-te; tu ești întâia ce mi-a ieșit în cale, dup-atâta noian de necazuri și nu cunosc pe altul din țara și din cetatea asta. Arată-mi orașul, dă-mi un țol să pui pe mine, de-i fi adus cu tine-o-nvelitoare.

Acum chipul fetei se mai însenină puțin, buzele ei umede se întredeschiseră; poate că Nausicaa avea de gând să vorbească, dar Prokop ținu s-o mai binecuvânteze pentru norișorul acela de grațioasă compasiune, care-i îmbujorase obraji:

— *Soi, de theoi tosa doien, hosa fresi sési mencinás*. Și-n schimb cei de sus să-ți deie tot ce dorești, și soț și casă bună și plină de înțelegere, căci nu e nimic mai bun și mai frumos ca sfânta unire-n gânduri care

leagă soții în căsnicie, spre necazul celor ce-i dușmănesc și multă bucurie a celor buni cu ei, de care lucru ei înșiși pot să-și dea mai bine seama.

Ultimele cuvinte abia le rosti; el însuși pricepea cu greu ceea ce spunea, versurile curgeau lin și fără voia lui, dintr-un colț necunoscut al memoriei; trecuseră aproape douăzeci de ani de când parcursese de bine de rău suava melodie a cântului al șaselea. Încearca o adevărată desfătare fizică lăsându-l să se scurgă așa, fără opreliști; avea capul mai ușor, mai limpede, se simțea aproape fericit în starea aceea de molcomă și dulce slăbiciune și, deodată, pe buze îi flutură un zâmbet sfios.

Fetița zâmbi și ea, se urni din loc și spuse:

— Ei? Făcu un pas, venind mai aproape de el și prinse să râdă: Ce tot spuneai?

— Nu știu, rosti Prokop nesigur.

În clipa aceea ușa întredeschisă zbură în lături și în odaie țâșni, scheunând de bucurie, o mogâldeață păroasă și tuști în pat lângă Prokop.

— Honzik, strigă fetița speriată; dă-te jos!

Dar cățelușul se și apucase să-i lingă fața lui Prokop și într-o bucurie pătimașă se strecură, gudurându-se, în așternut. Prokop duse mâna să-și șteargă obrazii și, cu uimire, simți în palmă o barbă în toată legea.

— Ce... ce, gângăvi și amuți uluit. Cățelușul se ținea de ghidușii, își înfîgea, cu o zburdalnică gingășie, colții în mâinile lui Prokop, sufla, fornăia, mârâia de plăcere și iată-l cu boticu-i umed ajungându-i până la piept.

— Honzik, strigă fata, ai înnebunit?! Lasă-l pe domnul în pace! Se repezi spre pat și luă cățelușul în brațe; Ah, doamne, că tare prostănac mai ești, Honzik!

— Lăsați-l, o rugă Prokop.

— Nu se poate, vi-e mâna bolnavă, se împotrivi fetița cu un aer grav, în timp ce strângea la piept cățelul ce se zbătea neastâmpărat.

Prokop își privi nedumerit mâna dreaptă. De la degetul gros, de-a lungul palmei, se prelungea o cicatrice lată, acoperită de o pojghiță proaspătă, subțire și roșie, sub care simțea o mâncărime plăcută.

— Unde... unde mă aflu? se minună el.

— La noi, îi răspunse fata cu o degajare atât de firească, încât Prokop se liniști numaidecât.

— La noi, repetă cu inima ușurată, cu toate că habar n-avea unde era acest „la noi”. Și de cât timp?

— De douăzeci de zile. Tot timpul ați... voi să spună ceva, dar înghiți în sec. Honzik a dormit cu dumneavoastră, adăugă ea repede, și, nu se știe de ce, roși toată, ținând câinele la piept ca pe un prunc.

Ați știut?

— Nu, căuta Prokop să-și amintească. Cum adică, am dormit?...

— Tot timpul, spuse cu voce hârâită. Până acum ați fi putut să vă săturați de somn. Lăsați câinele jos și se apropie de pat. Vă simțiți mai bine?... Doriți ceva?

Prokop clătina din cap, nu știa de nici un lucru pe care l-ar fi putut dori.

— Cât e ceasul? întrebă nesigur.

— Zece. Eu nu știu ce aveți voie să mâncați, când o să vie taticu... Ce-o să se mai bucure... Nu doriți nimic?

— O oglindă, rosti Prokop șovăitor.

Fata surâse și o zbughi repede afară din odaie. Lui Prokop îi vâjâia capul; se tot străduia să-și adune gândurile, să reconstituie ce se întâmplase, dar toate i se învâlmășeau în minte și se spulberau. Și iată, fetița s-a și întors, îi spune ceva și-i întinde o oglinjoară. Ar vrea să ridice mâna, dar numai Dumnezeu știe de ce nu izbutește; fetița îi pune minerul oglinzii între degete, dar oglinda cade pe pătură. În clipa aceea fata pălește, o cuprinde un fel de neliniște, și ea însăși îi ține oglinjoara în fața ochilor. Prokop se privește în oglindă, vede o față acoperită de o barbă mare și un chip aproape necunoscut; privește și nu se poate dumiri și buzele încep deodată să-i tremure.

— Culcați-vă, culcați-vă imediat la loc, îi vorbește un glăscior mărunț, aproape plângăreț, și niște mâini grăbite îi aranjează la iuțelă perna sub cap. Prokop se lasă ușor pe spate și închide ochii; să dorm nițel, numai o clipită, își spune în gând. Și se făcu o liniște adâncă, binefăcătoare.

VIII

Cineva îl trase de mânecă.

— Hei, hei, îi spune acest cineva; ar fi cazul să mai terminăm cu somnul, ce părere ai?

Prokop deschise ochii și zări în fața lui un domn în vârstă, cu o chelie trandafirie și barbă albă, cu ochelarii de aur ridicați pe frunte și cu o căutătură nespus de ageră.

— Hei, gata cu somnul, stimabile, îi spune, ajunge; sau vrei, poate, să te trezești pe lumea cealaltă...

Prokop îl cerceta posomorit; avea chef să moțăie:

— Ce doriți? i se adresă cu îndârjire. Și... și... cu cine am onoarea?

Bătrânelul se porni pe un răs nestăvilit:

— Mă rog, sunt doctorul Tomeș. Cum s-ar zice, dumneata nici până acum n-ai binevoit a mă lua în considerație, nu-i așa? Dar nu-i nimic, pe chestia asta nu trebuie să te necăjești. Ei, cum ne merge?

— Prokop, se recomandă, morocănos, bolnavul.

— Așa, așa, spuse doctorul cu satisfacție. Și eu care credeam că ești Ileana Cosânzeana. Mda, dar acum, domnule inginer, să vedem cum e cu dumneavoastră. Ei, haide, nu te mai strâmba așa. Îi scoase de la subțioară termometrul și mormăi bucuros: Treizeci și cinci cu opt. Cum văd, omulețule, ai ajuns ca o muscă. Trebuie să te hrănim, ce părere ai? Nu, nu te mișca.

Prokop simți o chelie netedă și o ureche rece alunecându-i pe piept, de la un umăr la celălalt, de pe stomac spre gât, iar aceste mișcări erau însoțite tot timpul de un mormăit încurajator.

— Ei, bravo, spuse în cele din urmă doctorul și își trase ochelarii pe ochi. În dreapta mai hârâie nițel... și inima... dar totul se îndreaptă, ce părere ai? Se aplecă spre Prokop și, în timp ce-i umbla cu o mână prin păr, cu degetul gros al celeilalte îi ridica și iar îi apăsa la loc pleoapele: S-a terminat cu somnul, ne-am înțeles? îi spunea, în vreme ce-i cerceta cu atenție pupilele. Gata, căpătăm cărți și ne apucăm de citit. Măncăm câte ceva, mai bem și un păhăruț de vin și... stai așa, nu mișca! Să știi că nu te mușc.

— Ce se întâmplă cu mine? întrebă Prokop, fără curaj.

Doctorul se îndreptă din șale:

— Acum, nimic. Dar ia spune, cum ai ajuns până aici?

— Unde aici?

— Aici la Tynice. Te-am adunat de pe podea și... De unde ai venit, omule?

— Știi și eu! De la Praga, nu? Își aduse aminte Prokop. Doctorul

clătină din cap:

— Cu trenul de la Praga! Cu inflamația asta a meningelui! Dumneata ai minte, omule? știi, măcar, ce înseamnă asta?

— Ce înseamnă?

— Meningitis. Formă somnolentă. Și pe deasupra și cu o pneumonie. Patruzeci de grade, nici mai mult, nici mai puțin. Ce părere ai? Uite ce e, prietene, cu așa ceva nu se pleacă în excursie. Și știi că... Dar ia arată mai bine mâna, să ți-o vedem, haide, repede!

— Asta... asta n-a fost decât o zgârietură, se împotrivi Prokop.

— Ce să zic, frumoasă zgârietură, septicemie, pricepi? Când ai să te faci bine, îți spun eu ce ai fost...; un prost, încăpățânat ca un măgar, asta ai fost. Iartă-mă, continuă cu o demnă indignare, dar era cât pe ce să spun ceva și mai rău. Auzi dumneata, om învățat și să nu știe că-i la un pas de un exitus la puterea a treia! Cum de-ai putut măcar să te mai ții pe picioare?

— Eu... nu știu, șopti pacientul rușinat.

Doctorul ar fi avut chef să-l mai boscorodească, dar se mulțumi să mârâie și să dea din mână plictisit:

— Cum te simți? reluă cu asprime. Nu prea grozav, nu-i așa? Memorie de loc, așa-i? Și aici, rosti mai domol, ciocănindu-i fruntea; aici cam slăbuț, este?

Prokop tăcea mălc.

— Uite ce, domnule inginer, continuă doctorul; pe chestia asta să nu-ți faci nici o grijă. Povestea o să mai dureze un timp. Mă înțelegi? Nu trebuie să-ți frământă mintea cu nimic. Nu te gândești la nimic. Asta... revine... treptat. Nu-i decât o tulburare trecătoare, o ușoară amnezie, mă înțelegi?

Doctorul striga, nădușea și se omora cu firea, de parcă s-ar fi certat cu un surdo-mut. Prokop se uită la el cu atenție și în cele din urmă rosti cu un calm desăvârșit:

— Va să zică, voi rămâne slab de minte, nu-i așa?

— Aș, da de unde! se enervă doctorul. Exclus, nici vorbă de așa ceva. Dar... cum să spun... pentru un timp oarecare... tulburare de memorie, gânduri împrăștiute, oboseală, și, mă rog, semne cam de felul acesta... mă înțelegi? Tulburări de coordonare, pricepi?... Odihnă. Calm. Nici o muncă. Și... în definitiv, mulțumește, stimabile, celui de sus că ai supraviețuit. Da, supraviețuit! reluă doctorul după o clipă de tăcere, și, de bucurie, trâmbiță zgomotos în batistă. Asemenea caz n-am mai avut de când mă știu. Îmi vii frumușel delirând, dau cu dumneata de pământ, și *finis*, cu bine, am onoarea să vă salut. Ce era să fac cu dumneata? Spitalul e departe, puștoaica se apucase să te bocească... și... apoi... mă rog... veniseși ca musafir la... la Jirka, la fiul meu, este sau nu? Așa că te-am păstrat aici, mă înțelegi? Pe noi nu ne deranjează de loc. Dar un musafir atât de amuzant ca dumneata încă

n-am văzut. Unde s-a mai pomenit să doarmă cineva douăzeci de zile în șir! Mulțumesc frumos de așa musafir! Când colegul medic primar ți-a crestat mâna, dumneata nici n-ai catadicsit să te trezești, ce părere ai? Pacient mut, pe cinstea mea. Ei, dar acum asta nu mai are nici o importanță. Principalul e că ai scăpat, înțelegi, omule? Doctorul se bătu zgomotos cu palmele pe coapse: Ei drăcie, nu mai dormi ! Hei, domnule, ai putea să ațipești pentru totdeauna, m-auzi? Ei, fir-ar să fie, încearcă să te stăpânești un pic, ce dracu! Mai lasă-te păgubaș de atâta somn, s-aude?

— Prokop dădu din cap, moleșit; avea senzația că între el și realitate se întind niște văluri, că totul în jur se acoperă, se tulbură și amuțește.

— Andulo, auzi o voce iritată, de departe; vin! adă vin! Niște pași grăbiți, o discuție ce răzbătea parcă de sub apă, și un gust răcoritor de vin, alunecându-i pe gâtlee. Deschise ochii și o zări pe fetița aplecată deasupra lui.

— N-aveți voie să dormiți, îi spuse fetița cu voce tremurătoare și genele ei prelungi clipesc, clipesc, de parcă ar bate o inimă.

— N-o să mai dorm, se scuză Prokop, umil.

— Chiar te rog, stimabile, bodogănea doctorul lângă tăblia patului. Măine vine de la oraș, pentru consultație, un medic primar extra-ultra; n-aș vrea să ne facem de râs; să vadă dumnealui că și noi, felcerii ăștia de țară, ne pricepem la ceva, ce părere ai? Trebuie să te ții tare! Îl săltă pe Prokop cu o neobișnuită îndemânare și-i ridică perna la spate: Așa, și-acum domnul o să șadă în capul oaselor; iar somnul se amână pentru după-masă, s-a înțeles? Acum eu trebuie să mă duc la cabinet. Tu, Ando, așează-te aici și povestește ceva; că, slavă domnului, alte ori îți merge gura ea o meliță, ce zici? Și dacă îi vine cumva iar cheful să adoarmă, mă chemi și restul las pe mine, mă răfuiesc eu cu dumnealui. În ușa se mai întoarse și mormăi vesel: Dar... oricum, tot mă bucur, mă înțelegi? Așa că vezi, fii atent!

Ochii lui Prokop se îndreptară spre fată. Stătea ceva mai departe și, pentru nimic în lume, nu știa despre ce să vorbească. Așa, acum și-a înălțat capul și a deschis puțin gura; să auzim ce va zbură de pe buzele ei; deocamdată, însă, fetița a roșit doar, a înghițit în sec și și-a lăsat din nou capul în jos; acum nu i se mai văd decât genele lungi tremurând deasupra obrăjorilor.

— Tata e atât de iute, îi auzi, în sfârșit, glăsciorul. Așa e el învățat, să se răstească... să se certe cu... pacienții.

Din păcate subiectul acesta se epuiza repede; în schimb - ca la comandă - îi nimeri între degete șorțulețul, care multă vreme se lăsă împăturit în chip și fel și nespus de interesant, sub clipirile atente ale ochișorilor cu gene întoarse.

— De unde se aud talăngile astea? întrebă Prokop după un timp

mai îndelungat.

Fetița își îndreptă capul spre fereastră; părul ei frumos, blond, face să-i strălucească fruntea, și o lumină fragedă licărește pe gurița-i umedă.

— Astea-s vacile, răspunse cu inima ușurată. Știți, acolo e curtea boierească. Și casa noastră ține tot de moșie. Tăticu' are un cal și un docar. Îi spune Frițek.

— Cui?

— Calului. Dumneavoastră n-ați mai fost niciodată la Tynice, nu-i așa? Mare lucru nu-i de văzut aici. Decât alei și pământ... Cât timp a trăit mămica, a fost mai vesel pe la noi; venea și Jirka al nostru... Acum, n-a mai dat pe aici de peste un an; s-a certat cu tăticu' și... și nici nu mai scrie. La noi nu-i voie nici măcar să pomenești de el... Îl vedeți de multe ori?

Prokop clătină energic din cap. Fetița suspină și căzu pe gânduri:

— El... el e... nu știu de ce... atât de ciudat! De câte ori venea pe aici umbla tot timpul cu mâinile în buzunare și când te uitai căsca... Eu nu zic că e cine știe ce de văzut aici; dar știți, totuși... Tăticu' e atât de bucuros că ați rămas la noi, încheie repede și puțin cam incoerent.

Undeva, afară, un cocoșel tânăr scoase un strigăt răgușit nespus de caraghios. Ca din senin se stârni zarvă printre găini; se auzi un „co-co-co” sălbatic și un lătrat strident, triumfător, de cățeluș. Fetița sări iute de la locul ei.

— Honzik fugărește găinile! spuse și numaidecât se așeză din nou, hotărâtă să lase găinușele în voia soartei.

Se făcu o liniște plăcută, curată, ca cristalul.

— Eu nu știu despre ce să povestesc, rosti la un moment dat, cu cea mai încântătoare simplitate. Să vă citesc ziarul, vreți?

Prokop zâmbi. Și iat-o, a și sosit cu ziarul în mână și se apucă să citească cu îndrăzneală editorialul. Echilibrul financiar, bugetul de stat, creditul neacoperit... Glasul ei fermecător și nesigur transmitea, cu calm, niște lucruri extrem de serioase și grave, iar Prokop, care nu le asculta de loc, se simțea mai bine decât dacă s-ar fi cufundat în somnul cel mai adânc.

IX

Acum Prokop are voie zilnic să coboare câteva ore din pat; își mai târaie el încă în chip și fel picioarele: din păcate nu prea e vorbăreț; orice i-ai spune, răspunde de obicei cu zgârcenie, arborând totodată un zâmbet sfielnic, de scuză.

Să zicem, de pildă, că suntem la amiază - e abia începutul lui aprilie; stă în grădiniță, pe o bancă; lângă el, ciufulitul foxterier, Honzik, râde cu gura plină sub mustățile lui umede, ca de pădurar, căci, de bună seamă, e mândru de funcția lui de țiitor de urât și, de atâta bucurie, se linge pe botic și mijește ochii ori de câte ori mâna stângă, cicatrizată, a lui Prokop, îi mângâie capul cald și păros. De obicei, la această oră, doctorul iese grăbit din cabinet - boneta îi fuge încolo și încoace pe chelia netedă - intră în grădină, se așază pe vine și începe să sădească zarzavaturi; cu degetele-i scurte și groase fărâmițează bulgării de humus și, plin de grijă, așterne patul tinerelor răsaduri. Când te uiți, își iese din sărite și începe să bodogăne; și-a înfipt undeva, în strat, luleaua și n-o poate găsi. Atunci, Prokop se ridică de pe banca lui și, cu intuiția detectivului de profesie (căci în pat citește romane polițiste), se îndreaptă fără ocol, spre pipa pierdută. Prilej folosit de Honzik ca să se scuture zgomotos.

La această oră, Anči (căci așa dorește să i se spună, nicidecum Andula) se duce să stropască răsadurile tatii. În mâna dreaptă ține stropitoarea, iar stânga îi plutește în aer; ploicică argintie susură pe pământul proaspăt și dacă se întâmplă să apară prin apropiere și Honzik, se alege și el cu un duș zdravăn pe spate sau pe mutrița lui veselă; atunci năzdrăvanul schelălăie disperat și își caută apărarea la Prokop.

Toată dimineața se perindă prin cabinet pacienții. Tușesc pe înfundate în sala de așteptare și nu scot o vorbă, gândindu-se fiecare la suferința lui. Uneori, din cabinet răzbat niște țipete înfiorătoare, atunci când doctorul scoate un dinte vreunui băiețandru. În asemenea momente e rândul lui Anči să intre în panică și să-și găsească adăpost la Prokop; e albă ca varul și pierdută toată cu firea; clipește cu genele-i frumoase și așteaptă, îngrijorată, să se consume cumplitul eveniment. În sfârșit, băiatul dă buzna afară cu un urlat prelung, și Anči caută cumva să-și acopere, stângace, teama ei plină de gingășie.

Firește, cu totul altceva e atunci când în fața casei doctorului se oprește o căruță așternută cu paie și doi bătrâni urcă scările, cu băgare de scamă, aducând cu ei un om rănit. Are o mână zdrobită, sau un picior fracturat, sau capul spart de o copită de cal; o sudoare rece îi brobonește fruntea îngrozitor de palidă, și, încet, biruindu-se pe sine,

geme înăbușit. Peste toată casa coboară o tăcere tragică; în cabinet se petrece, în cea mai desăvârșită liniște, ceva dramatic; grăsansa și vesela servitoare umblă pe vârfuri, Anči are ochii înlăcrimați și degetele îi tremură de emoție. Doctorul dă buzna în bucătărie, țipă cerând rom, vin sau apă, și cu o doză dublă de aspirină își maschează sentimentul chinuitor de milă. După care, toată ziua nu mai scoate o vorbă, e furios și trăneste ușile.

Dar mai e aici și o mare sărbătoare: vestitul târg anual al doftoricitului sătesc, constând în vaccinarea copiilor. Sute de mame își leagănă atunci în brațe nodulețele lor scâncitoare, urlătoare sau adormite; e plin de ele cabinetul, coridorul, bucătăria și grădinile; Anči se agită din cale afară, înnebunită; într-o pornire de entuziasm matern cibelic, ar vrea să strângă la piept, să legene și să înfașe toate odraslele acestea mici, fără dinți, miorlăitoare, pufoase și zbârlite. Până și bătrânul doctor are chelia mai lucioasă și mai arătoasă ca de obicei, de dimineată umblă fără ochelari, ca nu cumva să sperie plozii, și ochii, ochii îi rătăcesc în gol, de atâta oboseală și bucurie.

Altă dată, în toiul nopții, zuruie iritat clopoțelul. Și numaidecât se aude la ușă mormăit de glasuri, doctorul bodogănește ceva, iar vizitiul Iozef trebuie să înhame. Undeva, în sat, în spatele unei ferestre luminate, vine pe lume un om nou. Abia spre dimineată doctorul se întoarce acasă, istovit, dar plin de mulțumire, și, de la zece pași miroase a acid fenic; așa îl place Anei cel mai mult.

Dar mai sunt aici și alte personaje; grăsansa și răzăreața Nanda de la bucătărie, care, cât e ziua de mare, cântă, face zarvă și se cocoșează de râs. Apoi solemnul vizitiu Iozef, cu mustățile în furculiță, istoricul; citește tot timpul cărți de istorie și povestește cu voluptate, să zicem despre războaiele husite sau despre tainele uitate ale acestui ținut. Urmează grădinarul de la curtea boierească, un fustangiu fără pereche, care, în fiecare zi se repede până în grădina doctorului, îi altoiește trandafirii, îi tunde tufele de arbuști, și îi stârnește Nandei periculoase accese de râs convulsiv. Apoi, mai sus pomenitul Honzik, veșnic ciufulit și bine dispus, însoțitorul lui Prokop, care își vânează purecii și fugărește găinile și-i place nespus de mult să călătorească pe capră în trăsurica doctorului. Friț e o biată gloabă; a cam început să îmbătrânească acest cal înțepenit și blajin, prietenul iepurilor de casă; să-i mângâi nările calde, și sensibile, e de-a dreptul, o culme a desfătării... Vine la rând roșcovanul practicant de la administrația moșiei, îndrăgostit de Anči care, în cârdășie cu Nanda, îl ia cumplit peste picior. Administratorul moșiei, un pungaș bătrân și viclean, e partenerul obișnuit al doctorului la jocul de șah; de fiecare dată, doctorul își iese din fire, se înfurie și pierde. Mai sunt și alte personaje locale printre care nespus de plicticosul geometrician civil, un arivist politic, care-l agasează pe Prokop în virtutea dreptului colegialității.

Prokop citește mult sau cel puțin se prefacă că citește. Fața lui gravă, brăzdată de cicatrice, nu spune prea multe și, mai cu seamă, nimic despre lupta lui tainică și disperată cu memoria tulburată. Îndeosebi în ceea ce privește ultimii ani de muncă, ea a avut mult de suferit; până și cele mai simple scheme și procese s-au risipit fără urmă și Prokop își notează pe margini de cărți formulele sumare, incomplete, care-i vin în minte tocmai atunci când se gândește la ele cel mai puțin. După care se ridică de pe locul lui și se duce să joace cu Anči biliard; căci biliardul e un joc în timpul căruia nu prea se vorbește. Și Anči se molipsește de gravitatea lui anostă, inexpugnabilă; e concentrată la joc, ochește cu sprâncenele încruntate sever, dar atunci când dinadins trimite bila în altă direcție, deschide gura mirată și, cu limbușul ei umedă, îi arată drumul cel bun.

Serile la lumina lămpii. Cel mai vorbăreț e doctorul, pătimaș naturalist fără pic de cunoștințe; cu deosebire îl vrăjesc și-l pasionează ultimele mistere ale lumii: radioactivitatea, infinitul spațial, electricitatea, relativitatea, originea materiei și vârsta omenirii. E un materialist înverșunat și tocmai de aceea simte tainica și dulcea groază a lucrurilor nesoluționabile. Uneori Prokop nu se poate stăpâni și corectează naivitatea buchneriană⁷ a părerilor pe care le emite. Atunci bătrânul îl ascultă cu adevărată evlavie și începe să-l prețuiască, fără rezerve, mai ales din clipa în care încetează să-l mai înțeleagă, să zicem, de pildă, atunci când Prokop vorbește despre potențialul de rezonanță sau despre teoria cuantelor. Anči stă pur și simplu înmărmurită pe un scaun, cu bărbia sprijinită de masă; e, ce-i drept, de-acum cam mărișoară pentru poziția asta dar se pare că de la moartea mămişii a uitat să se mai maturizeze. Nici măcar nu clipește și se uită cu ochi mari când la tata, când la Prokop, și viceversa.

Iar nopțile, nopțile sunt liniștite, adânci, și parcă fără sfârșit, ca pretutindeni la țară. În răstimpuri se aude din grajd un zornăit de lanțuri, din când în când câte un lătrat de câine stârnit prin apropiere sau pe undeva departe; pe cer fulgeră o stea căzătoare, câte o ploaie de primăvară susură în grădină sau, cu clipocitu-i de argint, picură în fântâna însingurată. O boare curată, ca din adâncuri, adie în odaie prin fereastra deschisă și omul adoarme într-un somn binecuvântat, fără vise.

În sfârșit, îi era mai bine: de la o zi la alta, cu pași mărunți, viața îi revenea. Simțea doar o moliciune a capului și uneori mai avea încă senzația că plutește pe aripile visului. Nu-i mai rămânea decât să-i mulțumească doctorului și să plece la treburile lui. Vru să-i comunice acest lucru o dată, după cină, dar tocmai atunci tăceau cu toții, de parcă le-ar fi luat cineva piuitul După aceea bătrânul doctor l-a apucat de subțioară și l-a condus în cabinetul său; după câteva ocolișuri izbucni, ca din senin, cu sfielnică duritate, spunându-i lui Prokop că nu-l silește nimeni să plece, că ar fi mai bine să se odihnească, căci partida încă nu-i câștigată și, mă rog, fără discuție, să rămână pe loc și basta! Prokop se împotrivi, fără vlagă, adevărul adevărat era că încă nu se simțea sigur în șa și că de fapt, într-o oarecare măsură, se răsfața. Pe scurt, deocamdată nici vorbă de plecare.

Întotdeauna după-amiaza doctorul se închidea în cabinet.

— Vino câteodată să mai stai și cu mine, ce părere ai? îi spusese doctorul odată, într-o doară. Și astfel Prokop îl surprinse manipulând tot felul de sticlute, creuzete și prafuri.

— Știi, în localitate nu există spițerie, îi explică doctorul; eu trebuie să prepar singur doctoriile. Și, cu degetele-i groase și tremurătoare, doza niște prafuri pe un cântar mic, de mână. Cântarul se balansa și se învârtea în mâna lui nesigură; bătrânelul se enerva, pufnea de necaz și nasul i se umezea cu brobonele mici de sudoare.

— Ce să fac, dacă nu mă ajută ochii pentru asemenea treabă, scuza el bătrânețea degetelor sale. Prokop privi un timp întreaga operație, apoi, fără să sufle o vorbă, îi luă cântarul din mâna. Pic, pic, și praful fu cântărit la miligram. Al doilea, al treilea. Cântarul sensibil dansa, doar, între degetele lui Prokop.

— Ia te uită, ia te uită, se minună doctorul și, plin de uimire, îi urmărea mâinile zdrobite, noduroase, cu încheieturi deformate, cu unghii frânte și cioturi scurte în locul câtorva degete; cum văd, omulețule, ai mâini iscusite! Și iată-l peste câteva clipe pe Prokop frecând o alifie, măsurând niște picături și încălzind eprubetele. Doctorul strălucea de bucurie în timp ce lipea etichetele. Peste o jumătate de oră fu gata cu toată farmacia, ba pe deasupra, mai avea și o grămadă de prafuri de rezervă. La numai câteva zile după aceea, Prokop citea curent rețetele doctorului și, fără nici un fel de vorbă, îl făcea pe dirigintele farmaciei. *Bon!*

Odată, spre seară, doctorul trebăluia prin grădină scormonind într-un strat cu pământ afinat. Pe neașteptate, din casă răsună o bubuitură înfricoșătoare, și numaidecât se auzi zgomot de sticlă

spartă. Doctorul se năpusti într-acolo și, pe coridor, se ciocni cu Anči speriată la culme.

— Ce s-a întâmplat? strigă la ea.

— Eu... nu știu, abia izbuti să îngameze fata; în cabinet...

Doctorul se repezi în cabinet unde dădu peste Prokop, care, așezat în patru labe, aduna de pe jos cioburi de sticlă și hârtii.

— Ce-ai făcut aici? țipă doctorul în gura mare.

— Nimic, răspunse Prokop, ridicându-se cu un aer de vinovăție. Mi-a plesnit o eprubetă.

— La toți dracii, tună doctorul și rămase înmărmurit; pe mâna stângă a lui Prokop sângele se prelingea șiroi. Cine... ce ți-a sfâșiat degetul?

— Nu-i decât o zgârietură, protestă Prokop și își ascunse mâna la spate.

— Ia s-o văd, strigă bătrânul doctor și-l trase lângă fereastră. Jumătate de deget atârna, doar, de piele. Doctorul se duse în grabă spre dulap, după foarfece, și în ușa deschisă o zări pe Anči, palidă de moarte. Ce cauți aici? se răsti la ea; șterge-o!

Anči nici măcar nu se clinti; ținea mâinile la piept și părea, în cel mai bun caz, leșinată.

Doctorul se întoarse la Prokop; se agită mai întâi cu o bucățică de vată, după care se auzi un păcănit de foarfece.

— Lumină, țipă la Anči. Fata se repezi la comutator și-l răsuci. Și nu-mi sta aici, zbieară bătrânul în timp ce spăla un ac în benzină. Ce treabă ai tu aici? Dă-mi repede ața! Anči dădu fuga la dulap și-i aduse un tub cu fire... Și acum pleacă!

Dar Anči se uită la spatele lui Prokop și se apropie și mai mult, apucă mâna rănită cu ambele palme și o ținu strâns. Doctorul tocmai se spăla pe mâini; își întoarse privirea spre fată și vru să explodeze; dar, în loc să zbiească, mormăi:

— Așa, și acum ține bine! Mai la lumină!

Anči clipea din ochi și ținea. Când nu se mai auzi nimic decât găfâitul doctorului, se încumetă să-și ridice ochii. Pe jos, în locul unde lucra tata, dușumeaua era plină de sânge și arăta oribil. Privi iute la Prokop; ținea fața într-o parte și prin pleoapa lui zvâcnea durerea. Copila încremeni, apoi începu să înghită lacrimi și i se făcu rău.

Între timp mâna lui Prokop creștea: o mulțime de vată, un bandaj Billroth și, poate, un kilometru de fașă învârtit într-una; în cele din urmă din povestea asta ieși ceva alb de proporții uriașe. Anči continua să țină, genunchii îi tremurau, și i se părea că nu se va sfârși niciodată operația aceasta cumplită. La un moment dat capul începu să i se învântească, după care îl auzi pe tatăl ei spunând:

— Na, bea repede! Deschise ochii și își dădu seama că șade în fotoliul din cabinet, că tatăl ei îi întinde un păhărel, că în spatele lui

stă Prokop, care râde și strânge la piept mâna bandajată ce aduce cu o păpușă gigantică. Hai, bea odată! stăruie doctorul și într-una își dezvelește dinții. Înghiți așadar băutura și sughiță; era un coniac năprasnic.

— Și acum dumneata, spuse doctorul, întinzându-i paharul lui Prokop. Acesta, nițel cam palid, aștepta cu bărbăție să fie dojenit; la urmă bău și doctorul, tuși să-și dreagă vocea și începu: Mda, și acu să-mi spui ce ispravă ai făcut, de fapt, aici?

— O experiență, răspunse Prokop cu zâmbetul încurcat al vinovatului.

— Cum? Ce fel de experiență? Cu ce?

— Numai așa... Am vrut... am vrut să văd dacă se poate face ceva din... din clorura de potasiu.

— Ce anume să faci?

— Un exploziv, șopti Prokop, cu umilința păcătosului. Doctorul își plimba ochii pe mâna lui înfășată:

— Ce să spun, a meritat chiar! Putea să-ți rupă mâna experiența asta, nu crezi? Ei drăcie!... Foarte bine, așa-ți trebuie, rosti apăsător, cu aerul unui om setos de sânge.

— Tăticule, interveni Anči, acum lasă-l!

— Și tu ce cauți aici? mârâi doctorul și o mângâie cu mâna lui duhnind a acid fenic și iodoform.

De-atunci bătrânul poartă cheia de la cabinet în buzunar. Prokop și-a comandat un pachet cu cărți de literatură științifică, umblă cu mâna într-un cordon agățat pe după gât și, zile în șir, studiază. Acum cireșii dau în floare, frunzele fragede și vâscoase lucesc în bătaia soarelui, crinii aurii își deschid bobocii grei. Prin grădiniță, Anči se plimbă cu o prietenă durdulie, se țin una pe alta de mijloc și râd, și râd; chiar în clipa aceasta și-au apropiat gurițele lor trandafirii, își șoptesc ceva, se îmbujorează la față de atâta râs și încep să se sărute.

Pentru întâia oară, după ani de zile, Prokop simte iar ce înseamnă fericirea trupească. Cu o poftă animalică se dăruie soarelui și își mijește ochii, ca să asculte, mai bine, freamătul trupului său. Suspină și se așază la lucru, dar are chef să alerge, să zburde; hoinărește departe peste câmpie și se consacră, cu pasiune, bucuriei de a respira. Uneori o întâlnește pe Anči, în casă sau în grădină, și încearcă să-i spună ceva; fetița se uită la el cu coada ochiului și nu știe despre ce să-i vorbească; dar nici Prokop nu știe și, de aceea, mormăie ceva neînțeles. Ce mai, se simte bine sau cel puțin mai sigur de el, atunci când e singur.

În timp ce citea, își dădea seama cât de mult a rămas în urmă cu cunoștințele sale; știința, în unele privințe, avansase mult și adeseori el se vedea nevoit să-și schimbe orientarea; dar, îndeosebi, se temea să-și aducă aminte de propria sa muncă, deoarece acolo simțea el că i

se destrăma, cel mai mult, coerența. Muncea ca un catâr, sau visa; visa despre noi metode de laborator, dar totodată se simțea ispitit de calculul subtil și îndrăzneț al teoreticianului; și se înfuria pe el însuși, atunci când creionul lui necioplit nu era în stare să desfacă firul subțire al unei probleme. Era conștient de faptul că „chimia lui distructivă”, de laborator, deschide perspectivele cele mai stranii de pătrundere în teoria materiei; se lovea de corelații neașteptate, pe care însă le călca numaidecât în picioare cu meditația lui mult prea gravă. Plictisit, lăsa totul baltă pentru a se cufunda în lectura vreunui roman stupid; dar și acolo îl chinuia obsesia laboratorului: în loc de cuvinte citea numai simboluri chimice; erau niște formule fantastice, pline de elemente necunoscute până atunci, care-l nelinișteau chiar și în vise.

XI

În noaptea aceea visă că studiază un foarte savant articol din „*The Chemist*”. Se poticni la formula An Ci și nu mai știa cum să se descurce cu ea; o cercetă pe toate fețele, își mușcă din încheieturile degetelor, ca până la urmă să constate că formula aceasta înseamnă, de fapt, Anči. Și iat-o pe Anči aici lângă el, surâzându-i în brațele împreunate după ceafă; se apropie de ea, o cuprinde cu amândouă mâinile și începe s-o sărute cu foc și să-i muște buzele. Anči se împotrivește cu îndârjire, lovește cu coatele, cu genunchii; el o strânge brutal și, cu o mână, sfâșie rochia de pe ea, fâșii, fâșii. A și început să simtă pulsându-i în palme carnea ei tânără; Anči se zbate sălbatic, părul i-a căzut peste obraji și acum, acum, pe neașteptate, se moleșește și dă să cadă; Prokop se aruncă asupra ei, dar, sub mâinile lui, nu găsește decât niște zdrențe și niște fâșii lungi de bandaj; le rupe, le sfâșie, vrea să se descurce din ele și se trezește.

Îl cuprinse o rușine fără margini pentru acest vis; se îmbracă în tăcere, se așază pe un scaun lângă fereastră și așteaptă să răsară zorile. Nu exista hotar între noapte și zi, doar cerul pălește un pic și prin văzduh zboară un semnal care nu-i nici lumină, nici sunet, dar care dă naturii o poruncă: trezește-te! Așadar în acea clipă dimineața s-a născut în plină noapte încă. Au cucurigat cocoșii, vitele în grajd au început să se foiască. Cerul pălește și mai mult, devine sidefiu, se luminează strălucitor și prinde o ușoară culoare trandafirie; prima dungă roșie a țâșnit la răsărit, „cirip, cirip, iatiti piu piu ia”, țipă și ciripesc păsările, și primul om a și pornit, cu pas domol, la munca lui. Se așază la munca lui și omul de știință. Mușcă multă vreme din vârful condeiului, până când se hotărî să aștearnă pe hârtie primele cuvinte: căci era vorba acum de un lucru da mare importanță, de chintesența experiențelor și gândirii lui de doisprezece ani, de o lucrare plătită într-adevăr cu sânge. Bineînțeles, acum nu va fi decât o ciornă, exprimând mai degrabă o anumită filozofie a fizicii, sau o poezie, sau o profesiune de credință. O imagine a lumii, cu boltă din cifre și ecuații; dar aceste cifre de ordin astronomic măsoară cu totul altceva decât înălțimea maiestuoasă a cerului: ele calculează coeficienții de instabilitate și de dezintegrare a materiei.

Tot, absolut tot ceea ce există nu-i decât exploziv mocnit, în expectativă; dar oricare ar fi coeficientul lui de indolență, el nu-i decât o frântură disparentă a brizantei sale. Tot ceea ce se întâmplă, rotațiile stelelor și activitatea telurică, întreaga entropie, însăși harnica și nesățioasa viață, toate acestea nu fac decât să macine și să lege doar, la suprafață, invizibil și incomensurabil, această forță explozivă, care

se numește materie. Aflați, așadar, că lanțul care o leagă e doar o pânză de păianjen pe brațele și picioarele unui titan adormit; dați-mi puterea s-o străpung și ea va face să se zguduie scoarța terestră și-l va azvârli pe Jupiter peste Saturn. Iar tu, omenire, nu ești decât o rândunea care și-a lipit cu trudă cuibușorul sub streășină pulberăriei cosmice; ciripești după soarele răsăritului, în timp ce în butoaiele de sub tine bubuie, pe înfundate, potențialul înspăimântător al exploziei...

Lucrurile acestea, firește, Prokop nu le scrisese; erau pentru el numai o melodie tainică ce-i înaripa frazele greoaie ale expunerii tehnice. Căci el vedea mai multă fantezie în formulele simple și mai multă frumusețe arbitrară în expresia cifrelor. Și astfel își scria poemul său în simboluri și cifre, îmbinat cu înspăimântătorul jargon al cuvintelor savante.

La micul dejun nu se mai duse. Așa stând lucrurile, veni Anči și-i puse pe masă o căniță cu lapte. Îi mulțumi, dar în aceeași clipă își aduse aminte de visul lui și nu fu în stare s-o privească. Se uita cu îndărătnicie într-un colț al odăii; numai Dumnezeu știe cum vine treaba asta, că, totuși, vedea fiecare firicel de păr auriu de pe brațele ei goale; nicicând nu-i bătuse la ochi atât de tare acest lucru. Anči stătea foarte aproape de el.

— Aveți de scris? Întrebă cu nesiguranță.

— Da, mormăi Prokop și se gândi ce ar spune ea, oare, dacă așa, din senin, și-ar lipi capul de sânii ei.

— Toată ziua?

— Toată ziua. „Probabil că s-ar da înapoi nespuns de ofensată; și are niște sâni tari, micuți și rotunzi, despre care ea poate nici nu știe. De altfel, la ce bun!”

— Ați vrea să vă mai aduc ceva?

— Nu, nu vreau nimic.

Ce stupid; ar vrea s-o muște de braț, sau ceva asemănător, femeia niciodată nu știe cum poate să tulbure un om.

Anči strânse din umeri, puțin jignită.

— Bine. Și pe aici îi fu calea.

Prokop se ridică de pe scaun și începu să se foiască prin odaie; era supărat pe el și pe ea, dar, mai cu seamă, nu mai avea nici un chef de scris. Încercă să-și adune gândurile, dar nu izbuti cu nici un chip. Se posomori și, cătrănit, se apucă să bată odaia de la un perete la altul, cu regularitatea unei pendule. Un ceas, două. Jos zornăie tacâmurile, se pune masa. Prokop se așază din nou lângă hârtiile lui și își lasă capul în palme. Peste câteva clipe sosi servitoarea cu masa de prânz.

Dădu mâncarea înapoi, aproape neatinsă, și, plictisit, se trânti pe pat. E limpede că s-au săturat de el, că și lui i s-a urât de toată povestea asta și că acum e momentul să plece. Da, chiar mâine. Își

face niște planuri de activitate pentru viitor, se simțea, nu știu de ce, rușinat și stânjenit, ca până la urmă să adoarmă buștean. Se trezi târziu după amiază, cu sufletul înnămolit și cu trupul istovit de o lene mucegăită. Hoinărea prin odaie, căska, și, liber de orice gând, se înfierbânta singur fără nici un rost. Între timp afară se întunecă; nu aprinse lumina.

Servitoarea îi aduse cina. O lăsa să se răcească și asculta ce se întâmplă jos. Clinchet de furculițe, doctorul mormăia și, cum termină masa, se retrase în camera lui trântind ușa. Se făcu tăcere.

Convins că nu va mai întâlni pe nimeni Prokop se furișă din casă și ieși în grădină. Era o noapte caldută, cu cer senin. Liliacul și iasomia sunt în floare, Bootes își resfiră larg pe cer brațele sale înstelate, s-a înstăpânit o tăcere adâncă, adâncită și mai mult de un lătrat îndepărtat de câine. De gardul de piatră din grădină se sprijină ceva luminos. De bună seamă, e Anei.

— Ce seară frumoasă, nu-i așa? vorbi el numai ca să spună ceva și se sprijini de gard, lângă ea. Anči: nimic! Își întoarse, doar, fața într-o parte și umerii ei tresăriri neobișnuit de agitați.

— Asta e Bootes, mormăi Prokop comunicativ. Deasupra lui e Balaurul și Cepheus iar cele patru stelute, de colo, îngrămădite la un loc, sunt Casiopeia. Ca să le vezi, însă, trebuie să te uiți mai sus.

Anči se întoarse frecându-se în jurul ochilor.

— Aceea luminoasă, reia Prokop, șovăielnic, e Pollux, beta Geminoruin. Să nu fi supărată pe mine. Poate ți s-a părut că sunt necuviincios, așa-i? Știi... eu... eram ... chinuit de un gând. Nu trebuie să te necăjești pentru asta.

Anči suspină adânc:

— Și aceea, de acolo... care e? i se auzi glăsciorul, încet, sfielnic. Acea de jos, cea mai strălucitoare.

— Asta-i Sirius, din Câinele Mare. I se mai spune și Alhabor. Iar acelea din stânga de tot sunt Arcturus și Spica. A căzut o stea. Ai văzut-o ?

— Am văzut-o. De ce v-ați supărat pe mine așa de tare azi dimineață?

— Nu m-am supărat; așa sunt eu... câteodată... puțin mai colțos... dar știi., am dus o viață aspră, prea aspră; mereu singur și... cum să spun ... ca un avanpost. Nu-s în stare nici să vorbesc ca lumea. Azi... azi am vrut să scriu ceva frumos... un fel de rugăciune științifică pe care s-o înțeleagă oricine; m-am gândit să... să ți-o citesc dumitale; și vezi, totul s-a uscat în mine, și, cum e omul!, mi-e și rușine să mă mai încălzesc, de parcă toată povestea ar fi o slăbiciune. Nici măcar o vorbă nu mai îmi vine să scot. Mă simt așa... anchilozat, înțelegi? Am înțeput să și încărunțesc.

— Dar vă stă bine, suspină Anči.

Pe Prokop îl surprinde această latură a discuției:

— Ei da, spuse încurcat, totuși, plăcut nu e. Ar fi timpul de-acum să... să-mi duc recolta acasă. Ce n-ar face altul din ceea ce știu eu! Și eu n-am nimic, nimic, absolut nimic. Eu nu sunt decât... „berühmt” și „célèbre” și „highly esteemed”⁸; și la noi... nici nu se știe de acest lucru... nimeni nu știe. Știi, eu cred că teoriile mele sunt destul de slabe; nu am cap de teoretician. Și totuși ceea ce am descoperit nu-i lipsit de valoare. Explozivii mei exotermici... diagramele ... și exploziile atomilor... astea toate prețuiesc ceva. Și dacă am publicat o zecime din câte știu!... Ce n-ar face altul în locul meu din toate astea ! Eu unu ... drept să spun... nici nu mai înțeleg teoriile lor; sunt atât de subtile, atât de spirituală, și pe mine asta nu face decât să mă zăpăcească. Eu am un spirit de bucătar. Dați-mi pe la nas orice substanță și numaidecât miros ce se poate face din ea. Dar să înțeleg... să trag concluzii... teoretice și filozofice, la asta nu mă pricep. Eu cunosc numai... numai faptele; *eu le fac*; sunt datele *mele*, mă înțelegi? Și totuși... eu... eu simt în spatele lor un adevăr; un adevăr formidabil, general valabil... care va răsturna totul... când va exploda. Dar acest mare adevăr... e de partea faptelor și nu a vorbelor. De aceea, de aceea trebuie să te ții de fapte! De-ar fi să-ți pierzi, din pricina asta, chiar și amândouă mâinile...

Anci, sprijinită de gard, abia mai respira. Niciodată n-a vorbit atât de mult acest om ciudat și ursuz - și mai cu seamă niciodată n-a vorbit despre el. Se lupta din greu cu cuvintele; răzbătea din ele o mândrie imensă, dar și o timiditate și un zbucium fără margini; și totuși, de-ar fi vorbit chiar și în integrale, Ancă tot ar fi înțeles că în fața ei nu se petrecea decât un fenomen de frământare sufletească.

— Dar... dar partea cea mai rea... cea mai rea, bolborosea Prokop incoherent. Niciodată... și mai cu seamă aici... dar și asta... până și asta mi se pare stupid... și la nimic bun. Chiar și adevărul final... și, în general, totul. Niciodată înainte nu mi-a venit ideea asta. De ce, și la ce bun... Poate că ar fi mai înțelept să mă dau bătut... simplu, să mă supun... să mă supun acestui, acestui Tot... (Arată cu mâna în jurul lui.) Cu alte cuvinte *vieții*. Omul nu trebuie să fie fericit; fericirea îl moleșește, știi? Și pe urmă celelalte lucruri i se par toate inutile, mărunte și... și fără rost. Cele mai mari... cele mai mari fapte omul le face în momentele de disperare, de tristețe, de singurătate, de surzire. Eu am muncit ca un nebun. Dar aici, aici am început să fiu fericit. Aici mi-am dat seama că, poate... există și ceva mai bun decât... să gândești. Aici omul trăiește numai... și vede că e un lucru extraordinar numai să trăiești. Ca Honzik al dumatăle, ca pisoiful, ca găina. Fiecare vietate știe acest lucru... și mie... mie mi se pare atât de extraordinar, ca și când până acum n-aș fi trăit. Și astfel... astfel am pierdut, pentru a doua oară, doisprezece ani.

Mâna lui dreaptă, Dumnezeu știe de câte ori ciopârțită și cusută, tremura pe gardul de cărămidă. Anči nu scoase o șoaptă; până și pe întunerice se văd genele ei lungi; se sprijină cu coatele de zid și clipește spre stele. Deodată se auzi ceva foșnind într-un tufiș și fata se sperie; atât de tare, încât se lipi de umărul lui Prokop:

— Ce mai e și asta?

— Cine știe, o fi un jder care se duce la curte, după găini.

Anči înlemnise. Sâniile ei tineri se lasă acum cu totul pe mâna lui dreaptă, și Prokop le simte elasticitatea; poate că ea, mai mult ca sigur, nici nu-și da seama, dar el, el simte acest lucru mai bine ca orice pe lumea asta; se teme grozav să miște mâna pentru că, înainte de toate, Anči ar putea crede că el a pus-o acolo dinadins, și, în al doilea rând, era convins că ea își va schimba poziția. Ciudat e că această împrejurare nu-i mai îngăduie să vorbească despre sine și despre viața irosită.

— Niciodată, îngăimă încurcat, niciodată n-am fost atât de mulțumit... atât de fericit, ca aici. Tatăl dumitale e cel mai bun om din lume, iar dumneata... dumneata ești atât de tânără...

— Eu credeam că mă socotiți... prea prostuță... îi răspunse Anči, încet și fericită. Niciodată nu mi-ați vorbit așa.

— E adevărat, niciodată până acum, mormăi Prokop. Tăceau amândoi. El simțea în palmă tresăltarea ușoară a sânilor ei; îl treceau fiori și își ținea respirația; se pare că și ei i se taie respirația într-o încremenire mută; nici nu clipește și privește pierdută undeva departe. Ah, să-i mângâie și să-i strângă! Ah, amețeaua primei atingeri, desfătarea involuntară și fierbinte! Ai avut tu oare parte de o aventură mai îmbătătoare, decât această inconștientă și devotată intimitate? O tu, boboc de floare aplecat, trup sfielnic și gingaș! Dacă ai bănuia tu duioșia chinuitoare a acestor mâini aspre de bărbat care, fără să se clinească, te mângâie și te strânge! Dacă... dacă... dacă aș face acum acest lucru și... și aș strânge...

Anči își îndreptă corpul cu cea mai firească mișcare. Ah, fetiță, într-adevăr, tu n-ai știut nimic!

— Noapte bună! îi spune Anči cu o voce stinsă și chipul ei e palid și posomorit. Noapte bună repetă ea, cu ușoară sfială și-i întinde mâna; i-o întinde cu stângăcie și moale, de parcă ar fi frântă, și se uită, larg, în altă parte. Nu e ca și când ar vrea să mai rămână? Nu, a pornit, ezită; nu, stă pe loc și rupe bucățele, bucățele, o frunză. Ce să-i mai spună? Noapte bună, Anei, și un somn mai bun ca al meu.

Căci fără îndoială, acum nu se poate duce la culcare. Prokop se trânteste pe băncuță și își lasă capul în palme. Nu, nu s-a întâmplat nimic... nimic... până acolo încât... ar fi rușinos să te gândești imediat la nu știu ce. Anči e pură și inocentă ca o căprioară și-acum, gata, destul cu asta! Doar nu sunt un băiețandru. În clipa aceea, la primul

etaj se luminează o fereastră, E dormitorul Anței.

Lui Prokop inima îi bate să-i spargă pieptul. Știe că e o necuviință să privească într-acolo; nici vorbă, ca musafir n-ar trebui să facă una ca asta! Dar iată, se străduiește să tușească (sperând că fata îl va auzi), dar nu știe de ce a dat greș și stă pe bancă țeapăn ca o statuie și nu-i în stare să-și dezlipească ochii de la fereastra aurită. Anței umblă pe acolo, se apleacă, se mișcă, și iar se apleacă; aha, își face patul. Acum stă la fereastră, privește în întuneric și își împreunează mâinile la ceafă; tocmai cum a văzut-o el, în vis. Acum, acum ar fi bine să-i facă un semn; de ce, de ce nu l-a făcut? Gata, e prea târziu; Anței se întoarce, se plimbă puțin prin odaie, și dispăre; ba nu, stă cu spatele spre fereastră și, de bună seamă, își scoate pantofii, nespus de încet, și se gândește.

Acum ar fi timpul să mă duc; dar nu, în loc de asta, se urcă pe bancă, să vadă mai bine. Anței se întoarce din nou cu fața, e fără bluză; ridică brațele goale în sus și își scoate din pieptănătură agrafele de păr. Acum a clătinat din cap și coama bogată i se revărsă toată peste umeri; fetița o scutură, și la iuțeală își aruncă tot părul peste frunte și începe să-l perie, să-l pieptene și își face capul ca o cepșoară; se vede că-i tare amuzant de vreme ce Prokop, obraznicul, pare atât de vesel.

Anței, păpușa albă, stă cu capul aplecat și își împletește părul în două codițe; cu pleoapele lăsate, șoptește ceva, râde, se rușinează și umerii îi tresaltă; breteaua cămășii, atenție, alunecă. Anței meditează profund și își mângâie umărul alb, cu un fel de voluptate neînțeleasă; e scuturată de frig; acum breteaua alunecă grav și lumina s-a stins.

Nicicând n-a văzut Prokop ceva mai alb, mai frumos și mai alb, decât această fereastră luminată.

XII

Dimineața, devreme, o surprinse frecându-l pe Honzik, cu clăbuc de săpun, în albia de rufe; cățelușul își scutura cu disperare apa de pe el, dar Anči nu se lăsa mai prejos, îl ținea de ciuf cu nădejde și-l săpunea de zor, ea însăși udă learcă din cap până în picioare și cu fața numai zâmbet.

— Băgați de seamă, strigă de departe, vă stropește! Arăta ca o mamă tânără și entuziastă; ah, Doamne, cât de simple și de clare sunt toate pe această lume însoțită!

Nici Prokop nu avu răbdare să lenevească. Își aduse aminte că soneria nu funcționează și se apucă să-i repare bateria. Tocmai freca zincul, când ea se apropie de el încet; avea mânecile suflecate până la cot și brațele umede, căci era zi de spălat rufe...

— N-o să explodeze? îl întrebă grijulie.

Prokop nu se putu abține să nu râdă; râse și ea și-l stropi cu clăbuc; dar numaidecât se apropie de el, gravă, și-i șterse cu cotul un balonaș de spumă ce i se așezase în păr. Ca să vezi, ieri nu s-ar fi încumetat să facă una ea asta.

Aproape de amiază o vede cărând cu Nanda un coș de rufe în grădină; aha, începe scrobitul. Prokop închide cartea, oftând; doar n-avea s-o lase să se omoare singură cu stropitoarea grea. Apucă stropitoarea și udă rufele; ploaia deasă răpăie zglobie, fără răgaz, pe șervetele cu franjuri, pe cuverturile întinse lucind de albeață, pe mânecile larg desfăcute ale cămășilor bărbățești; murmură, clipocește și se scurge, transformându-se în fiorduri și lacuri mici. Prokop se grăbește să stropească și dosurile fustelor și alte lucruri interesante, dar Anči îi smulge stropitoarea din mână și începe să le ude singură. În acest timp Prokop s-a așezat pe iarbă, respiră cu voluptate mirosul de umezeală și urmărește atent mâinile active și frumoase ale Anchei. „*Soi de theoi tosa doiem*” își aduse aminte, cu evlavie. „*Sebas m'echei eisoruvuta*”. Eu cu uimire la tine privesc...

Anči se așază lângă el:

— La ce v-ați gândit?

Mijește ochii, de încântare și bucurie, s-a îmbujorat la față, și, cine știe de ce, e atât de fericită. Rupe un pumn de iarbă proaspătă și ar vrea, din exuberanță, să i-o arunce în păr; dar, Dumnezeu știe de ce, o apasă și acum un fel de sfială respectuoasă față de acest erou îmblânzit.

— Ați iubit vreodată pe cineva? îl întrebă ca din senin și numaidecât își îndreptă privirea în altă parte.

Prokop surâde:

— Da, am iubit. La fel ca și dumneata, nu-i așa?

— Da, dar pe atunci eram încă o proastă, se precipită Anči și, fără să vrea, roșește.

— Un elev?

Fata încuviințează din cap și mușcă dintr-un fir de iarbă. Apoi se grăbește să spună:

— N-a fost nimic serios. Dar la dumneavoastră?

— Odată am întâlnit o fată care avea niște gene întocmai ca ale dumitale. Poate că-ți și seamăna. Vindea mănuși și alte mărunțișuri.

— Și mai departe?

— Mai departe nimic. Când m-am dus a doua oară să-mi cumpăr mănuși, nu mai era acolo.

— Și... v-a plăcut?

— Mi-a plăcut.

— Și... și niciodată n-ați... mai...

— Niciodată. Acum îmi face mănuși... infirmierul, din bandaje.

Anči își concentrează privirea în jos, spre pământ.

— De ce... întotdeauna... vă ascundeți mâinile în fața mea?

— Pentru că... pentru că le am atât de distruse, rosti Prokop încurcat, și sărmanul se aprinse la față.

— Dar tocmai asta e frumos, șoptește Anči cu ochii plecați.

— La masă, la masă, strigă Nanda, de zor, din fața casei.

— Ah, Doamne, așa de repede, oftează Anči și se ridică fără nici un chef.

*

* *

După prânz, bătrânul doctor se întinse puțin, „numai pentru câteva clipe”.

— Știți, se scuză el, în dimineața asta am tras tare la jug. Și îndată începu să sforăie sârguincios și ritmic. Își zâmbiră unul celuilalt, din ochi, și ieșiră afară în vârful picioarelor; dar și în grădină vorbiră încet, ca și când i-ar fi respectat bătrânului somnul sățios.

Prokop trebui să-i povestească despre viața lui. Unde s-a născut și unde a crescut, despre călătoria lui tocmai în America, despre necazurile avute și despre tot ce-a făcut vreodată. Îi făcea bine să-și depene firul vieții; căci, spre mirarea lui, această viață era mai sinuoasă și mai plină de ciudățenii decât și-ar fi închipuit; și câte n-a ascuns, mai cu seamă, ei da, mai cu seamă anumite chestiuni de ordin afectiv, și aceasta, în primul rând, pentru că ele nu au o însemnătate prea mare, iar în al doilea rând, după cum se știe, pentru că fiecare bărbat are câte ceva de ascuns. Anči tăcea mîlc; i se părea oarecum caraghios și deosebit faptul că Prokop fusese și el copil și adolescent, și, în general, altceva decât un om straniu și morocănos în preajma căruia se simte atât de mică și de stingheră. Acum nu se mai temea

nici să-l atingă cu mâna, să-i înnoade cravata, sau să-i umble cu degetele prin păr... și pentru prima dată îi văzu nasul borcânat, buzele aspre și ochii severi, întunecați și țesuți cu firicele sângerii; toate aceste trăsături i se păreau nespuse de viguroase și bizare în același timp.

Acum era rândul Anței să vorbească despre viața ei. A și deschis gura, a tras aer în piept, dar a pufnit-o râsul. Recunoașteți și dumneavoastră: ce se poate spune despre o viață atât de indescriptibilă, și încă unui om care a stat, odată, douăsprezece ore îngropat în țărână, care a făcut războiul, a fost în America, și cine știe mai pe unde?

— Eu nu știu nimic, rosti fata cu sinceritate.

La urma urmei, spuneți și dumneavoastră, nu-i acest „nimic” la fel de prețios ca experiența unui bărbat?

E târziu după-amiază, când cei doi hoinăresc împreună pe o cărare de câmp încinsă de soare. Prokop tace, iar Anči ascultă. Anči mângâie cu palma culmile țepoase ale spicelor; Anči îl atinge ușor pe Prokop cu umărul; încetinește pasul, se oprește în loc, apoi din nou grăbește mersul, umblă la doi pași înaintea lui și rupe spicele, simțind parcă nevoia de a distruge. Această singurătate însoțită în cele din urmă începe s-o agaseze, s-o scoată din sărite.

„Nu trebuia să venim aici”, gândesc amândoi în taină, și, într-o proastă dispoziție deapănă între ei o convorbire searbădă, dezlănțată. În sfârșit, au ajuns la țintă, o capelă mică între doi tei bătrâni; e ora înaintată, când ciobanii încep să cânte. Iată și băncuța drumeților; s-au așezat și au devenit parcă și mai tăcuți. O femeie stătea îngenunchată în fața capelei și se închina, desigur pentru familia sa. Nici n-apucă bine să plece și Anči se ridică de pe băncuță și îngenunche în locul ei. Era în acest gest ceva, de un infinit și firesc farmec femeiesc; Prokop se simțea aproape un băiețandru în fața simplității mature a acestui gest străvechi și sacru. În sfârșit Anči s-a sculat în picioare, gravă parcă, și maturizată, hotărâtă și împăcată; ca și când ar fi aflat ceva și ar fi purtat în ea ceva nou, gravă, meditativă și Dumnezeu știe de ce atât de schimbată; doar silabisind răspundea la întrebările lui, cu vocea ei dulce și scăzută, în timp ce pășeau agale, în drum spre casă, pe cărăruia asfințitului.

La cină nu vorbi nici ea, nici el: se gândeau, pesemne, amândoi, la clipa în care bătrânul avea să se retragă să-și citească ziarele. Doctorul mormăia și-i cerceta atent pe deasupra ochelarilor; ceva, frățioare, nu-i tocmai în ordine aici! Timpul se scurgea penibil de încet, până când zbârnâi soneria și un om din Sedmidoly, sau din Lhota, îl rugă pe doctor să meargă la o naștere. Bătrânul nu părea încântat, uitase chiar să și bodegănească. Cu trusa în mână se mai opri o clipă în ușă, șovăind, și porunci sec:

— Anči, la culcare!

Fără să scoată o vorbă, fata se ridică și începu să strângă de la masă. Apoi, multă, multă vreme zăbovi undeva prin bucătărie. Prokop fuma nervos și tocmai se gândea să plece, în clipa aceea Anei se înapoie, palidă, de parcă ar fi trecut-o niște fiori reci, și spuse cu un efort eroic:

— Nu vreți să jucați biliard? Ceea ce voia să însemne: cu grădina s-a zis pe ziua de azi.

Ce să mai vorbim, a fost o partidă de pomină, cum nu se poate mai proastă; îndeosebi Anči era năucă, lovea bila orbește, uita să joace când îi venea rândul și abia răspundea la întrebările lui. Și când, o dată, răsturnă chegla cea mai expusă, Prokop îi arată cum ar fi trebuit să joace: efectul în dreapta, ciocănești bila ceva mai jos și gata; în acest timp - numai pentru a-i conduce brațul - puse mâna pe mâna ei. În clipa aceea Anči îi aruncă, drept în față, o privire fulgerătoare și întunecată, trânti tacul de podea și o zbughi afară.

Și acum, ce e de făcut? Prokop se foia de colo până colo prin salon, fuma și se necăjea. Eh, ciudată fată; dar de ce, oare, m-o fi zăpăcind în halul ăsta? Boticul ei nostim, ochisorii ei luminoși și apropiați, obrăjorii netezi și fierbinți, mde, în definitiv omul nu-i făcut din lemn. Ar fi oare un păcat atât de mare să-i mângâi obrăjorul, da, să-i sărut și să-i mângâi obrăjorii trandafirii, să-i binecuvânteze părul, părul ei moale, deasupra cefeii, s-o iau în brațe, s-o mângâi cu buzele, pios și cu prudență? Prostii, se montă Prokop; sunt un măgar bătrân, asta sunt; mă mir că nu mi-e rușine - o copilă care nici măcar nu se gândește la așa ceva, da, nici nu se gândește. Bine; se răfui singur cu această ispită, dar nu-i fu de loc ușor; se chinui destul. Ar fi trebuit să-l vedeți în fața oglinzii cu buzele mușcate până la sânge, prorocindu-și și măsurându-și, întunecat și cu amărăciune, vârsta.

Hai, du-te de te culcă, holtei bătrân, du-te; ți-ai cruțat rușinea de a te face de râsul unei fetei prostute și neîncercate; chiar și acest rezultat merită a fi luat în seamă; îl stingherea doar gândul că trebuia să treacă pe lângă odăița Anței. Mergea pe vârfuri: poate că doarme, copila. Deodată, însă, rămase pironit în loc, cu inima bătându-i speriată. Ușa... ușa spre odăița Anței... nu era închisă de tot.

Nu era închisă de loc - și în spatele ei întuneric. Ce-o mai fi și asta? Și numaidecât auzi dinăuntru ceva ce aducea a plâns cu sughițuri.

Ceva îl îndemna să se năpustească într-acolo, spre ușa aceea, dar altceva, mai puțin puternic, îl făcu să gonească galop pe scară în jos, și, de aici, afară în grădină. Stătea în bezna deasă cu mâna apăsată pe inima ce-i bătea alarmată. Dumnezeu, de ce nu m-am dus la ea! Anči, de bună seamă, stă în genunchi - pe jumătate dezbrăcată - și plânge cu capul în pernă; de ce? nu știu, și dacă aș fi intrat - la urma

urmei, ce s-ar fi întâmplat? Nimic; aş îi înşenuncheat şi eu lângă dânsa şi aş fi rugat-o să nu plângă; i-aş fi mângâiat, da, i-aş fi mângâiat părul, acum despletit - oh, Doamne, de ce a lăsat uşa deschisă?

Ia te uită, o umbră luminoasă s-a furişat din casă şi se îndreaptă spre grădină. E Anči, nu e dezbrăcată. Şi nici părul nu-l are despletit, îşi ţine însă palmele la tâmpile căci pe fruntea înfierbântată ele aduc răcoare; şi plânsul i se stinge în ultimele sughiţuri. Păşeşte alături de Prokop de parcă nu l-ar vedea, şi totuşi îi face loc în dreapta ei; nu aude, nu vede, nu se împotrivesc când el o apucă de braţ şi o conduce spre băncuţă. Tocmai se căznea să-şi adune, în gând, câteva cuvinte de mângâiere (of, despre ce să-i vorbească?), când, pe neaşteptate, buf, se trezi cu capul ei pe umărul lui, încă un plâns convulsionat, şi printre sughiţuri şi smiorcăituri o aude spunând: „nu-i nimic”; o cuprinde în braţe, ca un unchi adevărat şi, neştiind să se descurce altfel, mormăie ceva, spunându-i că e o fetiţă bună şi tare drăguţă; după care sughiţurile se topiră în suspine prelungi (unde la subţioare, le simţi umezeala fierbinte) şi totul se sfârşi cu bine. O, noapte, cerească noapte, tu vei uşura pieptul încătuşat şi vei dezlega limba grea; tu vei înălţa, vei binecuvânta şi vei înaripa o inimă ce bate încet, în surdina, o inimă întristată şi mută; însetărilor le vei da să bea din neţărmurirea ta. Într-unul din punctele disparente ale spaţiului, unde între Steaua Polară şi Crucea Sudului, între constelaţiile Centaurului şi Lirei se petrece ceva înduioşător; un bărbat oarecare, se simte, din senin, singurul protector şi tatăl urnei fiinţe cu obrăjorii umezi, o mângâie pe creştet şi-i spune - de fapt ce-i spume? Că e atât de fericit, atât de fericit, că iubeşte, iubeşte atât de mult, nespun de mult, acel ceva sughiţător şi smiorcăitor de pe umărul lui, că niciodată nu va pleca de aici şi câte şi mai câte...

— Nu ştiu ce mi-a venit, suspină Anči şi răsufla uşurată. Eu... am vrut atât de mult să mai stau de vorbă... cu dumneavoastră...

— Şi de ce-ai plâns? mormăie Prokop.

— Pentru că am aşteptat atâta timp şi n-aţi venit, răsună surprinzător răspunsul.

Prokop simte ceva slăbind în el: voinţa sau cam aşa ceva.

— Dumneata... dumneata... mă iubeşti? izbuteşte să stoarcă din el, şi glasul îi devine piţigăiat ca la un băieţandru de paisprezece ani. Capul înfipt în subţioara se clatină brusc, încuviinţând fără rezerve. Poate... poate ca ar fi trebuit să vin după dumneata, şopteşte Prokop zdrobit.

Capul de la subţioară se învârte hotărât: nu.

— Aici... mă simt mai bine, suspină Anči, după o clipă. Aici e... atât de frumos!

Nimeni, poate, nu înţelege ce e atât de frumos la o haina aspră de

bărbat mirosind a tutun și a senzualitate, dar Anči își îndeasă fața în ea și pentru nimic în lume n-ar întoarce-o spre stele, atât e de fericită în această ascunzătoare întunecoasă și aromată. Părul ei îl gădilă pe Prokop pe la nas și-l îmbată cu mirosul lui nespus de plăcut El îi dezmiardă umerii lăsați, îi mângâie ceafa fragedă și pieptul și nu întâlnește decât o supunere devotată, fremătătoare; deodată, uitând de toate, violent și brutal îi cuprinde capul și vrea să-i sărute buzele umede. Dar iată, Anei se împotrivește sălbatic, de-a dreptul înlemnește de groaza și bolborosește: nu, nu, nu, și din nou și-a înfundat fața în haina lui și el îi simte inima zvâcnind speriată. Și în clipa aceasta Prokop își dă seama că fata era să fie sărutată pentru întâia oară.

Se rușină, deveni nespus de duios și nu se mai încumetă la nimic altceva decât să-i mângâie părul; asta-i voie, asta-i voie; Doamne, e încă un copil în toată legea și eu un mare nătărău! De-acum înainte nici o vorbă, nici un cuvânt care să pângărească, fie și cu râsuflarea, nemaipomenita copilărie a acestei mari și neprihănite căprioare; nici un gând care să vrea să găsească o explicație vulgară pornirilor lui haotice din această seară! Nu mai știa, zău, ce vorbește; spusele lui aveau o melodie ce aducea cu mormăitul ursului și mai nici o sintaxă; se refereau când la stele, când la dragoste, la Dumnezeu, la noaptea minunată și la o oarecare operă al cărei nume Prokop nu era în stare să și-l amintească nici în ruptul capului, dar ale cărei coarde și glasuri găseau în el o rezonanță îmbătătoare, în anumite momente i se părea că Anči a adormit; atunci amuțea, până când simțea din nou pe umăr râsuflarea binefăcătoare a atenției ei somnoroase.

În sfârșit, Anči își îndreptă trupul, își lăsă mâinile în poală și rămase puțin pe gânduri:

— Eu nici nu știu, nici nu știu, spuse apoi cu o voce dulce; nici nu-mi vine să cred că e adevărat...

O stea căzătoare înscrie pe cer o dâră luminoasă. Iasomia își împrăstie parfumul, lângă ei moțâie nestingherite căpățânile închise ale bujorilor, o suflare divină face să foșnească frunzele în coroanele copacilor.

— Aș dori atât de mult să rămân aici, șoptește Anči.

Prokop fu nevoit încă o dată să ducă o luptă mută cu ispita.

— Noapte bună, Anči, scoase din el. Să... să nu se întoarcă tata... Anči, supusă, se ridică în picioare.

— Noapte bună, spuse și ea, dar rămase pe loc, șovăitoare; stăteau acum unul în fața celuilalt și nu știau cum să înceapă sau cum să sfârșească. Anči era palidă, clipea din ochi agitată, și lăsa impresia că ar vrea să se încumete la o faptă eroică. Când însă Prokop - de data aceasta pierzându-și capul de-a binelea - întinse mâna s-o apuce de braț, ea se feri temătoare și începu să bată în retragere. Merseră astfel pe poteca din grădină la un pas unul de celălalt, dar când ajunseră

acolo unde bezna era mai neagră, fie că-și pierdură orientarea sau cine știe de ce, Prokop se ciocni deodată cu dinții de o frunte, sărută febril un nas rece, și gura lui găsi niște buze încleștate cu disperare; le deschise cu o violență brutală, și, frângând grumazul fetei, îi forță dinții dărdăitori și începu să sărute sălbatic umezeala fierbinte a gurii deschise, care gemea. Apoi fata se smulse din brațele lui, se propti lângă portița grădinii și o podidi un plâns cu sughituri.

Prokop se repede s-o liniștească, îi presară cu sărutări părul și urechea, ceafa și spatele, gura, buzele umede, tremurând de plâns; gura lui e plină de sărătura lacrimilor ei, și el o sărută iar, și iar o mângâie și, deodată, își dă seama că ea nu se mai împotrivesc de loc, că s-a lăsat pradă bunului său plac și plânge, se pare, deplângându-și numai cumplita ei înfrângere. Firește, într-o clipită, tot cavalerismul bărbătesc se trezește în Prokop, lasă din brațe acest ghemuleț de nefericire și, înduișat la culme, nu-i mai sărută acum decât degetele muiate în lacrimi și tremurânde. Așa, așa e mai bine; și iată că ea își lasă iar fața în palma lui aspră și i-o sărută cu buzele umede, fierbinți, și i-o dezmiardă cu suflarea încinsă și cu bătăile genelor înrourate, și nu-i mai dă drumul pentru nimic în lume. Atunci începe și el să clipească din ochi și își ține respirația, ca nu cumva să răsuflă din el chinul duioșiei.

Anči și-a ridicat capul:

— Noapte bună, rostește încet și îi întinde, cât se poate de firesc, buzele. Prokop se apleacă spre ele și le sărută cu toată gingășia de care e în stare, și acum nici nu mai îndrăznește s-o însoțească mai departe; stă un timp pironit în loc, apoi își târâie pașii tocmai la celălalt capăt al grădinii, acolo unde nu răzbate nici o rază de lumină de la fereastra ei: stă și parcă s-ar închina. Nici gând de așa ceva, asta nu e rugăciune; nu e decât cea mai frumoasă noapte din viață.

XIII

Când se luminează de ziuă, Prokop nu mai are răbdare să rămână acasă; își pune în gând să se repeadă să adune flori; i le va pune apoi în pragul dormitorului și când Anči se va trezi... Înăripit de această bucurie se furișă din casă cam pe la patru dimineața. Oameni buni, ce minunăție! Fiecare floare scânteiază ca ochii (ea are ochii blajini, mari, ca de căprioară) (ea are genele atât de lungi!) (acum doarme și are pleoapele netede și gingașe ca niște oușoare de porumbiță) (ah, Doamne, de i-aș cunoaște visele!) (dacă are mâinile împreunate la piept, ele se înalță și coboară o dată cu respirația; dacă însă le ține sub cap, cu siguranță că o mânecă i s-a suflecă și i se vede cotul - bilă micuță, aspră și trandafirie) (nu demult spunea că mai doarme și acum în pătucul ei, verde, de copil) (spunea că în octombrie împlinește nouăsprezece ani) (are pe gât un semn din naștere, o aluniță) (cum e cu puțință să mă iubească! e atât de ciudat!), într-adevăr nimic nu egalează frumusețea unei dimineți de vară, dar Prokop privește în jos, surâde, atât cât e în stare, și hoinărește, cu gândul numai în paranteze, până la râu. Aici descoperă - dar tocmai dincolo, lângă celălalt mal - boboci de nufăr; disprețuind orice primejdie, se dezbracă, se aruncă în mîzga groasă a micului golf, se taie la picioare într-o iarbă mișelnică și, în sfârșit, se întoarce înapoi, triumfător, cu un braț de nuferi.

Nufărul e o floare poetică, dar lujerele lui mustesc zeamă urâtă; aleargă, așadar, Prokop cu trofeul său poetic, spre casă și se frământă din ce să-i facă buchetului o manșetă mai arătoasă. Ia te uită, pe băncuța din fața casei, doctorul și-a uitat „Politica” de ieri ! Prokop o rupe cu sete, trece ușor cu vederea peste nu știu ce mobilizare în Balcani, și peste știrea despre un anumit minister care se clatină, și peste chenarul negru în care se anunță moartea nu știu cui, plâns, firește de întreaga națiune, și împachetează în ele cozile umede. Când, însă, după aceea, mândru, vru să-și vadă opera, totul se cutremură în el, înfiorător. Pe manșeta confecționată din ziar descoperi un cuvânt: KRAKATIT.

O clipă privi încremenit, pur și simplu nu-i venea să-și creadă ochilor. Apoi, cu înfrigurare, desfăcu jurnalul, risipi pe jos splendoarea de nuferi și, în sfârșit, dădu peste următorul anunț: „KRAKATIT ! Ing. P. să-și comunice adresa. Carson, poșta centrală”. Atât și nimic mai mult. Își frecă ochii și citi din nou: „Ing. P. să-și comunice adresa. Carson”. Ei, fir-ar să fie... Cine mai e și acest Carson? Și de unde până unde știe el... Ei, la toți dracii, de unde poate el să știe... Pentru a zecea oară citea Prokop misteriosul anunț: „Kratatit? Ing. P. să-și

comunica adresa”. Și apoi încă o dată: „Carson, Poșta Centr...” Atât, altceva nu se mai putea citi printre rânduri.

Stătea pe bancă năuc, de parcă l-ar fi lovit cineva cu maiul în cap. De ce, de ce am luat în mână ziarul acesta blestemat? Îi săgeta mereu prin minte, cu disperare. Cum a ajuns asta aici? „KRAKATIT? Ing. P. să-și comunica adresa”. „Ing. P.” înseamnă Prokop; iar „Krakatit” e tocmai locul acela afurisit, locul încețoșat din creierul lui, tumoarea grea, acel ceva la care el nici nu mai îndrăznește să se gândească, acel ceva cu care umblase izbindu-se cu capul de un zid, acel ceva ce nu mai avea acum nici un nume - dar ce scrie aici? „KRAKATIT!” Prokop căscă ochii mari, scuturat de un șoc lăuntric. Și deodată zări... acea sare precisă, de culoarea plumbului și într-o clipită începu să i se desfășoare în cap filmul haotic al memoriei: bătălia îndelungată, furibundă din laborator, cu materia aceea grea, apatică, indolentă; experiențele oarbe, câinoase și istovitoare, când toate îl dezamăgeau, băjbăielile ce-l măcinau, atunci când, cuprins de furie, începea să fărâmițeze și să zdrobească materia între degete, gustul leșietic de pe limbă și fumul înecăcios, oboseala cu care ațipea pe scaun, rușinea, înverșunarea și, deodată - cine știe, poate numai în vis, ultima idee, experiența aceea paradoxală și miraculos de simplă, trucul fizicianului dezlănțuit, pe care până atunci nu-l folosise niciodată. Vedea acele albe, subțiri, pe care, în sfârșit, izbutise să le adune în cutia de porțelan, încredințat că a doua zi aveau să bubuie, să explodeze frumos când avea să le dea foc în groapa de nisip, afară în câmp, acolo unde se afla instalat prea ilegalul său poligon experimental. Vedea fotoliul lui de laborator, din care ieșeau câlții și arcurile de sârmă; în el se ghemuise atunci ca un câine ostenit și, pe cât se pare, ațipise, căci bezna era desăvârșită în clipa în care, auzind explozia înfricoșătoare și zgomotul de sticlă spartă, se prăbușise la pământ cu fotoliu cu tot. A urmat apoi durerea aceea violentă în brațul drept pe care ceva i-l sfârtecăse; și, pe urmă - pe urmă...

Prokop își încreți fruntea într-o dureroasă sforțare a aducerii aminte. Adevărat, aici la mână am o cicatrice... Pe urmă, da, pe urmă am vrut să aprind lumina, dar becurile erau sparte. Am băjbăit prin întuneric să aflu ce s-a întâmplat; pe masă numai cioburi, iar aici, unde am lucrat, tabla de zinc a pupitrului e ruptă, îndoită și arsă, iar tăblia de stejar a mesei așchiată, de parcă s-ar fi strecurat prin ea fulgerul. După aceea am dat de cutia aceea de porțelan; era întreagă, și abia atunci a intrat spaima în mine. Așadar, ăsta era *krakatit*, da, da, ăsta. Pe urmă...

Prokop nu mai avea răbdare să șadă; trecu peste nuferii risipiți și porni să bată grădina în lung și-n lat, mușcându-și degetele de iritare. Da, pe urmă am fugit undeva peste un câmp, peste niște arături, de câteva ori m-am rostogolit, ah, doamne, unde, unde s-au întâmplat

toate acestea? Aici, da, nu încapă nici o îndoială, aici a fost întreruptă succesiunea amintirilor; neîndoielnică e doar durerea îngrozitoare de sub oasele frunții și o pățanie cu poliția; după aceea am stat de vorbă cu Jirka Tomeš, ne-am dus împreună pe jos, la el acasă; nu, ne-am dus cu trăsura; eram bolnav și el m-a îngrijit. Jirka e un băiat bun. Pe urmă, pentru Dumnezeu, pe urmă ce-a mai fost? Jirka Tomeš mi-a spus că vine înapoi, la tatăl lui, dar n-a venit. Ia te uită, asta mi se pare ciudat; între timp eu am dormit sau nu mai știu ce-am făcut...

La un moment dat a sunat soneria, un țârâit scurt de tot; m-am dus să deschid, în prag stătea o fată tânără cu chipul acoperit de o voaleță.

Prokop gemu îngropându-și fața în mâini. Nici nu-și dădea seama că stătea iar pe banca aceea pe care, numai cu o noapte înainte, i-a fost dat să mângâie și să aline altă ființă. „Aici locuiește domnul Tomeš?” întrebare cu sufletul la gură; alergase, probabil, pentru că haina de blană era stropită de ploaie, și deodată, deodată și-a ridicat ochii...

Prokop aproape urlă de atâta chin. O vedea, ca și când totul s-ar fi petrecut ieri; mâinile, mâinile ei micuțe, îmbrăcate în niște mănuși strimte, aburul respirației condensat pe voaleta deasă, privirea curată, limpede și plină de amărăciune; frumoasă, tristă și curajoasă. „Dumneavoastră o să-l salvați, nu-i așa?” Se uita la el, de aproape, cu niște ochi fascinați, și frământa în palme un pachetel, un plic gros, cetluit cu sigilii; îl strânge la piept cu mâinile-i surescitate și caută în chip și fel să se stăpânească.

Pe Prokop parcă l-ar fi plesnit cineva peste obraz. Ce-am făcut cu pachetul acela, unde l-am pus? Indiferent cine ar fi această ființă, am promis că i-l voi înmâna lui Tomeš, în timpul bolii... am uitat de toate; sau... sau... mai curând n-am vrut să mă gândesc la nimic. Acum însă - acum trebuie să-l găsesc, asta e clar.

Din câteva salturi ajunse în camera lui și se apucă să răvășească sertarele. Aici nu e, nici aici, nici aici, nu e nicăieri. Pentru a douăzecea oară întorcea pe dos cele câteva boarfe și hârtoage ale sale, bucată cu bucată, filă cu filă; apoi, istovit, se așeză în mijlocul acestei cumplite dezordini, ca pe ruinele Ierusalimului și începu să-și stoarcă creierul. Ori l-a luat doctorul, ori Anči, ori răzăreața Nanda; altă posibilitate nu mai există. După ce făcu această incontestabilă constatare polițienească, se simți cuprins de un fel de leșin, sau mai curând de o amețeală, și, ca prin vis, se apropie de sobă, vâri mâna adânc înăuntru și scoase de acolo... pachetul căutat.

Cu acest prilej avu senzația neclară că-l ascunsese chiar el, odată, demult, când încă nu era... total restabilit; își amintea foarte vag că în starea aceea de semiconștiență și halucinații trebuia să aibă pachetul veșnic în pat lângă el și se înfuria la culme ori de câte ori nu-l găsea;

dar, totodată, pachetul acesta îi inspira și o teamă cumplită, căci de el era legată o neliniște și o tristețe chinuitoare. După toate probabilitățile îl ascunsese acolo el însuși, cu viclenia nebunului, care vrea să scape de obsesie. Și-apoi, dracul să se mai descurce cu tainele subconștientului; acum iată-l e aici, plicul acela gros legat cu sfoară și asigurat cu cinci peceti; și pe el stă scris: „Pentru domnul Jiří Tomeš”. Se străduia din răspuțeri să deslușească ceva în plus din scrisul acesta matur și pătrunzător; dar în locul lui o vedea pe fata cu voaleta, frământând plicul cu degetele-i tremurătoare; iată, acum, acum își ridică iar ochii... Prokop duse pachetul la nas, adulmecându-l în nesaț: avea un parfum slab și îndepărtat

Puse plicul pe masă și începu să se învârtască în jurul lui. Tare ar fi vrut să știe ce se ascunde sub cele cinci peceti; fără îndoială, o taină grea, o legătură fatală și dezastruoasă. A spus, ce-i drept, că face asta pentru altcineva; dar era atât de agitată! Oricum, gândul că ea, ea ar putea să-l iubească pe Tomeš... dar nu, asta-i de necrezut. Tomeš e o pușlama, constată cu o mânie întunecată; întotdeauna a avut noroc la femei acest cinic. Bine, îl voi găsi și-i voi înmâna această misivă de dragoste; pe urmă, pe urmă o să se sfârșească și cu povestea asta.

Deodată, în mintea lui se făcu lumină: pariez pe orice că există o legătură între Tomeš și acel blestemat de... ah, cum dracu îi spune, da, acest blestemat de Garson! Nimeni n-a știut și nu știe nimic despre krakatit; numai Tomeš Jirka, de bună seamă, a izbutit, Dumnezeu știe cum, să-l dibuiască. Și o nouă imagine apăru de la sine în filmul haotic al memoriei: momentul în care el, Prokop, bolborosește ceva în delir (asta-i desigur locuința lui Tomeš), iar el, Jirka, se apleacă deasupra lui și își notează ceva într-un carnet. Nu mai încape nici o îndoială, e formula mea! Am trăncănit și el a stors-o din mine, mi-a furat-o și i-a vândut-o, probabil, acestui Garson? Prokop încremeni în fața unei asemenea ticăloșii. Doamne Dumnezeule, și pe mâinile lui a căzut biata fată! Dacă e ceva limpede pe lumea asta, atunci un lucru e sigur: fata trebuie salvată, cu orice preț!

Bine, mai întâi de toate, însă, trebuie să-l găsesc pe Tomeš, tâlharul! Îi dau pachetul acesta sigilat, și, în afară de asta, îi scot măselele din gură. Pe urmă, ce mai, îl am la mână: trebuie să-mi spună numele și adresa fetei și să facă legământ că - nu, nici un fel de făgăduieli de la un nemernic ca el. La ea, însă, mă duc și-i spun totul. După aceea dispar pentru totdeauna din ochii ei.

Satisfăcut de această soluție cavalierească, Prokop se opri deasupra nefericitului plic. Ah, să știe, atât doar ar vrea să știe: dacă a fost sau nu amanta lui Tomeš ! Și din nou o vedea stând în fața lui, frumoasă, fermecătoare, irezistibilă; nici măcar cu o privire, nici măcar cu un clipit nu a învrednicit ea atunci patul păcătos al lui Tomeš. Să fie oare cu puțință să minți cu ochii în halul acesta, să minți

astfel, cu asemenea ochi?...

Și în clipa aceea, gemând de suferință, rupse pecetea, smulse sfoara și desfăcu plicul. Erau în el un teanc de bancnote și o scrisoare.

XIV

Între timp, doctorul Tomeș s-a așezat la masă să ia micul dejun, găfâind și bodegănind, după nașterea grea la care asistase; totodată însă îi aruncă Anței niște priviri iscoditoare, pline de nemulțumire. Anči sta pe scaun, ca înlemnită, nu mânca, nu bea, într-un cuvânt, nu-i venea să-și creadă ochilor că Prokop încă nu se arătase; îi cam tremură buzele, și e gata-gata s-o podidească lacrimile. În clipa aceea intră Prokop, afișând ostentativ o dârzenie fără rost; e palid la față și nici nu-i arde să se așeze, atât e de grăbit; mai-mai să nu salute, se uită la Anči, în fugă, cu niște ochi de parcă nici n-ar fi cunoscut-o până atunci, și întreabă repede, cu o pornită nerăbdare:

— Unde se află acum Jirka al dumneavoastră?

Doctorul se întoarce uluit:

— Cum?

— Unde se află acum fiul dumneavoastră? repetă Prokop, arzându-l cu ochii lui îndârjiți.

— De unde să știu eu? mârâie doctorul. De altfel, nici nu vreau să știu de el.

— E la Praga? insistă Prokop, strângând pumnii.

Doctorul tace, dar se vede că în el clocotește ceva.

— Trebuie să-i vorbesc, tocește Prokop cuvintele între dinți. *Trebuie*, m-auziți? *Trebuie* să plec la el, chiar acum, imediat! Unde e?

Doctorul mestecă ceva între maxilare și se îndreaptă spre ușă.

— Unde e? Unde locuiește?

— Nu știu, se răstește bătrânul, cu o voce străină și a și trântit ușa în urma lui.

Prokop se întoarce spre Anči. Stătea pe scaun încremenită, cu ochii mari ațintiți în gol.

— Anči, bolborosi Prokop cu înfrigurare; trebuie, *trebuie* să-mi spui unde-i Jirka al vostru. Eu... eu trebuie să plec la el, mă înțelegi? Cum să-ți spun... E vorba de un lucru... adică de niște lucruri... Pe scurt... Eu... Citește, spuse repede și-i întinse bucata de ziar mototolită.

Anči, însă, nu vedea în fața ei decât niște cerculețe.

— Asta-i descoperirea mea, pricepi? îi explica nervos. Sunt căutat, un oarecare Carson... Unde-i Jirka al vostru?

— Nu știm unde-i, rosti Anči, în șoaptă. De doi... de doi ani nu ne-a mai scris...

— Ah, se cutremură Prokop și, de furie, făcu ziarul cocoloș. Fata împietri, doar ochii ei creșteau, creșteau mereu, și, printre buzele-i întredeschise, răsuflarea ei dădea parcă glas unei tristeți jalnice, răscolitoare.

În clipa aceea Prokop ar fi fost mai bucuros să-l înghită pământul.

— Anči, curmă el, în cele din urmă, tăcerea chinuitoare: eu... eu mă întorc. Eu... peste câteva zile... Știi, asta-i o chestiune serioasă. Omul... trebuie, nu-i așa... să se gândească până la urmă... la profesiunea lui. Și are, cum știi, anumite... anumite îndatoriri... Obligații... (Ah, doamne, mi-a făcut-o, pușlamaua î) înțelege... înțelege că eu... trebuie! strigă deodată. Mai bine aș muri decât să nu plec, mă înțelegeți?

Anči clătină doar ușor din cap, ah, să-l fi clătinat nițel mai mult, capul i-ar fi căzut, *bum!* pe masă, într-un hohot de plâns; așa, însă, i se umezică numai ochii, iar restul mai putu să-l înghită în sec.

— Anči, mormăi Prokop încurcat, cuprins de deznădejde, și se salvă apropiindu-se de ușă; nici nu-mi iau rămas bun. Ce rost ar avea! Peste o săptămână... cel mult o lună, sunt înapoi... Uite ce... Nu era în stare nici s-o privească; stătea nătângă, cu umerii căzuți, cu ochii absenți, nevăzători, și cu nările fremătând de un plâns înăbușit.

— Anči, încercă el încă o dată și iar renunță. Nesfârșită i se părea această ultimă clipă în fața ușii; simțea că ar mai trebui să adauge ceva, sau să facă ceva, dar, în loc de orice, scoase din el niște sunete ce aduceau cu „la revedere”, și, în această penibilă situație, se făcu nevăzut.

Pe vârfuri, ca un răufăcător, părăsi casa. Mai șovăi câteva clipe lângă ușa în spatele căreia o lăsase pe Anči înăuntrul era o liniște care-i strângea inima de o jale nețărnută, în pragul casei tresări ca omul care a uitat ceva și se întoarce, tot pe vârfuri, în bucătărie; slavă Domnului, Nanda nu era acolo; se îndreptă, așadar, spre policioară. „...ATÂT!... adresa, Carson, poșta centrală”. Atât se vedea pe jucata de ziar, pe care vesela Nanda o tăiașe în colțuri și o așternuse pe policioară. Îi lasă acolo un pumn de bani, pentru toate serviciile pe care i le făcuse, și dispăru.

Prokope, Prokope, nu așa procedează un om care vrea să se înapoieze peste o săptămână!

*

* *

„Re-pe-de, re-pe-de,” scandează trenul, dar nerăbdării omenești nu-i mai ajunge nici graba lui zgomotoasă, zdruncinătoare; nerăbdarea omenească-se sucește, se învârteste cu disperare, scoate mereu ceasul și zvârle din picioare în jurul ei ca într-un dans neastâmpărat al nervilor. Un, doi, trei, patru: aceștia sunt stâlpii de telegraf. Copaci, câmp, copaci, un canton, copaci, mal, mal, un gard și iar câmp. E unsprezece și șaptesprezece minute. Un câmp de sfeclă, femei în șorturi albastre, o casă, un cățel care ține morțiș să se ia la întrecere cu trenul, și iarăși câmp, câmp, mereu câmp. Unsprezece și șaptesprezece minute. Dumnezeuule, s-a oprit, oare, timpul în loc? Mai

bine să mă gândesc la ceva; să închid ochii și să număr până la o mie; să repet, în gând, Tatăl nostru sau niște formule chimice. „Re-pe-de, re-pe-de!” Unsprezece și optsprezece minute. Doamne, ce mă fac?

Prokop se cutremură. „KRAKATIT” îl izbi de undeva în ochi atât de violent, încât se sperie. Unde o mai fi și asta? Aha, vecinul din fața mea își citește ziarul și uite, pe ultima pagină e iarăși înserat anunțul acela. „KRAKATIT”! „Ing. P. să-și comunice adresa. Carson, poșta centrală”. Ia să mă lase în pace acest domn Carson! Își spune în gând ing. P.; la stația următoare, însă, își procură toate ziarele zămislite de binecuvântata noastră patrie. În toate și în toate același: „KRAKATIT”! „Ing. P. să-și comunice...” Ei, fir-ar să fie, se minunează ing. P., dar știu că mă caută, nu glumă! De ce mai au nevoie de mine dacă Tomeș le-a și vândut secretul?

Dar în loc să dezlege acest mister esențial, se uită să vadă dacă nu cumva e urmărit; și scoase din buzunar, poate pentru a suta oară, plicul acela zdrențaros, atât de cunoscut lui. Cu mii de precauții, care-i furnizau senzația plăcută a amânării, după tot soiul de sucely și de tergiversări artificiale, scoase iar, din plicul îndesat cu bani, scrisoarea, scrisoarea aceea prețioasă, scrisă cu un scris matur și energic. „*Domnule Tomeș*”, citi din nou, înghițind rândurile cu nesaț: „*nu fac asta pentru dumneavoastră, ci pentru sora mea. Și-a pierdut cu totul mințile din clipa în care a primit scrisoarea dumneavoastră înspăimântătoare. A vrut să-și vândă toate rochiile și bijuteriile ca să vă trimită banii solicitați; a trebuit s-o împiedic cu toate mijloacele să nu săvârșească un lucru pe care apoi nu l-ar mai fi putut ascunde în fața soțului ei. Banii pe care vi-i trimit sunt ai mei personali; știu că îi veți primi fără nici un fel de jenă și vă rog nici să nu-mi mulțumiți. L*”. Și la aceasta, un adaos scris în grabă: „*Pentru numele lui Dumnezeu, lăsați-o pe M. în pace! A dat tot ce a avut: V-a dat mai mult chiar decât a fost al ei. Încremenesc de groază, când mă gândesc ce s-ar întâmpla, dacă povestea asta ar ieși la iveală. Vă rog, în numele a tot ce-i sfânt pe această lume, nu abuzați de cumplita influență pe care o exercitați asupra ei; ar fi prea josnic să...*” Restul frazei era șters, după care urma un post scriptum: „*Mulțumiți-i, în numele meu, prietenului dumneavoastră, care vă va înmâna prezenta scrisoare. A fost cu mine de o amabilitate ce nu se poate uita, într-un moment în care am avut nevoie cel mai mult de un ajutor omenesc*”.

Prokop se simțea, pur și simplu, strivit de povara uriașă a unei cumplite fericiri. Așadar n-a fost a lui Tomeș! Și nici n-a avut pe cineva pe care să se poată bizui! Îndrăzneată fată, și generoasă, a făcut rost de patruzeci de mii, ca să-și salveze sora de, de... pare-se de la o mare rușine! Aceste treizeci de mii sunt de la bancă; mai au încă pe ele banderola, așa cum le-a ridicat, - ei drăcie, dar de ce pe banderola asta nu-i trecut numele băncii? Celelalte zece mii, le-a adunat cine știe

de pe unde și cum; căci se află printre ele și bancnote mărunte, hârtii de cinci coroane, amărâte și soioase, zdrențe nenorocite provenind din cine știe ce mâini, bani mototoliți prin portmonee de damă; doamne, câtă alergătură și câtă enervare trebuie s-o fi costat, până a strâns grămada asta de bani! „*A fost cu mine de o amabilitate ce nu se poate uita...*” În clipa aceasta Prokop ar fi fost în stare să-l snopească în bătaie pe Tomeș, pe păcătosul ăsta inconștient, infam și lipsit de scrupule; dar în același timp parcă i-ar fi iertat totul... căci ea, ea nu era amanta lui! N-a fost a lui Tomeș: asta înseamnă, fără putință de tăgadă, că e cel puțin un înger, cel mai curat și mai neprihănit dintre îngeri; și asta îi dădu senzația că în inima lui, o rană invizibilă s-ar fi cicatrizat brusc și cu o violență de-a dreptul dureroasă.

Da, s-o gălesc, trebuie s-o gălesc! În primul rând trebuie... trebuie să-i restitui banii (nici măcar nu se rușina de pretextul acesta atât de naiv) și să-i spun, să-i spun că... poate conta pe mine în ceea ce-l privește pe Tomeș, și în general..., „*A fost cu mine de o amabilitate de neuitat*”. Prokop aproape că-și împreună mâinile: o, Doamne, ce n-aș fi în stare să fac, pentru a merita aceste cuvinte.

Of-of, ce încet merge și trenul ăsta!

De îndată ce ajunse la Praga, porni grăbit spre casa lui Tomeš. În dreptul Muzeului, însă, se opri înmărmurit: Ei, firr-ar să fie, de fapt unde locuiește? Atunci, scuturat de friguri, am mers pe o linie de tramvai de-a lungul Muzeului; dar de unde, de unde am venit? De pe ce stradă? Spumegând de furie și blestemând, Prokop se învârtea în jurul Muzeului căutând direcția probabilă; nu găsi nimic, așa că se duse la Direcția poliției, secția informații. „Jiři Tomeš” răsoia un funcționar prăfuit prin registrele de evidență; „inginer Tomeš Jiři, da vă rog. Jiři Tomeš, stă la Smichov, strada cutare, numărul cutare.” Era, se pare, vechea adresă. Fără să mai stea pe gânduri se repezi la Smichov strada cutare, numărul cutare. Intendentul clătină din cap când îl întreabă de Jiři Tomeš. Adevărat, așa e, a locuit aici, dar de atunci e mai bine de un an; unde locuiește acum, nu știe nimeni; de altfel a lăsat aici tot felul de datorii...

Distrus, Prokop se înfundă într-o cafenea. „KRAKATIT”, îi căzu în ochi de pe ultima pagină a unui ziar. „Ing. P. să-și comunice adresa. Carson, poșta centrală”. Mda, acest Carson, știe, cu siguranță, de existența lui Tomeš: acum e clar că între ei există o legătură. Bine, poftim, așadar, acest bilet: „Carson, poșta centrală. Vă aștept mâine, orele 12, la cafeneaua cutare și cutare. Ing. Prokop”. Dar nici nu-l scrise bine și-l fulgeră o nouă idee: datoriile! Se ridică repede și dădu fuga la tribunal, secția creanțe. Și iată că aici adresa domnului Tomeš era mult prea bine cunoscută: un vraf întreg de scrisori și pachete nereclamate, somații judecătorești, și așa mai departe; dar se pare că acest Tomeš Jiři dispăruse fără urme și, mai cu seamă, fără să-și indice domiciliul actual. Cu toate acestea, Prokop se năpusti spre noua adresă. Intendenta, reconfortată de recompensa grasă, îl recunoscuse numaidecât pe Prokop, amintindu-i chiar că dormise odată acolo; și, cu un exces de bunăvoință, începu să-i toarne că domnul inginer Tomeš e un șarlatan și o pușlama, că din noaptea aceea chiar a plecat și l-a lăsat aici pe el, adică pe domnul, în grija ei, adică a portăresei; că ea a venit de trei ori sus să-l întrebe dacă are nevoie de ceva, dar că el, domnul, dormea într-una și vorbea din somn, iar pe urmă, după-amiază, a dispărut. Mă întreb: unde-o fi oare, domnul Tomeš? Ce mai, a plecat și dus a fost; a lăsat aici totul baltă, și nici până azi nu s-a mai întors; a trimis doar ceva bani, de undeva din străinătate, dar acum e iar dator, pe alt trimestru. Aud că vor să-i vândă lucrurile la licitație, dacă nu se prezintă până la sfârșitul lunii. Cică ar fi făcut datorii de aproape un sfert de milion și, ce mai, a întins-o. Prokop o supuse pe remarcabila femeie unui minuțios interogatoriu încrucișat, întrebând-o

dacă știe ceva despre o doamnă tânără care, se spune, ar fi fost în dragoste cu domnul Tomeș, despre cine mai venea pe la el și așa mai departe. Portăreasa nu știa mai nimic; cât despre femei, veneau pe aici vreo douăzeci, din acelea cu voaletă peste mutră, și din celelalte vopsite și, ce mai, de tot felul; ce să vă mai spun, era o rușine pentru întreaga stradă ce se întâmpla aici. Așa stând lucrurile, Prokop îi plăti trimestrul datorat din banii săi și în schimb căpătă cheia de la apartamentul lui Tomeș.

Se simțea acolo îmbâcseala mucegăită a unei locuințe de multă vreme nefolosită, lăsată în părăsire. Abia acum remarcă Prokop ciudatele splendori ale locului în care se războise el cu febra și delirul. Peste tot numai covoare persane și perne de Buhara, sau cine știe cum li se mai spune; pe pereți, nuduri și gobelinuri, într-un colț o canapea orientală și fotolii de piele, un amestec de lux și prost gust, de depravare și totală indiferență. Și aici, în mijlocul tuturor acestor porcării, a stat atunci ea, strângând la piept pachetulul împricinat; cu ochii curați, plini de amărăciune înfipti în pământ, și deodată, ah Dumnezeu, deodată i-a înălțat cu o încredere curajoasă și pură... Pentru Dumnezeu, ce-o fi gândit oare ea despre mine întâlnindu-mă în acest bârlog! Trebuie s-o găsesc, măcar... măcar pentru a-i da înapoi banii ei; chiar dacă n-ar fi vorba de nimic altceva, de nimic mai important și tot... și tot ar trebui... Da, trebuie, trebuie neapărat s-o găsesc!

Da, ușor de spus; dar cum? Își mușcă buzele într-o înverșunată frământare a minții. Dacă, cel puțin, aș ști unde să dau de Jirka, își spusese în gând; în cele din urmă căzu pe mormanul de corespondență care-l aștepta aici pe Tomeș. Erau, după cum se vedea, în cea mai mare parte scrisori comerciale, probabil numai facturi și note de plată. Apoi, câteva scrisori particulare pe care le întoarse pe-o parte și pe alta și le mirosi șovăind. Poate, poate că într-una din ele exista vreo urmă, vreo adresă sau orice alt indiciu care ar putea să-l îndrume spre el... sau spre ea! Eroic, rezistă ispitei de a deschide fie și o singură scrisoare; dar era atât de singur în spatele geamurilor tulburi, și totul în cupa aceasta respira aici în asemenea hal a mârșavă și tainică infamie încât, deodată, înghițindu-și cu noduri întreaga jenă, Prokop desfăcu plicurile și cercetă cu sete scrisoare după scrisoare. Note de plată pentru covoare persane... pentru flori... pentru trei mașini de scris, somații, foarte muștrătoare, prin care i se cerea decontarea unor mărfuri primite în consignatie; niște tranzacții misterioase cu cai, cu valută străină și cu douăzeci de vagoane de lemnărie brută, aflate undeva lângă Kremnica. Lui Prokop nu-i venea să-și creadă ochilor; potrivit acestor hârtii, Tomeș era ori contrabandist în stil mare, ori agent de covoare persane, ori speculant de valute, dar, mai degrabă, toate trei la un loc; în afară de asta mai făcea comerț cu automobile,

cu certificate de export, cu mobilă de birouri, de bună seamă cu orice, într-o scrisoare era vorba de două milioane, în timp ce alta, pătată și scrisă cu creionul, amenința cu darea în judecată pentru o antichitate obținută prin înșelăciune (o brățară străveche moștenită de la bunicul). Luate la un loc, toate dezvăluiau un șir îndelung de escrocherii, abuzuri de încredere, falsificări de certificate de export și alte infracțiuni pasibile de pedepse prevăzute în alte paragrafe, asta în măsura în care Prokop se pricepea; uluitor era doar faptul că până acum încă nu plesnise buboiul. Un avocat comunica, succint, că firma cutare și cutare a intentat acțiune penală împotriva domnului Tomeș, pentru delapidarea sumei de patruzeci de mii de coroane și că în propriul său interes, domnul Tomeș e sfătuit să se prezinte la biroul firmei... etc. etc. Prokop se îngrozi; când o să crape buboiul ăsta, până unde oare va împroșca el rușinea acestor murdării de neînchipuit? Își aduse aminte de casa liniștită din Tynice, și de făptura aceea, care a stat aici, hotărâtă să-l salveze cu orice chip de la moarte pe acest om.

Și atunci, strânse întreaga corespondență comercială a firmei Tomeș și se grăbi să-i dea foc în sobă. Grătarul era plin de hârtii carbonizate. Fără doar și poate, Tomeș își rezolvase, prin același procedeu, toate problemele înainte de a pleca.

Bun, acestea au fost deci hârtii le comerciale; au mai rămas câteva scrisori, strict particulare, în plicuri fine sau mânjite într-un hal fără hal; ajuns la ele, Prokop ezită din nou, cu o pudoare înfrigurată. Ei, fir-ar să fie, ce altceva pot face? Se înăbușea, ce-i drept, de rușine, dar continua să deschidă, nerăbdător, scrisoare după scrisoare. Aici câteva intimități mucegăite, „iubitule, îmi amintesc”, o nouă întâlnire și cu asta gata. O scrisoare semnată Anna Chalová îi aduce la cunoștință, cu înduioșătoare greșeli de ortografie, că Jeniček a murit „de vărsat”. Dincoace, cineva îi atrage atenția că știe „ceva ce ar putea să-i intereseze pe cei de la poliție”, dar că e un om de înțeleș, cu care se poate sta de vorbă și domnul Tomeș „știe desigur ce preț are un asemenea gest de discreție”; urmează apoi o aluzie „la acea casă din strada Bret, unde știe domnul Tomeș pe cine anume trebuie să caute pentru ca întreaga poveste să rămână mușamalizată”. Și din nou ceva despre o afacere cu niște rente vândute - semnat „a ta Růža”. Aceeași Růža îi face apoi cunoscut că soțul ei e plecat. Aceeași mână din scrisoarea numărul unu îi scrie de data aceasta de la băi; nimic altceva decât nimicurile sentimentale și erotismul călcat în picioare al unei blonde răskoapte și grase; scrisoarea e presărată cu dulcегării, cu ah și vai, și iar cu reproșuri și sentimente frumoase, la care se adaugă „iubițelul meu” și „sălbaticul meu” și alte orori de acest soi; lui Prokop i se întorcea stomacul pe dos. Iată și o scrisoare în limba germană, semnată cu litera „G”, o afacere cu valute - - „Vinde urgent hârtiile, *erwarte dich*9; P.S. *Achtung, K. aus Hamburg eingetroffen*10”. În altă

scrisoare același „G”, ofensat și grăbit, scrie atât de ireverențios, de te face să îngheți - „restituiți cele zece mii, *sonst wird K. dahinterkommen*”¹¹, U.S.W“. Prokop se jena de moarte să pătrundă în obscuritatea dulceag parfumată a acestor lucruri pline de subînțelesuri, dar acum nu mai putea să se oprească. În sfârșit, patru scrisori semnate M.: scrisori lacrimogene, febrile și penibile, din care se degaja povestea dezgustătoare a unei dragoste pătimase, oarbe, sufocante, înrobitoare. Rugăminți, insistențe, zvârcoliri în praf, incriminări desperate, o înspăimântătoare dispoziție de a se oferi și o și mai cumplită sete de autoflagelare; o mențiune cu privire la copii, la soț, o nouă ofertă de împrumut, niște aluzii neclare și o mult prea clară înjosire a unei femei răscolite de dragoste. Aceasta este, așadar, sora ei! Prokop avea senzația că vede în fața lui gura batjocoritoare și plină de cruzime, ochii înțepători, chipul dominator și îngâmfat, insolent și sigur de sine al lui Tomeș; ar fi avut o poftă nespusă să-l izbească cu pumnul. Dar la ce bun; dragostea aceasta, atât de jalnic despuiată, a femeii, nu-i dădea nici un indiciu, cât de mic, despre... despre cealaltă, care pentru el n-avea încă un nume, și pe care îi era dat s-o caute.

Nu-i mai rămâne, deci, decât să-l găsească pe Tomeș.

XVI

Să-l găsească pe Tomeș! Oameni buni, ca și când asta ar fi atât de ușor! Mai făcu o percheziție generală a întregului apartament; întoarse pe dos toate dulapurile și sertarele, dar, în afară de niște vechi note de plată, soioase, scrisori de dragoste, fotografiile și alte grețosenii de holtei, nu descoperi nici un element care, cât de cât, să-i aducă lumină în problema Tomeș. Ce mai, e limpede, când are cineva atâtea bube în cap, se pricepe să spele putina cu temeinicie.

O supuse pe portăreasă unui nou interogatoriu. Ascultă, ce-i drept, un potop de povești de tot felul, nimic însă care să-l îndrepte pe urmele celui căutat. Se duse la proprietarul de unde se spunea că Tomeș ar fi expediat banii aceia „din străinătate”. Îi fu dat să audă o adevărată predică din partea unui bătrânel ursuz și destul de antipatic, care suferea de toate boalașile cu puțință și care înjura de mama focului stricăciunea tinerilor domni din zilele noastre. Cu prețul unei răbdări supraomenești, Prokop află în cele din urmă doar atât: că banii pomeniți nu fuseseră trimiși de domnul Tomeș, ci de către un oarecare agent de schimb, în contul băncii din Dresda, „*auf Befehl, des Herrn Tomeș*”, Dădu fuga, deci, la avocatul care, așa cum se amintea mai sus, îl avea pe dispărut în evidență cu o anumită afacere ilicită. La început avocatul se învâluie, fără rost, în mantia secretului profesional; în clipa în care, însă, Prokop bolborosi proteste că are să-i înmâneze domnului Tomeș niște bani, avocatul se învioră subit și ceru să-i depună lui respectiva sumă; și Prokop avu serios de furcă până să se descurce din această poveste. Asta îi fu de învățătură să nu mai caute să dea de urmele lui Tomeș prin oameni care au avut cu el relații comerciale.

La primul colț se opri în loc: și acum ce-i de făcut? Nu rămâne decât Carson. Această înaltă și obscură personalitate, care știe ceva și vrea ceva. Bine. Așadar, Carson. Se scotoci prin buzunare, scoase biletul pe care uitase să-l expedieze și porni repede spre poștă.

Dar, în fața cutiei poștale mâna îi alunecă în jos. Carson, Carson - da, dar ăsta urmărește ceva... vrea ceva... un anumit lucru, și lucrul acesta nu-i nici el un fleac. La toți dracii, omul ăsta știe ceva despre Krakatit și pune la cale - de, numai Dumnezeu știe ce. De ce se omoară atât să mă găsească? Pesemne, Tomeș nu știe tot; sau n-a vrut să vândă tot; sau poate că pune niște condiții neobrazate și eu, măgarul, ar urma să vând mai ieftin. Asta trebuie să fie; dar, (și aici, pentru întâia oară, Prokop se îngrozi de gravitatea și amploarea lucrurilor), dar e îngăduit, oare, s-o ștergi cu krakatitul peste hotare? Mai întâi de toate ar trebui, mii de trăsnete! să știi ca lumea ce isprăvi e în stare să

facă și la ce e bun, cum se umblă cu el, și câte și mai câte; krakatitul, frățioare, nu-i tabac de tras pe nas sau nisip de joacă pentru copii. Și, în al doilea rând, în al doilea rând... poate că e... un tutun mult prea tare pentru această lume. Să ne gândim numai ce s-ar putea face cu el... de pildă în război. Întreaga poveste începu să-l neliniștească. Cine dracu l-a mai adus aici și pe acest blestemat de Carson? Pentru numele lui Hristos, trebuie... cu orice preț trebuie împiedicat să...

Se apucă cu mâinile de cap, cu atâta deznădejde, încât se opriră și trecătorii. Pentru Dumnezeu, acolo sus, în baraca laboratorului meu de la Hybšmonka, în cutiuța aceea de porțelan, am lăsat aproape o sută cincizeci de grame de krakatit! Deci exact atât cât trebuie ca să poată face praf și pulbere, știu eu, poate un județ întreg! Încremeni aproape de spaimă, după care, revenindu-și, porni în goană spre tramvai: ca și când acum ar mai fi contat câteva minute ța plus sau în minus! Suferi cumplit, până când tramvaiul se târî agale pe celalalt mal al râului; de aici escaladă în galop povârnișul de la Košíře și se grăbi spre baraca lui. Era încuiată; zadarnic căută prin buzunare ceva care să aducă a cheie; așa stând lucrurile, își roti privirile prin amurg, ca un răufăcător, sparse un pătrățel de geam, trase cârligul și, prin fereastra deschisă, se strecură în casă.

Aprinse doar un chibrit și își dădu seama numaidecât că fusese jefuit metodic: o lovitură de maestru! Ce-i drept, pernele, și alte catrafuse de acest soi, stăteau neclintite la locul lor; în schimb, toate sticlulele, creuzetele și eprubetele, crusherile, mojarile, capsulele și aparatele, lingurile și cântarele, toată bucătăria lui primitivă, tot ce conținea materialul lui experimental, toate obiectele pe care s-ar fi putut depune, fie și din zbor, vreun firicel de substanță chimică, totul dispăruse cu desăvârșire. Dispărută era și cutiuța de porțelan cu praful de krakatit. Trase sertarul mesei: toate notele și însemnările lui, fiecare colț de hârtie mâzgălit, cea mai mică amintire a muncii sale experimentale de doisprezece ani, toate se duseseră pe copcă. Până și de pe dușumea fuseseră răzuite petele și urmele muncii sale, iar scurteica lui de lucru, bluza aceea pătată, scorțoasă, aproape învârtoșată de chimicale, ia-o de unde nu-i. Gâtlejul i se strânse sub presiunea plânsului. Așadar, mi-au făcut-o!

Până noaptea târziu șezu pe marginea patului său de campanie și își roti privirea, înmărmurit, prin laboratorul devastat. În anumite clipe se mângâia cu gândul că, poate, își va aduce aminte de tot ceea ce scrisese timp de doisprezece ani în însemnările lui; dar când își alegea, la întâmplare, unul din experimente și voia să-l reconstituie pe dinafară, nu izbutea să-l urnească din loc, în ciuda celor mai desperate eforturi; și atunci își mușca degetele mutilate și gemea.

Deodată îl trezi un scârțâit de cheie. E dimineață - dimineață și, ca și când nimic nu s-ar întâmpla, cineva străin intră în odaie și se

duce direct la masa lui de lucru. Stă acum pe scaun, cu pălăria în cap, mormăie ceva și răzuiește cu grijă zincul de pe masă.

Prokop se ridică în capul oaselor și icni:

— Ce cauți aici, domnule?

Omul se întoarse foarte surprins și fără să scoată o vorbă se uită la Prokop.

— Ce căutați aici? repetă Prokop, iritat. Omul: nimic; pe deasupra își mai pusese și ochelarii și se chiora la Prokop cu un interes neobișnuit.

Prokop scrâșnea din dinți, căci începuse să clocotească în el o înjurătură îngrozitoare. În clipa aceea, însă, omulețul se luminează la față. Binevoitor, sări de pe scaun ca din pușcă, și, deodată, parcă ar fi dat din coadă de bucurie.

— Carson, spuse repede, și-i dădu drumul pe nemțește: Doamne, nici nu vă închipuiți ce fericit sunt că v-ați întors! Ați citit anunțul meu?

— Citit, răspunse Prokop într-o germană bolovănoasă. Și ce căutați aici?

— Pe dumneavoastră, replică oaspetele, nespus de încântat. Știți de când alerg după dumneavoastră? De șase săptămâni... Toate ziarele, toate casele de detectivi! Ce spuneți de asta, domnule? *Herrgott*¹², nici nu știți cât mă bucur! Cum merge cu sănătatea? Bine?

— De ce m-ați jefuit? întrebă Prokop, morocănos.

— Cum, vă rog?

— De ce m-ați jefuit?

— Vai, se poate, domnule inginer? continuă să turuie, de loc jignit, fericitul omuleț. Ce tot spuneți? Jefuit! Carson să jefuiască! Asta-i colossal. Ha, ha, ha!

— Jefuit, repetă Prokop, cu îndărătnicie.

— Vai, vai, vai, protestă domnul Carson. *Ascuns*, acesta-i cuvântul. Totul e pus bine, domnule. Cum de ați putut lăsa așa ceva să zacă aici în neștire? Nu v-ați gândit că putea cineva să vă fure? Nu? Sigur că putea. Da, să fure, să vândă, să publice, ce credeți? Bineînțeles, domnule. Putea. Dar eu, eu v-am pus totul la loc sigur, pricepeți? Pe cuvânt de onoare. Pentru asta v-am căutat. Totul se restituie. Totul. Asta e, adăugă șovăitor și, sub lentilele strălucitoare, cuvântul „asta” rămase înțepenit, lucind ca oțelul. Vreau să spun, se grăbi să adauge, dacă... dacă veți fi rațional. Dar noi, noi doi o să ne înțelegem, nu-i așa? Trebuie să îmbrățișați cariera universitară. Da, uriașa carieră. Exploziile atomice, spargerea elementelor, minunate lucruri. Știința, da, știința înainte de toate! Noi doi o să ne înțelegem, nu-i așa? Pe cuvântul meu de onoare, veți căpăta totul înapoi. Totul. Așa!

Prokop tăcea, uimit de această avalanșă de cuvinte, în timp ce

domnul Carson arunca din mâini și se învârtea prin încăpere, în culmea fericirii.

— Totul, totul am ascuns, toca fără încetare, îmbujorat de bucurie. Fiecare așchie de dușumea. Totul a fost triat, depus, cu etichete, sub sigiliu. Ha, ha, aș fi putut să iau totul și să fug, nu-i așa? Dar eu sunt un om cinstit, domnule inginer. Totul se restituie. Trebuie să ne înțelegem. Interesați-vă, să știți cine e Carson. De origine danez, înainte vreme docent la universitatea din Copenhaga. Și eu m-am ocupat cu știința, da, cu știința divină. Cum spunea Schiller? „*Einem ist sie... ist sie*¹³...“ Nu mai știu, dar în orice caz e ceva în legătură cu știința; comic, nu-i așa? Nu, nu, încă nu-i cazul să-mi mulțumiți. Asta mai târziu. Așa!

Lui Prokop nici prin gând nu-i trecuse să-i mulțumească, dar domnul Carson strălucea la față, ca un fericit binefăcător.

— În locul dumneavoastră, bolborosea, înecându-se de entuziasm, în locul dumneavoastră mi-aș amenaja...

— Unde se află acum Jiří Tomeš? îl întrerupsese Prokop.

Domnul Carson desfășură o privire cercetătoare.

— Mda, strecură printre dinți, cu prudență; noi știm de soarta lui. Dar ce mai, întoarse repede vorba, amenajați-vă... amenajați-vă cel mai mare laborator din lume. Cele mai bune aparate. Un institut mondial de chimie distructivă. Aveți dreptate, catedra e o prostie. Să repeți într-una lucruri vechi și cunoscute, nu-i așa? Pierdere de timp inutilă. Amenajați-l americaneste. Un institut gigantic, o brigadă de asistenți, tot ce doriți. De bani nu trebuie să vă îngrijiți *Punktum*¹⁴. Unde luați micul dejun? Mi-ar face grozavă plăcere să vă invit.

— În definitiv, ce doriți? izbucni Prokop, tremurând de furie.

Atunci domnul Carson se așeză lângă el, pe pat, îl apucă de mână cu o nețărmită căldură și-i vorbi, deodată, cu o voce cu totul schimbată:

— Nu vă speriați. Aveți ocazia să câștigați milioane cu ghiotura.

XVII

Prokop se uita la domnul Carson, uluit. Spre mirarea lui, acesta nu mai avea acum chipul acela de câine mops radiind de bucurie; totul devenise grav și sever pe fața zelosului omuleț, ochii i se înfundaseră sub pleoapele grele și, numai din când în când, își ascuțeau tăișul mat.

— Nu fiți copil, stăruia apăsător. Vindeți-ne nouă krakatitul și s-a făcut...

— De unde... de unde știți?... mormăi Prokop.

— Vă spun totul. Pe cuvânt de onoare, absolut totul. A fost pe la noi domnul Tomeș. A adus cu el o sută cincizeci de grame, plus formula. Din păcate n-a adus și procedeul. Nici el, nici chimiștii noștri n-au reușit până acum să-l dibuiască, cum s-ar spune să-i dea de fir. E vorba de un truc, nu-i așa?

— Da.

— Hm. Ar putea fi descoperit și fără dumneavoastră.

— Niciodată.

— Domnul Tomeș... știe ceva, dar face pe misteriosul. A lucrat la noi cu ușile încuiate. E un chimist foarte prost, dar e mai deștept decât dumneavoastră. Cel puțin nu trăncănește despre ceea ce știe. De ce v-ați apucat să-i spuneți? Habar n-are de nimic. Să stoarcă avansuri, atâta știe. Trebuia să veniți singur.

— Nu eu l-am trimis la voi, mârâi Prokop.

— Aha, izbucni domnul Carson; foarte interesant! Domnul Tomeș al dumneavoastră a venit la noi...

— Unde anume?

— La noi. La uzinele din Balttin. N-ați auzit de ele?

— Nu.

— E o întreprindere în străinătate. Minunată, modernă. Are un laborator pentru experimentarea noilor explozive. Producem keranit, nitrât de methyl, praf galben și alte lucruri asemănătoare. În special pentru armată, mă înțelegeți? Patente secrete. Nu-i așa că ne vindeți nouă krakatitul? Ce spuneți?

— Nu! Și Tomeș, Tomeș e acum acolo, la voi?

— Aha, domnul Tomeș; stați să vedeți, aici e nostimada. Așadar, se prezintă la noi și ne spune: „Aceasta-i moștenirea prietenului meu, genialul chimist Prokop. Ță murit în brațele mele și, cu ultima răsuflare, ha, ha, mi-a încredințat...”, ha-ha-ha, colosal, nu-i așa?...

Prokop rânji doar:

— Și se mai află și acum la... Balttin?

— Stați. Aveți răbdare... Cum era și firesc, mai întâi l-am reținut...

ca... spion. Știți, din ăștia vin pe la noi cu duiumul! ... Pe urmă am dat praful acela, krakatitul, la experimentare.

— Și, rezultatul?

Domnul Carson își înălță mâinile spre cer:

— *Ex-celent!*

— Care-i viteza de detonare? Ce fel de Q ați găsit? Ce fel de t? Cifre!

Domnul Carson lăasă mâinile să-i cadă pe coapse cu atâta putere, de se auziră trosnind, și căscă ochii înmărmurit:

— Ce fel de cifre, omule?! Prima experiență... cincizeci la sută scrobeală... și *crusher gauge*¹⁵-ul s-a făcut zob; un inginer și doi laboranți... zob și ei... Vă vine a crede? Experiența numărul doi: Blocul Tranze, nouăzeci la sută vaselină și... *bum!* s-a dus acoperișul, un muncitor ucis; din bloc n-a rămas decât zgură. Așa stând lucrurile, s-au băgat pe fir militarii; râdeau de noi... ziceau că ne pricepem la treaba asta ca potcovarii de la țară. Le-am dat un pic; l-au amestecat cu cărbune de lemn pisat și l-au îndesat într-o gură de tun. Rezultatul... colosal. Șapte tunari cu căpitan cu tot... Un picior a fost găsit mai târziu la trei kilometri depărtare. În două zile doisprezece morți, astea-s cifrele, ha, ha! Grozav, nu?

Prokop vru să spună ceva, dar înghiți totul în sec. Ei drăcie, doisprezece morți în două zile!

Domnul Carson își mângâia genunchii și strălucea de bucurie:

— A treia zi ne-am astâmpărat. Știți, face impresie proastă... când... cazurile astea se înmulțesc. Am dat krakatitul doar la flegmatizat... circa trei decigrame... nu mai mult... în glicerina și în alte substanțe asemănătoare... Porcul de laborant a lăsat afară numai o fărâma și, peste noapte, când laboratorul era închis...

— A explodat, icni Prokop.

— Da. La orele zece treizeci și cinci. Laboratorul s-a făcut țandări; în afară de asta, încă două clădiri... Au zburat în aer vreo trei tone de nitrat de methyl Probst. Pe scurt, circa șaiszeci de morți, ce mai... Se înțelege, a urmat o anchetă grozavă și câte și mai câte... S-a constatat că în laborator nu se afla nimeni și că, evident, explozia s-a produs...

— De la sine, completă Prokop, abia trăgându-și răsuflarea.

— Da. Și la dumneavoastră tot așa? Prokop dădu din cap, posomorât.

— Ca să vedeți, spuse domnul Carson, precipitat. Nu-i bun la nimic. E un lucru al dracului de primejdios. Vindeți-ni-l nouă și ați scăpat de-o belea. Ce să faceți cu el?

— Dar dumneavoastră? strecură Prokop printre dinți.

— Noi... noi avem instalații pentru așa ceva. Câțiva morți acolo... nu contează. De dumneavoastră, însă, ar fi păcat.

— Dar krakatitul din cutia de porțelan n-a explodat, rosti Prokop,

frământându-și creierul cu înversunare.

— Nu, slavă domnului. Asta ne-ar mai fi lipsit.

— Și povestea s-a întâmplat noaptea, continuă Prokop să se frământe.

— La zece treizeci și cinci. Precis.

— Și... fărâma aceea de krakatit zăcea... zăcea pe... pe o tablă de... zinc, susținu Prokop.

— Asta... n-are nici o influență, bâigui omulețul puțin zăpăcit; își mușcă buzele și începu să umble agitat prin laborator. N-a fost... probabil... decât o simplă... oxidare, încercă, după o clipă, să întoarcă vorba. Vreun proces chimic. Nici amestecul cu glicerina n-a explodat...

— Pentru că nu-i conductibil, murmură Prokop. Sau... pentru că nu poate ioniza, ce știu eu...

Domnul Carson se opri deasupra lui, cu mâinile la spate.

— Sunteți un om foarte deștept, recunosc el, admirativ. Pentru câte știți vi se cuvin mulți bani. Ar fi păcat de dumneavoastră să rămâneți aci.

— Tomeș... se mai află și acum la Baltin? întrebă Prokop, străduindu-se, din răpputeri, să pară indiferent.

Sub ochelarii domnului Carson parcă fulgeră:

— Îl avem tot timpul în ochi, spuse, ocolind răspunsul direct. Aici nu se mai întoarce. Veniți la noi... cine știe... poate că dați de el, dacă - țineți - atât - de mult - să-l - vedeți, silabisii apăsător.

— Unde e? repetă Prokop, cu îndărătnicie, făcându-l să înțeleagă că fără acest răspuns nu are de gând să vorbească.

Domnul Carson flutură din mâini ca o pasăre:

— Ce mai, a fugit, adăugă, la privirea nedumerită a lui Prokop.

— A fugit?

— S-a evaporat. Prost păzit, deștept foc. S-a angajat să reconstituie tot krakatitul. A încercat... vreo șase săptămâni Ne-a costat o avere. Pe urmă... netrebnicul a dispărut. Probabil, n-a știut să se descurce, nu-i așa? Nu știe nimic.

— Și unde e?

Domnul Carson se aplecă spre el:

— Ticălosul! Acum oferă krakatitul altei țări. Pe deasupra le-a mai dus și nitratul nostru de methyl, tâlharul! Aștia însă, au pus șaua pe el, acum lucrează pentru ei.

— Unde?

— N-am voie să spun. Pe onoarea mea, n-am voie. După ce a întins-o, eu am venit aici, să vizitez mormântul dumneavoastră. Ce ziceți de acest act de pietate!... Și când colo ... un chimist genial și nimeni nu-l cunoaște... Am avut de furcă, nu glumă. Am dat la anunțuri, de m-am tâmpit. Bineînțeles că lucrul acesta a fost sesizat... știți, de ceilalți. Mă înțelegeți, nu?

— Nu.

— Atunci veniți să vedeți, spuse iute domnul Carson, și se îndreptă, vioi, spre peretele opus. Uitați-vă aici, arătă ciocănind în scândură.

— Ce-i asta?

— O gaură de glonte. A mai fost cineva pe aici.

— Și cine a tras după el?

— Eu, cine altul. Dacă v-ați fi strecurat aici... pe fereastră... să zicem... acum paisprezece zile... cineva ar fi putut să vă ia și pe dumneavoastră la țintă... și încă foarte urât.

— Cine?

— N-are importanță, cutare sau cutare țară. La ușa asta, frățioare, și-au dat întâlnire niște puteri foarte mari. Și în timpul ăsta, ha-ha, dumneavoastră erați undeva la pescuit, nu-i așa? Grozav băiat! Dar ascultați-mi un sfat. Scumpul meu domn, spuse, deodată, grijuliu; faceți bine și nu mai umblați singur. Niciodată și nicăieri, pricepeți?

— Asta-i o prostie.

— Un moment Aveți răbdare. Nu-i vorba de grenadierii, ci de niște oameni aparent inofensivi. Astăzi așa se procedează... foarte discret. Se opri lângă fereastră și începu să bată darabana în sticlă. Habar n-aveți câte scrisori am primit în urma anunțului meu. Circa șase Prokopi s-au prezentat... Veniți repede să vedeți ceva!

Prokop se apropie de fereastră.

— Ce?

Domnul Carson arătă doar, cu degetul mic spre șosea. Un tânăr, pe bicicletă, se împleticea acolo de zor, într-o disperată luptă cu echilibrul, în timp ce roțile își manifestau, cu încăpățănare, înclinația de a se îndrepta fiecare în altă direcție. Domnul Carson îi aruncă lui Prokop o privire întrebătoare.

— Învăță probabil, își dădu cu părerea Prokop, nesigur.

— E tare neîndemânatec, nu-i așa? spuse domnul Carson și deschise fereastra. Bob!

Tânărul de pe bicicletă se opri ca ținuit locului.

— *Yessr*¹⁶.

— *Go to the town for our car!*¹⁷

— *Yessr*. Și, apăsând pe pedale, tânărul ciclist pomi iureș spre oraș.

Domnul Carson se întoarse de la fereastră:

— Irlandez. Un băiat foarte dezghețat... Dar, ce voiam să spun? Aha, da. Va să zică mi s-au prezentat vreo șase Prokopi - întâlniri în diverse locuri, îndeosebi noaptea - nostim, ce spuneți? Citiți acest bilețel.

„Veniți mâine seară, orele zece, în laboratorul meu, ing. Prokop”, citi adevăratul Prokop, ca din vis.

— Dar bine... ăsta e aproape... aproape scrisul meu!

— Păi vedeți? rânji Carson. Frățioare, aici e pământul fierbinte. Vindeți, și ați scăpat de-o grijă!

Prokop răsuci din cap.

Domnul Carson îl fixă cu o privire grea, insistentă:

— Puteți cere... să zicem... douăzeci de milioane. Vindeți-ne nouă krakatitul.

— Nu.

— Veți căpăta totul înapoi. Plus douăzeci de milioane! Vinde, omule!

— Nu, rosti Prokop din greu. Nu vreau să am de-a face cu... cu războaiele voastre. Nu vreau.

— Și aici, ce aveți? Un chimist genial... și locuiește într-o baracă de lemn! Compatrioți!? Știu, cunosc, am mai auzit. Un om mare nu are nici un fel de compatrioți. Nu vă mai uitați la nimic și vindeți!...

— Nu vreau.

Domnul Carson își vârî mâinile în buzunare și căscă.

— Războaiele! Vă închipuiți că le puteți împiedica? He!... Vindeți și nu vă mai frământați capul fără nici un rost. Dumneavoastră sunteți un învățat... Ce vă pasă de ceilalți? Războaiele! Dați-o încolo, nu fiți ridicol. Atâta timp cât oamenii mai au gheare și dinți...

— Nu vând, strivi Prokop cuvintele între dinți. Domnul Carson strânse din umeri:

— Cum credeți. Îl găsim noi și singuri. Sau, cine știe, poate domnul Tomeș. Și așa e bine.

Se așternură câteva clipe de tăcere.

— Mie mi-e perfect egal, se auzi în cele din urmă glasul domnului Carson. Dacă preferați, putem pleca în Franța, în Anglia, unde doriți, chiar și în China. Noi doi, mă înțelegeți? Numai noi doi, aici nimeni nu ne-ar plăti. Ați fi un mare prost dacă ați vinde cu douăzeci de milioane. Bizuiți-vă pe Carson... Ei, ce spuneți?

Prokop răsuci din cap cu hotărâre.

— Caracter! declară domnul Carson, cu admirație. Toată cinstea. Îmi place. Grozav... Ascultați ce vă spun: Secret absolut. Batem palma?...

— Nu mă interesează secretele voastre, mormăi Prokop.

— Bravo. Discret. Îmi place. Genul meu, domnule.

XVIII

Domnul Carson luă loc, își aprinse o țigară groasă, de foi, și reflectă intens.

— Tii, strașnic! Spuse, după o clipă de adâncă meditare. Va să zică și la dumneavoastră a explodat. Când s-a întâmplat asta? Data.

— ...Nu mai știu.

— În ce zi din săptămână?

— ...Nu știu. Cred... că era a doua zi după duminică.

— Deci, marți. Exact. Și la ce oră?

— Cam... pe la zece seara.

— Exact. Domnul Carson suflă fumul și stătu puțin pe gânduri. La noi, reluă apoi, prima oară a explodat... după cum binevoiți a vă exprima „de la sine”... într-o marți seara la orele zece treizeci și cinci. Dumneavoastră ați observat ceva în timpul exploziei?

— Nu. Dormeam.

— Aha. Să știți că explodează și vinerea, în jurul orei zece și jumătate. Marți și vineri. Noi am verificat, explică domnul Carson văzând privirea uimită a lui Prokop. Am lăsat să zacă liber zece miligrame de krakatit și l-am păzit zi și noapte. A explodat, cu regularitate, marțea și vinerea la zece și jumătate. De șapte ori. Odată, s-a întâmplat și într-o luni, la zece douăzeci și nouă. Da.

Prokop se mulțumi doar să se minuneze în tăcere.

— În clipa aceea, prin krakatit se strecoară o scânteie albastră, adăugă domnul Carson, absorbit de propriile sale cuvinte; pe urmă se produce explozia...

Se făcu atâta liniște, încât Prokop auzea ticăitul ceasornicului din buzunarul lui Carson.

— Tiii, grozav, răsuflă din adânc domnul Carson și își petrecu mâinile, cu disperare, prin peria deasă a părului său roșcat.

— Și asta ce înseamnă? aruncă Prokop într-o doară.

Domnul Carson scutură, doar, din umeri.

— Dar dumneavoastră, spuse apoi; dumneavoastră la ce v-ați gândit, de fapt, atunci când... a explodat așa „de la sine”?... Hm?

— La nimic! se eschivă Prokop. Nu m-am gândit chiar atât de departe... la treaba asta...

Domnul Carson mormăi ceva ce aducea a înjurătură.

— Vreau totuși să spun, se corectă Prokop, că atunci când s-a întâmplat povestea, mi-a venit în minte ideea că pricina ar putea fi... de pildă... undele electromagnetice.

— Aha! Deci undele electromagnetice. Și noi ne-am gândit la asta. Excelentă idee, numai că aiurită. Din păcate aiurită de tot. Așa!

De data asta Prokop era într-adevăr descumpănit.

— În primul rând, reflectă cu glas tare domnul Carson, unde le T.S.F. nu circulă prin lume numai marțea și vinerea la zece și jumătate seara, este? Și, în al doilea rând, sper că vă dați seama, domnule, că noi le-am experimentat, în chip și fel, fără întârziere. Și pe cele scurte, și pe cele lungi, pe toate câte există. Krakatitului dumneavoastră nu i-a pasat de ele nici cât asta, continuă el arătând pe unghia sa ceva disparent, invizibil. În schimb, marțea și vinerea... la zece și jumătate... i se năzare... așa de la sine să explodeze. Și mai știți ceva?

Bineînțeles, Prokop nu știa.

— Da, pe deasupra și asta... De un timp încoace... cu aproximație de vreo jumătate de an... sau cam așa ceva... posturile europene de telegrafie fără fir sunt bruiate înspăimântător. Știți, ceva le tulbură legăturile. Cu o regularitate matematică. Și, întâmplător... întotdeauna marți și vineri seara, de la zece și jumătate în sus. Ej, ce spuneți de asta?

Prokop nu spuse nimic, își frecă, doar fruntea.

— Ei, da, marțea și vinerea. Dumnealor numesc asta „convorbiri șterse”. Telegrafiștilor încep să le pocnească urechile, și... gata povestea; băieții să înnebunească, nu alta. Penibil, nu-i așa? Domnul Carson își scoase ochelarii și, în timp ce-i ștergea, vorbi cu mari ocolișuri. Mai întâi... mda... mai întâi au crezut că e vorba de niște furtuni magnetice sau... în fine... de așa ceva. Când au văzut însă, că asta oficiază... cu regularitate... marțea și vinerea... Pe scurt, ce să mai lungim vorba. Marconi. T.S.F-ul, Transradioul și nu mai știu care ministere ale poștelor, marinei, comerțului, afacerilor interne etc. etc., sunt dispuse să plătească douăzeci de mii de lire deșteptului care ar da de firul acestei povești. Domnul Carson își puse din nou ochelarii pe nas și strigă bine dispus: dumnealor își închipuie că există un post ilegal care se distrează „ștergându-le” convorbirile marțea și vinerea. Tâmpenie, nu-i așa? Un post particular care, numai așa, de florile mărlului, expediază în vânt, cel puțin o sută de kilowați! Ptui! scui pă domnul Carson, în scârbă.

— Marți și vineri, se auzi vocea lui Prokop; deci concomitent... în... în același...

— Ciudat, nu-i așa? se schimonosi la față domnul Carson. Da, frățioare, eu mi-am notat totul: Marți, la data cutare și cutare, orele zece treizeci și cinci și câteva secunde, defecțiune la toate posturile T.S.F. Începând cu Reval... și așa mai departe... în aceeași secundă, așa... „de la sine” - cum binevoiți a spune - la noi explodează o anumită cantitate din krakatitul dumneavoastră. Ei? Ce ziceți? *Detto* vinerea următoare la zece douăzeci și șapte și câteva secunde, defecțiune și explozie. *Idem*, marțea următoare la zece treizeci, explozie și defecțiune. Și așa mai departe, în mod excepțional, cum s-

ar zice... în afara programului, o defecțiune s-a produs și într-o luni, la orele zece douăzeci și nouă de minute și treizeci de secunde. *Detto* explozie. Totul corespunde la secundă. De opt ori, în opt cazuri; Caraghios, nu-i așa? Ce părere aveți?

— N... nu știu, murmură Prokop.

— Atunci să vă mai spun eu ceva, reluă domnul Carson, după o îndelungată meditație. Domnul Tomeș a lucrat la noi. Nu știe nimic și totuși ceva știe. A cerut să i se instaleze în laborator un generator de înaltă frecvență, după care ne-a trântit ușa în nas și s-a încuiat înăuntru. Ticălosul. De când mă știu, n-am auzit să se lucreze, în chimia obișnuită, cu mașini de înaltă frecvență, nu-i așa? Ce-ați spune de una ca asta?

— Mda... desigur, evită Prokop răspunsul, uitându-se, cu neliniște, la agregatul său, nou-nouț, instalat într-un colț al odăii.

Domnul Carson surprinse la iuțală această privire.

— Hm, spuse, cum văd, și dumneavoastră aveți aici o asemenea jucărie, nu-i așa? Frumos transformatorăș. Cât v-a costat?

Prokop se întunecă la față; în schimb, domnul Carson începu să devină radios.

— Cred, reluă cu o crescândă bună dispoziție, că ar fi un lucru minunat dacă s-ar reuși ca într-o materie oarecare... să zicem... cu ajutorul curentului de înaltă frecvență... trecut printr-un câmp de scânteii sau așa ceva... să se obțină un asemenea grad de oscilație, de trepidație, de slăbire a structurii interioare a materiei, încât să fie de ajuns s-o ciocnești de la distanță... cu niște unde... cu o descărcare oscilantă... sau dracu mai știe cu ce, pentru ca această materie să se dezintegreze, hm? *Bum!* De la distanță! Ce părere aveți?

Prokop nu scotea o vorbă, în timp ce domnul Carson, pufăind cu voluptate din țigara de foi, nu-l scapă o clipă din ochi.

— Știți, eu nu sunt electrician, se dezlănțui din nou, după câteva clipe. Treaba asta mi-a explicat-o un învățat, dar să mă înghită pământul dacă am înțeles ceva. M-a luat cu electronii, cu ionii, cu cuantele elementare și nici nu mai știu de câte nu mi-a mai pomenit, ca până la urmă eminența cenușie de la catedră să declare, pur și simplu, că așa ceva nu-i de loc cu puțință. Ascultă; omule! Dumneata ai reușit un lucru, care, potrivit părerii unei somități mondiale, e imposibil de realizat... Atunci, continuă el, am căutat să-mi explic singur cum stau lucrurile... știți... cizmărește, atât cât m-am priceput. Să zicem că cineva și-a băgat în cap să facă... o combinație labilă dintr-o... dintr-o anumită sare de plumb. Respectiva sare e afurisită; nu vrea să se combine nici în ruptul capului, așa-i? Atunci, chimistul încearcă toate procedeele posibile... ca un descreierat; și, deodată, își aduce aminte, să zicem, că în numărul din ianuarie al revistei „*The Chemist*“ a citit o poveste în care se spune că respectiva sare,

flegmatizată, este un excelent *coherer*¹⁸ un formidabil detector pentru undele electrice. Îi vine o idee. Ideea stupidă și genială în același timp, că, eventual, cu ajutorul undelor electrice ar putea să aducă sarea aceea blestemată într-o dispoziție mai bună, nu? S-o stimuleze, s-o facă să țopăie, s-o scuture ca pe o pernă, nu-i așa? Ehei, de când lumea, ideile cele mai bune îi vin omului din prostie. Așadar, chimistul nostru își face rost de un transformatorăș din ăsta caraghios și se apucă de treabă; cum a procedat, asta-i deocamdată secretul lui; cert e, însă, că în cele din urmă... a obținut combinația căutată. Dracu să mă ia, dacă n-a obținut-o! După mine, mai mult ca sigur, a încropit-o cu oscilația aceea... Cum văd, omule, o să trebuiască să mă apuc de fizică, acum la bătrânețe; spun prăpăstii, nu-i așa? Prokop mormăi ceva absolut neinteligibil.

— Nu-i nimic, declară domnul Carson satisfăcut. Principalul e că, deocamdată, totul stă cuminte la un loc. Sunt un imbecil, închipuindu-mi că asta s-a produs datorită unei structuri electromagnetice, sau mai știu eu cum. Dacă această structură ar fi perturbată cumva... atunci... atunci... s-ar dezintegra, nu-i așa? Din fericire, circa zece mii de posturi de radio autorizate și încă alte câteva sute, ilegale, mențin în atmosfera noastră terestră un climat electromagnetic atât de plăcut, o asemenea baie de oscilații, eh, eh, care-i cântă tocmai în strună acestei structuri. Și astfel o ține la un loc.

Domnul Carson rămase un pic pe gânduri.

— Și acum, începui din nou, acum... imaginați-vă că un diavol... sau un nătărău de pe lumea asta, deține cheia cu care poate *perturba*, la perfecție, undele electrice. Într-un cuvânt, să le șteargă sau mai știu eu ce. Imaginați-vă că face treaba asta - Dumnezeu știe de ce - cu regularitate - în fiecare marți și vineri la zece și jumătate noaptea. În minutul acela sau în secunda aceea se întrerup pe această lume toate comunicațiile T.S.F., dar tot în același minut și în aceeași secundă, se întâmplă - și asta mai mult ca sigur - ceva și în... în combinația aceea labilă, dacă tocmai atunci nu-i izolată... să zicem... într-o cutie... de porțelan; se produce în ea o perturbație... parcă ar trosni... și ea... ea se...

— ... Dezintegrează, icni Prokop.

— Da, se dezintegrează. Explodează. Interesant, nu-i așa? Un domn învățat mi-a explicat că - ei, cum dracu spunea? da - spunea că...

Prokop se repezi și-l apucă pe domnul Carson de reverul hainei.

— Spuneți-mi, băigui îngrozitor de iritat, dacă... dacă... krakatitul ar fi împrăștiat ... să zicem... aici... sau... sau oriunde în altă parte pe acest pământ... asta înseamnă...

— ...că în marțea sau vinerea următoare, la zece și jumătate, zboară totul în aer. Ei, omule, nu mă sugruma!

Prokop îi dădu drumul și începu să alerge prin încăpere mușcându-și degetele de groază:

— Asta-i clar, mârâia; asta-i clar! Nimeni... nimeni, n-are voie să-l pro... produ...

— În afară de domnul Tomeș, îl contrazise Carson, cu scepticism.

— Ia mai lăsați-mă în pace cu el! se înfurie Prokop. Pe ăsta nu-l duce capul atât de departe!

— Mda, își mărturisi domnul Carson îndoielile; nu știu, depinde cât i-ați divulgat...

Prokop se opri țeapăn, ca împlântat în pământ.

— Închipuiți-vă, se aprinse, închipuiți-vă... de pildă un... de pildă un... ră-război! Cine ar avea în mână krakatitul, ar putea... ar putea... oricând...

— Deocamdată numai marșea și vinerea....

— ...să arunce în aer... orașe întregi... armate întregi... și... și... totul! Ajunge... ajunge numai... să-l împrăstie - vă dați seama?

— Cum să nu? Foarte bine chiar.

— De aceea... în interesul omenirii... n-am să-l dau... n-am să-l dau... niciodată... niciodată!

— În interesul omenirii! bodogăni domnul Carson. În interesul omenirii ar fi, în primul rând, să i se vină de hac... să i se vină de hac...

— Cui?

— Acelui blestemat post de anarhiști.

— Cu alte cuvinte, dumneavoastră credeți, se bâlbâi Prokop, credeți că... s-ar... putea...

— Cu alte cuvinte, noi știm, îl întrerupse Carson, că există pe această lume niște posturi de emisiune și recepție secrete. Că în fiecare marți și vineri, cu regularitate, ele își transmit, unul altuia, mai mult ca sigur, altceva decât noapte bună. Că dispun de forțe, descărcări, oscilații, scântei, raze sau cine știe ce alte blestemății, până acum de noi necunoscute, și... și... pe scurt - de neinterceptat. Sau, poate, de niște antiunde, antioscilații sau dracu știe cum să le mai numești; de ceva care, pur și simplu, perturbază sau șterg undele noastre, pricepeți? Domnul Carson își roti privirea prin laborator. Aha, reluă, și apucă un colț de cretă. Ori e așa, spuse desenând pe podea o săgeată lungă cam de o jumătate de braț; ori așa, și mângâli cu creta o bucată întregă de scândură pe care, apăsând cu degetul, scoase în evidență o dungă întunecată. Așa sau așa, mă înțelegeți? Pozitiv sau negativ. Ori trimit niște unde noi în mediul nostru, ori aruncă în atmosfera noastră, împănată până la saturație de telegrafia fără fir, niște pauze artificiale, pricepeți? Cu ambele procedee se poate lucra... fără controlul nostru. Și unul și celălalt constituie până acum... din punctul de vedere al termicii și fizicii... un mister desăvârșit. Ei, fir-ar să fie, strigă domnul Carson, cuprins de o subită criză de furie, și izbi cu creta de pământ, atât de tare, încât aceasta se sfărâmă bucățele-bucățele; asta-i prea din cale-afară! Să trimiți, cu niște forțe necunoscute, depeșe secrete unui adresant misterios! Cine face toate astea? Cine?... Dumneavoastră ce credeți?

— S-ar putea, de pildă, marțienii, se sili Prokop să facă o glumă, dar, în realitate, nu-i ardea de loc să glumească...

Domnul Carson îl săgeta mai întâi cu o privire ucigașă, după care însă izbucni într-un hohot de râs, ce aducea foarte bine cu nechezatul calului.

— Bine, să zicem că marțienii. Excelent! Fie și așa, maestre. Dar să zicem că, mai curând, cineva de pe acest pământ. Să zicem, o putere terestră care își transmite instrucțiunile sale secrete. Să zicem că aceasta are motive foarte serioase să evite controlul oamenilor. Să zicem că e... un serviciu sau o organizație internațională, sau dracu mai știe ce, care dispune de niște forțe necunoscute, de posturi de radio secrete și de câte și mai câte. În orice caz... Da, în orice caz, omenirea are dreptul să se intereseze de aceste depeșe secrete, indiferent de unde ar veni ele: din iad sau din Marte! Nu credeți? Într-un cuvânt, e în interesul societății umane... Puteți crede ce vreți... Un

lucru, însă, e mai mult ca sigur, domnule: că aceste radiotelegrame nu sunt niște povești cu Scufița Roșie. Așa! Domnul Carson alerga prin odaie, agitat.

— În primul rând, medita cu voce tare, nu încape îndoială că respectivul post de emisiune se află... undeva... în Europa Centrală, cu aproximație în mijlocul cercului în care se produc amintitele defecțiuni, clar, nu-i așa? E relativ slab, întrucât transmite numai noaptea... Ei drace, asta cu atât mai rău! Eiffel-ul sau Nauen-ul sunt ușor de găsit, nu? Domnule, strigă deodată plin de exaltare și se opri în loc, ca ținut; imaginați-vă că în însuși buricul Europei există și se pregătește ceva ciudat. Ceva cu ramificații, care dispune de oficii proprii și întreține legături secrete; dispune de mijloace tehnice necunoscute nouă, de niște forțe ascunse și, ca să știți, sublinie apăsător domnul Carson, acest ceva are la dispoziție un preparat căruia i se spune... *krakatit!* Da!

Prokop sări în sus, ca un smintit.

— Cum - cum ați spus?

— Așa cum ați auzit, *Krakatit!* Nouă decigrame și treizeci și cinci de grame. Tot ce ne mai rămăsese.

— Ce-ați făcut cu el? Își ieși din fire Prokop.

— Experiențe... L-am păzit... ca pe o virtute... L-am drămuțat... Un firicel n-am irosit în zadar. Până când, într-o seară...

— Ce?

— A dispărut. Cu cutiuță de porțelan cu tot.

— Furat?

— Da ...

— Și... cine... cine?

— De bună seamă marțienii, rânji domnul Carson, răutăcios... Din păcate, însă, prin intermediul unui laborant care ne-a dispărut fără urmă. Și bineînțeles, o dată cu el, și cutiuța de porțelan.

— Când s-a întâmplat asta?

— Ca să zic așa, cu puțin înainte de a fi fost trimis eu aici, la dumneavoastră. Era un om instruit. Nemțșor din Saxonia. Un firicel de sămânță nu ne-a lăsat. Știți, de asta am venit aici...

— Și dumneavoastră credeți că a ajuns în mâinile... în mâinile acelor necunoscuți?

Domnul Carson doar smiorcăi din nas.

— De unde știți?

— Sunt convins de asta. Spuneți-mi, i se adresează deodată, legănându-se pe picioarele lui scurte; par eu un om sperios?

— N-nu.

— Ei, aflați atunci că, pe *chestia asta*, mi-e o frică de moarte. Pe onoarea mea, mi-s pantalonii plini... *Krakatitul* ... e un lucru afurisit; postul acela necunoscut... e și mai afurisit; dacă amândouă... ar cădea

pe aceeași mână, atunci să te ții... adio și n-am cuvinte... Domnul Carson își strânge catrafusele și se duce la canibalii din Tasmania. Știți, eu unul tare n-aș vrea să văd sfârșitul Europei.

Prokop își frângea mâinile între genunchi și șoptea pentru sine:

— Dumnezeule, Dumnezeule, Hristoase.

— Da, da, opina domnul Carson; mă miră numai faptul că până acum n-a zburat în aer... ceva de proporții mai mari. E de-ajuns ca undeva departe, cineva să tragă de o manetă și... la o depărtare de câteva mii de kilometri — *poc!* Și gata, s-a făcut. Stau și mă întreb ce mai așteaptă?

— E limpede, rosti Prokop cu înfrigurare. Krakatitul nu trebuie dat din mână, cu nici un preț! Iar Tomeș... Tomeș trebuie împiedicat să...

— Domnul Tomeș, se grăbi Carson să-l contrazică, e în stare să vândă krakatitul și satanei, dacă i-l plătește. În momentul de față, domnul Tomeș este unul din cele mai mari pericole ale omenirii.

— Ei drăcie, mârâi Prokop descumpănit; atunci, ce e de făcut?

Domnul Carson rezistă o pauză mai îndelungată.

— Ce mai, e clar, spuse în cele din urmă. Krakatitul *trebuie* dat din mână.

— Nnnu! Niciodată! Niciodată!

— Dat din mână. *Asta e!* Da! Pentru simplul motiv că el constituie... cheia de descifrare. E momentul extrem, domnule, în definitiv, ducă-se dracului, dați-l cui vreți, numai nu întindeți coarda prea mult. Dați-l elvețienilor sau Asociației fetelor bătrâne, sau, știu eu, bunicii dracului, numai dați-l odată; or să se frământa ei jumătate de an până să priceapă că nu sunteți nebun... Dar știți ce, mai bine dați-ni-l nouă. La Baltin a și fost construită o mașină, știți, un fel de aparat de recepție. Închipuiți-vă... o înlănțuire nesfârșită de explozii accelerate ale unor particule microscopice de krakatit. Explodorul e un curent necunoscut. De îndată ce acest curent este conectat, *acolo, undeva*, el declanșează întreaga poveste: tr ta ta trr trr ta trr ta ta ta. Și s-a făcut. Descifrăm și gata. Totul e să avem krakatitul!

— Nu-l dau, izbuti Prokop să scoată din el, și o sudoare rece îi năpădi tot corpul. N-am încredere în voi... Voi... voi ați fi în stare să... produceți krakatitul numai pentru treburile voastre.

Domnul Carson zvâcni, doar, dintr-un colț al gurii:

— Mă rog, spuse, dacă-i vorba numai de atât... vă putem convoca Liga Națiunilor, Uniunea mondială a poștelor, Congresul Eucharistie sau, știu eu, toți dracii și diavolii pe care-i doriți. Numai să fiți cu sufletul liniștit. Eu sunt danez și mie puțin îmi pasă de politică. Așa. Iar dumneavoastră veți da krakatitul în mâinile unei comisii internaționale. Așa. Dar ce e? Ce s-a întâmplat?

— Eu... știți... eu am fost multă vreme bolnav, se scuză Prokop

pălind de moarte. Nici acum... nici acum nu mă simt... încă... bine... Și... și... de două zile n-am mâncat nimic.

— Da, asta-i din cauza slăbiciunii, fu de părere domnul Carson și, așezându-se lângă el, îl apucă pe după gât. Trece, trece numaidecât. Nici o grijă. Plecați la Balttin. E un ținut foarte sănătos. De acolo puteți pleca la domnul Tomeș. O să aveți bani cu ghiotura. O să ajungeți un *big man*¹⁹. Ei, ce spuneți?

— Da, șopti Prokop ca un copil mic, și se lăsă ușor legănat.

— Așa, așa. Știți, asta-i din prea multă încordare? Dar nu-i nimic, un fleac Principalul... principalul e... viitorul. Cum văd, ați îndurat mizerie, nu glumă, așa-i? Dar sunteți un om și jumătate. Vedeți, acum e mai bine. Domnul Carson trăgea din țigară, frământat de un gând: Vă așteaptă o mulțime de bani. Îmi dați și mie zece la sută, nu-i așa? Știți, așa-i uzanța internațională... Carson, are și el nevoie...

În fața barăcii claxona un automobil.

— În sfârșit, ura! răsuflă, ușurat, domnul Carson; a și sosit mașina. Așa, să mergem, domnule inginer.

— Unde?

— Deocamdată să mâncăm.

A doua zi, Prokop se trezi cu capul nespuns de greu și, în primele clipe, nu fu în stare să se dumirească unde anume se afla; se aștepta să audă cotcodăcitul găinilor sau lătratul hârâit al lui Honzik. Încetul cu încetul, însă, își dădea seama că nu mai era la Tynice; că zăcea într-un pat la hotelul unde domnul Carson îl adusese într-o stare de beție inconștientă și urlând ca o fiară sălbatică; dar abia după ce își vârî capul sub torentul de apă rece își aminti de toate câte se petrecuseră în ziua precedentă și-i veni să intre în pământ de rușine.

De la prânz, încă, au început amândoi să bea, dar nu prea mult, atâta doar cât să se îmbujoreze la față, apoi, în timp ce se plimbau cu mașina pe undeva prin pădurile Sazavei sau prin altă pădure, ca să li se limpezească puțin mințile, el, Prokop, trăncănea fără încetare, vrute și nevrute, iar domnul Carson molfăia în gură țigara lui de foi și clătina din cap aprobativ. „O să ajungeți un *big man*”. *Big man, big man*, îi bălăngănea și acum în cap, ca un clopot; ah, să mă fi văzut în forma aceea glorioasă... necunoscuta cu voaletă! Se umfla în pene, în fața lui Carson, să plesnească nu alta! Acesta, însă dădea doar din cap, ca un mandarin, și-i ațâța și mai mult trufia lui turbată. La un moment dat, era gata-gata să zboare din mașină de atâta înflăcărare; după toate probabilitățile, își exprima în acele clipe opinia lui personală despre institutul mondial de chimie distructivă, despre socialism, căsnicie, educația copiilor și altele... Dar cheful adevărat a început abia seara. Numai Dumnezeu știe prin câte localuri n-au băut; a fost un chef de pomină. Carson a plătit consumația pentru toți necunoscuții, fața îi era roșie și lucioasă, iar pălăria îi stătea tuflită pe frunte. În timp ce niște fete dansau de zor și un individ se amuza cu spartul paharelor, el, Prokop, îi destăinuia lui Carson dragostea sa cumplită față de făptura aceea gingașe pe care nici n-o cunoștea. Amintirea aceasta îl făcu să se apuce cu mâinile de cap, de rușine și durere.

Apoi, în timp ce zbiera ca un disperat „Krakatit”, a fost urcat într-o mașină. Dracu știe pe unde l-au mai plimbat; goneau pe niște șosele nesfârșite și alături de el pâlpaia, parcă, o flăcăruie roșie; era de bună seamă, domnul Carson cu țigara lui de foi, care striga într-una printre sughițuri: „Mai repede, Bob!” sau cam așa ceva. Deodată, la un fel de curbă, fură izbiți din direcția opusă de două lumini puternice; se auziră câteva glasuri urlând, mașina derapa într-o parte și Prokop zbură cu fața în iarbă, fapt care-l făcu să se dezmeticească atât de bine, încât începu să perceapă ce se petrece în jurul lui. Câteva glasuri se ciondăneau de mama focului învinuindu-se reciproc de beție,

domnul Carson răcnea ca un bezmetic și bodogănea într-una: „Poftim, acum trebuie să ne întoarcem înapoi!” după care Prokop, persoana cea mai grav rănită, fu instalat cu mii de menajamente, în cealaltă mașină. Domnul Carson se așează lângă el și pleacă împreună înapoi spre oraș, în timp ce Bob rămase să păzească mașina avariata. Pe la jumătatea drumului, grav rănitul nostru începu să cânte și să zbiere, iar înainte de a intra în Praga simți din nou cum îl arde setea. Trebuiră să mai cutureiere cu el câteva localuri până să-l facă să amuțească.

Cu un sumbru dezgust, Prokop își studia în oglindă chipul slăbit. Penibilul spectacol fu întrerupt de portarul hotelului care, cu scuzele de rigoare, îi aduse să completeze fișa de intrare. Prokop completă repede datele personale, sperând că o dată cu asta povestea va fi lichidată. Dar iată că abia apucă să-i citească numele și profesiunea, și portarul se învioră nespus, rugându-l stăruior să nu părăsească în clipa aceea hotelul; îi spuse că un domn din străinătate i-a cerut să-i telefoneze, fără întârziere, în cazul în care domnul inginer Prokop ar binevoi, cumva, să ocupe o cameră în hotelul lor. Așadar, dacă domnul inginer ar permite... etc. etc.. Domnul inginer era atât de furios pe propria sa persoană, încât ar fi fost dispus să permită să i se taie chiar și beregata. Se așează deci pe un scaun și așteaptă resemnat, dăruindu-se cu pasivitate durerii sale de cap. După* un sfert de oră, portarul își făcu din nou apariția și-i înmână o carte de vizită pe care stătea scris:

SIR REGINALD CARSON

Col. B.A., M.R.A., M.P., D.S. etc.

President of Marcont's Wireless Co

London

— Cheamă-l aici, porunci Prokop, și în adâncul sufletului se miră nespus că acest om nu-i comunicase de ieri toate rangurile uluitoare pe care le deținea, iar astăzi se prezenta la el cu asemenea ifose; în afară de aceasta, era și puțin curios să vadă cum arată domnul Carson după noaptea de destrăbălare din ajun. Dar iată că în aceeași clipă Prokop holbă ochii de uimire. Într-adevăr de necrezut: pe ușă intră acum un bărbat absolut străin, aproximativ cu un cap mai înalt decât domnul Carson din ziua precedentă.

— *Very glad to see you*²⁰, i se adresă degajat necunoscutul gentleman și se înclină cam atât cât s-ar fi înclinat și un stâlp de telegraf.

— Sir Reginald Carson, se recomandă apoi și își învârti privirea prin odaie, în căutarea unui scaun.

Prokop emise un sunet nedefinit și-i făcu semn să ia loc. Gentlemanul se așează în unghi drept și, tacticos, începu să-și scoată,

pe îndelete, minunatele sale mănuși din piele de căprioară. Era un domn înalt, uscățiv, și extrem de sobru, cu o față cabalină, brăzdată de cute severe, parcă netezite cu fierul de călcat; cravata prinsă într-un ac cu un enorm opal indian, pe lăntșorul de aur de la vestă o camée antică, picioarele puternice ale jucătorului de golf, într-un cuvânt, fiecare părticică trăda originea-i nobilă: lordul. Prokop tăcea înmărmurit.

— Vă rog, se auzi, în sfârșit, vocea lui, atunci când pauza prelungită deveni insuportabilă.

Gentlemanul nu părea de loc grăbit.

— Desigur, începu el în cele din urmă, pe englezește, v-ați mirat când ați văzut în ziare anunțurile mele. Presupun că sunteți inginerul Prokop, autorul unor foarte interesante articole despre substanțele explozive.

Prokop încuviință în tăcere.

— Foarte încântat, spuse Sir Carson, fără să manifeste vreo grabă. V-am urmărit într-o anumită chestiune extrem de interesantă din punct de vedere științific, și totodată importantă, din punct de vedere practic, pentru societatea noastră Marconi's Wireless, al cărei președinte am cinstea de a fi, și nu mai puțin importanta pentru Uniunea internațională a telegrafiei fără fir, care mi-a acordat cinstea nemeritată alegându-mă secretarul ei general. Desigur, vă mirați, continuă el, neistovit de fraza atât de lungă, că aceste distinse societăți mă trimit la dumneavoastră, cu toate că remarcabilele dumneavoastră lucrări vehiculează pe un câmp de activitate cu totul diferit. Permiteți-mi... Și, la aceste cuvinte, Sir Carson deschise servieta sa din piele de crocodil și scoase din ea niște hârtii, un bloc-notes și un creion de aur.

— Cam de vreo trei sferturi de an, reluă el încet, și își puse pe nas *pince-nez*²¹-ul de aur, ca să poată citi în hârtiile lui, - posturile de telegrafie fără fir din Europa constată...

— Iertați-mă, îl întrerupse Prokop, nemaiputându-se stăpâni, va să zică, anunțurile acelea dumneavoastră le-ați publicat?

— Desigur. Așadar, posturile europene constată anumite perturbări, cu regularitate...

— Marțea și vinerea, știu. Cine v-a vorbit de krakatit?

— Aș fi ajuns la asta și singur, rosti venerabilul lord, pe un ton oarecum dojenitor. *Well*, voi trece, deci, peste amănunte, presupunând că într-o anumită măsură sunteți informat despre neajunsurile noastre și despre, eh, despre...

— Despre o anume conspirație mondială, nu-i așa?

Sir Carson holbă, cât cepele, ochii săi de un albastru vioriu.

— Vă rog să mă scuzați, dar despre ce conspirație este vorba?

— Ei, despre acele misterioase depeșe nocturne, despre o organizație secretă care transmite...

Sir Reginald Carson îl opri:

— Fantezie, spuse cu compătimire; pură fantezie. Cunosce, despre acest lucru a pomenit chiar și *Daily News*, atunci când societatea noastră a anunțat acordarea unei recompense relativ importante...

— Știu, se grăbi să spună Prokop, de teamă ca nu cumva flegmaticul lord să înceapă să-i povestească totul de-a fir-a-păr.

— Da. Pură nerozie. Toată povestea n-are decât un substrat comercial. Cineva e interesat să demonstreze nesiguranța posturilor noastre, mă înțelegeți, nu? Vrea să submineze încrederea opiniei publice. Din păcate, receptoarele noastre și... eh... koherele noastre nu pot constata categoria specială de unde cu ajutorul cărora se produc aceste perturbări. Și, întrucât la urechile noastre au ajuns unele informații din care reiese că dumneavoastră sunteți deținătorul unei anumite substanțe sau al unui anumit produs chimic, care reacționează foarte, foarte interesant la acele perturbări...

— De la cine provin informațiile?

— De la colaboratorul dumneavoastră, eh - domnul... Tomeș. Mister Tomeș, nu-i așa? Flegmaticul gentleman pescui din hârtiile sale o scrisoare. Dear Sir, citi cu oarecare greutate; aflu din ziare de recompensa acordată et cetera et cetera. Întrucât în momentul de față nu mă pot îndepărta de Baltin, unde lucrez la o descoperire personală, și ținând seama de faptul că o problemă de amploarea celei de față nu poate fi rezolvată prin scris, vă rog să puneți să fie căutat la Praga prietenul și colaboratorul meu, de ani îndelungați, Mr. ing. Prokop, deținătorul unei substanțe recent descoperite, denumită krakatit, tetrargonul unei anumite sări de plumb, a cărei sinteză se realizează în condițiile influențelor specifice ale curentului de înaltă frecvență. Krakatitul, așa cum demonstrează experiențele de precizie, reacționează, la intervenția unor unde turbulente, necunoscute, printr-o explozie puternică; de unde reiese, de la sine, importanța lui crucială pentru cercetarea undelor mai sus-amintite. Ținând seama, deci, de importanța problemei, presupun, în numele meu personal cât și al prietenului meu, că recompensa stabilită va fi considerabil spo - spori - Sir Carson se înecă și înghiți în sec. Cam asta ar fi totul, spuse apoi. În ceea ce privește recompensa am putea discuta separat. Semnează Mr. Tomeș, Baltin.

— Hm, făcu Prokop, cuprins de o gravă bănuială; m-aș mira ca o asemenea știre particulară... nesigură și... fantastică, să fi satisfăcut societatea Marconi într-atât încât să...

— *Beg your pardon*²², ripostă distinsul domn; bineînțeles că am primit și niște informații foarte precise cu privire la anumite experiențe efectuate la Baltin...

— Aha. De la un laborant, saxon de origine, nu-i așa?

— Nu. De la propriul nostru reprezentant. Vă citesc numaidecât.

Și Sir Carson se apucă din nou să pescuiască prin hârtiile sale. Poftim, am găsit: Dear Sir, posturile locale n-au izbutit până acum să înlătore defecțiunile cunoscute. Experiențele cu emisiuni de energie sporită au dat greș cu desăvârșire. Sunt în posesia unor informații confidențiale, dar demne de încredere, din care reiese că institutul militar din Balttin a obținut o anumită cantitate dintr-o substanță...

Un ciocănit în ușă.

— Intră, strigă Prokop și în ușă se înfățișă un chelner cu o carte de vizită în mână:

— Un domn vă roagă...

Pe cartea de vizită era scris:

Ing. CARSON, BALTTIN

— Să intre, porunci Prokop, devenind deodată radios și nesinchisindu-se, câtuși de puțin, de semnul de protest pe care-l făcea, cu disperare, distinsul Sir Carson.

În clipa următoare, domnul Carson, de data aceasta cel din ziua precedentă, pătrunse în cameră cu fața buhăită de nesomn și se repezi vijelios spre Prokop scoțând niște sunete de bucurie.

XXI

— Un moment, îi tăie Prokop, elanul. Dați-mi voie să vă prezint. Inginer Carson, Sir Reginald Carson.

Sir Carson tresări, dar continuă să șadă cu o imperturbabilă demnitate; în schimb, inginerul Carson fluieră de uimire și se lăsă pe un scaun ca omul căruia picioarele nu-i mai dau ascultare. Prokop se rezemă de ușă și-i pândea pe cei doi domni cu o răutate fără margini.

— Ei? întrebă în cele din urmă.

Sir Carson se apucă să-și adune hârtiile și să le depună în servietă.

— Desigur, spuse încet, ar fi mai bine să vă vizitez altă dată...

— Nu, binevoști a rămâne, îl întrerupse Prokop. Mă iertați, dar dumneavoastră nu cumva sunteți rude, domnilor?

— Da de unde, se auzi glasul inginerului Carson. Mai curând dimpotrivă.

— Care dintre dumneavoastră este, așadar, adevăratul Carson?

Nu răspunse nimeni; era o situație penibilă.

— Cereți-i acestui domn, rosti tăios Sir Reginald, să vă prezinte actele.

— Mă rog, cu plăcere, se repezi inginerul Carson; dar după domnul antevorbitor. Așa.

— Și cine dintre dumneavoastră a publicat anunțurile?

— Eu, declară fără să ezite, inginerul Carson. Ideea mea, domnule. Constat însă, cu regret, că și în meseria noastră se practică nemaipomenita murdărie de a te plimba gratuit cu ideile altuia. Așa.

— Vă rog să mă scuzați, se întoarse Sir Reginald spre Prokop, cu o vădită indignare; dar asta e prea din cale afară! Cum ar fi fost dacă în ziare apărea încă un anunț cu același nume? Neavând pur și simplu încotro, am fost nevoit să accept situația creată de domnul de colo...

— Aha, interveni bătaios inginerul Carson, de aceea și-a însușit dumnealui până și numele meu, pricepeți?

— Constat, pur și simplu, că domnul de colo nu poartă numele de Carson.

— Și atunci, cum îl cheamă? întrebă Prokop cu nerăbdare.

— Precis nu știu, strecură lordul printre dinți, cu dispreț.

— Dar dumnealui cine e? se adresă Prokop de data aceasta inginerului.

— Concurența, rosti cu un humor amar, domnul Carson. E domnul care a încercat prin scrisori ticluite să mă atragă în tot felul de locuri. Nu încape îndoială, cu intenția de a mă prezenta unor oameni cât se poate de agreabili...

— Poliției militare locale, vă rog, murmură Sir Reginald.

Inginerul Carson îl fulgeră din ochi, sarcastic, și își dresе glasul, prevenitor, vrând parcă să spună: „Vă rog, despre asta să nu vorbim! că de nu...”

— Mai doresc domnii să dea vreo explicație? rânji Prokop din pragul ușii.

— Nu, am terminat, spuse Sir Reginald, cu demnitate; până în clipa aceea nu socotise necesar să-l învrednicească pe celălalt Carson nici măcar cu o privire.

— Va să zică așa, începu Prokop; în primul rând vă mulțumesc pentru cinstea de a mă fi vizitat. În al doilea rând mă bucur nespus că krakatitul se află în mâini bune, adică în propriile mele mâini; căci dacă ați avea cea mai mică speranță de a-l obține pe altă cale - n-aș fi, probabil, o persoană atât de căutată, nu credeți? Pentru această involuntară informație vă rămân profund recunoscător.

— Nu vă entuziasmați încă, mormăi domnul Carson. Mai este și...

— El? îl întrerupse Prokop, arătând spre Sir Reginald.

Domnul Carson răsuci din cap.

— Da de unde! Mai e și un al treilea necunoscut.

— Iertați-mă, îi replică Prokop, aproape ofensat; nu cumva vă închipuiți că am crezut ceva din tot ce mi-ați sporovăit ieri!

Domnul Carson ridică din umeri, cu părere de rău.

— Mă rog, cum credeți.

— Și acum, în al treilea rând, continuă Prokop, v-aș ruga să-mi spuneți unde se află în momentul de față Jiří Tomeš?

— V-am spus doar, izbucni domnul Carson, că asta n-am voie... veniți la Baltin și s-a făcut.

— Atunci dumneavoastră, se întoarse Prokop spre Sir Reginald.

— *Beg your pardon*, rosti înaltul gentleman, dar secretul acesta îl păstrez pentru mine.

— Atunci, în al patrulea rând, vă pun în vedere să nu vă mâncați între voi în timp ce voi lipsi. Mă duc până...

— La poliție, opina Sir Reginald. Foarte bine.

— Mă bucur, că sunteți de acord cu mine. Scuzați-mă deci, dacă deocamdată vă încui aici...

— Oh, vă rog, spuse lordul cu amabilitate, în timp ce domnul Carson încercă să protesteze cu disperare.

Cu mare satisfacție încuie Prokop ușa în urma lui și mai postă încă în fața ei doi chelneri; după care dădu fuga până la comisariatul de poliție cel mai apropiat, căci socotea că ar fi nimerit să ofere acolo, de bine de rău, o oarecare lămurire. Se dovedi însă că lucrul acesta nu era chiar atât de ușor, întrucât nu putu să-i învinuiască pe cei doi străini nici măcar pentru un furt de lingurițe de argint sau pentru practicarea unui joc de cărți interzis; avu serios de furcă până să înfrângă îndoielile funcționarului de poliție, care, de bună seamă, îl

considera nebun, în sfârșit - poate pentru a scăpa de el - îi puse la dispoziție un agent civil, personalitate foarte ponosită și taciturnă. Ajungând la hotel îi găsiră pe cei doi chelneri opintiți voinicește în ușă, în timp ce restul personalului se agita de zor făcând o zarvă nemaipomenită. Prokop descuie, și agentul civil, smârcâind din nas, intră înăuntrul calm, ca și când s-ar fi dus să-și cumpere o pereche de bretele. Camera era goală. Cei doi Carsoni se făcuseră nevăzuți.

Taciturna personalitate își învârti doar privirea și, fără să mai stea pe gânduri, porni glonț spre camera de baie, de care Prokop uitase cu desăvârșire. Fereastra era deschisă larg spre luminator, iar pe peretele opus ferestruica closetului era scoasă din tâțâni. Taciturna personalitate se îndreptă atunci spre closet. Ușa acestuia care dădea în alt culoar, era încuiată și cheia dispăruse. Agentul învârti cu un șperaclu în broască și deschise; nici umbră de om; pe scaunul closetului, însă, se vedeau urme de tălpi. Necuvântătoarea personalitate încuie totul la loc și anunță că-l va trimite acolo pe domnul comisar.

Domnul comisar, un omuleț foarte mobil și un vestit criminalist, sosi foarte curând la fața locului; stoarse din Prokop, timp de două ceasuri, cât putu, vrând să afle cu tot dinadinsul ce anume trebuia să trateze cu cei doi domni; după toate aparențele avea o poftă nebună să-l aresteze măcar pe Prokop ale cărui răspunsuri, în acel moment, cădeau într-o flagrantă contradicție cu propriile sale afirmații privind relațiile lui cu cei doi străini. După ce îi interogă pe portar și pe cei doi chelneri, comisarul îl invită pe Prokop stăruitor să se prezinte la orele șase la direcția poliției; până atunci, ar fi mai bine să nu părasească hotelul.

Restul zilei Prokop și-l petrecu foinduse prin odaie îngrozit la gândul că va fi arestat; căci, ce fel de lămuriri va putea da el, *acolo*, dacă despre krakatit nu intenționează să sufle o vorbă, nici în ruptul capului? Dracu mai știe cât timp poate să dureze starea de arest preventiv; Și astfel, în loc s-o caute pe ea, pe necunoscuta cu voaleță...

I se umplură ochii de lacrimi, se simțea atât de slab și de moleșit, încât se rușina. Înainte de orele șase, însă, se înarma cu toată bărbăția și porni spre direcția poliției.

Fu introdus numaidecât într-un birou cu covoare groase și fotolii de piele, și unde, pe o măsuță, se afla o cutie mare cu trabuce (era biroul directorului general). La o masă de lucru, Prokop descoperi un spate uriaș de boxer, aplecat peste un vraf de hârtii, spate care, la prima vedere, trezi în el un sentiment de groază și supunere deopotrivă.

— Luați loc, domnule inginer, i se adresă spatele, binevoitor; uscă ceva cu sugativa, după care întoarse spre Prokop o față tot atât de impunătoare, bine înșurubată pe un grumaz puternic. Vânosul domn

îl studie o clipă, apoi spuse:

— Nu vă cer, domnule inginer, să-mi spuneți niște lucruri care, desigur, din motive bine cântărite, intenționați să le păstrați numai pentru dumneavoastră. Cunosce activitatea pe care o desfășurați. Cred că în cazul de față a fost vorba de unul din explozivele dumneavoastră.

— Da.

— Chestiunea are, probabil, o importanță mai mare - să zicem... de ordin militar...

— Da.

Puternicul domn se ridică în picioare și-i întinse mâna, - Am vrut doar să vă mulțumesc, domnule inginer, pentru faptul că nu le-ați vândut unor agenți străini.

— Asta-i tot? răsuflă Prokop ușurat.

— Da.

— I-ați prins? găfâi Prokop.

— De ce? râse directorul. N-avem nici un drept. Atâta timp cât e vorba de un secret care vă aparține numai dumneavoastră și nicidecum de un secret al armatei noastre...

Prokop surprinse reproșul subtil și căzu hi încurcătură.

— Știți... chestiunea aceasta... încă... încă nu e coaptă...

— Cred. Mă bizui pe dumneavoastră, spuse vânjosul domn și-i întinse din nou mâna.

Și asta a fost tot.

XXII

Trebuie să procedez metodic, se hotărî Prokop.

Bun! Așadar, după o îndelungată chibzuință, în care timp îi trecură prin minte cele mai năstrușnice idei, se decise pentru următorul procedeu:

În primul rând, o dată la două zile, publică în ziarele principale, acest anunț: „Domnul Jiří Tomeš. Doamna cu voaletă e rugată, de persoana cu mâna rănită, să-și comunice adresa. Foarte important. Răspunde-ți sub 40 000, ins. k. Grégr”. Formularea aceasta i se părea foarte inteligentă; ce-i drept, nu-i sigur că tânără doamnă citește în general ziarele, și cu atât mai puțin pagina de publicitate, dar, cine știe? Hazardul e puternic. Dar iată că în locul hazardului se prezentară niște împrejurări ce puteau fi prevăzute, dar la care Prokop nici nu se gândise înainte, în urma anunțului începu să curgă o puzderie de scrisori, numai că acestea erau, în cea mai mare parte, note de plată, facturi, somații, amenințări și injurii la adresa dispărutului Tomeš; sau: „... domnul Jiří Tomeš să-și comunice adresa în propriul său interes...” și altele de acest gen. În afară de asta, la biroul de publicitate, un individ uscățiv, care tot trăgea cu coada ochiului, se apropie de Prokop tocmai când acesta aduna corespondența, și-l întrebă unde locuiește domnul Jiří Tomeš. Prokop îl repezi cu duritate, firește atât cât îi permiteau împrejurările; așa stând lucrurile, uscățivul domn scoase legitimația de polițist și-l invită, cu insistență, să se lase de prostii. Era vorba în cazul de față de binecunoscuta delapidare și de alte povești neplăcute. Prokop izbuti să-l convingă pe uscățivul domn, că, în primul rând, el însuși ar avea mare nevoie să știe unde se află domnul Tomeš; pe scurt, după această întâmplare și după studierea corespondenței sosite, încrederea lui în reușita anunțurilor slăbi considerabil. Și, într-adevăr, la anunțurile următoare, răspunsurile începură să vină tot mai puține, în schimb erau din ce în ce mai amenințătoare.

În al doilea rând se adresa unui birou de detectivi particulari. Le spuse că se află în căutarea unei fete necunoscute, cu voaletă, și încercă s-o descrie. Detectivii se arătară dispuși să-i furnizeze despre ea informații discrete, cu condiția să le comunice ori domiciliul, ori numele ei. Și astfel, nu-i rămase decât să plece de acolo așa cum venise.

În al treilea rând, îi veni o idee genială. În amintitul plic, pe care nu-l părăsea nici ziua, nici noaptea, se aflau - în afară de câteva bancnote mai mici - treizeci de hârtii de o mie, prevăzute cu banderolă, așa cum se obișnuiește la toate băncile, atunci când se

plătesc sume mai mari. Numele băncii, însă, nu era tipărit pe banderolă, dar e mai mult decât probabil că fata ridicase banii de la unul din institutele bancare, în aceeași zi în care el, Prokop, plecase cu ei la Tynice. Așadar, nu-i rămânea acum decât să afle data exactă, și pe urmă să treacă pe la toate băncile din Praga cu rugămintea de a i se comunica numele persoanei care, în ziua respectivă, încasase treizeci de mii de coroane, sau, poate ceva mai mult. Da, asta e, să afle data exactă; ce-i drept, își aducea aminte foarte vag, că krakatitul lui explodase într-o marți sau cam așa ceva (cu două zile înainte fusese duminică sau sârbătoare), astfel că fata trebuise să ridice banii, probabil, într-o miercuri; dar de săptămână și luna în care se petrecuseră toate acestea, Prokop nu era sigur, putea fi la fel de bine în martie ca și în februarie. Cu eforturi îngrozitoare încerca să socotească sau să-și aducă aminte când s-a putut întâmpla întreaga poveste; fiecare calcul, însă, se poticnea de faptul că Prokop nu cunoștea durata suferinței lui. Bine, dar familia Tomeș din Tynice trebuie să știe, fără îndoială, în ce săptămână am picat la ei! Siderat de această speranță îi trimise bătrânului doctor următoarea depeșă: „Telegrafiați data la care am sosit la dumneavoastră. Prokop.” Nici nu expedie bine telegrama și se întrista; simțea, copleșit de duioșie, că nu se purtase frumos cu ei. De altfel, răspunsul nici nu sosea. Când tocmai era gata să lase din mână acest fir al investigațiilor sale, îi veni în minte ideea că de ziua cu pricina și-ar putea aminti, eventual, portăreasa din blocul în care locuise Jirka Tomeș. Zbură până la ea; portăreasa susținea, însă, că povestea s-a petrecut într-o sâmbătă; Prokop era deznădăjduit; dar iată că tocmai atunci când se aștepta mai puțin primi o scrisoare în care, cu un scris mare și îngrijit, de elevă exemplară, i se aducea la cunoștință că sosise la Tynice în ziua de cutare și cutare, dar „tăticul nu trebuie să știe că v-am scris”. Atâta tot. Semnat, Anči. Lui Prokop, Dumnezeu știe de ce, îi sângeră inima la citirea acestor rânduri.

În sfârșit, cu data aceasta, obținută în chip norocos, dădu fuga la prima bancă unde întrebă dacă i s-ar putea spune cine anume a ridicat în ziua de cutare și cutare, să zicem, suma de treizeci de mii de coroane. Firește, funcționarii clătinară din cap și-i explicară că asemenea lucru nu se obișnuiește și nici măcar nu este îngăduit; văzându-l însă cât era de distrus, se duseră să se consulte cu cineva, după care îl întrebară din ce fel de cont au fost plătiți acești bani; sau cel puțin, dacă au fost ridicați pe bază de carnet de economii, cont curent, cec sau acreditiv. Bineînțeles, Prokop nu știa. Atunci, funcționarii îi mai explicară că respectivul putea, foarte bine, să vândă, doar, niște hârtii de valoare și în acest caz numele lui nici nu trebuia să fie trecut în registre. Și când, în cele din urmă, Prokop le mărturisi că habar n-are dacă banii respectivi au fost plătiți de această

bancă sau de oricare alta, funcționarii pufniră în râs și-l întrebă dacă intenționează să cutreiere cu o asemenea cerere toate cele două sute cincizeci de institute bancare, filiale și oficii de schimb câte existau în Praga. Și astfel, geniala idee a lui Prokop dădu faliment total.

Nu mai rămânea decât a patra posibilitate, adică s-o întâlnească, așa, din întâmplare. Dar și în această întâmplare încercă Prokop să investească un fel de metodă; își împărți planul Pragăi în sectoare și cercetă apoi, temeinic, sector după sector, bătând drumurile, fără răgaz, de dimineață până seara. Odată, se apucă să numere câți oameni întâlnește într-o zi întreagă și astfel ajunse la cifra de aproape patruzeci de mii. Așadar, ținând seama de numărul total al populației orașului, șansele probabile de a o găsi pe aceea pe care o căuta, erau de una la douăzeci. Dar și această mică probabilitate reprezintă o mare speranță. Sunt străzi și locuri care, dinainte, par potrivite pentru locuințe sau pentru plimbările ei, străzi cu salcâmi în floare, piețe vechi, impozante, colțuri intime în care pulsează o viață profundă și sobră. Hotărât lucru, ar fi cu neputință să locuiască pe o stradă ca asta, zgomotoasă și sumbră, pe unde omul se grăbește doar; nici în monotonia dreptunghiulară a acestor blocuri fără formă, nici în murdăria deprimantă a caselor vechi; de ce n-ar putea trăi, însă, chiar în spatele acestor ferestre lucitoare, de unde abia își trage răsuflarea o liniște umbroasă și delicată? Minunându-se, rătăcind ca prin vise, Prokop descoperea pentru prima dată, toate câte erau în acest oraș, în care își petrecuse atâția ani din viață; Doamne, câte locuri încântătoare, unde se scurge o viață tihnită și plină și care te ispitește, te ispitește și pe tine, om împrăștiat... Renunță, renunță, omule...

De nenumărate ori a pornit pe urmele unor femei tinere care, de la distanță, îi aminteau de aceea pe care n-o văzuse decât o singură dată; alerga după ele cu inima bătându-i sălbatic; ah, dac-ar fi ea! Și cine ne poate spune ce divinație sau simț îl îndemna spre ele, căci de fiecare dată erau femei, ce-i drept, necunoscute, dar frumoase și triste, închise în ele și ocrotite parcă de o ciudată inaccesibilitate. Odată, însă, a fost aproape sigur că era ea; de emoție i se puse în gât un asemenea nod, încât se văzu nevoit să se oprească și să-și tragă răsuflarea; în clipa aceea necunoscuta se urcă în tramvai și dispăru. Trei zile în șir patrulă apoi prin stația cu pricina, dar n-o mai zări.

Cele mai îngrozitoare erau, însă, serile când, obosit de moarte, își frângea mâinile între genunchi trudindu-se să încropească vreun nou plan detectivist. Doamne, niciodată nu voi renunța s-o caut, s-o găsesc; sunt obsedat, fie; sunt nebun, imbecil, maniac; dar niciodată nu voi renunța! Cu cât îmi scapă mai mult, cu atât obsesia e mai puternică, într-un cuvânt... acesta mi-e destinul sau știu eu...

Odată se trezi brusc în mijlocul nopții, cu ideea clară și precisă că în felul acesta nu va da de ea cât o trăi; trebuie să se scoale și să-l

caute pe Jirka Tomeš, el o cunoaște și-o să-l silească să-i spună despre ea tot ce știe. Se îmbracă, deci, în miez de noapte, și așteaptă, plin de nerăbdare, sosirea dimineții... Nu era pregătit să întâmpine niște dificultăți și tăgădări, de neînțeles, legate de obținerea pașaportului; nu pricepea de loc ce tot vroiau de la el și, ros de o nerăbdare febrilă, se necăjea și se înfuria și mai tare. În sfârșit, în sfârșit, într-o noapte ajunse cu acceleratul dincolo de graniță. Așa, și acum, în primul rând la Balttin!

Acum se va hotărî totul, simțea Prokop.

XXIII

Din păcate însă, soarta hotărî altfel decât își închipuise el. Își făcuse planul să-l caute, la Balttin, pe acel ce se dăduse drept Carson și să-i spună cam atât: serviciu contra serviciu, puțin îmi pasă mie, de banii voștri; dumneata mă duci imediat la Jiří Tomeš, cu care am ceva de discutat, iar voi obțineți în schimb un exploziv de bună calitate, să zicem un fulminat pe bază de iod, cu o detonație garantată, de circa unsprezece mii de secundometri, sau, din partea mea... fie chiar și acel acid metalic cu detonația de treisprezece mii; asta e, domnule, și faceți cu el ce poftiți. Ar trebui să fie nebuni, să nu accepte o asemenea afacere.

Pe dinafară, fabrica din Balttin nu i se păru mare; tresări puțin, când în loc de portar dădu peste o santinelă militară. Întrebă de domnul Carson (pe toți dracii, nici măcar nu-l cheamă așa!); soldățelul, însă, nu-i spuse nici a nici b și, cu baioneta la armă, îl duse la adjutant. Acesta nu-i spuse nici el mai mult și-l invită mai departe la ofițerul de serviciu. Inginerul Carson nu e cunoscut la noi, îi spuse ofițerul, dar ce dorește domnul de la el? Prokop declară că, de fapt, el ar vrea să stea de vorbă cu domnul Tomeš. Această declarație avu asupra ofițerului un asemenea efect, încât trimise direct după domnul colonel. Domnul colonel, un bărbat obez și astmatic, începu să-l iscodească foarte stăruitor: cine este, ce caută aici ș.a.m.d.; în clipa aceea se și adunaseră în cancelarie vreo cinci ofițeri superiori și-l cercetau care mai de care, cu atâta insistență, încât bietul Prokop simți cum îl trec nădușelile. Era limpede că așteptau să mai vină cineva, pe care îl chemaseră între timp, telefonic. Când acel cineva dădu buzna, ca o vijelie, se dovedi că el nu era altcineva decât mult căutatul domn Carson; îi spuneau cu toții „director”, dar numele lui adevărat Prokop nu-l află niciodată. Când îl zări, Carson scoase un chiot de bucurie și începu să-i îndruge tot felul de basme, că era așteptat de atâta timp și câte și mai câte; dădu numaidecât dispoziție să se telefoneze „la castel”, ca să fie pregătite camerele de oaspeți „în aripa cavalerilor”, apoi îl luă pe Prokop de braț și-l invită să viziteze uzinele Balttin. Și astfel, Prokop află că ceea ce considerase el mai înainte fabrică, nu erau decât cantonamente pentru armată și pompieri; de aici începea o șosea lungă, ce tăia un tunel săpat printr-un dig năpădit de verdeață și înalt de circa zece metri. Domnul Carson își conduse oaspetele sus pe dig, și abia aici Prokop își dădu seama, de bine de rău, ce înseamnă uzinele Balttin; un oraș întreg de barăci cu muniții, marcate cu cifre și litere, coline acoperite de iarbă, care, potrivit explicațiilor, erau depozitele de materiale; ceva mai departe

un parc de cale ferată, cu rampe și macarale, iar în spatele lui niște clădiri negre ca tuciul și câteva gherete de lemn.

— Vedeți pădurea de colo? arată domnul Carson spre orizont. Chiar în spatele ei se află laboratoarele experimentale de care v-am vorbit, pricepeți? Iar acolo, unde se văd vârfurile acelea de nisip, e poligonul. Așa. Iar aici, în parc, e castelul. O să rămâneți cu gura căscată când o să vă arăt laboratoarele. *Ef, ef*, lux, ultramodern... Și-acum să mergem la castel.

Domnul Carson, bine dispus, turna verzi și uscate, dar O vorbă nu sufla despre ceea ce a fost sau ar fi trebuit să fie; treceau tocmai prin parc și la tot pasul îi solicita atenția, arătându-i când o specie neobișnuită de *Amorphophalus*²³, când o raritate de cireș japonez; în sfârșit, iată și castelul Baltin, îmbrăcat în iederă. La intrare așteaptă un bătrânel tăcut și delicat, cu mânuși albe pe mâini; îl cheamă Paul și-l conduce pe Prokop direct în „camera cavalerilor“. De când se știa, nu mai văzuse Prokop ceva asemănător; parchetul încrustat, mobilierul *empire* englezesc, totul vechi și prețios de-i era și teamă să se așeze. Și până să apuce să-și clătească puțin mâinile, Paul se și înfățișă cu un platou cu ouă, o sticlă de vin și un pahar tremurător; și așază totul pe masă, cu atâta delicateță, de parcă ar fi servit o tânără prințesă. Sub fereastră se întindea o curte presărată cu nisip galben; un rânđaș, încălțat cu niște cizme curbate în afară, mâna, în cerc, un cal înalt și tărcat, pe care-l ținea legat de o funie lungă; lângă el stătea o fată subțirică, oacheșă, care, mijind ochii, urmărea galopul calului și, din când în când, dădea niște comenzi scurte; în cele din urmă îngenunche și pipăi gleznele calului.

Domnul Carson dă buzna din nou ca o vijelie și-i spune lui Prokop că trebuie să-l prezinte imediat directorului general. Îl conduse printr-un coridor lung, cu pereții albi, încărcăți cu tot soiul de coarne și străjuit de scaune din lemn negru încrustat. Un manechin, rumen în obraji și cu mânuși albe pe mâini, le deschide o ușă; domnul Carson îl împinge pe Prokop într-un fel de sală a cavalerilor, și în aceeași clipă ușa se închide la loc. În fața unei mese de lucru stă în picioare un bătrânel înalt și uscățiv, nefiresc de țeapăn, de parcă atunci ar fi fost scos din șifonier și pregătit să-și întâmpine oaspetele.

— Alteța sa, prințul Hagen-Baltin - domnul inginer Prokop, făcu prezentările Carson.

Prokop se întunecă la față și scutură din cap supărat; de bună seamă, considera acest gest drept o reverență.

— Fiți - bine - venit - la noi, rosti prințul Hagen, și întinse o mână prelungă.

Prokop se scutură din nou, din tot corpul.

— Sper - că - veți fi - mulțumit - la noi, continuă prințul, și abia acum observă Prokop că bătrânul era pe jumătate paralizat.

— Binevoiți - a ne onora - cu prezența dumneavoastră - la masă, vorbi prințul în continuare, cu o vădită teamă să nu-i cadă din gură proteza dentară.

Prokop se legăna, nervos, de pe un picior pe altul:

— Binevoiți a mă ierta, alteță, încercă, în sfârșit, să vorbească; dar, știți, eu nu mai pot întârzia; eu... eu trebui... chiar azi să...

— Cu neputință, absolut cu neputință! interveni prompt domnul Carson, din fundul încăperii.

— Chiar azi trebuie să-mi iau rămas bun, repetă Prokop cu încăpățănare. Am vrut numai... să vă rog... să-mi spuneți unde se află Tomeș. Aș fi... dispus... să vă ofer în schimb... eventual... eventual...

— Cum? strigă prințul, și holbă ochii la Carson, într-o totală nedumerire. Ce - ce vrea?!

— Lăsați asta deocamdată, îi zbieră Carson lui Prokop în ureche. Domnul Prokop vrea să spună, că nu era pregătit pentru o asemenea invitație, Alteță. Nu-i nimic, se întoarse numaidecât din nou spre Prokop. Am aranjat totul. Dejunul se ia astăzi la iarbă verde, deci... n-aveți nevoie de haine negre; puteți merge așa cum sunteți. Am telegrafiat să vină și croitorul; nici o grijă, domnule, mâine totul va fi în ordine. Așa.

— Vom fi - nespus - de onorați, încheie prințul și-i întinse lui Prokop degetele lui ca de mort.

— Ce înseamnă asta? izbucni Prokop când ieșiră pe coridor, și-l apucă pe Carson de umăr. Acum vorbește, omule, că de nu...

Domnul Carson pufni într-un hohot năvalnic de râs și se smuci din mâinile lui, ca un ștregar:

— Că de nu, ce-i aia că de nu? râse el și o luă la fugă, sărind ca o minge. Dacă mă prindeți, vă spun totul. Pe cinstea mea.

— Bufonule, tună Prokop înfuriat la culme, și o zbughi după el.

Continuând să chicotească, domnul Carson zbură pe scară în jos, apoi, gonind de-a lungul unui șir de cavaleri de tinichea, se strecură afară în parc; aici se apucă să țopăie și să facă pe iarbă tot felul de ghidușii, bătându-și joc de Prokop, în mod evident.

— Ei, hai, spuneți, striga în gura mare, ce-o să-mi faceți?

— Vă frâng oasele, spumegă Prokop, și se năpusti asupra lui, cu toată greutatea.

Carson chiuia de bucurie, țopăia și gonea prin iarbă, în zig-zag, ca un iepure.

— Repede, țipa triumfător, aicea sunt, și din nou îi aluneca de sub mână și-i făcea „cucu” din spatele unui copac.

Prokop alerga după el tăcut, cu pumnii strânși, grav și fioros ca Ajax²⁴. Gâfâia tocmai, din greu, cu respirația aproape tăiată, când, deodată, observă pe scările castelului o amazoană oacheșă urmărind, cu ochii întredeschiși, fuga lor copilărească. Se rușina nespus și se opri

în loc, puțin speriat; îi era parcă teamă ca nu cumva tânără aceea să vină să-i pipăie gleznele.

Domnul Carson, dintr-o dată foarte grav, se apropie de el tiptil, cu mâinile în buzunare, și-i spuse pe un ton amical:

— Puțin antrenament nu strică. Nu-i bine să stați tot timpul pe scaun. Și inima trebuie exersată nițel. Așa. Aaa, hăhăi deodată radios, comandanta noastră, holalarioooo! Fiica bătrânului, adăugă încet. Prințesa Wille, adică Wilhelmina Adelhaida Maud și așa mai departe. Interesantă fată, douăzeci și opt de ani, călăreață excelentă. Trebuie să vă prezint, continuă cu voce tare și începu să-l tragă pe îndărătnicul Prokop spre locul unde se afla prințesa. Prea luminată prințesă, strigă de departe, dați-mi voie să vi-l prezint - e drept, într-o anumită măsură împotriva voinței lui - pe oaspetele nostru. Inginerul Prokop. Un om cumplit. Vrea să mă omoare.

— Bună ziua, spuse prințesa și în aceeași clipă se întoarse cu fața spre domnul Carson: Știți că Whirlwind are o gleznă umflată?

— Pentru Dumnezeu, cum așa! se înspăimântă domnul Carson. Biata prințesă!

— Jucați tenis?

Prokop se încruntă, fără să fi înțeles măcar că întrebarea îi era adresată lui.

— Nu joacă, răspunse pentru el Carson, și-l împunse cu degetul în coaste. Trebuie să jucați. Prințesa a pierdut cu Suzanne Lenglen la numai un set diferență.

— Pentru că am jucat cu soarele în față, obiectă prințesa, oarecum ofensată. Ce jucați?

Nici de data aceasta, Prokop nu-și dădu seama că i se adresa lui.

— Domnul inginer e un om învățat, se dezlănțui Carson, zelos. A descoperit exploziile atomice și alte chestii din astea. O minte colosală, zău! În comparație cu el, noi suntem niște ajutoari de bucătari. Buni să dăm cartofii pe răzătoare sau cam așa ceva. Pe când el... și fluieră admirativ. Ce mai, e un adevărat magician. Dacă vreți vă extrage hidrogenul din bismut. Da, da.

Doi ochi cenușii îl măsurau pe Prokop, printre gene, în timp ce el, gata fiert, stătea descumpănit și se monta împotriva lui Carson.

— Foarte interesant, aruncă prințesa și iar se uită în altă parte. Spuneți-i să mă învețe și pe mine, o dată... Ne vedem, deci, la prânz, nu-i așa?

Prokop se înclină, aproape la timp, după care domnul Carson îl trase înapoi în parc:

— Rasă, spuse cu un aer de cunoscător. Femeia asta are rasă. Mândră, trufașă, nu-i așa? Să vedeți când o s-o cunoașteți de aproape.

Prokop se opri din mers.

— Ascultă, Carson, ca să fie limpede. N-am de gând să cunosc pe

nimeni de aproape. Azi sau mâine plec - s-a înțeles?

Domnul Carson mușcă dintr-o frunză, ca și când nu s-ar fi întâmplat nimic.

— Păcat, spuse într-un târziu. Păcat. Aici e foarte frumos. Dar, în fine, n-am ce face.

— Și-acum, pe scurt, unde e Tomeș?

— Vă spun la plecare. Cum v-a plăcut bătrânul?

— Ce-mi pasă mie de el? bodogăni Prokop.

— Ei, da. Aveți dreptate. Un exemplar de muzeu, bun pentru reprezentare. Din păcate însă, o dată pe săptămână, și asta cu regularitate, îl lovește câte un atac de apoplexie. Dar Wille e o fată minunată. Pe urmă, mai e aici și Egon, un ștregar de optsprezece ani. Amândoi orfani. Mai avem și oaspeți, un văr - prințul Suwalski -, apoi tot felul de ofițeri, Rohlauf, von Graun, știți... Jockey Clubul, mai e și doctorul Krafft, educator, și, mă rog, încă mulți alții de acest gen. Diseară trebuie să veniți însă printre noi. Seară de bere. fără nobilime, inginerii noștri și alții ca noi, mă înțelegeți? Acolo, în vila mea. Asta-i în onoarea dumneavoastră.

— Carson, îl întrerupse Prokop cu asprime. Vreau să stăm de vorbă în mod serios, înainte de a pleca.

— Nu-i nici o grabă. Odihniți-vă puțin, și s-a făcut. Acum, însă, eu trebuie să mă duc la treburile mele. Puteți face tot ce poftiți. Fără nici o formalitate. Dacă vreți să vă scăldați, eleșteul e aproape. Nu, nu, acum nimic, mai târziu! Deocamdată faceți-vă comod. Așa.

Și într-o clipită dispăru.

XXIV

Hoinări prin parc necăjindu-se de toate și căscând de nesomn. Se întreba, mirat, ce anume vor de la el, și își măsura, cu scârbă, ghețele ce semănau cu niște bocanci cazoni, și pantalonii ponosiți și uzați. Cufundat în aceste gânduri, era cât pe ce să dea buzna în mijlocul terenului de tenis, unde prințesa tocmai se antrena cu doi filfizoni în haine albe. Îi ocoli repede și porni în direcția în care bănuia că ar putea fi capătul parcului. Mda, în partea asta parcul se termina într-un fel de terasă; o balustradă de piatră și, perpendicular în jos, un zid cam de vreo doisprezece metri înălțime. Te puteai desfăta de aici cu priveliștea unei păduri de ienuperi sau uitându-te la soldățul care, jos, la poalele digului, se plimba de colo până colo cu baioneta la armă.

Prokop se îndrepta spre partea în care parcul cobora în pantă; descoperi acolo eleșteul și locurile amenajate pentru scăldat, dar, biruindu-și pofta de a face o baie, pătrunse într-un crâng frumos de mesteceni. Ca să vezi, aici nu-i decât un gard de ostrețe, iar în dreptul unei cărări pe jumătate năpădită de buruieni, o portiță; nici măcar nu-i încuiată; se poate ieși pe ea afară, în pădurea de ienuperi. Merse tăcut, pășind încet pe cetina alunecoasă, până ajunse la marginea pădurii. Ei drace, aici se ridica un gard din sârmă ghimpată înalt de vreo patru metri și mai bine. Ce rezistență o fi având sârma asta? Își spuse. O încercă, precaut, cu mâinile și cu picioarele, până când, deodată, își dădu seama că isprava lui e urmărită cu interes de un soldățul cu baioneta la armă, aflat de partea cealaltă a gardului.

— Cald al dracului, nu-i așa? spuse Prokop, ca să se afle în treabă.

— Pe aici nu-i voie, îi răspunse soldățul; Prokop se răsuci pe călcâie și-o porni mai departe, de-a lungul gardului de sârmă ghimpată.

Pădurea de ienuperi se prelungea într-un rediș cu puieți, iar ceva mai încolo se zăreau niște hambare și grajduri, - de bună seamă curtea boierească; se uită într-acolo prin gardul de sârmă, când, deodată, dinăuntru se stârni un vacarm infernal; horcăituri, un lătrat puternic și în clipa următoare o duzină bună de dogi, *bloodhounzi* și câini lupi se năpustiră spre gard. Patru perechi de ochi neîncrezători priveau la el din patru uși. Pentru mai multă siguranță, Prokop salută și vru să-și vadă de drum; dar unul din argați veni fuga după el și-i spuse că „pe aici nu e voie”. După care îl însoți respectuos, înapoi, până la portița ce dădea în crângul de mesteceni.

Toate astea îl indispușeră la culme. Carson trebuie să-mi spună, neapărat, pe unde se poate ieși, își băga în cap cu încăpățănare; doar

nu sunt un canar ca să fiu ținut în colivie. Ocoli de la distanță terenul de tenis, îndreptându-se spre drumul din parc, pe unde Carson îl condusesese sus, la castel. Numai că de data aceasta în cale i se postă un tânăr ca din filme, cu o șapcă turtită pe cap, și-l întrebă încotro dorește domnul să meargă.

— Afară, răspunse Prokop scurt. „Dar pe aici nu e voie, îi explică omul cu șapcă, pe ate se merge spre barăcile cu muniții și cine vrea să se ducă acolo trebuie să aibă *laissez-passer*²⁵ de la direcție. Și-apoi, poarta ce dă din castel direct afară e acolo, înapoi, pe aleea principală și pe urmă la stânga, vă rog.”

Așadar, Prokop o luă înapoi pe aleea principală și pe urmă „la stânga, vă rog,” până ajunsese în fața unei porți mari, zăbrelete. Portarul, un moșneag firav, se apropie să-i deschidă:

— Bilet aveți?

— Ce fel de bilet?

— De voie.

— Ce fel de voie?

— Bilet că puteți ieși afară. Prokop își ieși din țâțâni:

— Dar ce, mă aflu la pușcărie? Moșneagul strânse din umeri, cu părere de rău:

— Nu vă supărați, chiar astăzi am primit ordinul. Sărmanul de tine, gândi Prokop în sinea lui; ce să spun, chiar ai fi și în stare să oprești pe cineva! Să fac numai așa din mână și...

Din căsuța portarului privea pe fereastră o față cunoscută, grozav de asemănătoare cu a lui Bob. Așa stând lucrurile, nici nu-și mai duse gândul până la capăt, făcu stânga-mprejur și porni agale înapoi spre castel. Pe toți dracii încornorați, ciudate formalități! Situația se prezintă aproape ca și când ar fi vorba de o arestare. Bine, despre asta o să stau de vorbă cu Carson. Până una-alta, nu țin de loc la ospitalitatea lor și nu mă duc să mănânc; doar n-o să stau la aceeași masă cu manechinii ăia care pe terenul de tenis au pufnit în râs în urma mea. Indignat din cale-afară, Prokop intră în una din camerele ce-i fuseseră repartizate și se trânti cu atâta putere într-un *chaise-longue* bătrân, de se auzi și lemnul trosnind. Era mânios la culme. Peste câteva clipe ciocani la ușă domnul Paul și-l întrebă, amabil și grijuliu, dacă *monsieur* merge la *déjeuner*²⁶.

— Nu merg, mârâi Prokop.

Domnul Paul făcu o plecăciune și dispăru. După puțin timp veni din nou, împingând în fața sa o masă pe roțile încărcată cu pahare, porțelanuri fine și tacâmuri de argint.

— Vă rog, ce fel de vin doriți? întrebă el cu delicatețe. Prokop mormăi ceva, ce aducea a „lăsați-mă în pace”. Domnul Paul se duse pe vârfuri până la ușă, și, de acolo luă din două palme înmănușate în alb o supieră mare.

— *Consommé de tortues*²⁷, șopti atent și-i umplu lui Prokop farfuria; după care dispăru cu supiera, înapoi, în labelle albe. Pe aceeași cale sosiră și peștele, și friptura, și salatele, lucruri pe care Prokop nu le mâncase în viața lui și pe care, de fapt, nici nu știa bine cum să le mănânce; dar se jena să-și dea în vileag în fața domnului Paul orice fel de încurcătură.

— Luați loc, îi spuse pe un ton autoritar, în timp ce degusta cu nasul și cu cerul gurii un vin palid amărui.

Domnul Paul se înclină parcimonios, dar, bineînțeles, rămase în picioare.

— Spuneți-mi, reluă Prokop, dumneavoastră credeți că eu sunt arestat?

Domnul Paul ridică din umeri, respectuos.

— Vă rog, nu vă supărați, eu n-am de unde să știu.

— Pe unde aș putea ieși de aici?

Domnul Paul stătu o clipă și reflectă:

— Pe alea principală și pe urmă la stânga, *vă rog*, Dorește stimatul domn o cafea?

— Eventual. Prokop își opărea gâtul cu delicioasa cafea de Mocca, în timp ce domnul Paul îi oferi toate aromele Arabiei, concentrate într-o cutie cu țigări de foi, și-i întinse bricheta de argint.

— Spuneți-mi, începu Prokop din nou, mușcând din vârful unui trabuc; vă mulțumesc. Spuneți-mi, n-ați cunoscut cumva aici pe un oarecare Tomeș?

Domnul Paul își înălță ochii spre cer, într-un suprem efort de memorie.

— Nu, n-am cunoscut, vă rog.

— Câți soldați sunt aici?

Domnul Paul se gândi puțin, apoi începu să numere:

— În garda principală circa două sute. Asta-i infanteria. Urmează jandarmii de campanie, dinăștia nu știu câți sunt. Pe urmă, la Balttin - Dortum se află un escadron de husari, iar la poligonul din Balttin - Dikkeln, tunarii; dar știți, asta se mai schimbă...

— Și de ce-i nevoie aici de jandarmi de campanie?

— Știți, la noi e stare de război, mă rog frumos. Din pricina fabricii de muniții.

— Aha. Și paza se face numai în preajma uzinei?

— Astea nu-s decât patrulele, mă rog frumos. Lanțul se află mai departe, dincolo de pădure.

— Ce fel de lanț?

— Zona de pază, mă rog frumos. Acolo n-are voie nimeni să meargă.

— Și dacă, de pildă, cineva ar vrea să plece?

— Pentru asta trebuie să aibă aprobare de la șeful

comandamentului. Mai dorește domnul ceva?

— Nu, mulțumesc.

Prokop se întinse pe un *chaise-longue*, cu voluptate, ca un beg satisfăcut. În fine, să vedem, își spuse; până acum nu-i chiar așa de rău. Ar fi vrut să chibzuiască totul pe îndelete, dar în loc de asta își aduse aminte de Carson cum țopăia în fața lui. Să nu fiu, oare, în stare să-l prind? îi veni în minte, și se repezi după el. Era de-ajuns să facă un salt de cinci metri și... Dar iată că în clipa aceea, chiar, Carson se înalță ca o lăcustă și zbură, lin, deasupra unui tufiș. O bătaie din tălpi și Prokop se lansă după el, ridicându-și doar picioarele, în timp ce zbură peste culmile arbuștilor. Un nou salt și iată-l zburând Dumnezeu știe unde, fără să-i mai pese de Carson. Plutea printre pomi, ușurel și slobod, ca o pasăre; încercă de câteva ori să calce aerul, ca un înotător, și iată-l urcând mai sus. Asta-i plăcu nespuse de mult. Cu mișcări avântate se înșuruba perpendicular spre înaltul cerului. Sub picioare, ca un plan frumos desenat, i se desfășura parcul castelului cu pavilioanele, peluzele și aleile șerpuitoare, se puteau desluși terenul de tenis, eleșteul, acoperișul castelului, crângul de mesteceni; uite și curtea aceea cu câini, și pădurea de ienuperi, și gardul de sârmă ghimpată; iar colo, în dreapta, încep să se înșire barăcile cu muniții, și în spatele lor se ridică un zid înalt. Plutind prin aer, Prokop se îndreptă spre acea parte a parcului pe care până atunci încă n-o văzuse. În drum, constată că ceea ce își închipuise el că ar fi o terasă, erau de fapt contraforturile de odinioară ale castelului, o puternică fortăreață cu îngrădituri și șanțuri, alimentate probabil, pe atunci, cu apă din eleșteu. Îl interesa mai cu seamă acea porțiune a parcului cuprinsă între poarta principală și fortificații; se vedeau acolo niște cărări năpădite de iarbă, șerpuiind prin tufișuri sălbatice, zidul părea să aibă aici o înălțime de numai trei metri și sub el se întindea un fel de gunoiște sau un loc de depozitare a compostului; mai încolo grădina de zarzavaturi împrejmuată de un zid obișnuit, destul de dărăpănat, și în el o porțiță verde; dincolo de poartă - o șosea. Acolo mă duc, își spuse Prokop, și se lăsă ușor în jos. Dar tocmai atunci țâșni pe șosea un escadron de cavalerie cu săbiile scoase din teacă, și hop pe el! Își trase iute picioarele până la bărbie, ca să nu i le reteze husarii; în felul acesta, însă, își luă un asemenea avânt, încât zvâcni în sus ca o săgeată. Când se uită din nou sub el, văzu totul mărunț-mărunțel, ca pe hartă; pe șosea răsări deodată o mică baterie de artilerie; o țeava lucioasă se îndreptă în sus. Iată, a și lansat un norișor alb, și *bum!* Primul obuz zboară peste capul lui Prokop. S-au apucat să tragă, sesiză el și vâsli repede cu mâinile, să se îndepărteze cât mai mult. *Bum!* Al doilea obuz îi șuieră pe dinaintea nasului. Bătea în retragere cât putea de iute. *Bum!* A treia lovitură îi retează dintr-o dată ambele aripi; se prăbuși cu capul în jos și în aceeași clipă se trezi. Cineva

ciocănea la ușă.

— Intră, strigă Prokop, sărind în sus; era atât de buimac, încât nici nu-și dădea măcar seama unde se află.

În cameră pătrunse un domn distins, cu părul alb, îmbrăcat într-un costum negru; făcu o plecăciune adâncă, fără însă să scoată un cuvânt.

Prokop aștepta ca distinsul oaspete să-i vorbească.

— Drehbein, spuse ministrul (cel puțin!) și-i făcu o nouă plecăciune.

Îi răspunse cu o plecăciune la fel de adâncă și se prezentă:

— Prokop. Cu ce v-aș putea fi de folos?

— Dacă ați binevoi să stați câteva clipe în picioare.

— Poftim, oftă Prokop, întrebându-se cu mirare ce se va întâmpla cu el.

Distinsul domn îl studie cu ochii întredeschiși; până la urmă îl ocoli chiar, și se apucă să-i cerceteze, cu atenție, spatele.

— Dacă ați binevoi să vă îndreptați puțin din șale.

Prokop luă poziția de drepti, ca un soldat; ei, la toți dracii... ce-o mai fi și asta...

— Binevoiți a permite, spuse domnul și îngenunche în fața lui.

— Ce doriți?! izbucni Prokop, bătând în retragere.

— Să vă iau măsura. Și numaidecât scoase de sub pulpana hainei un metru înfășurat și se apucă să-i măsoare pantalonii.

Prokop se retrase până la fereastră:

— Încetați, s-aude? se dezlănțui el în culmea iritării. Eu n-am comandat nici un fel de costum.

— Dar eu am și primit ordinele cuvenite, sublinie domnul Drehbein, respectuos.

— Știți ce, spuse Prokop stăpânindu-se; duceți-vă la toți... Nu-mi trebuie nici un costum! S-a înțeles?

— Mă rog, încuviință domnul Drehbein și lăsându-se pe vine îi ridică vesta și începu să tragă de marginea de jos a pantalonului. Cu doi centimetri mai mult, ținu să menționeze în timp ce se ridică în picioare. Binevoiți a permite, spuse apoi, și, cu dexteritatea meseriașului priceput, îi umblă cu mâna la subsuoară. Prea largă.

— E bine așa, bombăni Prokop și-i întoarse spatele.

— Mulțumesc, spuse Drehbein și-i netezi la iuțea o cută pe omoplat.

Prokop se răsucii enervat.

— Jos mâna, omule, că de nu...

— Iertați-mă, se scuză distinsul domn și-l cuprinse ușor de mijloc; și până să apuce Prokop să-i opună cea mai mică rezistență, îi strânse gaica de la vestă, făcu un pas înapoi și, cu capul plecat, îi analiză talia. Cam asta ar fi, spuse apoi, pe deplin satisfăcut și-i făcu o nouă

plecăciune adâncă. Am onoarea să vă salut.

— Du-te la toți dracii, strigă Prokop în urma lui; mâine, și așa, n-o să mai fiu aici, încheie pentru sine, și, iritat la culme, se apucă să măsoare odaia din colț în colț. Ei, fir-ar să fie de treabă, ce-și închipuie oamenii ăștia, c-o să rămân aici o jumătate de an?

O altă bătaie în ușă și Carson intră cu un aer nevinovat; Prokop se opri în fața lui, cu mâinile la spate, și-l măsură cu ochii întunecați de mânie.

— Ascultă, omule, i se adresă tăios; în fond cine ești dumneata?

Domnul Carson, fără să clipească, își încrucișa mâinile la piept și se înclină ca un turc.

— Prinț *Aladin*, eu sunt duhul cel bun, robul tău. Poruncește și orice dorință îți va fi îndeplinită. Ați tras un pușor de somn, nu-i așa? Cum vă simțiți la noi, înălțimea voastră?

— Grozav, aruncă Prokop cătrănit. Tare aș vrea să știu însă dacă sunt arestat, și cu ce drept.

— Arestat? se minună domnul Carson; pentru Dumnezeu, nu cumva ați fost împiedicat să ieșiți în parc?

— Nu, în schimb, din parc afară, da. Domnul Carson clătină din cap compătitor.

— Asta-i neplăcut, nu-i așa? Îmi pare tare rău că nu sunteți mulțumit. V-ați scaldat în lac?

— Nu. Pe unde pot să ies de aici?

— Doamne, ce întrebare. Pe poarta principală. O luați drept înaintea și pe urmă la stânga...

— Și acolo arătați biletul de voie, nu? Numai că vedeți, eu n-am așa ceva.

— Păcat, făcu domnul Carson. Împrejurimile sunt foarte frumoase.

— Și mai cu seamă foarte păzite.

— Foarte păzite, căzu de acord domnul Carson. *Excelent*, asta-i cuvântul.

— Spuneți-mi, explodă Prokop, și fruntea i se încreți de mânie, vă închipuiți că-i plăcut să te izbești la fiecare zece pași de o baionetă sau de un gard de sârmă ghimpată?

— Unde asta? se miră Carson., - Peste tot, la marginea parcului.

— Cine dracu vă împinge la marginea parcului? Puteți umbla prin interiorul lui și ați scăpat de-o grijă.

— Cu alte cuvinte, sunt arestat?

— Doamne ferește! Și-acum, ca să nu uit, asta-i legitimația dumneavoastră. *Laissez-passer* în uzină, mă înțelegeți? Cine știe, poate, întâmplător, ați vrea odată să vă uitați cum e pe acolo...

Prokop luă legitimația și tresări mirat; era lipită pe ea fotografia lui, făcută, evident, în aceeași zi.

— Și cu asta pot ieși afară?

— Asta nu, se grăbi să-i răspundă domnul Carson. Așa ceva nici nu v-aș sfătui să încercați. De altfel, în general, ar fi bine să aveți mai multă grijă de persoana dumneavoastră, ce părere aveți? Nu credeți? Veniți să vedeți ceva, îi strigă deodată de lângă fereastră.

— Ce s-a întâmplat?

— Egon învață să boxeze. Hopa, iar a încasat-o! Celălalt e von Graun, mă înțelegeți? Ha, ha, băiatul ăsta are curaj, nu glumă!

Prokop privea în silă spectacolul din curte, unde un tânăr, pe jumătate despuiat, sângerând pe gură și pe nas, icnind de durere și furie, se năpustea, fără încetare, încă o dată și încă o dată, asupra unui adversar mai în vârstă ca el, pentru ca în clipa următoare să zboare înapoi, mai plin de sânge și mai zdruncinat decât înainte. Ceea ce-l dezgusta pe Prokop, în mod deosebit, la acest spectacol era însă asistența: bătrânul prinț, așezat într-un fotoliu-cărucior, râzând cu poftă cât îl ținea gura, și prințesa Wille amuzându-se în acest timp, fără să-i pese de nimic, cu un tânăr de toată splendoarea. În cele din urmă Egon, buimăcit de-a binelea, căzu grămadă în nisip, și stătea așa să-i picure sângele din nas.

— Dobitocul, urlă Prokop, fără adresă, și strânse pumnii.

— Aici nu trebuie să fiți chiar atât de sensibil, declară Carson. La noi e o disciplină de fier. Viață... cazonă... Noi nu răsfățăm pe nimeni, punctă apăsă, în așa fel, încât spusele lui să pară ca o amenințare.

— Ascultă, Carson, i se adresă Prokop, cu gravitate; cum s-ar spune... eu mă aflu aici... ca într-o închisoare...

— Da de unde! Vă aflați, cel mult, într-o întreprindere păzită. Pulberăria nu e frizerie, nu credeți? Trebuie să vă adaptați situației, atâta tot.

— Măine plec, izbucni Prokop.

— Ha-ha, râse domnul Carson și-l bătu pe burtă. Sunteți tare glumeț! Așadar, veniți diseară printre noi?

— Nu mă duc nicăieri! Unde e Tomeș?

— Cine? Aha, Tomeș al dumneavoastră. Mda, deocamdată e foarte departe. Poftim, asta-i cheia de la laborator. Nu veți fi deranjat acolo de nimeni. Păcat că n-am vreme de pierdut.

— Carson, încercă Prokop să-l rețină, dar, la gestul lui, atât de autoritar, rămase înmărmurit și nu mai cuteză să întreprindă nimic; și astfel domnul Carson se strecură afară, fluierând ca un sturz dresat.

Cu legitimația în mână, Prokop porni spre poarta principală. Bătrânul portar o studie atent, apoi dădu din cap; biletul ăsta e valabil numai pentru ieșirea C, aia de colo, pe unde se merge spre laboratoare. Se duse așadar, agale, până la ieșirea C, unde, tânărul ca din filme, același cu șapca turtită, se uită la legitimație, după care îi arătă: pe aici, drept înainte și pe urmă a treia stradă laterală spre

nord. Bineînțeles, Prokop o luă pe prima stradă spre sud; dar abia făcu cinci pași și-l reținu un jandarm de campanie: înapoi și a treia stradă la stânga. Prokop scuipe, coti pe a treia stradă și-o întinse drept înainte, tăind pajiștea din față; peste câteva clipe se trezi cu trei oameni lângă el: pe aici nu-i voie; se duse, așadar, supus, pe a treia stradă nordică și, în clipa când își închipui că nu-l mai urmărește nimeni, se furișă printre magazinele cu muniții. Acolo fu agățat de un soldat cu baioneta la armă, care-l îndrumă spre intersecția VII, strada N 6. Prokop își încercă norocul la fiecare încrucișare de drumuri; peste tot, însă, fu reținut și trimis la intersecția VII, strada N 6; în cele din urmă deveni mai înțelept și pricepu că legitimația purtând semnele „C 3 n.w.F.H.A., VII. N6 7 s.b.!” are o semnificație secretă și absolută, căreia trebuie să i se supună orbește. Și astfel, neavând încotro, o luă pe drumul indicat. Aici nu se mai vedeau barăci de muniții, ci niște construcții de beton numerotate în chip și fel, răspândite printre taluzuri de nisip și crânguri de ienuperi; erau pesemne laboratoarele experimentale sau cam așa ceva. Drumul lui cotea spre o casuță singuratică, purtând numărul V. 7. Se îndreptă într-acolo. Pe ușă, o plăcuță de alamă cu inscripția: „Ing. Prokop”. Descuie cu cheia pe care i-o dăduse Carson și intră.

Descoperi înăuntru un laborator perfect utilat pentru chimia explozivilor, atât de modern și de complet utilat, încât specialistului din el i se tăie respirația de bucurie, într-un cui atârna bluza lui veche; un pat de campanie, întocmai ca acela de la Praga, tânjea într-un colț al odăii, iar în sertarele cu despărțituri ale mesei de lucru, magistral amenajate, se aflau, rânduie și catalogate, cu grijă, toate articolele pe care le tipărise în presă și toate însemnările lui scrise de mână.

De-o jumătate de an nu mai pusese Prokop mâna pe îndrăgitul recipient al chimistului.

Cercetă, cu atenție, fiecare unealtă în parte; avea aici tot ce și-ar fi putut visa vreodată; și toate erau noi-nouțe, strălucitoare și de-a dreptul arătoase în rânduiala lor meticuloasă. Iată și o bibliotecă de specialitate, portativă, un regal uriaș cu chimicale, vitrine cu tot felul de unelte sensibile, o cabină de amortizare pentru explozii experimentale, camera transformatoarelor, aparate de probă pe care nici nu le cunoștea; apucase să cerceteze doar jumătate din aceste uluitoare minunății, când, deodată, supunându-se unei idei de moment se repezi la regal, luă de acolo o sare de bariu, o sticlă cu acid azotic și încă multe altele și se apucă să facă o experiență, în timpul căreia izbuti să-și ardă un deget, să aducă eprubeta în stare de explozie și să-și găurească haina; satisfăcut de cele obținute se așeză la masa de scris și mângâli două-trei însemnări.

După aceea se apucă din nou să cerceteze laboratorul, care acum îi amintea puțin de o parfumerie proaspăt amenajată; prea era totul rânduie și dichisit; fu, însă, de-ajuns să pună mâna pe cutare sau cutare obiect, ca să le răvășească după pofta inimii; așa, acum totul pare mai intim! În toiul muncii, tocmai când lucra mai cu zel, rămase deodată înmărmurit: aha, își spuse în sinea lui, cu asta vor ei va să zică să mă prindă în cursă! Îndată trebuie să apară și Carson și parcă-l aud cum începe să turuie: o să ajungeți un *big man*, și alte câte și mai câte.

Se așeză posomorit pe patul de campanie și așteptă. Văzând însă că nu sosește nimeni, se apropie ca un răufăcător de tejghea și începu să se joace cu sarea de bariu. Și așa mă aflu aici pentru ultima oară, se mângâia singur. Experiența reuși la perfecție: un sfârâit prelung, o flacăra mare și clopotul de sticlă de pe cântarul sensibil pocni. „Acum o pățesc”, își spuse cutremurându-se de sentimentul culpabilității, în clipa în care își dădu seama de amploarea pagubei pricinuite; și o șterse iute din laborator ca un școlar care, din greșeală, a spart un geam. Afară se lăsase înserarea și ploua mărunț. La zece pași de el, în fața unei barăci, stătea o santinelă militară.

Porni încet spre castel, pe același drum pe care venise, în parc nici țipenie; ploaia fină murmură în coroanele copacilor, la castel luminile erau aprinse și, dintr-un pian, răsună tunător, în semiobscuritate, un marș triumfal. Prokop se îndreptă spre acea parte pustie a parcului, cuprinsă între poarta principală și terasă. Vegetația crescuse aici atât de compactă de nu se mai zărea nici o urmă de

potecă; se înfundă, așadar, ca un mistreț, în tufișul umed, oprindu-se doar din când în când, să tragă cu urechea, pentru ca apoi să-și croiască drum, mai departe, prin tufișul trosnitor. Iată-l, în sfârșit, în inima junglei, acolo unde arbuștii fac boltă peste vechiul zid, în acest loc nu mai înalt de trei metri. Se agăță de crengile aplecate în afară pentru a-și da drumul pe ele în jos, dar, sub greutatea lui nu glumă, crengile se frânseră cu un pocnet strident, de parcă ar fi tras cineva cu pistolul, și *buf!* Prokop căzu grămadă peste un fel de gunoiște. Rămase așa cu inima speriată: acum cu siguranță trebuie să vină cineva. Dar nu se auzea nimic decât foșnetul ploii. Se ridică în picioare și începu să caute zidul cu porțiță verde așa cum îl văzuse în vis.

Totul era aidoma, cu excepția porțiței, care acum era întredeschisă. Faptul acesta îl neliniști nespus de mult; una din două: ori a ieșit cineva chiar acum pe porțiță, ori urma să se înapoieze pe aici foarte curând. Ce-i de făcut? Hotărându-se la iuțeală, Prokop izbi porțița cu piciorul și ieși, fără să pregete, în șosea; într-adevăr, un om de statură mijlocie, îmbrăcat într-o manta de cauciuc se foia pe acolo, fumând din lulea. Acum stăteau amândoi față în față, oarecum încurcați, punându-și fiecare întrebarea cine va începe și cum. Bineînțeles, mai agil, Prokop luă inițiativa. Alegând fulgerător, din câteva posibilități, calea violenței, se năpusti năprasnic asupra omului cu luleaua și, tamponându-l ca un berbecu cu forța lui brutală, îl culcă numaidecât în noroi. Acum îl apăsa cu pieptul și coatele de pământ, puțin mirat și neștiind ce să-i mai facă; doar n-o să se apuce acum să-l gătuie ca pe o găină. Omul de sub el nici nu crâcnea, strânse luleaua între dinți și așteptă prudent.

— Predă-te, gâfâi Prokop, dar în aceeași clipă încasă un genunchi în burtă, urmat de un pumn sub bărbie, și se rostogoli în șanț.

Când începu să se adune de pe jos, se așteptă să primească o nouă lovitură. Dar omul cu luleaua stătea liniștit pe marginea șoselei și-l urmărea.

— Mai vrei? scrâșni el, printre dinți.

Prokop răsuci din cap: nu! Atunci, omul nostru se apucă să-și șteargă hainele, cu o batistă îngrozitor de murdară.

— Noroi, țină să menționeze, în timp ce-i freca hainele vârtos, ca să nu rămână urme.

— Înapoi? spuse în cele din urmă, arătând spre porțița verde.

Prokop încuviință fără vlagă. Omul cu luleaua îl conduse deci înapoi până la vechiul zid și aici se plecă, sprijinindu-și mâinile în genunchi:

— Urcăți! îi porunci sec.

Se sui, cuminte, cu picioarele pe umerii lui, omul își îndreptă trupul, strigă: *hop!* și Prokop, apucându-se de crengile lăsate ale arbuștilor, se cațără pe zid. Îi venea să plângă de rușine.

Și-acum, colac peste pupăza, altă poveste: în timp ce, zgâriat, zdrelit și umflat, tăvălit prin noroaie, fioros și umilit, se furișa pe scările castelului îndreptându-se spre camera lui „de cavaler”, se întâlnește față în față cu prințesa Wille. Încercă să se prefacă, vrând să pară că n-ar fi el sau că, pur și simplu, n-ar cunoaște-o; pe scurt, n-o salută și o zbughi în sus țeapăn ca un colos de lut; dar, trecând pe lângă ea vijelios, îi surprinse privirea mirată, arogantă și, într-adevăr, foarte ofensatoare. Rămase ținut locul lui ca lovit cu maiul.

— Stați, strigă, alergând spre ea, și fruntea stătea gata să-i plesnească sub năvala furiei. Duceți-vă, duceți-vă și spuneți-le că... nu mi pasă de ei și... și că... nu mă las arestat, pricepeți? Nu mă las! urlă fioros și izbi cu pumnul în balustradă de-o făcu să duduie; după care fugi glonț înapoi în parc, lăsând-o pe prințesă palidă și de-a dreptul încremenită.

Câteva clipe mai târziu cineva dădu buzna în căsuța portarului, răsturnă masa de stejar peste moșneagul care tocmai cina, îl apucă de gât pe Bob și-i frecă de perete capul, în asemenea hal, încât îl scalpă pe jumătate și-l mutila pe toată viața; după care, puse stăpânire pe chei, descuie poarta și o șterse afară. Aici dădu peste soldățul de gardă, care-i strigă numaidecât cuvintele de avertisment și-și trase pușca de pe umăr, dar până să apuce să tragă, acel cineva începu să-l scuture cu putere, îi smulse arma din mână, și-i zdrobi, cu patul puștii, una din clavicule, în clipa când, însă, sosisă în fugă două dintre santinelele cele mai apropiate, silueta întunecată aruncă cu arma după ei și se repezi înapoi în parc.

Aproape în aceeași secundă fu atacat paznicul de noapte de la ieșirea C: cineva, negru și înalt, începu să-l cinstească, așa din senin, cu niște lovituri năprasnice în maxilarul inferior. Paznicul, o matahală blondă, surprins peste măsură, mai rezistă puțin până să-i treacă prin minte să fluiera: atunci acel cineva, înjurându-l de mama focului, îi dădu drumul și se pierdu din nou, în parcul întunecat. După care fură alarmate trupele de întărire și numeroase patrule începură să bată parcul în lung și-n lat.

Cam pe la miezul nopții, cineva dădă buzna de pe terasa parcului și începu să arunce cu pietroaie de trei kilograme în santinela care circula jos. la o adâncime de zece metri. Soldatul deschise focul și, drept urmare, de sus se revărsă peste el o cascadă de injurii (politice) și numaidecât se făcu liniște. În clipa aceea sosisă de la Dikkeln cavaleriștii chemați de urgență, în timp ce întreaga garnizoană a Balttinului, împungea de zor cu baionetele tufișurile din parc. La castel nimeni nu mai dormea de multă vreme. La ora unu, lângă terenul de tenis, fu găsit un soldat schilodit, fără pușcă. Curând, după aceea, în păduricea de mesteceni se iscă un schimb de focuri, scurt dar insistent; din fericire nu se înregistra nici un rănit. Domnul

Carson, cu fața îngrijorată, o trimitea stăruitor acasă pe prințesa Wille, care, tremurând mai curând de răcoarea nopții decât de emoție, cutezase, Dumnezeu știe de ce, să apară pe câmpul de bătaie; dar, prințesa, cu niște ochi ciudat de mari, îi spuse să binevoiască a o părași. Domnul Carson strânse din umeri și o lăsă să se prostească în legea ei.

Cu toate că în jurul castelului oamenii se îngrămădeau ca muștele, *cineva* din desiș se apucă să spargă metodic geamurile aripilor princiare. Se produse un haos de nedescris, deoarece aproape simultan se auziră două-trei focuri de pușcă tocmai din șosea. Domnul Carson arăta foarte neliniștit.

În acest timp, prințesa, fără să spună nici păs, se plimba agale pe o alee de fagi roșii. Deodată, din direcția opusă, îi sări în cale o uriașă siluetă neagră, se opri în fața ei, amenință cu pumnul și zdrobi între dinți niște cuvinte ce vroiau parcă să spună: „asta-i rușinos și scandalos”. Apoi se afundă în desișul care trosnea scuturându-se de greutatea jilavă a ploii. Prințesa se întoarse din drum și reținu patrula, spunându-i că nu e nimeni pe acolo. Ochii ei erau neobișnuit de mari și lucioși, de parcă ar fi avut febră.

Peste puțin timp, răsunară focuri de armă prin tufișurile de dincolo de eleșteu; după zgomot erau puști de vânătoare cu alicie. Domnul Carson îi muștraluia de la distanță pe argații de la curte, spunându-le să nu se amestece în povestea asta, dacă vor să nu-i tragă de urechi. În clipa aceea, n-avea încă de unde să știe că acolo *cineva* omorâse, cu un pietroi, o splendoare de dog danez.

În zori, îl găsiră pe Prokop dormind buștean pe o canapea în pavilionul japonez. Era zgâriat îngrozitor și plin de noroi, iar hainele de pe el atârnav în zdrențe; pe frunte avea un cucui cât pumnul, iar părul îi era năclăit de sânge. Domnul Carson clătină din cap deasupra eroului, adormit. După aceea se apropie tiptil domnul Paul și întinse, cu grijă, o pătură caldă peste cel ce dormea pufăind; aduse apoi un lavoar cu apă și un prosop, rufărie de corp curată și un costum de sport nou-nouț, confecționat de domnul Drehbein, după care se retrase încet, în vârful picioarelor.

Numai doi oameni discreți, în haine civile, cu revolverele în buzunarele de la spate, se plimbară până dimineața prin preajma pavilionului japonez, având chipul senin al oamenilor care așteaptă răsăritul soarelui.

XXVI

Prokop se aștepta să urmeze cine știe ce după noaptea aceea de pomină; nu urmă nimic sau mai bine zis îl urma doar omul cu luleaua - singurul de care Prokop se temea oarecum. Pe acest om îl chema Holz - nume ce spune mult prea puțin despre esența firii lui tăcute și vigilente. Oriunde se mișca, acesta se ținea după el, păstrând cu sfințenie distanța celor cinci pași ai săi; treaba asta îl întârâta la culme pe Prokop care se hotărî să-l tortureze toată ziua cu procedeele cele mai rafinate; de pildă, alergă de cincizeci de ori și de o sută de ori înainte și înapoi și iar înainte și înapoi, pe o potecă scurtă, convins fiind că domnul Holz avea să se plictisească să facă, la fiecare douăzeci de metri, stânga-mprejur; dar domnul Holz nu se plictisi. Așa stând lucrurile, Prokop o rupse la fugă și alergă de trei ori „round”²⁸ prin tot parcul; domnul Holz gonia tăcut în urma lui, și nici măcar nu încetă să scoată din pipă norișori de fum, în timp ce el, Prokop, era cu sufletul la gură, de-i șuiera și respirația în piept.

În ziua aceea, domnul Carson nu se arătă de loc; de bună seamă, era supărat. Spre seară, Prokop își adună gândurile și porni spre laboratorul său, însoțit, firește, de umbra lui tăcută. Ajuns la baraca laboratorului vru să se încuie singur înăuntru, dar domnul Holz băgă repede piciorul în crăpătura ușii și intră după el.

Și, întrucât în anticameră era pregătit un fotoliu, era limpede că domnul Holz nu se va clinti de aici nici o clipă. Mă rog, și așa e bine. Trebălu prin laborator la ceva „secret”, în timp ce în anticameră domnul Holz sforăia, scurt și sec. Pe la orele două noaptea, îmbibă cu gaz lampant un fel de sfoară, îi dădu foc și o șterse afară, cât putu de repede. Domnul Holz sări numaidecât din fotoliu și porni pe urmele lui. După o sută de metri, Prokop se aruncă într-un șanț cu fața la pământ; domnul Holz rămase în picioare lângă el aprinzându-și, tacticos, luleaua. Prokop ridică puțin capul și vru să-i spună ceva, dar înghiți în sec; își aduse aminte că, din principiu, nu stătea de vorbă cu domnul Holz; în schimb întinse mâna și-i frânse picioarele de la genunchi.

— Atenție! țipă el, și în aceeași clipă din baracă dudu o explozie în toată legea, și cioburi de piatră și sticlă zburară șuierând peste capetele lor.

Prokop se sculă în picioare, își scutură de bine de rău hainele de țărână și își luă repede tălpășița, urmat, firește, de domnul Holz. Între timp se adunaseră, din toate părțile, santinelele și sosise și mașina pompierilor.

Acesta trebuia să fie primul avertisment adresat domnului Carson.

Dacă nici acum nu vine să trateze se vor întâmpla lucruri și mai grave.

Domnul Carson, însă, nu se înfățișă; în locul lui sosi o nouă legitimație, evident pentru accesul lui în altă baracă experimentală. Prokop se înfurie din cale-afară. Bine, își zise în sinea lui, de data asta le arăt eu de ce sunt în stare. Și porni în goană spre noul său laborator, alegând, în minte, o formă și mai energică de manifestare a protestului său; se opri la potasiul fulminant, care se aprinde cu apă. Dar iată că în fața noii barăci, mâinile i se lăsară în jos, neputincioase: Ei, fir-ar să fie, acest Carson e un diavol!

În imediata vecinătate a laboratorului se aflau niște căsuțe, rezervate, de bună seamă, paznicilor întreprinderii; într-o grădiniță se foiau, cu pas legănat, o duzină bună de copii, iar o mamă tânără liniștea un prunc roșu ca para focului, care țipa cât îl ținea gura. Văzând mutra furioasă a lui Prokop, femeia înmărmuri și încetă să mai cânte.

— Bună seara, mormăi Prokop și o luă înapoi, cu pas târăganat, strângând pumnii de mânie. Domnul Holz la cinci pași în urma lui.

În drum spre castel o întâlni pe prințesă călare, însoțită de o întreagă cavalcadă de ofițeri. Se abătu pe o străduță laterală, dar prințesa întoarse repede calul și o luă în galop după el.

— Dacă doriți să ieșiți puțin, spuse ea repede și pe obraji ei întunecați zvâcni un val de sânge, Premier vă stă la dispoziție.

Prokop bătea în retragere în fața săltărețului Whirlwind. În viața lui nu încălecaser vreun cal, însă n-ar fi mărturisit acest secret pentru nimic în lume.

— Mulțumesc, îi răspunse, nu-i nevoie... neapărat să-mi îndulciți... *captivitatea*.

Prințesa se posomori; firește, era nepotrivit să discute tocmai cu ea acest aspect al problemei; dar se stăpâni și-i vorbi calm, cuvintele ei sugerând cu subtilitate reproșul și invitația în același timp:

— Nu uitați că sunteți oaspetele meu *la castel*.

— Cred că nu țin la asta, bombăni Prokop cu încăpățănare, mereu atent la mișcărilor nervoase ale calului.

Prințesa, iritată, zvâcni din picioare; Whirlwind sforăi și începu să se înalțe.

— Nu vă fie teamă, aruncă Wille, cu batjocură.

Prokop se încruntă și lovi calul peste bot; prințesa ridică cravașa ca și când ar fi vrut să-l plesnească peste mână. Lui Prokop îi năvăli tot sângele în cap.

— Băgați de seamă! scrâșni printre dinți și își înfipse ochii lui congestionați în cei scânteietori ai prințesei. În clipa aceea, însă, ofițerii remarcară situația penibilă în care se afla prințesa și veniră în galop spre ea.

— *Hallo*, ce s-a întâmplat? strigă cel ce călărea în frunte și dădu

buzna în Prokop cu iapa lui neagră. Prokop, văzând capul calului deasupra sa, îl apucă de zăbală și-l trase cu toată puterea într-o parte. Calul răcni de durere și se înalță dansând pe picioarele dinapoi, în timp ce ofițerul zbură glonț în brațele imperturbabilului Holz. Două săbii scăpărară în bătaia soarelui; dar tocmai atunci apăru în calea lor prințesa călare pe fremătătorul Whirlwind, și, cu crupa calului, îi împinse înapoi pe înflăcărații ofițeri.

— Lăsați, le porunci; e oaspetele meu! În același timp, îl șfichiui pe Prokop cu o privire întunecată și adăugă: De altfel se teme de cai. Ar fi bine, însă, ca domnii să se cunoască. Locotenentul Rohlauf. Inginerul Prokop. Prințul Suwalski. Von Graun... Incidentul s-a încheiat, nu-i așa? Rohlauf, pe cal, și să mergem! Premier vă stă la dispoziție, domnule. Și, țineți minte, deci, că aici nu sunteți decât un oaspete. La revedere!

Cravașa șuieră prin aer, promițător, Whirlwind se răsuci în loc, de improșcă nisipul, și cavalcada dispăru în cotul drumului; doar domnul Rohlauf mai dansă o dată cu calul în jurul lui Prokop și, aruncându-i o privire arzătoare cu ochii săi furioși, scoase din el cu vocea pițigăiată de turbare:

— O să-mi facă plăcere, domnule!

Prokop se răsuci pe călcăie, se duse în camera lui și se încuie pe dinăuntru; la două ceasuri după aceea, o scrisoare lungă, purtată de Paul pe picioarele lui bătrânești, porni din „camera cavalerilor”, luând calea direcțiunii. Și numaidecât, domnul Carson, cu fruntea încrețită de atâta gravitate, se repezi până la Prokop; cu un gest de comandant, îl expedie pe Holz, care moțăia liniștit pe un scaun în dreptul ușii, și pătrunse în odaie.

Așa stând lucrurile, domnul Holz se așeză pe o bancă în fața castelului și își aprinse luleaua. Înăuntru se iscă un vacarm infernal; dar treaba asta nu-l interesa câtuși de puțin pe domnul Holz; și, întrucât pipa nu trăgea, o deșurubă și, ca un fumător priceput, se apucă s-o curețe cu un pai. Din „camera cavalerilor” se auzea horcăitul celor doi tigri înfipți cu colții unul în celălalt; unul răgea, celălalt clocotea ca un vulcan și izbea cu mobila de pământ; se așternu o clipă de tăcere și din nou izbucni urletul înfiorător al lui Prokop. Se adunară buluc grădinarii, dar domnul Holz îi împrăstie dintr-un semn al mâinii și își văzu mai departe de curățatul pipei suflând în muștiuc, când dintr-o parte, când din cealaltă. Sus, bubuiturile se înteteau, cei doi tigri răcneau și se atacau unul pe altul horcăind de turbare. Domnul Paul ieși din castel, alb ca varul, și își ridică spre cer ochii înspăimântați. În clipa aceea trecu pe acolo prințesa cu suita ei; auzind hărmălaia din aripa oaspeților, zâmbi nervos și, absolut fără nici un rost, îl plesni pe Whirlwind cu cravașa. După aceea răcnetele se mai potoliră oarecum; se auzeau acum bombănelile lui Prokop care

amenința Dumnezeu știe cu ce, și bătea cu pumnul în masă; peste el o voce ascutită, amenințătoare și autoritară; Prokop protesta vehement, dar vocea tăioasă îi răspundea încet și cu hotărâre.

— Cu ce drept? striga vocea lui Prokop.

Vocea autoritară explica acum, stăruitor, ceva important, pe un ton scăzut, mormântal.

— Dar bine, în cazul ăsta veți zbura cu toții în aer, pricepeți odată, tună Prokop și vacarmul se dezlănțui din nou cu atâta furie, încât domnul Holz își înfipse iute luleaua în buzunar și o luă la fugă spre castel. Și iar se făcu liniște; doar vocea ascutită poruncea, tăia frazele, urmată de un mormăit sumbru și amenințător; părea, ca și când s-ar fi dictat condițiile unui armistițiu. De două ori mai răbufni, mânios, răcnetul sălbatec al lui Prokop, dar vocea tăioasă nu-și mai ieși din fire: părea a fi sigură de cauza ei.

Peste un ceas și jumătate, domnul Carson, vânăt și lucios de transpirație, gâfâind și burzuluindu-se, ieși glonț din camera lui Prokop și alergă grăbit spre apartamentele prințesei. La zece minute după aceea, domnul Paul, tremurând de respect, îi anunță lui Prokop, care stătea și își mușca buzele și degetele:

— Alteța sa!

Intră prințesa, în ținută de seară, cu fața palidă-pământie și cu sprâncenele încruntate peste privirea-i arzătoare. Prokop se ridică s-o întâmpine și, pare-se, cu intenția de a-i spune ceva; prințesa, însă, îl opri cu o mișcare a mâinii - mișcare plină de trufie și împotrivire - și, cu o voce stinsă, bolborosi:

— Am venit... să vă cer scuze... pentru ieșirea mea de azi. Nu m-am gândit să vă lovesc. Regret nespus...

Prokop se făcu roșu și vru, din nou, să spună ceva, dar prințesa continuă:

— Locotenentul Rohlauf pleacă azi. Prințul vă roagă să luați câteodată masa cu noi. Uitați acest incident. La revedere. Și-i întinse repede mâna; Prokop abia îi atinse degetele. Erau foarte reci și parcă lipsite de viață.

XXVII

După frumoasa întâlnire cu Carson, atmosfera părea în fine să se mai însenineze. Cu toate că declarase solemn că va încerca să fugă cu primul prilej ce i se va oferi, Prokop se angajase totuși, pe cuvânt de onoare, să se abțină până atunci de la orice act de violență și de la orice fel de amenințare; ca urmare, domnul Holz fu „dislocat” la o distanță de cincisprezece metri, Prokop având acum permisiunea ca între orele șapte dimineața și șapte seara, escortat de acesta, să se miște în voie pe o rază de patru kilometri, să doarmă în laborator și să mănânce unde pofteste. În schimb, domnul Carson îi înfipse drept în laborator, o femeie cu doi copii, care era din întâmplare chiar văduva muncitorului ucis în timpul exploziei provocată de krakatit; asta, nu de alta, dar ca un gir moral împotriva oricărei (să zicem) imprudențe. Pe deasupra, lui Prokop i se fixă un salariu excelent, plătit în aur, și i se lăsă, deocamdată, libertatea să se distreze sau să-și omoare vremea cu ce-i pofteste inima.

Primele zile după încheierea acestui acord, Prokop le petrecu analizând, în fel și chip, teritoriul din raza celor patru kilometri admiși, cercetând și studiind posibilitățile unei evadări. Condițiile însă erau deplorabile, ținând seama de zona de pază care funcționa de-a dreptul magistral. În timpul acesta imaginea și câteva metode de exterminare a lui Holz; din fericire, însă, află din vreme că acest „protector”, tenace și lipsit de haz, are de hrănit acasă cinci copii, o mamă și o soră paralică; pe deasupra, mai purta în circă și trei ani de închisoare corecțională pentru omucidere. Împrejurări care firește nu-i părăură de loc încurajatoare.

O oarecare consolare pentru Prokop consta în aceea că de el se atașase, cu un devotament și chiar cu o pasiune greu de explicat, domnul Paul, pivnicerul ieșit la pensie, nespus de fericit că avea cui să slujească; căci bătrânelul acesta, atât de delicat, se necăjise amarnic atunci când fusese găsit prea încet pentru a fi demn să servească la masa princiară. Uneori îl scotea pur și simplu din sărite cu atenția lui plină de solitudine și de exagerată deferentă.

Pe deasupra, se mai „lipise” de el și doctorul Krafft, educatorul lui Egon, un bărbat roșcovan ca o vulpe și mare ghinionist în viață; era, într-adevăr, un om de o remarcabilă cultură acest Krafft, un pic teosof și totodată cel mai descreierat idealist din câți puteau fi imaginați. Se apropiase de Prokop, plin de sfială și cu nețărmurită admirație, privindu-l cel puțin ca pe un geniu. Și într-adevăr îi știa demult articolele de specialitate, ba chiar plăsmuise, pe baza lor, o interpretare teosofică, personală, privind activitatea sferei inferioare,

sau mai simplu spus, a materiei. Colac peste pupăză mai era pacifist și cicălit, ca de altfel mai toți indivizii însuflețiți de idealuri generoase.

În cele din urmă lui Prokop i se urî să mai cuture razna cărările din preajma zonei de pază și revenea tot mai des la treburile lui din laborator. Se apucă să-și revadă vechile însemnări și, cu acest prilej, completă numeroase goluri; prepară și distruse o serie întreagă de explozive care veneau să confirme ipotezele lui cele mai îndrăznețe. În asemenea zile se simțea aproape fericit; serile, însă, evita oamenii și, sub placida supraveghere a domnului Holz, se tot frământa privind la nori, la stele și la orizontul larg.

Ciudad, dar mai era ceva ce-l preocupa nespus de mult: de îndată ce auzea țăcănit de copite, se apropia de fereastră și-l urmărea cu interes pe călăreț, indiferent dacă acesta era un argat, un ofițer sau însăși prințesa (cu care nu mai vorbise din ziua aceea), și, cu o privire plină de încordare, studia atent întreaga tehnică a călăritului. În felul acesta descoperi că de fapt călărețul nu stă pur și simplu în sa, ci, într-o anumită măsură, se opintește în scări; că nu dă ghes calului cu fundul, ci cu genunchii, că nu stă pasiv, ca un sac de cartofi scuturat de salturile calului, ci, dimpotrivă, le surprinde activ periodicitatea. Toate acestea ar fi părut, poate, practic vorbind, destul de simple; dar, pentru un observator înzestrat cu ochi de inginer, ele constituiau un mecanism extrem de complex, în speță atunci când calul începe să se ridice pe picioarele dinapoi, să azvârle din copite sau să danseze, legănat, tremurând cu o nobilă și susceptibilă sfioșenie.

Toate acestea Prokop le studie minuțios, ceasuri îndelungate, ascuns după perdea; și, într-o dimineață frumoasă, îi dădu dispoziție lui Paul să fie înșeuat Premier.

Domnul Paul rămase uluit; încercă să-i explice că Premier e un nărăvaș focos, foarte puțin călărit, irascibil și extrem de recalcitrant; dar Prokop îi repetă scurt ordinul. Costumul de călărie era pregătit în șifonier; și-l puse cu oarecare îngâmfare și ieși repede în curte. Premier se și afla acolo și juca din picioare nerăbdător, trăgându-l după el pe argatul care-l strunea din dârlogi. Așa cum văzuse pe la alții, Prokop căută să-l îmbuneze, gâdilându-l pe la nări și pe creștet. Calul se liniști puțin, numai picioarele continuau să-i mai zburde în nisipul galben; Prokop se apropie de el, cu viclenie, dintr-o parte; era gata-gata să ridice piciorul în scară, când, deodată, Premier zvârli după el cu copita din spate și zvâcni din crupă, atât de fulgerător, încât Prokop abia mai avu timp să sară în lături. Argatul pufni într-un râs scurt, înfundat; atâta îi trebui lui Prokop; luă calul cu asalt, din flanc, ajunse, nu se știe cum, cu vârful unui picior în scară și se săltă în sus. În clipele următoare habar nu mai avu ce se mai întâmplă în jurul lui, totul se învărtea cu el, cineva țipa speriat, el era cu un picior în aer, în timp ce celălalt stătea agățat nefiresc în scară; în cele din

urmă căzu greu în șa, încheștând genunchii cu toată puterea. Aceasta îl făcu să-și recapete cunoștința chiar în clipa în care Premier începuse să dea din fund ca apucat de streche; Prokop se lăsă repede pe spate, apoi se trânti din nou, cu toată greutatea în șa și trase de frâu cu o îndârjire convulsivă. Drept urmare, bestia se proțăpi în două picioare „ca o lumânare”; Prokop continua să strângă genunchii ca un clește și se întinse cu fața până la urechile năvășului, având grijă ca nu cumva să-l cuprindă pe după gât, de teamă să nu se facă de râs. De fapt, se ținea de cal numai cu genunchii. Premier se lăsă iar în patru picioare și începu să se învârtă ca un pui de lup; Prokop profită de acest moment pentru a-și introduce în scară și celălalt picior.

— Nu-l strângeți așa, strigă argatul, dar Prokop era bucuros că ținea calul între genunchi. Acesta, mai degrabă din exasperare decât din răutate, încerca să se descotorosească de ciudatul său călăreț; se răsucea și zvârlea din copite, împrăștiind nisipul în jurul lui; personalul de la bucătărie ieși afară cu mic și cu mare să vadă acest Sălbatic spectacol de circ. Prokop îl zări pe domnul Paul apăsându-și gura cu un șervețel, plin de spaimă; doctorul Krafft, cu capul lui roșcovan lucind în bătaia soarelui, se desprinsese brusc din mulțime și, cu riscul propriei sale vieți, vru să-l pe Premier de zăbală.

— Lăsați-l, strigă Prokop într-un acces de nestăvilită mândrie și dădu piteni calului. Dumnezeule din ceruri! Premier, căruia până atunci nu i se mai întâmplase una ca asta, țâșni ca o săgeată și zbură din curte drept în parc. Prokop se ghemui cu capul între umeri, cu gândul să se facă mai mic în cazul când avea să se prăbușească din zbor; de altfel se ținea zdravăn în scări, aplecat înainte, imitându-i fără să-și dea seama pe jocheii de curse. Și în timp ce gonea nebunește prin dreptul terenului de tenis, zări acolo câteva manechine albe: îl cuprinse deodată o criză de furie și începu să-l cinstească pe Premier cu lovituri de cravașa în pulpă. Acum sălbaticul năvăș își pierdu cumpătul de-a binelea; după câteva salturi neplăcute, într-o parte și alta, se așază pe fund, lăsând impresia că se va răsturna; dar în loc de asta o rupse iar la fugă, peste straturile de flori, ca turbat. Prokop înțelese că acum totul era să-l mențină cu capul în sus, dacă voia să nu facă amândoi o tumbă spectaculoasă, pe un teren atât de nesigur, și se ținea de frâu și trăgea din răspuțuri. Premier, deodată lac de transpirație, se înălță pe picioarele din spate după care, ca din senin, începu să galopeze supus. Acesta fu momentul triumfal.

Prokop simți o ușurare fără margini; abia acum putea să experimenteze ceea ce teoretic studiase atât de minuțios; adică școala academică a călăreților în șa. Calul, zvâcnind din tot trupul, dădea acum ascultare frâului, de-ți era mai mare dragul, iar Prokop, falnic ca un zeu, îl purta încolo și înapoi pe cărările întortocheate ale parcului, îndreptându-se înapoi spre terenul de tenis. O și văzu în spatele unui

tufiş pe prinţesă cu racheta în mână şi, dând din piteni, îl făcu pe Premier să pornească în galop. În clipa aceea prinţesa plescăi din limbă, Premier se ridică în aer şi zbură spre ea, ca o săgeată, pe deasupra tufişului; şi astfel, Prokop, total nepregătit pentru această înaltă şcoală de acrobaţie ecvestră, fu azvârlit din scări şi, zburând peste capul calului, făcu cunoştinţă cu iarba. Avu senzaţia că aude un trosnet şi, în clipa următoare, simţurile i se înceţoşară de durere.

Când îşi reveni, o văzu pe prinţesă şi pe cei trei însoţitori ai ei, în acea încurcată ipostază a omului înmărmurit, care nu ştie ce să facă: să râdă de o glumă reuşită sau să alerge după ajutor. Prokop se sprijini în coate şi încercă să mişte piciorul stâng, care zăcea răsucit sub el într-o poziţie ciudată. Prinţesa se apropie de el cu o privire întrebătoare, de data aceasta, însă, puţin speriată.

— Aşa, spuse Prokop, cu îndârjire; acum aţi izbutit să-mi rupeţi şi piciorul.

Suferea cumplit, şi mintea îi era tulbure de pe urma şocului; cu toate acestea încercă să se ridice în picioare. Când se trezi pentru a doua oară din leşin, zăcea cu capul în poalele prinţesei, şi Wille îi ştergea fruntea brobonită de sudoare, cu o batistă mirosind pătrunzător. În ciuda durerii înfiorătoare din picior se simţea, pe jumătate, ca în vis.

— Unde-i... unde-i calul? bâigui şi începu să geamă în clipa în care doi grădinari îl întinseră pe o targa şi-l transportară la castel.

Domnul Paul deveni, deodată, tot ce se poate închipui pe această lume: înger, soră de caritate, mamă duioasă; alerga de colo până colo, îi îndrepta pernele sub cap şi-i picura pe buze câte un strop de coniac; după care trebuia să se așeze lângă pat. Prokop, în cleştele durerii, îi frământa mâna simţindu-se întărit de atingerea moale şi uşoară a acestei mâini bătrâneşti. Doctorul Krafft stătea la picioarele lui cu ochii înecaţi în lacrimi; până şi domnul Holz, vizibil emoţionat, care îi despicasă pantalonii de călărie, îi muia pulpa cu comprese reci. Prokop gemea încet şi, din când în când, îi zâmbea, cu buzele învineţite, doctorului Krafft sau domnului Paul. Dar iată-l intrând ca o vijelie pe medicul regimentului, un soi de măcelar ceva mai cizelat, însoţit de un asistent, şi, fără să lungească vorba, se apucă numaidecât să cerceteze piciorul lui Prokop.

— Mda, spuse apoi; o complicată *fractura femoris*, şi aşa mai departe; cel puţin şase săptămâni de zăcut la pat, băiete!

Alese din trusă două aţele de lemn şi în momentul acela începu cumplita poveste.

— Întinde-i piciorul, porunci măcelarul asistentului; dar domnul Holz îl împinse la o parte, cu delicateţă, pe firavul boboc, care se pierduse cu firea, şi apucă el însuşi piciorul fracturat, cu toată puterea mâinilor sale aspre şi vânoase. Prokop muşcă din pernă ca să nu urle

de durere, ca o fiară, și-l căută din ochi pe domnul Paul, pe a cărui față îngrozită se reflecta, de fapt, propria lui suferință.

— Mai trage puțin, spuse doctorul cu vocea lui de bas, în timp ce pipăia fractura; Holz, fără să scoată o vorbă, trase vârtos de picior. Doctorul Krafft, în culmea disperării, o șterse afară, bolborosind ceva neînțeles. Măcelarul prinse, iute și cu îndemânare, fractura între atelele de lemn, în care timp mormăi că va mai veni mâine să toarne în ghips piciorul acesta afurisit. În cele din urmă, povestea luă sfârșit; ce-i drept doare al dracului, iar piciorul întins zace parcă fără viață, dar cel puțin măcelarul a dispărut; doar domnul Paul se mai foiește de colo până colo în vârful picioarelor și, murmurând ceva din buzele sale fleșcăite, se frământă cum ar putea să mai aline durerea suferindului.

Iată că acum în fața castelului frânează brusc o mașină și domnul Carson, luând câte patru trepte deodată, zboară glonț spre camera lui Prokop. Încăperea se umple numaidecât de prezența lui zgomotoasă, iar atmosfera devine dintr-o dată mai veselă și parcă mai bărbătească. Carson îndrugă verzi și uscate ca să-l încurajeze pe bolnav și, pe neașteptate, se apropie de el și-i mângâie, prietenos și cu sfială, capul ciufulit; în clipa aceea Prokop îi iertă tiranului și dușmanului său neîmpăcat nouă zecimi din răutățile lui.

Domnul Carson intrase ca o vijelie, acum însă pe coridor se aude înaintând ceva greu, ușa zboară repede într-o parte și doi lachei, cu lăboarele albe, îl conduc înăuntru pe prințul paralytic. Încă de la ușă bătrânul prinț face un gest larg cu mâna lui uimitor de lungă și uscată, ca nu cumva Prokop, dintr-un sentiment de profund respect, să se ridice prin cine știe ce miracol și să vină în întâmpinarea Alteței Sale; în sfârșit, prințul e așezat într-un jilț și scoate din el câteva fraze, exprimând, cu cea mai curtenitoare bunăvoință, adâncă sa compasiune.

Nici n-apucă bine să dispară această arătare, când se auzi un ciocănit în ușă și domnul Paul schimbă câteva vorbe, în șoptă, cu o subretă. La câteva clipe după aceea intră prințesa; purta și-acum costumul alb de tenis, iar pe fața-i smeadă i se citeau înverșunarea și căința deopotrivă, căci acum venea de bunăvoie să-și ceară scuze pentru nefasta-i comportare ștrengărească din ajun. Dar înainte de a putea să rostească un singur cuvânt, fața aspră și zgrunțuros tencuită a lui Prokop se luminează de un zâmbet copilăros.

— Ei, ce părere aveți, întrebă pacientul, cu mândrie; mi-e teamă de cai sau nu?

Prințesa roși în asemenea hal, încât n-ai fi crezut că e în stare de așa ceva; ea însăși se simți prost din această pricină și rămase un timp descumpănită; până la urmă însă se stăpâni și deveni dintr-o dată o nobilă și distinsă amfitrioană care îi aduce la cunoștință oaspetelui că

urmează să sosească un profesor chirurg; îl întreabă ce ar vrea să mănânce, să citească și altele de acest gen; îi mai dădu dispoziție lui Paul să-i comunice de două ori pe zi starea sănătății bolnavului, netezi, ca de departe, ceva pe una din perne și, cu o ușoară înclinare a capului, se retrase.

Faimosului chirurg, care sosi nu mult după aceea cu mașina, îi fu dat să adaste câteva ceasuri bune la căpătâiul bolnavului, chiar dacă situația aceasta îl făcu să clatine din cap, nemulțumit. Căci între timp, domnul inginer Prokop binevoise să se cufunde într-un somn adânc.

XXVIII

Bineînțeles, faimosul chirurg nu recunoscuse nimic din munca măcelarului militar. Îi întinse bolnavului încă o dată oasele frânte și, în cele din urmă, îi turnă piciorul în ghips, spunând că, după toate aparențele, extremitatea stângă avea să rămână anchilozată.

Pentru Prokop urmară apoi zile glorioase de zăcut în pat; Krafft îi citea din Swedenborg, domnul Paul din calendarul familiei, în timp ce prințesa dăduse dispoziție ca patul suferindului să fie înconjurat cu tot felul de volume, superb legate, din literatura universală. Până la urmă lui Prokop i se urî și de calendarul familiei și se apucă să-i dicteze lui Krafft un op sistematic despre chimia distructivă. Dar - ceea ce era de-a dreptul curios - dintre toți, cel mai mult ținea acum la Carson, a cărui impertinență și lipsă de scrupule îi impuneau; căci sub aceste trăsături ale sale descoperise planurile grandioase și fanatismul dement ale unui militarist internațional, cu principii. Domnul Paul era în culmea fericirii - devenise acum indispensabil și putea să-l slujească, zi și noapte, cu fiecare răsuflare și cu fiecare pas mărunț al picioarelor sale târșite.

Să zaci încercuit de materie, aidoma unui trunchi de copac doborât; dar nu simți tu oare în această materie inertă, care te atrage și te înlănțuie, scânteierea unor forțe înspăimântătoare și necunoscute? Te lăfăi în perne de puf, încărcate de o forță mai mare ca a unui butoi cu dinamită; trupul tău e un exploziv în stare de somnolență și până și mâna firavă, tremurătoare și fleșcăită a lui Paul ascunde în ea o brizantă potențială mai mare decât a unei capsule de melinit. Să zaci inert într-un ocean de forțe incomensurabile, nedescompuse și neevaluate; ceea ce vezi în jurul tău nu sunt ziduri liniștite, oameni tăcuți și coroane de copaci fremătătoare, ci un depozit de muniții, o pulberărie cosmică gata să înfăptuiască ceva înspăimântător; ciocănești cu încheietura degetului în materie, ca și când ai încerca niște butoaie cu ecrazită, spre a-ți da seama cât sunt de pline.

Măinile lui Prokop au devenit transparente de atâta nemișcare, dobândind în schimb o ciudată forță tactică: pur și simplu simțeau și apreciau acum potențialul de detonație al fiecărui corp pe care îl atingeau. Un trup tânăr are o tensiune detonantă colosală; doctorul Krafft, însă, entuziast și idealist, are o valență explozibilă relativ slabă, pe când detonabilitatea lui Carson se apropie de aceea a tetranitranilinei; și deodată Prokop își reamintește, cu înfiorare, de atingerea rece a mâinilor prințesei, care-i trădaseră brizantă înfricoșătoare a acestei orgolioase creaturi de tipul amazoanelor. Își

frământa creierul punându-și întrebarea dacă energia explozivă potențială a organismului depinde de prezența unor substanțe enzimatice, eventual și de a altor substanțe, sau de însăși structura chimică a nucleilor celulari, care sunt încărcături explozibile *par excellence*. Dar, oricum ar sta lucrurile, ar fi tare bucuros să vadă cum ar exploda bruneta asta înfumurată.

Acum domnul Paul îl plimbă pe Prokop prin parc, într-un fotoliu cu roate; domnul Holz, deși inoportun în actualele condiții, are totuși prilejul să-și manifeste utilitatea, întrucât în persoana lui a fost descoperit un mare talent de masseur, și Prokop simte de-a dreptul țâșnind din degetele lui tari și vânjoase o forță explozivă, binefăcătoare. Dacă se întâmplă uneori ca prințesa să-l întâlnească pe pacient prin parc, îi vorbește cu o amabilitate distantă, a cărei precizie atinge perfecțiunea! Și Prokop, spre marea lui exasperare, nu e în stare să înțeleagă cum de izbutește acest lucru; căci el ori e prea morocănos, ori prea expansiv. Ceilalți din societatea amfitrioanei văd în el un om bizar; ceea ce le dă dreptul de a nu-l lua în serios, iar lui, libertatea de a fi cu ei moșic ca un tăietor de lemne. Odată prințesa a binevoit să se oprească în fața lui cu întreaga suită; i-a lăsat pe domni să stea în picioare, iar ea s-a așezat lângă bolnav, interesându-se de preocupările lui. Prokop, dorind să-i arate cât mai multă sollicitudine, alunecă pe panta unei expuneri de strictă specialitate, de parcă ar fi ținut o comunicare la un congres internațional al chimiștilor. Prințul Suwalski și un alt *cousin* începură să-și dea cu cotul și să rădă batjocoritor; în clipa aceea lui Prokop îi sări muștarul și, răstindu-se la ei, le spuse că nu pentru domniile lor făcea expunerea. Toți ochii se întoarseră spre Alteța Sa, căci era de datoria ei să-l pună la punct pe acest plebeu necioplit; prințesa, însă, zâmbi cu indulgență și-i trimise pe domni să joace tenis. Și în timp ce se uita după ei, printre gene, ca o ștrengărită, Prokop o urmărea cercetător cu coada ochiului; de fapt, pentru prima oară o lua în seamă mai ca lumea. Era pietroasă, zveltă, și avea un surplus de pigmenti în piele; de fapt, nu prea frumoasă; sânii micuți, picioarele unul peste celălalt, mâinile superbe, de rasă; pe fruntea-i trufașă, o cicatrice, ochii ascunși și ageri; sub nasul ascuțit, un puf întunecat și niște buze tari și insolente; ei da, de fapt, aproape frumoasă. Dar ce fel de ochi o fi având cu adevărat? În aceeași clipă îi întoarse spre el, în toată mărimea lor, și Prokop se zăpăci.

— Se spune că știți să distingeți firea omului după pipăit, spuse repede. Doctorul Krafft ne-a vorbit despre asta...

Prokop râse de această interpretare a neobișnuinței sale chemotaxe²⁹.

— Ei, da, răspunse cu modestie; orice om simte, de fapt, câtă forță are cutare sau cutare lucru; nu văd în asta nimic extraordinar...

Prințesa se uită iute la mâna lui, pe urmă își roti ochii primprejur;

nu era nimeni prin apropiere.

— Dați-mi mâna, mormăi Prokop și-i întinse palma lui brăzdată de cicatrici. Prințesa o atinse cu vârfurile degetelor ei netede; prin trupul lui Prokop parcă s-ar fi scurs un trăsnet, inima începu să-i bată vijelios și prin minte îi fulgeră fără rost: „ce-ar fi să strâng! Și în clipa următoare frământa și strivea, în palma lui necioplită, carnea tare și fierbinte a degetelor ei. O amețală tulburătoare îi inundă capul; mai apucă s-o vadă pe prințesă închizând ochii și murmurând ceva șuierător cu buzele întredeschise, după care își lipi și el pleoapele și, înclăștându-și dinții, se scufundă într-o beznă involburată; mâna lui ducea o luptă aprinsă și aprigă cu degetele subțiri și absorbante care voiau să i se smulgă din strânsoare, care se zvârcoleau ca șerpuii, care-și înfingeau unghiile în pielea lui tăbăcită și, din nou grele și convulsionate, i se lipeau de carnea încinsă. Prokop clănțănea din dinți, de voluptate; degetele ei fremătătoare îi excitau infernal podul palmei și el începu să vadă pe dinaintea ochilor cerculețe roșietice; deodată, simți o apăsare violentă și fierbinte, și mâna subțire i se desprinse din palmă. Năuc, Prokop își dezlipi pleoapele amețite; capul îi vâjâia cu pulsații grele; cu uimire revăzu grădina verde-aurie și, orbit de lumina zilei, se văzu nevoit să-și mijească ochii. Prințesa se făcuse de-a dreptul pământie și își mușca buzele cu dinții ei ascuțiți; în deschizăturile ochilor ei micșorați mocnea o îndârjire fără margini sau cam așa ceva.

— Ei? întrebă tăios.

— Virginală, insensibilă, lascivă, colerică și trufașă - uscată ca iasca, da, ca iasca de uscată - și rea; sunteți rea, sunteți aprinsă numai de cruzime; și dușmănoasă și fără inimă; sunteți rea și încărcată de o patimă gata să explodeze; susceptibilă, dornică, aspră, aspră cu sine, gheață și foc, foc și gheață...

Prințesa încuviință mută, clătinând din cap afirmativ.

— Pentru nimeni bună, la nimic bună, îngâmfată, inflamabilă ca un fitil, incapabilă de a iubi, plictisită și înflăcărată - răsoaptă de dogoare și totuși în jurul dumneavoastră totul îngheață.

— Eu trebuie să fiu aspră cu mine, șopti prințesa. Dumneavoastră nu știți - n-aveți de unde să știți... Făcu un gest cu mâna și se ridică în picioare. Vă mulțumesc. Vi-l trimit pe Paul.

*

* *

Revărsându-și în felul acesta amarul jignirii personale, Prokop începu să gândească despre prințesă mai binevoitor, ba chiar, îi părea nespus de rău că acum ea îl ocolea, în mod evident. Se pregătea să-i spună cu proxima ocazie ceva foarte agreabil, dar această ocazie nu i se mai oferea.

La castel sosi prințul Rohn, numit de toți *mon oncle Charles*,

fratele răposatei prințese, un fel de colindător, al globului, instruit și delicat, amator de orice, *un très grand artiste*³⁰ cum se spunea despre el, care scrisese chiar câteva romane istorice, dar care, de altfel, era un om extrem de drăguț și cumsecade; față de Prokop manifesta o deosebită afecțiune și își petrecea lângă el ceasuri întregi. Prokop avea multe de profitat de la distinsul domn, se mai șlefua parcă, și înțelese că pe lume mai există și alte lucruri decât chimia distructivă. *Oncle Charles* era o cronică anecdotică întruchipată; lui Prokop îi plăcea să aducă vorba despre prințesă și-l asculta cu interes cum povestește despre fetița rea, zvăpăiată, trufașă și generoasă, care odată trăsesese cu arma după profesorul ei de dans, iar altă dată ceruse să i se taie o porțiune de piele spre a fi transplantată doicei sale care suferise o arsură gravă; când i s-a interzis acest lucru, de furie a spart *une vitrine* cu obiecte de cristal din cele mai rare... *Le bon oncle* îl aduse la Prokop și pe puștiul de Egon, și i-l dădu de exemplu (pe Prokop), cu asemenea elogii, încât bietul de el roși deopotrivă cu băiatul.

După cinci săptămâni bolnavul nostru alerga sprijinindu-se în baston; revenea tot mai des în laborator și muncea pe brânci, până i se trezea durerea din picior, astfel că în drum spre casă atârna pur și simplu în brațele vânjoase ale atletului Holz. Domnul Carson radia de bucurie văzându-l atât de potolit și de harnic și, în anumite momente, ciocănea în acel loc, unde, în mintea domnului inginer, se odihnea krakatitul; numai că, despre această chestiune, Prokop nici să audă nu voia.

Într-o seară, la castel, avea loc o frumoasă *soirée*. În fine, pentru această seară, Prokop își pregăti *son coup*³¹. Prințesa se afla tocmai în compania unui grup de generali și diplomați, când ușa se deschise și în salon își făcu apariția - fără baston - îndărătnicul deținut, onorând astfel, pentru prima oară cu prezența sa, aripa princiară a castelului. *Oncle Charles* și Carson se grăbiră să-i iasă în cale, în timp ce prințesa îi aruncă doar o fugară și cercetătoare privire peste umărul ambasadorului chinez. Prokop crezuse că va veni să-l întâmpine; când o văzu, însă, oprindu-se cu două cuconițe decoltate până la buric, se întunecă la față și se retrase într-un colț, de unde se înclină, fără nici un chef, în fața unor extraordinare personalități, cărora domnul Carson îl prezentă cu titlul de „celebrul savant”, „distinsul nostru oaspete” și așa mai departe; pe cât se părea, domnul Carson preluase aici rolul vajnicului Holz, căci nu se dezlipea de el nici măcar un pas. Cu cât timpul înainta, cu atât Prokop se plictisea mai îngrozitor; se ghemuise de tot în colțul lui și se uita urât la toată lumea. Acum prințesa sta de vorbă cu niște înalți demnitari, unul dintre ei e chiar amiral, iar altul un mare ștab de peste hotare; iat-o aruncându-și la iuțea privire în partea unde stătea posomoritul Prokop, dar în aceeași clipă se apropie de ea pretendentul unui anumit tron abolii și

o conduse tocmai în partea opusă a salonului. „Mda, cu unul mă duc acasă”, mormăi Prokop pentru sine și, în adâncul sufletului său cătrănit, luă hotărârea ca până la trei zile să întreprindă o nouă tentativă de evadare. Dar tocmai în acel moment în fața lui apare prințesa și-i întinde mâna.

— Mă bucur că sunteți sănătos.

Pentru o clipă, Prokop uită de toată educația aleasă primită de *oncle Charles*, mișcă greoi din umeri (voia să fie o plecăciune) și spuse cu o voce de urs:

— Credeam că nici nu mă vedeți.

Domnul Carson dispăru într-o clipită, de parcă ar fi intrat în pământ.

Prințesa e foarte decoltată și asta îl pune în încurcătură, nu știe încotro să se uite, dar vede carnea pietroasă și brună, ușor pudrată, și simte un miros pătrunzător.

— Am auzit eu ați început iar să lucrați, îi vorbește prințesa. Cu ce vă ocupați acum?

— Ei, cu una, cu alta, se descurcă Prokop; în cea mai mare parte cu nimic important. „Stai, acum am prilejul să îndrept totul... grosolănia aceea... eh, insultele acelea...; dar ce dracu' se poate spune, așa... ca să fie mai agreabil?” Dacă ați vrea, mormăi dezlânat, aș face... aș face o experiență cu... cu pudra dumneavoastră.

— Ce fel de experiență?

— Aș face-o să devină explozivă. Aveți... aveți pe dumneavoastră atâta... încât s-ar putea face din ea o ghiulea de tun.

Prințesa zâmbi.

— N-am știut că pudra poate fi un explozibil.

— Totul, totul devine explozibil... atunci când îl iei în mână. Chiar și dumneavoastră...

— Ce?

— Nimic... O explozie mocnită... Dumneavoastră sunteți foarte brizantă.

— Dacă cineva mă ia în mână cum trebuie, răsă Wille și deodată deveni gravă: rea, insensibilă, colerică, lascivă și trufașă, nu-i așa?

— O fetiță în stare să lase să i se jupoaie pielea pentru o doică bătrână...

Prințesa se aprinse:

— Cine v-a spus asta?

— Mon oncle Charles, mârâi Prokop.

Prințesa înlemni, și în același moment era cu gândul la o sută de mile depărtare.

— Ah, prințul Rohn, îl corectă sec. Prințul Rohn vorbește prea mult. Îmi pare bine că sunteți *all right*³².

O ușoară înclinare a capului și în clipa următoare Wille plutea

prin sală la brațul unui cavaler în uniformă, lăsându-l pe Prokop clocotind de furie în colțul lui.

Și totuși, în dimineața următoare, domnul Paul îi înmână ceva, ca pe un obiect sacru, spunându-i că fusese adus de subreta prințesei.

Era o cutiuță de pudră maronie, cu miros pătrunzător.

XXIX

Pe Prokop îl excita și-l neliniștea la culme mirosul acela pătrunzător de femeie, în timp ce lucra încovoiat deasupra cutiuței de pudră; avea senzația că însăși prințesa s-ar fi aflat în laborator, aplecată peste umărul lui.

În ignoranța sa de holtei nu bănuise până atunci că pudra nu-i de fapt decât un simplu praf de amidon; o considerase, de bună seamă, un colorant de origine minerală. În fine, amidonul e un lucru excelent, de pildă, pentru flegmatizarea explozivilor prea ofensivi, pentru că e, de la natură, indolent și apatic; cu atât mai grav dacă trebuie să devină el însuși un exploziv. Acum, Prokop era, pur și simplu, descumpănit; își frământa fruntea între palme, obsedat feroce de odoarea pregnantă a prințesei; începuse să nu mai părăsească laboratorul nici noaptea.

Acei care-l îndrăgeau încetară să mai umble cu el, deoarece ascundea în fața lor tot ce făcea și se răstema la ei, impacientat, cu gândul mereu la pudra aceea blestemată. Ei drăcia dracului, în fond ce ar putea să mai încerce? După cinci zile începu să se lumineze; studiu cu febrilitate nitroaminele aromatice, după care se apucă să execute o sinteză migăloasă pe care n-o mai făcuse în viața lui. Și iată că într-o noapte rezultatul experiențelor se afla în fața lui, pe masă, sub forma unei pulberi maronii, neschimbată ca aspect și cu un miros pătrunzător, degajat parcă de o piele de femeie coaptă.

Frânt de oboseală se întinse pe patul de campanie. Visă un afiș cu inscripția: „Powderit, cea mai bună pudră explozivă pentru întreținerea tenului”, afiș pe care era pictat chipul prințesei strâmbându-se la el cu limba scoasă. Vru să-i întoarcă spatele, dar, în clipa aceea, de pe afiș se desprinseseră două brațe goale, maronii, și-l traseră spre ele ca niște tentacule de meduză. Scoase din buzunar briceagul și le reteză ca pe niște bucăți de salam. Pe urmă, înspăimântat de crima săvârșită, o rupse la fugă gonind pe o stradă, pe care locuise cu mulți ani în urmă. La capătul ei staționa un automobil; sări în el și strigă: „dă-i drumul, repede”. Mașina porni și abia atunci observă că la volan se afla prințesa, purtând pe cap o cască de piele cu care n-o mai văzuse până atunci. La o cotitură, cineva se aruncă în fața automobilului, cu vădita intenție de a-l opri; un răcnet neomenesc, roata se săltă peste ceva moale și Prokop se deșteptă din vis.

Se pipăi, convins că are febră; coborî din pat și căută prin laborator ceva de leac. Nu găsi decât alcool curat; trase o dușcă zdravănă; își arse gura și gâtulejul și, zăpăcit de cap, se duse înapoi să

se culce. Mai visă niște formule chimice, flori, pe Anči și o călătorie încurcată cu trenul; după care toate se risipiră într-un somn adânc.

Dimineața ceru aprobarea de a face la poligon o explozie experimentală, ceea ce-i pricinui domnului Carson o enormă bucurie. Prokop interzise participarea oricărui laborant și singur se îngriji ca galeria să fie săpată într-un teren nisipos, cât mai departe de castel, în acea parte a poligonului unde nu exista nici măcar rețea electrică, astfel că trebuia să se folosească de un fitil obișnuit. Când totul fu gata, îi trimise vorbă prințesei că, fix la orele patru, cutiuța ei cu pudră va zbura în aer. Apoi îi recomandă personal lui Carson să evacueze barăcile din apropierea imediată, și să interzică accesul oricui pe o rază de un kilometru de locul exploziei; mai ceru ca de data asta să fie scutit de prezența lui Holz, angajându-se pe cuvânt de onoare că nu va încerca să fugă. Domnul Carson, deși convins că se făcea prea mult zgomot pentru „o simplă omletă”, îi satisfăcu, totuși, aproape toate doleanțele.

Înainte de ora patru, Prokop luă cutiuța de pudră și porni singur cu ea spre galeria unde urma să aibă loc explozia; adulmecă pentru ultima oară, cu o anumită doză de lăcomie, odoarea prințesei, și vârî cutiuța în șanțul adânc; puse apoi sub ea o capsulă cu mercur de care legă un fitil Bickford, dimensionat la cinci minute; după care se așeză comod alături, așteptând cu ceasul în mână să se facă patru fără cinci.

Ahahaha, îi arăt eu acum acestei domnișoare îngâmfate de ce sunt în stare, da, da, îi arăt eu ei! În sfârșit, va fi o explozie așa cum scrie la carte, cu totul altceva decât pocniturile acelea experimentale de lângă *Bila Hora*, unde, pe lângă toate, mai trebuia să mă ascund și de gardieni; va fi o explozie glorioasă și liberă, o coloană de foc înălțată până la ceruri, o forță minunată, o lovitură de trăsnet măreață; și bolta, bolta cerească se va frânge de puterea focului, iar scânteia, scânteia scăpărată, de mâna omului...

Patru fără cinci. Aprinse repede fitilul și o rupse la fugă cu ceasul în mână, șchiopătând ușor. Fără trei minute: ei drace, acum mai repede! Fără două minute. Deodată o zări în dreapta lui pe prințesă care, însoțită de domnul Carson, se îndrepta spre groapa unde urma să se producă explozia.. Încremeni pentru o clipă îngrozit, apoi strigă spre ei consemnul de alarmă; domnul Carson înmărmuri, în schimb prințesa, fără măcar să se uite înapoi, continua să meargă mai departe; Carson porni în goană după ea încercând, de bună seamă, s-o întoarcă din drum. Biruindu-și durerea violentă din picior, Prokop se năpusti pe urmele lor.

— Culțați-vă, răcni asurzitor; ce dracu' n-auziți, culțați-vă!

Chipul lui avea o expresie atât de cumplită, încât domnul Carson îngălbeni, făcu două salturi uriașe și se trânti în șanțul adânc din marginea drumului. Prințesa mergea mereu înainte; acum n-o mai

despărteau de locul exploziei decât două sute de pași. Prokop dădu cu ceasul de pământ și întinse pasul după ea.

— Culcat! zbiera cu desperare și-o apucă de umăr.

Prințesa se întoarse brusc și-l măsură cu o privire plină de uimire; cum de-și permite s-o trateze la modul acesta? Și în clipa aceea, izbind-o cu amândoi pumnii, o doborî la pământ și numaidecât se prăbuși și el peste ea, cu toată greutatea.

Trupul tare și subțire se zvârcolea sub el, cu desperare.

— Șarpe, șuieră Prokop printre dinți și, răsuflând din greu, o lipi de pământ cu toată forța pieptului său. Trupul de sub el se încovoia ca un arc și zvâcnea când într-o parte, când în alta; dar, ce era ciudat, din gura încheștată a prințesei nu se strecura nici un sunet; femeia respira doar, scurt și repede, în lupta aprinsă cu agresorul. Prokop își apăsă un genunchi între genunchii ei, ca să n-o mai scape din strânsoare și îi astupă urechile cu palmele, trecându-i fulgerător prin minte că bubuitura exploziei ar fi putut să-i spargă timpanele. Niște unghii ascuțite i se înfipseră în ceafă și, în același timp, simți în obraz patru dinți ascuțiți de nevăstuică.

— Bestie, găfâia Prokop, căutând să se scuture de fiara înfiptă cu colții în el. Aceasta însă nu ceda; era ca absorbită de trupul lui și din gâtlee îi țâșnea un gângurit prelung; corpul i se încorda unduios și se zbătea ca în spasme. Cunoscutul parfum pătrunzător îl ameți pe Prokop; Inima începu să-i bată speriată și în clipa aceea ar fi vrut să sară în sus, nemaigândindu-se la explozia care trebuia să se producă din secundă în secundă. Deodată, însă, niște genunchi tremurători se împreunară, strângându-i piciorul ca într-un clește, și două brațe convulsionate îi învolburară capul și grumazul; iar pe față simți atingerea umedă, fierbinte și tremurătoare a limbii și buzelor ei. Gemu de groază și bucurie și buzele lui căutară gura prințesei. Tocmai atunci bubui cumplita explozie, o uriașă coloană de lut și piatră izbucni din pământ, ceva greu îl izbi pe Prokop în creștet, dar nu simți nimic, pentru că se cufundase cu totul în umezeala fierbinte a gurii ei fără suflare și-i săruta cu nesaț buzele, limba, dinții, gura închisă și fremătătoare; deodată corpul mlădios de sub el slăbi și începu să se frământa cu unduiri prelungi. Prokop surprinse sau, poate, i se păruse numai, că domnul Carson s-a ridicat în picioare și a tras cu ochiul la ei, dar numaidecât s-a trântit înapoi la pământ. Degetele tremurătoare îi gădilau acum ceafa cu o voluptate sălbatică și insuportabilă; gura suspinătoare îi presară obrazii și ochii cu sărutări mărunte și încărcate de fiori, în timp ce el își afundă cu sete buzele în zvâcnirea fierbinte a gâtului ei parfumat.

— Dragule, dragule, îl alintă și-l arde în urechi o șoaptă aprinsă, jilavă; degetele gingașe se adâncesc în părul lui, trupul moale se încordează din nou și se lipește, și se lipește de el în toată lungimea

lui; și Prokop îi soarbe buzele mustuoase cu un sărut prelung.

Ssst! Împins cu cotul, Prokop sări în sus și își frecă fruntea ca după o beție. Prințesa se ridică în capul oaselor și își aranja părul răvășit.

— Dați-mi mâna, îi spuse sec și, după ce-și aruncă în grabă privirile primprejur, apăsă repede palma întinsă pe obrazul ei încins; o desprinsă deodată cu violență, și ridicându-se în picioare privi, împietrită și cu ochii mari, undeva în gol. Lui Prokop aproape i se strânse inima de teamă pentru ea, și vru să se repeadă s-o cuprindă în brațe; prințesa, însă, scutură nervos din umăr ca și când ar fi vrut să se descotorosească de ceva; o văzu mușcându-și sălbatic buzele. Abia atunci Prokop își aduse aminte de Carson; îl găsi ceva mai departe, zăcând întins pe spate - de data aceasta nu în șanț - și clipind vesel spre cerul albastru.

— Gata, s-a terminat? se dezlănțui el de jos, învârtindu-și degetele groase, ca o morișcă, deasupra burții. Știți, mie mi-e o teamă cumplită de asemenea lucruri. E cazul să mă scol? Sări în picioare și începu să se scuture ca un câine: Strașnică explozie! adăugă entuziasmat și numai așa, ca din întâmplare, îi aruncă o privire prințesei.

Prințesa se întoarse cu fața spre el; avea o paloare măslinie, dar arăta demnă și stăpânită.

— Asta a fost totul? întrebă ea, într-o doară.

— Dumnezeule, Hristoase, bolborosi Carson; ca și când asta n-ar fi fost de ajuns! O singură cutiuță de pudră și ce grozăvie! Dumneata ești un vrăjitor, un vrăjitor vândut diavolului, regele infernului sau știu eu cine dracu' mai ești?! Cum, nu? Ba da, ba da, ești un rege adevărat - regele materiei. Iată, avem și un rege, prințesă! aruncă repede, cu vădită insinuare, și numaidecât se grăbi să continue: Genial, nu-i așa? Unic. În comparație cu el, noi suntem niște cârpaci, pe cîntea mea. Ce nume i-ați dat?

Uluitul Prokop își recapătă cumpătul.

— Să-l boteze prințesa, spuse fericit că izbutise să rostească și atât. E... e al ei...

Prințesa se înfiora:

— Să-i spunem, de pildă, *Vicit*, zbieră tăios printre dinți.

— Cum? Cum ați spus? se agăță Carson de acest cuvânt. Aha, *vicit*. Da. Asta înseamnă „a învins”, nu-i așa? Prințesft, sunteți genială! *Vicit*! Colosal, ha-ha! Ura!

Numai că lui Prokop îi fulgeră prin minte o altă etimologie, alta și înspăimântătoare: *Vitium. Le Vice*. Viciul. Se uită cu groază la prințesă; dar pe fața ei rigidă era cu neputință să citești vreun răspuns.

Domnul Carson alerga înainte, spre locul exploziei. Prințesa - cu vizibilă intenție - rămase în urmă. Prokop își închipui că vrea să-i spună ceva, dar ea arăta doar cu degetul spre fața lui: atenție, aici! și Prokop își duse repede mâna la obraz, descoperind acolo urmele sângerânde lăsate de mușcătura ei; se aplecă, luă un pumn de țarină și se mânji pe față, ca și când în timpul exploziei ar fi fost atins de un bulgăre de pământ.

Groapa era răscolită și arăta ca un crater cu un diametru de aproximativ cinci metri; era greu de apreciat brizanta, dar domnul Carson îi evalua o putere de cinci ori mai mare decât a oxylnitului. Frumușică substanță, nimic de zis, fu de părere, dar pentru punerea ei în practică, cam prea puternică. În general, domnul Carson susținea, jucându-se, întreaga conversație, alunecând cu abilitate peste fisurile grave ale discuției. Și când, în drum spre casă, îi părăsi cu un zel vădit ostentativ, invocând că mai avea atâtea și atâtea de făcut, Prokop se simți deodată apăsător de o cumplită povară; despre ce să-i vorbesc acum? I se părea, Dumnezeu știe de ce, că nu trebuia să se atingă nici măcar cu un cuvânt de întâmplarea aceea sălbatică și întunecată din momentul exploziei când „catapeteasma cerului se frânse de puterea focului”; fierbea în el sentimentul amar și neplăcut că prințesa i-ar fi respins ca pe un lacheu cu care... cu care... Strânse pumnii, scârbit, și bolborosi ceva cu totul lipsit de importanță, bineînțeles despre cai; cuvintele i se opreau în gât, în timp ce prințesa grăbea pasul, cu vădita intenție de a se vedea cât mai repede la castel. Prokop șchiopăta serios, dar nu lăsa să se vadă acest lucru. Ajunși în parc vru să-și ia rămas bun, dar prințesa se abătu pe un drum lăaturalnic. O urmă șovăitor; deodată, ea își lipi de el umărul, lăsă capul pe spate și îi întinse buzele însetate.

Șoricarul chinezesc al prințesei, Toy, care își adulmecase de undeva stăpâna, scheună de bucurie și porni în goană spre ea, zburând peste straturi și tufișuri. Aha, aici e! Dar asta, asta ce-o mai fi? Șoricarul încremeni: ia te uită cum o zgâlțâie gălgănușul ăla Mare și Urâcios; acum i-au înfipt unul în altul și se clatină amândoi într-o luptă mută și crâncenă; oho, stăpâna a pierdut, mâinile i s-au lăsat în jos și ea geme în brațele lui ăla Mare; uite, acum o sugrumă. Și Toy începu să țipe „ajutor! ajutor!” în limba lui câinească sau chinezească.

Prințesa se desprinsese din îmbrățișarea lui Prokop.

— Ah, câinele ăsta, câinele ăsta, răsă nervos. Să mergem...

Lui Prokop i se învârtea capul; cu greu mai era în stare să facă doi-trei pași. Prințesa îl ia de braț (nebuna! dacă ir trece cineva...) și

încearcă să-l tragă după dânsa, dar picioarele abia i se urnesc; își înfinge degetele în mâinile lui, îi vine să zgârie sau cine știe ce să-i mai facă, șuieră printre dinți, își încruntă sprâncenele, iar în ochi totul i se cufundă într-un întuneric adânc; deodată, cu un geamăt prelung, îi sare de gât, de-l face să se clatine, și-i caută cu înfrigurare gura. Prokop o strivește cu brațele, cu dinții; o încleștare prelungă, fără suflare, și trupul încordat ca un arc se înmoaie, se zguduie și cade ușor, fără vlagă; cu ochii închiși prințesa se strânge toată la pieptul lui și bâiguie silabe dulci și fără sens, își lasă fața și gâtul prădate de sărutările lui violente, și i le întoarce înzecit, bete și parcă nemaștiind de ea: pe păr, pe ureche, pe umeri, ameliată, supusă, gata să leșine, nespun de duioasă, smerită ca o mieluşea, și poate, o doamnă, poate în clipa aceasta îmbătută de o inefabilă și neputincioasă fericire; oh doamnă, și ce surâs, ce surâs sublim flutură tăcut pe buzele ei fremătătoare.

Deschise ochii mari și, brusc, se răsuci din brațele lui. Stăteau la doi pași de alea principală. Prințesa își petrecu palmele peste față, ca omul care se trezește din vis; se îndepărta de el împleticindu-se, și se sprijini cu fruntea de trunchiul unui stejar. Nici n-o lăsa bine din mână și inima lui Prokop fu cuprinsă de niște îndoieli monstruoase, înjositoare: Dumnezeu, nu sunt pentru ea decât... decât un... un servitor... un servitor... cu care... de bună seamă se aprinde doar... așa... în clipele ei... de rătăcire... când o copleșește singurătatea sau mai știu eu ce, acum... acum mă izgonește ca pe un câine, pentru ca altă dată... un altul... Se apropie de ea și-i apasă palma pe umăr, cu brutalitate, își întoarse fața blândă, cu un zâmbet exprimând aproape teama și umilința.

— Nu, nu, șopti, împreunându-și mâinile, te rog, acum nu... Lui Prokop inima îi bătea violent, cuprinsă deodată de o nestăvilită duioșie.

— Când, mormăi tulburat; când vă mai văd?

— Măine, măine, șopti cu teamă și începu să bată în retragere, spre castel. Trebuie să mergem. Aici nu se poate...

— Unde măine? insistă Prokop.

— Măine, repetă nervoasă, ghemuindu-se în ea, de frig; și, fără să mai scoată o vorbă, porni grăbită spre castel. În fața castelului îi întinse mâna: Cu bine!

Degetele lor se împletiră fierbinți; nedându-și seama de acest lucru, Prokop o trase către el, fără voia lui.

— Nu, nu, trebuie, acum nu trebuie, spuse încet, șuierător, și-l sfichiui cu o privire aprinsă.

*

* *

Pagube prea mari nu pricinuiseră explozia experimentală a

Vicitului. Doar câteva coșuri răsturnate de pe acoperișurile barăcilor învecinate și niște geamuri sparte de presiunea aerului. Mai plesniră și vitraliile mari din camera paralticului prinț Hagen, care în clipa aceea se ridică anevoie din jilt și, luând poziția de drepti, așteptă, ca un soldat, catastrofa următoare.

La reședința princiară, societatea se afla tocmai după cină, la cafeaua neagră, când Prokop intră în salon căutând-o din ochi pe prințesă; nu mai putea să suporte apriga tortură a îndoielilor lui. Prințesa păli; dar jovialul unchi Rohn îl luă numaidecât pe Prokop sub aripa lui ocrotitoare și-l felicită pentru excelenta sa performanță. În cele din urmă, până și încrezutul Suwalski îl întrebă cu interes dacă e adevărat că domnul poate face ca orice lucru să devină explozibil.

— Să zicem, de pildă, zahărul, repeta într-una și rămase Uluit când Prokop îl informă, mormăind printre dinți, că zahărul fusese folosit ca pulbere încă de pe vremea Marelui Război.

Un anumit timp Prokop se află în centrul atenției generale; el însă se bâlbâi și lichidă repede toate întrebările, fi pentru nimic în lume nu fu în stare să înțeleagă privirile încurajatoare ale prințesei; le recepționa doar, cu Ochii lui injectați, cu o privire fixă, de-a dreptul înspăimântătoare. Prințesa stătea ca pe ghimpi.

În sfârșit, discuția fu abătută pe alt făgaș și lui Prokop i se păru că nimeni nu-l mai ia în seamă; oamenii aceștia se înțelegeau între ei atât de bine, vorbeau ușor, degajat, cu aluzii și cu un colosal interes, despre niște lucruri pe care el ori nu le pricepea de loc, ori nu vedea la ele nimic deosebit Chiar și prințesa se însufleți toată; ca să vezi, e de o mie de ori mai legată de acești manechini decât de mine. Se înnegura la față, nu mai știa ce să facă cu mâinile, și totul clocotea în el într-o furie oarbă; deodată așeză pe masă ceașca de cafea, cu atâta violență, de se făcu zob.

Prințesa îl fixă cu niște ochi îngroziți, dar șarmantul *oncle Charles* salvă și de data aceasta situația, începând li povestească despre un căpitan de vapor care zdrobea între degete sticlele de bere. Un *cousin* mai rotofei declară că și el ar fi în stare de o asemenea ispravă. Porunciră deci să fie aduse sticle de bere și într-un vacarm infernal încercară fiecare, pe rând, să sfarme vreuna din ele. Erau niște butelii grele din sticlă neagră și nici una nu plesni.

— Acum dumneavoastră, spuse prințesa, aruncându-i lui Prokop o privire grăbită.

— La asta nu mă pricep, bodogăni el, dar prințesa zvâcni din sprâncene atât de... atât de autoritar... încât Prokop se sculă de pe scaun și apucă o sticlă de gât; stătea neclintit fără să se răsucescă din cauza efortului, ca predecesorii săi; doar mușchii feței îi jucau gata-gata să plesnească; aducea cu un om preistoric care se pregătește să omoare pe cineva cu un retevei; burzului, cu gura strâmbă de

încordare, cu fața brăzdată de mușchii groși, cu spinarea încovoiată, vrând parcă să fluture sticla ca o gorilă care pornește la atac, se uita la prințesa cu ochii injectați. Se lăsă o tăcere mormântală. Prințesa se ridică în picioare cu privirea ațintită în ochii lui; buzele i se strânseseră deasupra dinților încheștați, pe tenul ei măsliniu vinele se umflară ca niște corzi; își încrunta sprâncenele și respira, agitat, istovită parcă de un efort fizic supraomenesc. Stăteau așa față în față, cu ochii adânciți unul în celălalt, cu fețele încordate, ca doi luptători înverșunați; fiori convulsivi îi străbăteau pe amândoi, simultan, din creștet până în tălpi. Nimeni nu mai sufla o vorbă; nu se mai auzea decât gâfâitul șuierător al celor doi. Deodată se auzi un trosnet, sticla scrâșni și fundul ei căzu cioburi, zornăind pe podea.

Cel dintâi își reveni din zăpăceală *oncle Charles*; făcu, năuc, un pas la dreapta și unul la stânga, dar numaidecât se repezi spre prințesă.

— Minka, ce-i cu tine, Minka, se poate? îi șopti precipitat și o așeză, epuizată, aproape prăbușindu-se, într-un fotoliu; îngenunche în fața ei și cu toate puterile începu să-i desfacă pumnii încheștați cu înverșunare. Luați-i sticla din mână, strigă la iuteală *le bon prince*, arătând spre Prokop, în timp ce continua să-i desfacă prințesei deget după deget.

În cele din urmă se dezmetici și prințul Suwalski:

— Bravo! zbieră el, și începu să aplaude zgomotos; în clipa aceea, însă, von Graun îl apucă pe Prokop de mâna dreaptă, cu care acesta încă mai zdrobea cioburile scrâșnitoare, și, pur și simplu, îi dezdoi degetele încheștate spasmodic.

— Apă, strigă el, și grăsunul *cousin*, zăpăcit cum era, găsi la repezeală un șervet, îl stropi cu apă și i-l aruncă lui Prokop în cap.

— Ahahah, scoase Prokop un oftat de ușurare; spasmul slăbi, dar în cap i se mai învolbura încă un val de sânge congestiv, iar picioarele îi tremurau de slăbiciune, în asemenea hal, încât abia izbuti să se așeze pe scaun.

Oncle Charles fricționa pe genunchiul său degetele strâmbe, transpirate și tremurătoare ale prințesei.

— Astea-s jocuri periculoase, mormăia pe sub nas, în timp ce prințesa, istovită, abia își mai trăgea răsuflarea; pe buze, însă, îi flutura un zâmbet triumfător, delirant.

— Dumneavoastră i-ați ajutat! izbucni rubicondul *cousin*; asta-i secretul.

Prințesa se ridică din fotoliu abia ținându-se pe picioare:

— Vă cer scuze, domnilor, spuse ea cu o voce stinsă; se uită la Prokop cu ochii ei mari, sticloși, de-l făcu, sărmanul, să se îngrozească de teamă să n-o surprindă cineva, după care părăsi salonul, sprijinită de brațele unchiului Rohn.

Firește, performanța lui Prokop trebuia sărbătorită într-un fel;

până la urmă se dovediră a fi cu toții niște tinerei bine intenționați, căroră le plăcea grozav să se fălească, peste poate, cu vitejiile lor. Prokop crescuse enorm în ochii lor după ce zdrobise sticla, dar mai ales după aceea, pentru faptul de a fi consumat niște inimaginabile cantități de vin și băuturi spirtoase, fără să cadă sub masă. La orele trei dimineața prințul Suwalski îl îmbrățișa solemn și-l sărută; iar rotofeiul *cousin*, cu ochii aproape înecați de lacrimi, îi oferi favoarea de a se tutui; după care începură să sară cu toții peste scaune și să facă un război infernal. Prokop surâdea tot timpul și avea senzația că plutește cu capul în nori; dar, în clipa în care încercară să-l ducă la o fată deocheată din Baltin, se smulse cu violență din brațele lor, îi înjură, făcându-i bandă de bețivani și declară solemn că el se duce la culcare.

Dar, în loc să procedeze, așa, cum foarte înțelept se hotărâse, ieși în parcul negru, și vreme îndelungată, nespus de îndelungată, măsură din ochi fațada întunecată a castelului, căutând o anumită fereastră. Domnul Holz moțăia la cincisprezece metri de el, rezemat într-un copac.

În ziua următoare ploua. Prokop bătea parcul în lung și-n lat, răscolit de teama că în felul acesta, probabil, nu avea s-o vadă pe prințesă. Dar ea ieși grăbită din castel, cu capul gol, și, înfruntând ploaia, se repezi spre el.

— Numai pentru cinci minute, numai pentru cinci minute, șopti cu suflul la gură și-i întinse buzele spre a fi sărutate. În clipa aceea, însă, îl zări pe domnul Holz. Cine este acest om?

Prokop își întoarse repede privirea.

— Care om? Întrebă mirat. Într-atâta se obișnuise cu umbra lui, încât nici nu-i mai sesiza permanenta prezență. Asta e... cum să vă spun... paznicul meu, știți?

Prințesa îi aruncă lui Holz o privire autoritară și acesta, îndesându-și iute pipa în gură, se mută ceva mai departe.

— Vino, șopti apoi, și-l trase pe Prokop spre pavilion. Iată-i acum pe amândoi așezați pe o bancă, dar nu îndrăznesc să se sărute; căci domnul Holz stă în ploaie, undeva prin preajma pavilionului. Mâna, rostește prințesa încet și își împletește degetele ei înfrigurate cu cioturile lui noduroase și stâlcite. Dragule, dragule, se alintă puțin, pentru ca imediat să se dezlănțuie, cu severitate: Să nu mă mai privești așa de față cu alții. Fiindcă în asemenea clipe zău dacă mai știu ce fac... Bine, bine, odată, ai să Vezi, o să-ți sar de gât și-o să ne facem de rușine. Ah doamne! Deodată, pur și simplu, înlemni: V-ați dus aseară la fete? Întrebă ca din senin. Tu n-ai voie, acum ești al meu, mă înțelegi? Dragule, trebuie să mă înțelegi, dacă ui ști cât mi-e de greu. Dar tu, tu de ce nu vorbești?... Am venit să-ți spun să fii prudent. Mon *oncle Charles* a și Început să iscodească. Ieri ai fost extraordinar! Vorbea din ea o neliniște precipitată: Tot timpul ești supravegheat? Pretutindeni? *Chiar* și în laborator? Ah, *c'est bête!*³³ Aseară când ai spart ceașca îmi venea să te sărut. Erai superb În furia ta dezlănțuită... Îți mai amintești de noaptea când te-ai smuls din lanțuri? Atunci te-am urmat orbește... da orbește...

— Prințesă, o întrerupse Prokop, cu o voce răgușită; *trebuie* să-mi spuneți ceva... Toată povestea asta e... nu-i așa... ori un capriciu al unei nobile doamne, ori...

Prințesa îi lăasă mâna:

— Ori ce?!

Prokop întoarse spre ea o privire disperată:

— Ori vă jucați cu mine...

— Ori? prelungi ea intenționat, cu vizibilă voluptate de a-l necăji.

— Ori... Într-o măsură anumită... mă...

— Mă iubiți, nu-i așa? Ascultă, îi spuse, împreunându-și mâinile după ceafă și uitându-se la el cu ochii întredeschiși; când la un moment dat mi s-a părut... că... m-am îndrăgostii de tine *cu adevărat*, - mă înțelegi? - cu adevărat, pe viață și pe moarte, nebunește, atunci... atunci ara încercat... să te distrug. Niciodată n-aș putea să te iert, dacă m-aș îndrăgosti de tine.

— Mințiți! strigă Prokop iritat, acum mințiți! N-aș suporta... n-aș suporta gândul că totul nu-i... decât... un flirt. Nu sunteți atât de stricăță! Nu-i adevărat!

— Dacă știi, spuse prințesa, încet, pe un ton grav, atunci de ce mă mai întrebi?

— Vreau să aud, strivi Prokop cuvintele între dinți; vreau să-mi spui... direct... fără ocolișuri... ce reprezintă eu pentru tine... Asta, asta vreau să aud...

Prințesa clătină din cap.

— Trebuie să știu, scrâșni Prokop, trebuie, altfel... altfel... li zâmbi palid și își lăsă mâna peste pumnul lui:

— Nu, te rog, nu-mi cere, nu-mi cere să-ți spun acest lucru.

— De ce?

— Pentru că... pentru că pe urmă ai avea prea multă putere asupra mea, îngăimă cu vocea stinsă și Prokop simți cum îl trec fiori de bucurie.

Afară, pe domnul Holz îl cuprinse subit un acces de tuse sfâșietoare, și, de departe, își făcu apariția, printre arbuști, silueta unchiului Rohn.

— Vezi, a și început să mă caute, șopti prințesa. Diseară nu trebuie să vii la noi. Își strângeau mâna în tăcere; doar ploaia răpăia pe acoperișul pavilionului și-i făcea să se înfioare, ca firele de iarbă scuturate de răcoarea picurilor de rouă. Dragule, dragule, șopti din nou și își lipi obrăjorii de el. Cum ești tu? Ai un nas mare, te aprinzi numaidecât, și tot timpul te burzuluiești. Toți spun că ești un mare învățat. De ce nu ești prinț?

Prokop tresări.

Ea își frecă obrazul de umărul lui.

— Vezi, iar te superi... Tu, care pe mine m-ai făcut bestie, și mi-ai mai spus atâtea lucruri și mai îngrozitoare.

Vezi, vezi, tu nu-mi îndulcești de loc viața pentru ceea ce fac și ceea ce voi face abia... Dragule, încheie tăcută și îi atinse fața cu mâna. Se aplecă spre buzele ei; aveau gustul tristeții pocăite Prin freamătul ploii se auzeau apropiindu-se - pașii domnului Holz.

*

* *

Cu neputința, cu neputință, se zbuciumă Prokop toată ziua, iscodind în chip și iei cum și unde ar putea s-o vadă, „Diseară nu

trebuie să vii la noi!” Da, bineînțeles, tu nu ești din societatea Alteței Sale; se simte mai în largul ei printre bădăranii aceia nobili. Îl copleșea un sentiment foarte ciudat: pe de-o parte, în adâncul inimii căuta să se convingă că, de fapt, nici n-o iubește, iar pe de altă parte era ros de o gelozie feroce, chinuitoare, plină de amărăciune, de umilință și supunere. Seara hoinări prin ploaie, bătând parcul în lung și-n lat, obsedat de gândul că în clipa aceea prințesa se află la cină, strălucind în mijlocul unei societăți vesele și zgomotoase; se simțea ca o jigodie râioasă izgonită în ploaie. Cel mai cumplit chin al vieții e jignirea.

Ei bine, chiar acum voi pune capăt acestei povești, hotărî el deodată; se duse repede acasă, își puse la iuțeală un costum negru și peste câteva clipe dădu buzna în sala de fumat, întocmai ca în seara precedentă. Prințesa ședea abătută într-un fotoliu; abia îl zări și sângele începu să zvâcnească în ea, iar pe buze i se înfiripă un zâmbet de bucurie. Ceilalți tineri îl întâmpinară cu amicalul „halo” numai *oncle Charles* se arătă, de data aceasta, cu o nuanță mai amabil și mai protocolar ca de obicei. Ochii prințesei avertizau: fii cu băgare de seamă! Abia scotea o vorbă, părea consternată, și multă vreme nu se clinti din loc; și totuși găsi prilejul să-i strecoare în mână un bilețel motolit: „Dragule, dragule”, mângălise pe el cu creionul, cu literă de-o șchioapă: „Ce-ai făcut? Pleacă imediat”. Făcu biletul ghemotoc. Nu, prințeso, nu! Rămân aici; nici nu știi ce bine mă simt urmărindu-te în intimitatea acestor idioți parfumați. Pentru această geloasă încăpățănare, prințesa îl răsplăti cu o privire luminoasă; începu să-i ia peste picior pe Suwalski, pe von Graun, pe toți cavalerii și deveni răutăcioasă, crudă, insolentă, ironizându-i pe toți, fără milă; din când în când îi arunca câte o privire fugară lui Prokop, întrebându-l din ochi dacă domnul binevoiește a fi satisfăcut cu această hecatombă de curtezani pe care i-o depunea la picioare. Domnia sa, însă, nu părea mulțumit; se întunecă la față și ceru din priviri o convorbire confidențială de cinci minute. Așa stând lucrurile, prințesa e ridică din fotoliu și-l conduse să-i arate un tablou oarecare:

— Fii înțelegător, fii totuși înțelegător, îi șopti cu înfrigurare și, ridicându-se în vârful picioarelor, îl sărută, cu buzele umede într-un anumit loc de pe față, bine știut.

Prokop înlemni, înspăimântat de această nemaipomenită trăsnăie; dar nimeni nu-i observase, nici măcar unchiul Rohn care, de altfel, urmărea totul, cu ochii lui înțelepți și triști.

Nimic, absolut nimic în plus nu se mai petrecu în ziua aceea. Și totuși, Prokop se zvârcoli până dimineața în patul său, mușcând pernele cu furie; iar în cealaltă aripă a castelului cineva nu închise ochii toată noaptea.

Dimineața, domnul Paul îi aduse o scrisoare cu un parfum pătrunzător; nu-i spusese de la cine era. „Omul meu drag”, începea scrisoarea: „azi n-o să te pot vedea; nu știu ce să mă fac. Batem la ochi *îngrozitor*. Te implor să fii măcar tu mai înțelept decât mine. (Urmau câteva rânduri șterse.)

Nu te plimba prin fața castelului, că-mi vine să fug după tine. Te rog, fă ceva, ca să scapi de paznicul acela nesuferit. Am avut o noapte proastă; arăt *îngrozitor*, nu vreau să mă vezi în halul acesta. Nu veni azi la noi; *mon oncle Charles* a și început să facă tot felul de aluzii; am țipat la el și am refuzat să-i mai vorbesc; mă scoate din sărite faptul că are dreptate, o dreptate de nesuportat. Dragule, dă-mi un sfat: Chiar acum mi-am alungat camerista, mi s-a adus la cunoștință că întreține relații intime cu grăjdarul și că se duce mereu la el. Nu pot suporta una ca asta; îmi venea s-o pălmuiesc, în timp ce-mi mărturisea adevărul. Plângea și era nespuse de frumoasă, iar eu mă desfătam cu lacrimile ei; închipuiește-ți, niciodată n-am văzut atât de aproape cum se formează o lacrimă, cum țâșnește, picură, se prelinge repede pe obraz, se oprește și alta o ajunge numaidecât din urmă. Eu nu știu să plâng; când eram mică țipam până mă învinețeam, dar lacrimi nu mi-au curs niciodată. Am îndepărtat-o pentru un ceas; o uram și mă treceau fiori de gheață, în timp ce stătea în fața mea. Ai dreptate, sunt rea și plesnesc de furie; dar de ce, de ce oare, ei îi este îngăduit totul? Dragule, te rog, pune o vorbă bună pentru ea; o voi rechema imediat și voi face cu ea ce vei dori tu, numai să știu că ești în stare să ierți femeilor asemenea lucruri. Precum vezi, sunt rea și pe deasupra și invidioasă. Sunt descumpănită, nu știu ce să mai fac de atâta tristețe; aș vrea să te văd, dar acum nu pot. Să nu-mi scrii. Nu trebuie. Te sărut.”

Cum termină de citit, în aripa cealaltă se dezlănțuie furtunos un pian, ale cărui sunete se învolburau ca valurile într-un vârtej sălbatic; și Prokop scrie: „Am înțeles, nu mă iubiți; inventați tot felul de obstacole imaginare, nu vreți să vă compromiteți, nu vă amuză să mai necăjiți un om care nu vi s-a impus cu sila. Am crezut că altfel stau lucrurile; mi-e rușine pentru naivitatea mea și înțeleg că vreți să puneți capăt unei situații neplăcute. Dacă nu veți veni după-amiază în pavilionul japonez, voi înțelege perfect acest lucru și voi face totul ca de-acum înainte să tu vă mai deranjez. “

Prokop răsuflă ușurat; nu era deprins să scrie scrisori le dragoste, iar aceasta i se părea a fi compusă cu seriozitate și cu destulă afecțiune. Domnul Paul se grăbi s-o înmâneze; în aripa cealaltă, pianul își întrerupsese brusc melodia și în castel se așternu o liniște desăvârșită.

În acest timp Prokop dădu fuga să-l caute pe Carson; îl găsi la depozite și-i vorbi direct, fără ocolișuri: îi ceru, pe baza cuvântului de

onoare, favoarea de a fi lăsat să umble singur, nesupravegheat de Holz, oferindu-se în schimb să depună orice fel de jurământ că, până ce avea să-l prevină din nou, nu va face nici o tentativă de evadare. Domnul Carson rânji cu tâlc: dar asta se înțelege, de ce nu? Va putea să umble, să zboare, liber ca pasărea cerului, oricând și oriunde-i pofteste inima, cu o singură condiție, o nimica toată; să divulge formula krakatitului. Prokop își ieși din fire:

— V-am dat Vicitul, ce mai vreți? V-am spus odată pentru totdeauna că nu dau krakatitul nici dacă ar fi să-mi retezați capul!

Domnul Carson strânse din umeri și își exprimă regretul că în acest caz nu era nimic de făcut; căci un om care păstrează în mintea lui rețeta krakatitului constituie un pericol public cu mult mai mare decât un criminal cu o sută de omoruri la activul său, pe scurt, un caz tipic pentru arest preventiv.

— Descotorosiți-vă de krakatit și s-a făcut, fu de părere domnul Carson. Credeți-mă, veți avea numai de câștigat. Altfel... altfel... s-ar putea pune în discuție transportarea dumneavoastră în altă parte.

Prokop, care era gata-gata să lanseze strigătul de război, tresări; bolborosi ceva în sensul că are să se mai gândească și se întoarse în grabă acasă. Era nerăbdător la gândul că poate îl aștepta acolo un răspuns, dar nu găsi nimic.

După-amiază începu marea lui Așteptare din pavilionul japonez. Până la orele patru încolți în el o sămânță de speranță nerăbdătoare; era tot timpul cu sufletul la gură: acum, acum, din clipă în clipă trebuie să sosească prințesa mea. La patru îl cuprinse neliniștea, nu mai avea răbdare să stea pe bancă; alerga de colo până colo prin pavilion, ca un jaguar închis în cușcă, se pregătea în gând să-i îmbrățișeze genunchii, tremura de entuziasm și de teamă. Domnul Holz se retrase, discret, într-un tufiș. Pe la orele cinci, domnul nostru începu să simtă presiunea monstruoasă a dezamăgirii; deodată însă îl fulgeră o idee: poate vine după ce coboară înserarea; bineînțeles, asta-i la mintea cocoșului! zâmbi, și bolborosi în șoaptă cuvinte pline de duioșie. În spatele castelului soarele asfințește, scaldând totul într-un auriu de toamnă; copacii cu frunzișul rărit își arată conturul aspru și imobil, undeva se aude chiar și foșgăitul unui cărăbuș prin frunzele căzute și, pe neașteptate, ceasul luminos se stinge molcom în asfințitul de aur. Pe cerul verde luceafărul clipește scânteietor; e zvonul vespéral al universului. Pământul se întunecă sub bolta palidă a cerului, un liliac își înscrie în văzduh zig-zagul zborului său sinuos, de undeva din spatele parcului răsună înăbușit un dangăt de tălângi; sunt vacile care se întorc de la păscut, aducând acasă aromă de lapte cald. La castel, o fereastră-două țâșnesc din întuneric, răspândind lumină. Cum? S-a și lăsat înserarea? O, voi stele cerești, oare nu v-ajunge contemplarea candidului adolescent culcat pe brazda năpădită de

busuioc; oare nu destul și-a îndreptat spre voi privirile bărbatul care a suferit și-a așteptat, și nu o dată a plâns în hohote sub povara crucii sale?

Domnul Holz iese din întuneric.

— Putem pleca?

— Nu.

Să-mi beau, să-mi beau până la fund paharul umilirii, pentru că iată, acum e sigur că nu mai vine. Bine, fie așa; dar acum, acum trebuie, trebuie neapărat să-mi sorb toată cupa amărăciunii pe al cărei fund se află certitudinea; da, îngrămădește, îndeasă cu vârf tolba suferinței și a rușinii, zvârcolește-te ca o rămă și protestește-te, torturat de chinuri. Ai tremurat în fața fericirii; dăruiește-te acum durerii, căci durerea este narcoticul celui ce suferă. E noapte, noapte adâncă; și ea nu vine.

O bucurie cumplită îi șfichiui inima: ea știe c-o aștept ici (căci trebuie să știe!); noaptea, după ce toți se vor culca, se va furișa din castel și va zbura spre mine cu brațele deschise și buzele mustind de seva sărutului; ne vom împreuna, muți, și nu vom scoate o vorbă, sorbindu-ne de pe buze unul altuia mărturisiri inexprimabile. Da, ea va veni, palidă chiar și pe întuneric, vibrând de spaima înfiorătoare a bucuriei, și-mi va dărui buzele ei amare; va răsări din bezna neagră a nopții...

La castel se sting luminile.

Domnul Holz stă încremenit în fața pavilionului, cu mâinile în buzunar. Pe chipul lui obosit se citește: „Cred că ajunge pe ziua de azi”. Dar omul din pavilion, care acum calcă în picioare ultima scânteie a speranței, cu un râs sălbatic și încărcat de ură, prelungește timpul cu minutele deznădejdi; căci ultimul minut al așteptării va însemna și *Sfârșitul*.

În orașelul îndepărtat, orologiul bate miezul nopții. Așadar totul s-a sfârșit.

Prin parcul negru, Prokop gonește spre casă. Dumnezeu știe de ce se grăbește acum atât de mult. Fuge cu trupul aplecat înainte, iar la cinci pași în urma lui aleargă și cască de zor domnul Holz.

Totul s-a sfârșit; era aproape o ușurare sau cel puțin ceva sigur, fără nici un dubiu; și Prokop se agață cu dinții de această certitudine, cu o îndârjire de bulldog. Bine că s-a terminat o dată, de-acum încolo nu mai am de ce să mă tem. N-a venit pentru că n-a vrut să vină; palma asta îmi ajunge; așadar, s-a sfârșit! Ședea într-un fotoliu, incapabil să se ridice, îmbătându-se încă o dată și încă o dată cu umilirea lui. O slugă azvârlită în drum. Nerușinata, îngâmfata asta lipsită de orice scrupul. Cu siguranță că m-a oferit, ca o distracție copioasă, curtezanilor ei. În fine, jocul s-a terminat; cu atât mai bine!

În nemărturisita și înfrigurata lui așteptare, Prokop își înălța capul la fiecare pas pe care-l auzea pe coridor: poate mi se aduce o scrisoare... Nu, nimic. Nici măcar cu o scuză de circumstanță nu mă învrednicește. S-a sfârșit!

Domnul Paul intra de zece ori, apropiindu-se pe furiș, cu aceeași grijulie întrebare în ochii lui spălăciți: „Dorește domnul ceva?” „Nu, Paul, absolut nimic.”

— Un moment, nu cumva aveți pentru mine o scrisoare? Domnul Paul clătina din cap. Bine, puteți pleca.

Un ghimpe de gheață se înfige în pieptul lui Prokop. Golul, golul acesta, înseamnă sfârșitul. Acum, chiar dacă s-ar deschide ușa și în pragul ei s-ar afla ea însăși, aș spune: s-a sfârșit! „Dragule, dragule” o aude murmurând și în clipa aceea deznădejdea lui explodează: „De ce m-ați umilit în halul acesta? De ce? Dacă ați fi cameristă v-aș ierta orgoliul nesăbuit, dar unei prințese nu i se poate ierta. M-auziți! S-a sfârșit, s-a sfârșit!”

Domnul Paul dădu buzna în încăpere:

— A poruncit domnul ceva?

Prokop tresări; într-adevăr, ultimele cuvinte le strigase cu voce mai tare.

— Nu, Paul, nimic. N-ai cumva pentru mine o scrisoare?

Domnul Paul clătină din cap cu părere de rău.

Ziua devine tot mai densă; ca o pânză de păianjen nesuferită, s-a lăsat inserarea. Deodată, pe coridor se aud niște glasuri sușotind și în clipa următoare domnul Paul intră șontâc-șontâc, cu o grabă ce trădează bucuria:

— O scrisoare, uitați-vă, o scrisoare, bâiguie triumfător; să aprind lumina?

— Nu. Prokop strânge între degete plicul subțire și-i adulmecă parfumul pătrunzător, atât de binecunoscut: ca și când ar vrea să afle cu mirosul conținutul scrisorii. Ghimpele de gheață din pieptul lui se

înfinge mai adânc. De ce-mi scrie abia acum, seara? Pentru că-mi poruncește doar: să nu veniți, să nu veniți la noi! Asta-i tot. Bine, prințeso, facă-se voia voastră; dacă e s-o sfârșim, atunci s-o sfârșim! Sări iute în picioare, găsi pe întuneric un plic neîntrebuințat și lipi în el scrisoarea Ei, nedeschisă.

— Paul, Paul! fii bun și du-i asta, imediat, Alteței Sale. Abia dispăru Paul și vru să-l cheme înapoi; era însă prea târziu; distrus, Prokop își dădu seama că în clipa ceea săvârșise un lucru care avea să însemne sfârșitul ireversibil. Se trânti pe pat cu fața în jos, înăbușind în perne niște cuvinte cumplite ce-i țâșneau din gură nestăvilite, fără putință de a le stăpâni.

Sosi domnul Krafft alarmat, fără doar și poate, de bătrânul Paul; se strădui în fel și chip să-i aline durerea sau să-l distreze cumva pe omul răscolit de focul deznădejzii. Prokop porunci să i se aducă *whisky*, bău zdravăn și se învioră în silă; Krafft sorbea din paharul cu sifon și-l aproba în toate, în ciuda faptului că afirmațiile lui Prokop nu erau de loc compatibile cu idealismul său „roșcovan”. Prokop înjura, blestema, bălăcindu-se în expresii brutale, din cele mai josnice; ca și când i-ar fi făcut bine ca totul să fie pângărit, scuipat, călcat în picioare și acoperit de necinste. Azvârlea din el bolovani întregi de blesteme și infamii; făcea o risipă enormă de cuvinte obscene, smulgea, pur și simplu, din femeie măruntaiele și le gratula cu epitetele cele mai înspăimântătoare cu putință. Domnul Krafft, nădușind de groază, încuviința tăcut părerile unui geniu care și-a ieșit din fire; până la urmă, Prokop își potoli vehemența, amuți, se înnegura la față și bău până nu mai putu; după care se întinse în pat, îmbrăcat cum era și, legănându-se domol, ca un vapor, holba ochii în bezna învolburată.

Dimineața se deșteptă frânt de oboseală și scârbit de toate; se mută definitiv în laborator. Nu făcea nimic, se foia doar prin odaie, lovind cu piciorul într-un burete de baie. Apoi îi veni o idee: prepară la iuțea un explozibil labil, foarte puternic, și-l expedie la direcție, cu speranța de a provoca o catastrofă mai serioasă. Dar nu se întâmplă nimic; așa stând lucrurile, se trânti pe patul de campanie și dormi, fără întrerupere, treizeci și șase de ore.

Se trezi cu totul alt om: glacial, lucid, împietrit; îl lăsa absolut rece tot ce se întâmplase înainte. Se apucă iar să lucreze, metodic și cu tenacitate, la dezagregările explozive ale atomilor; teoretic ajunse la niște cifre de brizantă atât de înspăimântătoare, încât i se făcu părul măciucă, uluit de forțele destructive în mijlocul cărora viețuim.

Odată, în toiul unor calcule, se simți apăsător de o neliniște subită. Probabil că sunt obosit, își spuse, și ieși în capul gol să ia puțin aer. Fără să-și dea seama se îndreptă spre castel, alergă mecanic pe scări și străbătu coridorul până în dreptul fostei sale camere „de cavalier”.

Paul nu ședea pe scaunul lui obișnuit. Intră în odaie. Toate erau la locul lor, așa cum le lăsase; în aer plutea cunoscutul parfum, pătrunzător, al prințesei. E-o prostie, gândi Prokop, probabil o autosugestie sau mai știu eu ce... Jos, în zarea neguroasă începu să fulgere înfricoșător. Am stat prea mult cu nasul în mirosul înțepător al labo torului. Și totuși, povestea asta îl scotea din sărite, îl întrista.

Se așază pentru o clipă și se minună: cât de departe e acum totul ! Era liniște, liniștea de după-amiază a castelului; să se fi schimbat oare ceva aici? Auzi pași înăbușiți pe coridor: o fi Paul; și ieși din odaie. Era prințesa.

Surpriza și aproape groaza o proiectară de perete; iat-o acum stând în fața lui, lividă, cu ochii mari, cu buzele schimonosite parcă de durere, de i se vedea până și carnea gingiilor de culoarea mărgeanului. Ce caută ea în aripa oaspeților? Se duce probabil la Suwalski, îi fulgeră prin minte ca din senin și ceva se frânse în el; făcu un pas înainte ca și când ar fi vrut să se năpustească asupra ei, dar nu scoase decât un strigăt gutural și o rupse la fugă: „afară!” Ceva a zvâcnit în urma lui: să fi fost mâinile ei? Nu, nu trebuie să întorci capul! Și pleacă, pleacă de aici! Abia departe de castel, pe pământul păraginit al poligonului de tragere, Prokop își îngropa fața în țărână și piatră. Căci numai un lucru e mai rău decât durerea umilirii; sentimentul chinuitor al urii.

La zece pași de el, într-o parte, stătea, grav și meditativ, domnul Holz.

*
* *

Urmă o noapte sufocantă și apăsătoare, neobișnuit de neagră; ca înainte de furtună. În asemenea momente oamenii sunt cuprinși de o stare de surescitare stranie și nu e bine să se gândească la destinul lor; căci tulburi sunt aceste clipe.

Pe la orele unsprezece, Prokop o zbughi pe ușa laboratorului și, izbindu-l cu scaunul în cap pe domnul Holz care moțâia în antreu, îl ameți în asemenea hal, încât scăpă de supravegherea lui și dispăru în bezna nopții. Îndată după aceea, dinspre gara uzinei răsunară două împușcături.

Jos, în zarea neguroasă începu să fulgere înfricoșător, după care întunericul se înnegri și mai mult. Dar iată că de sus, de pe digul înalt de la intrare, țâșnește deodată un fascicul străpungător de lumină violetă, care alunecă încet de-a lungul gării; dezvăluie vagoane, rampe de descărcare, grămezi de carbune, iar acum surprinde o siluetă neagră care gonește, fuge în zigzag, se împleticește, se poticnește și cade, și din nou se ridică și se topește în umbră. Acum aleargă printre barăci, îndreptându-se spre parc; câteva siluete se reped pe urmele ei. Reflectorul se întoarce spre castel; se aud alte împușcături de alarmă,

și silueta, care aleargă mereu, se afundă în desiş.

Puţin după aceea duduie fereastra de la dormitorul prinţesei, prinţesa sări din pat şi deschise; în aceeaşi clipă zbură înăuntru un ghemotoc de hârtie din care căzu o pietricică. Pe o parte a hârtiei era mângălit, cu un vârf de creion tocit, ceva absolut indescifrabil; pe cealaltă parte erau transcrise, mărunţ şi îndesat, nişte calcule.

Prinţesa îşi aruncă repede o rochie pe ea, dar iată că acum se aude un foc de armă răsunând tocmai dincolo de eleşteu; după sunet a fost tras în plin. Cu degetele înlemnite, prinţesa îşi încheia copcile de la rochie, în timp ce camerista ei, capră speriată, tremura sub plapumă de spaima împuşcăturilor. Dar până să apuce să iasă, prinţesa văzu pe fereastră doi soldaţi, târând după ei un trup negru; urla şi se zbătea ca un leu, încercând să scape de povara lor; aşadar, nu era rănit.

La orizont, scăpărau nişte fulgere mari, galbene; dar furtuna, căreia trebuia să-i urmeze înseninarea, încă nu se dezlănţuise.

Trezit la realitate, Prokop se năpusti orbeşte asupra muncii de laborator sau cel puţin spre asta tindea cu tot dinadinsul. Cu câteva clipe înainte, ieşise de la el domnul Carson; glacial şi vizibil pornit, îi declarase că după toate aparenţele domnul Prokop avea să fie transferat, cât mai curând, în altă parte, într-un loc mai sigur; dacă nu merge cu binele, o să meargă cu forţa. În definitiv, e totuna; acum, pentru mine nimic nu mai are importanţă. O eprubetă plesni între degetele lui Prokop.

În antreu, domnul Holz se odihneşte cu capul bandajat. Prokop îi oferise câteva mii ca despăgubire pentru vătămarea integrităţii corporale, dar Holz refuzase să le primească. La urma urmei, treaba lui, n-are decât să facă ce vrea. Voi fi transferat în altă parte... Mă rog, fie! Ah, eprubetele astea blestemate! Plesnesc una după alta...

În antreu se aude un zgomot ca atunci când cineva sare brusc din aţipeală. Iar a venit un musafir, o fi Krafft sau mai ştiu eu cine... Nici nu se întoarce de la flacăra lămpii, când uşa scârţâi.

— Dragule, dragule, şopti cineva, din prag.

Prokop se clătină, se prinse cu mâna de masă şi se răsuci, ca în vis. Prinţesa stătea rezemată de canatul uşii, palidă, cu ochii încremeniţi; îşi apăsa pumnii la piept, poate pentru a-şi înfrânge bătaile inimii.

Se apropie de ea tremurând din tot corpul şi-i atinse cu degetele obrajii şi umerii, ca şi cum nu-i venea a crede că era ea cu adevărat. Prinţesa îi acoperi gura cu degetele îi reci şi tremurătoare. Prokop deschise uşa brusc şi îşi aruncă privirea în antreu. Domnul Holz dispăruse.

Stătea ghemuită pe patul de campanie, ca o stană de piatră, cu genunchii adunați sub bărbie, cu părul răvășit peste fața-i smeadă, cu mâinile răsucite în jurul cefei, imobilizată parcă de un spasm chinuitor. Îngrozit de fapta sa, Prokop îi împingea capul pe spate, îi săruta genunchii, mâinile, părul, se tăvălea pe jos, șoptindu-i tot felul de rugăminți și cuvinte de mângâiere. Avea impresia că ea se cutremură, scârbită, la fiecare atingere a lui; părul, năclăit de sudoarea neliniștii și îngrijorării, i se lipise de frunte; se repezi la robinet și lăsă să-i curgă pe cap șuvoiul de apă rece.

Fără să-i spună o vorbă, prințesa sări de pe pat și se duse la oglindă. Se apropie de ea în vârful picioarelor vrând să-i facă o surpriză; dar în clipa aceea o văzu cum se măsoară în oglindă cu o expresie în care se citea atâta sălbăticie, groază, deznădejde și dezgust, încât rămase încremenit. Zărindu-l în spatele ei, i se aruncă disperată în brațe.

— Spune-mi: sunt urâtă? Ți-e silă de mine? Ah, doamne, ce-am făcut, ce-am făcut? Își lipi obrazul de pieptul lui, ca și când ar fi vrut să se ascundă de ceva: Sunt o proastă, nu-i așa? Știu... știu că ești dezamăgit. Dar nu trebuie să mă disprețuiești, mă înțelegeți? Își înfigea fața în el ca o fetiță care se căiește: Nu-i așa că n-ai să mai fugi? Eu, eu am să fac totul, știi, totul, învață-mă numai, și fac tot ce vrei, mă înțelegeți? Ca și când aș fi soția ta. Dragule, dragule, nu mă lăsa acum să gândesc; iar devin nesuferită și dură ca un bolovan; nici nu bănuiești la ce mă gândesc. Nu, te rog, nu mă lăsa acum să gân... Își înfipse degetele tremurânde în grumazul lui; el îi cuprinse capul în mâini, și o sărută, bâiguind de emoție, vrute și nevrute. Ea se îmbujoră la față și se făcu parcă mai frumoasă.

— Nu sunt urâtă, nu-i așa? îi șopti la ureche, printre sărutări, beată de fericire. Aș vrea să fiu frumoasă, numai pentru tine. Știi de ce-am venit?... Așteptam să mă ucizi...

— Și dacă, spuse Prokop în șoptă, dacă ai fi bănuț... ce-o să se întâmple... tot ai fi venit?

Prințesa încuviință din cap:

— Sunt oribilă, nu-i așa? Cine știe ce-ți închipui tu despre mine! Dar, nu, eu nu te las să gândești...

O strânse cu putere și o ridică în brațe.

— Nu, nu, îl rugă, împotrivindu-se cu teamă, dar până la urmă se liniști în brațele lui, cu ochii înecați în lacrimi; degetele ei calde, drăgăstoase, începură să se joace prin părul lui ciufulit ce-i acoperea țeasta masivă și grea.

— Dragule, dragule, îi umezea fața cu respirația fierbinte; dac-ai ști cât m-ai chinuit în ultimele zile! Spune-mi, tu... tu mă...? Cuvântul „iubești“ nu-l mai rosti.

Prokop încuviință, plin de zel:

— Dar tu?

— Eu, da. Ar fi trebuit demult să afli acest lucru. Știi cum ești? Ești... cel mai drăguț năsos, și cel mai urât om din lume. Ai ochii congestionați ca un câine Saint-Bernard. Asta de atâta muncă în laborator? Știi, poate că nici n-ai fi atât de drăguț dacă ai fi prinț. Ah, dă-mi drumul odată!

Se desprinsese din brațele lui și se duse la oglindă să se pieptene. Se privi o clipă, cercetător, după care făcu o reverență profundă, curtenitoare.

— Asta-i prințesa, spuse, arătând spre imaginea din oglindă, iar asta, adăugă șters, întorcând degetul spre pieptul ei, nu-i decât fetița ta. Ca să vezi... Nu cumva ți-ai închipuit că ai o prințesă?

Prokop se cutremură, de parcă l-ar fi lovit cu ceva în cap.

— Ce vrei să spui cu asta? izbucni tăios și izbi cu pumnul în masă, cu atâta putere, de se auzi un scrâșnet de sticlă spartă.

— Ei da, trebuie să alegi: ori prințesa, ori fetița. Tu, o prințesă nu poți să ai; poți doar s-o adori de la distanță, dar nu să-i săruți și mâinile; și nici s-o întrebi din ochi dacă te iubește. Prințesei nu-i este îngăduit așa ceva; are în urma ei o mie de ani de sânge albastru. Nu știi oare că ne tragem dintr-o dinastie de suverani? Ah, habar n-ai de nimic; dar cel puțin un lucru ar trebui să știi: că prințesa se află pe un munte de sticlă și că acolo nu poți să ajungi. Pe femeia obișnuită, însă, pe fata asta de rând, oacheșă, o poți avea; întinde mâna, e a ta, ca un lucru obișnuit. Ei, și-acum alege, pe care din două o vrei?

Îl făcu de-a dreptul să simtă fiori de gheață prin tot corpul:

— Pe prințesă, rosti anevoie.

Se apropie de el, cu gravitate, și-l sărută pe obraz:

— Ești al meu, nu-i așa? Dragul meu! Ca să vezi, ai o prințesă. Așadar, ești mândru totuși că ai o prințesă? Acum îți dai și tu seama ce lucru îngrozitor trebuie să facă o prințesă pentru ca cineva să se umfle în pene câteva zile! Câteva zile, câteva săptămâni; o prințesă nici nu poate pretinde ca o asemenea poveste să țină o veșnicie. Da, știu, știu: din clipa în care m-ai văzut pentru întâia oară, ai vrut prințesa; dintr-un orgoliu dezlănțuit, din înfumurare bărbătească sau mai știu eu de ce, nu-i așa? De asta m-ai și urât atât de mult, pentru că m-ai vrut; iar eu ți-am cântat în strună. Îți închipui că-mi pare rău? Dimpotrivă, sunt mândră de ce-am făcut! O ispravă măreață, nu crezi? Să te arunci așa, cu una, cu două, în brațele cuiva; să fii prințesă, să fii și fecioară și să vii... să vii singură...

Prokop se înspăimântă de vorbele ei.

— Taci, o rugă stăruitor, și o cuprinse cu mâinile tremurânde. Dacă nu vă sunt... egal... egal prin obârșie...

— Cum ai spus? Egal? Îți închipui, oare, că dacă erai prinț veneam eu la tine? Ah, dacă ar fi să te tratez ca pe un *egal*, n-aș sta acum în fața ta... *astfel*, spuse precipitat desfăcându-și brațele goale. Vezi tu, în asta constă deosebirea aceea îngrozitoare, pricepi?

Lui Prokop îi căzură mâinile în jos.

— Asta n-ar fi trebuit să-mi spuneți, scrâșni printre dinți, și făcu un pas înapoi.

Îi sări de gât:

— Dragule, dragule, nu mă lăsa să vorbesc. De ce te superi? Îți reproșez, oare, ceva? Am venit... am venit singură... pentru că... pentru că ai vrut să fugi sau să te lași ucis, nici eu nu mai știu de ce; în definitiv, orice fată... Sau poate cred că n-ar fi trebuit să fac ce-am făcut? Spune! Am făcut ceva rău?... Vezi, vezi, nici tu nu știi, spuse în șoptă, fremătând din tot corpul.

— Stai! strigă Prokop; se desprinsese din mâinile ei și, cu pași mari, începu să măsoare odaia în lung și-n lat; o idee îl fulgeră năprasnic, orbitor: Spune-mi, tu crezi în mine? Crezi că sunt în stare de ceva? Știu să muncesc cu o încăpățănare diabolică. Niciodată nu m-am gândit la glorie; dar dacă ai vrea... Dacă ai vrea aș munci din răputeri! Tu știi că pe Darwin l-au purtat pe umeri, spre mormânt, arhiducii? Dacă ai vrea... dacă ai vrea tu, aș face niște lucruri gigantice. Știu să muncesc. Pot schimba, radical, suprafața pământului. Dă-mi un răgaz de zece ani și vei vedea, vei vedea...

Lăsa impresia că nu-l ascultă de loc.

— Dacă ai fi prinț, ar fi de-ajuns să mă uit la tine, să-ți întind mâna, și ai ști; ai crede, n-ai avea îndoieli. N-ar trebui să ți se demonstreze... într-un chip atât de îngrozitor, așa cum fac eu, mă înțelegi? Zece ani! Ai fi în stare să ai încredere în mine măcar zece zile? Da' de unde, zece zile! Peste zece minute totul va fi pentru tine prea puțin; peste zece minute, parcă te văd, ai să te încrunți, da, dragule, ai să te încrunți și ai să te înfurii că prințesa nu te mai vrea... pentru că ea e prințesă și tu nu ești prinț, nu-i așa? Și atunci, dovedește-i zăpăcita și sărmana de tine, convinge-l, dacă poți... nici o mărturie de-a ta nu-i destul de puternică, nici o umilință nu-i destui de neomenească. Aleargă după el, dăruiește-i-te, fă mai mult decât oricare altă fată, ce anume? Zău dacă mai știu? Ce mă fac eu cu tine? Se apropie de el și-i întinse buzele. Ei, ce spui, vei avea încredere în mine zece ani?

O strânse la pieptul lui și izbucni într-un hohot de plâns zgrunțuros.

— Da, da, așa stau lucrurile, îi șopti ea și-l mângâie pe păr. Și tu te lupți din greu cu lanțurile ca mine, nu-i așa? Și totuși eu... eu n-aș

schimba... cu ceea ce am fost. Dragule, dragule, știu bine că tu ai să mă părăsești. Se frângea toată în mâinile lui; o ridică pe brațe și cu sărutări violente îi desfăcu buzele încleștate.

Acum se odihnea cu ochii închiși, abia respirând; iar Prokop, aplecat deasupra ei, cerceta, cu inima strânsă, liniștea pură, de nepătruns, ce se așternuse pe fața ei aprinsă și crispată. Deodată se smulse de lângă el, ca dintr-un vis:

— Spune-mi ce ții în sticlele astea? Sunt toate substanțe otrăvitoare? Se uită cu atenție la rafturile și aparatele lui. Dă-mi și mie o otravă.

— Pentru ce?

— Dacă ar veni să mă ia de aici...

Îl tulbură chipul ei grav și, ca s-o păcălească, măsură într-o eprubetă o doză mică de cretă diluată; numai că în aceeași clipă ea se repezi singură și apucă un flacon cu arsenic cristalizat.

— Nu-l lua, strigă Prokop, dar era prea târziu, prințesa îl și aruncase în poșeta ei.

— Așadar, tu poți deveni celebru, spuse gâfâind. Ca să vezi, la asta nici nu m-am gândit. Spui că pe Darwin l-au purtat pe umeri arhiducii? Nu știi care anume?

— Ei, sper că asta n-are nici o importanță, îl sărută pe obraz.

— Ce drăguț ești! Cum să nu aibă nici o importanță?

— Bine... dacă ții neapărat să știi, au fost... arhiducele de Argyll și... arhiducele de Devonshire, mormăi pe nas.

— Adevărat? Se opri asupra acestui amănunt atât de contrariată, încât i se încreți și fruntea: N-aș fi crezut niciodată că învățații sunt așa de... Și tu mi-ai vorbit despre asta, așa... ca despre un lucru secundar! Pleacă de aici! Îi pipăi pieptul și umerii, ca și când ar fi studiat la el ceva nou. Spune-mi, și crezi că ai putea... că ai putea și tu să?... Sigur?...

— Așteaptă până la înmormântarea mea și-ai să vezi.

— Ah, de-ar fi cât mai curând, vorbi absentă și cu o cruzime plină de candoare. Ai fi nespus de frumos, dacă ai deveni celebru. Știi ce-mi place mie cel mai mult la tine?

— Nu știu.

— Nici eu, spuse îngândurată și se întoarse să-l sărute. Acum nu mai știu. Acum chiar dacă ai fi cine ai vrut și cum ai vrut... Făcu un gest, neputincios, din umeri. Într-un cuvânt, tot ce s-a întâmplat, e pentru totdeauna, înțelegi?

Prokop rămase uimit de această severitate monogamică. Stătea în fața lui înfășurată până la ochi într-o blană de vulpe albastră și se uita la el cu ochi sclipitori, languroși, în lumina asfințitului.

— Oh, oftă deodată și se lăsă pe o margine de scaun; îmi tremură picioarele. Le freca și le mângâia cu o naivă lipsă de pudicitate. Cum o

să mai călăresc oare?... Dragule, dragule, vino azi pe la noi, să te văd. *Mon oncle Charles* lipsește, și-apoi, chiar dacă... Acum mi-e totuna. Se ridică de pe scaun și-l sărută: Cu bine.

În ușa se opri, ezită o clipă, apoi se întoarse din nou la el:

— Ucide-mă, te rog, i se adresă cu mâinile atârându-i de-a lungul corpului; ucide-mă!

O trase spre el:

— De ce?

— Ca să nu mai plec de aici... și pentru ca niciodată... niciodată să nu mai vin aici.

Îi șopti la ureche:

— Mâine?...

Se uită la el, apoi își lăasă capul în jos, cu pasivitate; și totuși... gestul ei însemna încuviințare.

Ieși târziu după plecarea ei, în înserarea ce se lăsase umedă. Undeva, la vreo sută de metri depărtare, cineva se ridică de pe jos și își scutură hainele de țarină, cu dosul mânecii: Era nelipsitul și taciturnul domn Holz.

Când, după cină, intră în salonul de fumat, neîncrezător și crispat, cu greu o recunosc - atât era de frumoasă. Prințesa îi surprinse privirea mirată scăpărând de gelozie, și se simți învăluită de această privire, din creștet până în tălpi, și chipul ei se luminează de fericire și i se dăruie din ochi, cu atâta degajare, încât Prokop înmărmuri. Se afla printre oaspeți un nou venit, pe nume d'Hémon, diplomat de carieră sau cam așa ceva; o figură mongolică, cu buzele vinete și cu o barbă scurtă în jurul lor. După toate aparențele, era specialist în chimia fizică. Becquerel, Planck, Niels Bohr, Millikan³⁴, numai asemenea nume i se rostogoleau din gură; îl cunoștea pe Prokop din literatura de specialitate și manifestă un uriaș interes pentru activitatea lui. Prokop se lăsa captivat de el. se luă cu vorba și, pentru câteva clipe, o scăpă din vedere pe prințesă; pentru asta primi pe sub masă o asemenea lovitură în fluierul piciorului, încât scrâșni de durere, și era gata-gata să-i răspundă la fel; pe deasupra se mai alese și cu o privire arzând de gelozie. În secunda aceea trebuia să răspundă la o întrebare stupidă a prințului Suwalski, care voia să știe cu tot dinadinsul ce era, de fapt, energia aceea despre care se vorbea acolo, tot timpul; apucă în mână zaharnița, se uită la prințesă cu atâta indignare, de parcă ar fi vrut să i-o arunce în cap, și-i explică prințului că dacă ar fi posibil ca întreaga energie cuprinsă în această zaharniță să se dezvolte și să se declanșeze subit, într-o clipită ar zbura în aer Mont Blanc-ul cu Chamonix cu tot; numai că nimeni nu va izbuti acest lucru.

— Dumneavoastră însă veți reuși, declară d'Hémon sigur și grav.

Prințesa se ridică de pe scaun, se aplecă peste masă cu tot trupul:

— Cum ați spus?

— Că el va reuși, repetă domnul d'Hémon, cu o certitudine absolută.

— Ai văzut?! spuse prințesa cu voce tare și se așează, din nou, cu un aer triumfător.

Prokop se aprinse la față și nu cuteză s-o privească.

— Și dacă reușește, întrebă ea, cu sete, asta înseamnă că va deveni celebru? Ca Darwin?

— Dacă reușește, răspunse domnul d'Hémon, fără ezitare, regii se vor considera onorați ca la înmormântarea lui să-i țină un colț din învelitoarea sicriului. Firește, dacă până atunci va mai exista vreun rege.

— Asta-i o prostie, mormăi Prokop, dar chipul prințesei se luminează deodată de o fericire inexprimabilă. Pentru nimic în lume nu era în stare s-o privească; cu fața aprinsă bolborosea ceva neînțeleș și,

încurcat, zdrobea între degete bucățelele de zahăr. În sfârșit, îndrăzni să-și ridice ochii; se uita la el direct, cu o dragoste nețărnută.

— Mă...? rosti cu jumătate gură, peste masă.

Înțelese prea bine: „mă iubești?“ dar se prefăcu că n-a auzit și își lăsă repede privirea peste fața de masă. Pentru Dumnezeu, fata asta și-a ieșit din minți, sau vrea cu tot dinadinsul să...

— Mă...? răsună din nou peste masă, mai tare. și mai stăruitor.

Dădu iute din cap și o privi cu ochii îmbătați de bucurie. Spre norocul lor, în toiul discuției încinse nimeni n-o auzi; doar domnul d'Hémon avea în ochi o expresie ee trăda, cu ostentație, discreția și absența.

Discuția se învârti încolo și încoace, până când domnul d'Hémon, se pare, atâteștiutor, se apucă deodată să-i reconstituie lui von Graun arborele genealogic până în secolul al treisprezecelea. Prințesa se amestecă în discuție, extrem de interesată; atunci proaspătul musafir începu să-i enumere strămoșii, pe nerăsuflăte, cât ai pocni din bici.

— Destul, strigă prințesa, când d'Hémon ajunse la anul 1007, an în care primul Hagen întemeiase în Estonia baronatul Peciora, asasinând nu se știe pe care dintre cârmuitori; căci se înțelege, investigația genealogilor s-a oprit aici. Dar domnul d'Hémon nu se lăsă intimidat: acest Hagen, continuă el, adică Agn Ciuntul, a fost, după cum arată documentele, un cneaz tătar, căzut prizonier în timpul expediției din Kamciatka; istoria Persiei vorbește despre hanul Agan, fiul lui Giw-han, regele turkmenilor, uzbekilor, sarților și kirghizilor, fiul lui Weiwuș, care la rândul său a fost fiul lui Li tai-han cuceritorul. Acest „împărat”, Li-Tai, apare în izvoarele chinezești ca stăpânitor al Turkmeniei, Dzungariei, Altaiului și Tibetului apusean, până dincolo de orașul Kașgar pe care l-a incendiat, asasinând apoi vreo cincizeci de mii de oameni, printre care se afla și cârmuitorul chinez, căruia a pus să i se strângă capul cu o chingă udă până i-a plesnit, ca o nucă. Despre alți predecesori ai lui Li-Tai nu se știe nimic, date noi urmând a fi descoperite, poate, îndată ce arhivele din Lhaso vor deveni accesibile. Weiwuș, fiul lui Li-Tai, a murit la Kara Butala, stâlcit în bătaie cu stupii de cort. ceea ce până și în mentalitatea mongolă constituie un act de ușoară cruzime. Fiul acestuia, Giw-han, după ce a prădat Hiva, a pustiit totul până în Itil, Astrahanul de azi, unde s-a acoperit de glorie, poruncind să se scoată ochii la două mii de oameni, pe care apoi i-a legat de o funie și i-a izgonit în stepele cubane. Agan-han a mers pe urmele lui, continuând expedițiile până la Bolgar, Simbirskul de azi; aici, căzând prizonier, i s-a retezat mâna dreaptă și a fost ținut ostatec până când a reușit să fugă în ținuturile Balticei și să se aciuească printre livohii ciuzi. Aici a fost botezat de episcopul german Gotilla sau Gutilla după care, probabil dintr-o supremă înflăcărare religioasă, l-a înjunghiat în cimitirul din Verro pe

moștenitorul, în vârstă de șaisprezece ani, al Peciorei, după care, căsătorindu-se cu sora acestuia, și-a rotunjit domeniile până dincolo de lacul Peipus, în pofida bigamiei dovedite. A se vedea letopiseteii lui Nikifor, în care e pomenit de-acum cu denumirea de „cneaz Agen”, în timp ce cronică din Osel îl intitulează „rex Agenu”. Urmașii lui, încheie domnul d'Hémon, cu vocea stinsă, au fost expulzați, dar nicidecum detronați; spunând acestea, se ridică de pe scaun, făcu o plecăciune și rămase în picioare.

Este greu de imaginat senzația stârnită de această poveste. Prințesa pur și simplu sorbise fiecare cuvânt ieșit din gura lui d'Hémon, ca și când pomelnicul acela fără sfârșit de ucigași tătari ar fi fost cea mai senzațională descoperire a lumii; Prokop o privea uluit; nici măcar o geană n-a mișcat când a auzit de cei patru mii de ochi scoși; fără să vrea căută pe chipul ei trăsături tătarești. Era nespus de frumoasă; părea acum mai înaltă, închisă în ea, și parcă aureolată de o prestanță maiestuoasă; dintr-o dată între ea și ceilalți se așternu, într-adevăr, o asemenea distanță, încât își îndreptară cu toții trupul ca la un *diner* de gală la curte și nimeni nu se mai clinti din loc, cu ochii ținți asupra ei. Prokop ar fi avut o poftă nebună să bată cu pumnul în masă, să arunce câteva grosolării, ca să tulbure într-un fel scena aceasta încremenită și parcă fără sfârșit. Prințesa ședea cu ochii plecați, ca și când ar fi așteptat să se întâmple nu știu ce, dar pe fruntea ei netedă flutura ceva ce aducea cu nerăbdarea: ei, ce se aude, domnilor, v-ați hotărât, da sau nu? Domnii se uită întrebător unul la altul, apoi îi aruncă o privire domnului d'Hémon, care continuă să stea în picioare, și, în cele din urmă, încep să se ridice de pe scaun, unul câte unul. Se ridică și Prokop, neînțelegând despre ce-i vorba. Ei drăcie, dar asta ce-o mai fi însemnând? Stau cu toții drepti ca lumânarea, cu mâinile pe cusătura pantalonilor și se uită fix la prințesă; abia acum își ridică ea ochii și dă din cap ca unul care răspunde la salut sau da altora încuviințarea să ia loc. Și într-adevăr se așează cu toții; acum își dă seama Prokop, cu stupefacție, că toată povestea a fost un semn de omagiu adus unei suverane. Îi tremură deodată toate măduarele, ros de o furie chinuitoare. Și la toată comedia asta am participat și eu! Dumnezeu! E oare cu puțință una ca asta? De ce nu izbucnesc cu toții în răs ca la o glumă reușită? Poate oare cineva să ia în serios o asemenea bufonerie?

Era cât pe ce să izbucnească printre cei dintâi într-un hohot de răs homeric, (încredințat, pentru Dumnezeu, că nu poate fi vorba decât de un joc distractiv!?), când prințesa se ridică brusc în picioare. Se ridicară cu toții, ca într-o comedie, chiar și Prokop, ferm convins că în clipa aceea - râsul avea să se reverse în cascade. Prințesa, însă, îi trecu pe toți în revistă, cu privirea, și rămase cu ochii fixați asupra dolofanului ei *cousin*; acesta, cu mutra lui caraghioasă, făcu doi-trei

pași înainte, cu mâinile lăsate în jos, și cu trupul ușor aplecat înainte; slavă domnului, așadar totul nu-i decât o farsă. Prințesa stă puțin de vorbă cu el și clatină din cap; rotofeiul *cousin* se înclină și se retrage, mergând de-a-ndăratelea. Prințesa se uită la Suwalski, prințul se apropie, răspunde la o întrebare, debitează o glumă respectuoasă; prințesa surâde și dă din cap. Cum, adică, povestea asta e totuși adevărată? Iat-o acum odihnindu-și ochii, ușor, pe chipul lui Prokop; Prokop însă nu se clintește. Domnii se ridică în vârful picioarelor și-l privesc cu încordare. Prințesa continuă să-i transmită semnalele vizuale; din partea lui Prokop nici o mișcare. Prințesa își îndreaptă privirea spre un maior de artilerie ciung, cu pieptul acoperit de niște medalii cât sânii Cybelei. Maiorul se și îndreaptă din șale, de se aud tinichelele zornăind pe el când, deodată, prințesa făcând o scurtă întoarcere, se apropie de Prokop și stă țeapănă în fața lui.

— Dragule, dragule, rostește încet, clar și răspicat - mă...?... Iar te încrunți. Aș vrea atât de mult să te sărut...

— Prințesă, mârâie Prokop, ce înseamnă toată comedia asta?

— Nu ți-a așa. E o poveste cu mult mai serioasă decât îți poți închipui. Știi că acum vor să mă mărite? Se cutremură de groază. Dragule, disperi de aci. Ieși pe coridor și intră în a treia cameră pe dreapta. Așteaptă-mă acolo, trebuie neapărat să te văd.

— Spuneți-mi, încercă Prokop să bâiguie ceva, dar în aceeași clipa prințesa clatină din cap și se îndreaptă, parcă plutind, spre bătrânul maior.

Lui Prokop nu-i venea să-și creadă ochilor. Se întâmplă aievea asemenea lucruri? N-o fi vreun nou amuzament, dinainte ticluit? Își iau, oare, acești oameni rolul în serios? Rubicondul *cousin* îl luă de braț și-l trase, discret, într-o parte.

— Știți ce înseamnă asta? șopti iritat. Când o să afle bătrânul Hagen, precis că-l lovește iar apoplexia. Dinastie de suverani! L-ați văzut înainte pe acest moștenitor al tronului? Trebuia să aibă loc nunta, dar totul s-a spulberat. Omul acesta a fost cu siguranță trimis... Ah, doamne, ce politică!

Prokop se desprinsese din mâna lui:

— Iertați-mă, bolborosi, și, furișându-se, cât se poate de inabil, pe coridor, intră în a treia cameră pe dreapta.

Era un colț amenajat pentru ceai, cu lumini voalate, peste tot numai lacuri, porțelan roșu, kakémono și alte prostii asemănătoare. Prokop alerga încolo și înapoi, cu mâinile la spate și bombănea prin salonașul miniatură, ca o muscă albastră ce se izbește cu capul de sticla ferestrei. Ei drăcie, ceva s-a schimbat; din pricina câtorva păduchioși de hingheri tătari, de care orice om cu scaun la cap s-ar rușina.... Ce să zic, frumoasă origine, mulțumesc, nu-mi trebuie! Și pentru câțiva huni nenorociți, pe idioții ăștia îi apucă tremuriciul, cad

în fund, și ea... ea însăși... Musca albastră înmărmuri fără suflare. Acum - parc-o văd pe prințesa asta tătară cum vine și-mi spune: Dragule, dragule, între noi totul s-a sfârșit, gândește-te și tu, strănepoata lui Li-Taihan nu se poate iubi cu un fiu de ciubotar. Cioc, cioc, îi ciocane în cap ciocanul tatii și i se pare că simte duhoarea grea, de tanin, a pielii, și mirosul neplăcut, înțepător, al cleiului cizmăresc; iar mama, sărmana, în șorțul ei albastru, aprinsă toată deasupra plitei de gătit...

Musca albastră bâzâie furios. Ei de, cred și eu, prințesa ai vrut! Unde ți-a fost capul, omule! Acum. dacă vine, îi cazi în genunchi, bați mătănii și-i spui: Iertare, iertare, prințesă tătară; de-acum încolo n-o să mă mai vedeți, vă făgăduiesc solemn!

Salonașul miroase ușor a gutuie și e scăldat de o lumină sumbră, molatecă; desperată, musca se lovește cu capul de sticlă și geme cu un glas aproape omenesc. Unde ți-ai băgat capul, prostănacule?

*

* *

Prințesa se strecură în odaie, pe nesimțite. Chiar din prag întinse mâna spre comutator și stinse lumina; și Prokop simți pe întuneric mâna ei atingându-i ușor fața și cuprinzându-l apoi pe după gât. O strânse cu palmele; e atât de subțire și de firavă, încât o atinge cu teamă ca pe ceva fragil ca pe o pânză de păianjen. Ea îi suflă în obraz sărutări fierbinți și-i șoptește la ureche cuvinte neînțelese; mângâierile ei imateriale fac să i se înfioare părul. Ceva face să se cutremure trupul fragil, mâna de pe ceafa lui se încleștează tot mai strâns și buzele ei umede vibrează pe - tiflele lui, de parcă ar vorbi fără glas, dar stăruitor. Un val uriaș, un torent de fiori pune stăpânire pe Prokop, tot mai mult, tot mai mult; îi trage spre ea capul, se lipsește de el cu pieptul, cu genunchii, îl înlănțuie cu amândouă brațele, se năpustește cu gura în gura lui; cumplită, dureroasă încleștare, zdrobitoare și mută; ciocnirea dinților, suspinul bărbatului care se înăbușe; se clatină în îmbrățișarea ei convulsivă, frenetică: să nu cedăm! să ne sufocăm! să ne contopim sau să murim! Izbucni în hohote de plâns și se afundă epuizată în brațele lui; Prokop slăbi cleștele puternic al mâinilor, ea se desprinsă de el, împleticindu-se ca un om beat, scoase din sân o batistă și își șterse buzele de salivă sau poate chiar de sânge, și fără să scoată o vorbă trecu în camera vecină ce strălucea de lumină.

Cu capul gata să-i plesnească, Prokop rămase în întuneric. Această ultimă îmbrățișare i se părea că aduce a despărțire.

Grăsunul *cousin* avusese dreptate: într-adevăr, pe bătrânul Hagen, de bucurie, îl lovise damblaua, dar nici de data asta nu-l dăduse gata; zăcea fără vlagă, înconjurat de doctori, căznindu-se să deschidă ochiul stâng. Fuseseră chemați de urgență *oncle Rohn* și alte rubedenii, iar bătrânul prinț se străduia tot timpul, din răspuțeri, să ridice pleoapa stânga, ca să-și poată privi fiica și să-i spună ceva cu singurul ochi viu.

Prințesa o zbughi afară, în capul gol, așa cum fusese la căpătâiul lui, și alergă la Prokop care o aștepta de dimineată în parc. Fără să-i pese câtuși de puțin de Holz, îl sărută în fugă și se agăță de brațul lui; numai așa, ca din întâmplare, pomeni de tatăl ei și de *oncle Rohn*, gândindu-se mereu la ceva, distrată, atentă și duioasă deopotrivă. Îi strângea mâna, se lingusea puțin pe lângă el, ca numaidecât să devină iar absentă și îngândurată. Începu s-o tachineze pe seama dinastiei tătare... așa... cu puțină... ranchiună; ea îl fulgeră cu privirea și schimbă iute vorba, amintind, să zicem, de după-amiaza zilei precedente.

— Până în ultima clipă am crezut că n-am să vin. Tu știi că eu am aproape treizeci de ani? La cincisprezece ani m-am îndrăgostit de capelanul nostru, dar știi, așa, teribil. M-am dus la el să mă spovedesc, ca să-l văd de aproape; și pentru că mi-a fost rușine să-i spun că am furat sau că am mințit, i-am spus că am păcătuit cu cineva; nici măcar nu știam ce înseamnă acest păcat și bietul de el a avut destul de furcă până să-mi scoată ideea asta din cap. Acum n-aș mai putea merge la el să mă spovedesc, încheie cu vocea stinsă, și pe buze îi flutură un fel de amărăciune.

Pe Prokop îl neliniștea permanenta ei autoanaliză, în care bănuia o necruțătoare autoflagelare. Încerca să găsească o altă temă de discuție, dar descoperirea, cu groază, că atunci când nu vorbeau despre dragoste, n-aveau, de fapt, ce să-și spună. Stăteau pe platforma digului; prințesa își ușura parcă inima, întorcându-se înapoi în trecut, depănându-și amintirile, povestind despre ea tot felul de lucruri mărunte, de strictă intimitate.

— Curând după spovedania aceea, a venit la noi profesorul de dans, care se iubea cu guvernanta mea, o femeie rotundă și grasă. Eu i-am descoperit și... și i-am văzut, pricepi? Fapta lor mă dezgusta, oh! și totuși... Nu eram în stare să înțeleg... Pe urmă, însă, odată. În timpul dansului, când m-a tras aproape de el, am înțeles, pe neașteptate totul. După aceea nu i-am mai permis nici măcar să mă atingă; până la urmă am tras chiar în el cu carabina, după care au fost dați afară amândoi.

— Pe atunci... pe atunci ai mei mă chinuiau îngrozitor cu

matematica. Și știi, mie nu-mi intra nimic în cap. Aveam un profesor rău, foarte erudit; voi savanții sunteți cu toții, niște oameni ciudați. Îmi dădea o problemă și se uita tot timpul la ceas; într-o oră trebuia s-o rezolv. Și când nu-mi mai rămâneau decât cinci minute, patru minute, trei minute, și eu încă nu izbutisem să fac nimic... În clipa aceea... simțeam cum inima începe să-mi pocnească și încercam o senzație cumplită... Își înfipse degetele în brațul lui Prokop și oftă. Pe urmă nu știu de ce, am început să aștept, chiar cu bucurie, orele de matematică.

— La nouăsprezece ani m-au logodit; asta tu n-o știi, nu-i așa? Și pentru că înțelegeam de-acum totul, logodnicul meu a trebuit să-mi jure că niciodată nu se va atinge de mine. La doi ani după logodnă a căzut în Africa. Am făcut mare caz de moartea lui - din romantism, sau mai știu eu de ce - așa că după aceea nu m-au mai silit niciodată să mă mărit. Am crezut că în felul acesta am terminat cu toate, pentru totdeauna.

- Și vezi, atunci, de fapt, mi-am impus, da, mi-am impus să cred că i-am rămas datoare cu ceva și că va trebui să mă țin de cuvânt și după moartea lui; ca până la urmă, din toată povestea asta, să am impresia că l-am, iubit chiar. Acum, însă, îmi dau seama că totul n-a fost decât un joc față de mine însămi; și că de fapt n-am simțit nimic, nimic altceva decât o decepție stupidă.

— Spune-mi, nu ți se pare ciudat că *trebuie* să-ți istorisesc asemenea lucruri? Nici nu știi cât de plăcut e să spui despre tine totul, fără jenă; simți cum te trec niște fiori, ca atunci când începi să te despoi...

— Când ai venit aici, la prima vedere mi s-a părut că ești la fel ca profesorul acela de matematici. Aproape că mi-era teamă de tine, dragule. Asta iar îmi dă să rezolv o problemă, mi-am zis cu teamă, și inima a și început să-mi bată cu putere.

— Caii, caii erau pasiunea mea, elixirul vieții mele. Dacă am cai, credeam eu, nu mai am nevoie de dragoste. Și călăream, și călăream, ca o amazoană sălbatecă...

Întotdeauna am avut impresia că dragostea e ceva trivial și... și îngrozitor de urât. Acum nu mai am această impresie, și vezi, tocmai asta mă înspăimântă și mă umilește. Dar totodată mă bucură aproape, că sunt la fel ca oricare alta. Când eram mică, mă temeam de apă. M-au învățat să înot pe uscat, dar în lac tot n-am vrut să intru; am născocit că apa e plină de păianjeni. Într-o zi însă, m-a apucat o criză de curaj sau de deznădejde: am închis ochii, mi-am făcut cruce și am sărit în apă. Nu mă mai întreba ce mândră am fost după aceea; parcă aș fi trecut un examen greu, parcă aș fi descoperit totul pe lumea asta, parcă aș fi devenit dintr-o dată alta. Și totuși, parcă abia acum... am ajuns la maturitate... Dragule, dragule, am uitat să-mi fac cruce...

Spre seară veni la laborator, era neliniștită și consternată în același timp. Când o luă în brațe, bâigui cu groază:

— A deschis ochiul, a deschis ochiul! Se referea la bătrânul Hagen. După-amiază (căci Prokop pândise, tot timpul, ca un nebun), prințesa avusese o discuție cu oncle Rohn, dar despre asta refuza să vorbească. În general lăsa impresia că dorește cu ardoare să scape de ceva; se arunca în brațele lui cu atâta sete și cu atâta dăruire de parcă ar fi vrut cu orice preț să se îmbete până la nesimțire. În sfârșit, încremeni cu ochii închiși, moale, ca o păpușă de paie; Prokop credea că doarme, dar, deodată, ea începu să bolborosească în șoaptă:

— Dragule, scumpul meu cel mai drag, eu... eu o să fac ceva... ceva îngrozitor; pe urmă, însă, pe urmă n-ai voie să mă mai părăsești. Jură-mi, jură-mi, strivea cuvintele între dinți; dar numaidecât se stăpâni. Ah, nu. Ce-ai putea tu să-mi juri? În cărți mi-a ieșit că ai să pleci. Dacă ai de gând să faci acest lucru, fă-l acum, imediat, până nu-i prea târziu.

Prokop, firește, sări în sus ca o rachetă: aha, bineînțeles, vrea să se descotorosească de el, i s-a urcat la cap trufia tătarască, și câte și mai câte nu-i ieșiră din gură. Ea se înfurie și țipă la el, spunându-i că e josnic și brutal, că invocă tot felul de pretexte, că... că... Dar abia își descarcă nervii, că se și agăță de gâtul lui, cu un strigăt de voluptate, învinsă și pocăită:

— Sunt o fiară, nu-i așa? Iartă-mă. Eu nu cred despre tine ce-am spus. Ca să vezi, o prințesă nu țipă niciodată; se încruntă, întoarce spatele, și atâta tot; e de-ajuns; pe când la tine eu țin ca și când... ca și când aș fi soția ta... Știi ce, bate-mă, te rog. Stai, vreau să-ți arăt că și eu sunt în stare...

Se desprinsese de el și, pe neașteptate, se apucă, așa cum era, să deretice prin laborator; până la urmă muie chiar o cârpă la robinet și, lăsându-se în genunchi, începu să șteargă podeaua. Gestul acesta părea să fie un act care mărturisea capitularea totală; dar iată că povestea avu darul s-o amuze, se învioră la față și începu să alerge cu cârpa pe dușumea, și să murmure chiar un cântec pe care-l prinsese de pe la vreo servitoare: „Când te vei duce la culcare” sau ceva asemănător. Încercă s-o ridice.

— Stai, se împotrivi... mai am bucățica asta. Și se și furișă cu cârpa sub masă...

— Vino, te rog, aici, se auzi peste o clipă de sub masă, glasul ei mirat. Mormăi ceva încurcat și se strecură lângă ea cu sfială. Stătea ghemuită pe vine, cu mâinile împreunate în jurul genunchilor: Nu! Nu!, te-am chemat numai ca să te uiți cum arată o masă privită de jos. Eu n-am văzut asta niciodată. De ce e așa? Îi puse pe obraz mâna

frăgezită de cârpa udă. Hu, sunt rece, nu-i așa? Tu ești totul zgrunțuros, cum e masa pe dedesubt; și asta-i la tine lucrul cel mai frumos. La alții... la alții n-am văzut decât partea șlefuită, mă înțelegeți? Pe când tu, tu pari la prima vedere un fel de bârnă crăpată și de fapt ești tot, tot ce s-a plămădit mai bun într-o făptură omenească. Dacă-și plimbă omul mâna pe trupul tău îi intră o așchie în deget și totuși, e ceva atât de frumos, atât de bine făcut! Uitându-se la tine, omul începe să vadă lucrurile altfel... mai serios decât atunci când privește partea aceea netedă, șlefuită. Asta ești tu...

Se cuibări lângă el, ca un prieten mai slab.

— Imaginează-ți, de pildă, că ne aflăm într-un cort, sau într-o colibă, șopti... Eu n-am avut voie niciodată să mă joc cu băieții; uneori însă... în taină... mă duceam la băieții grădinarului, mă cățaram cu ei prin copaci și saream peste garduri... Pe urmă, acasă se mirau de ce am pantalonii rupți. De fiecare dată când dispăream și o zbugheam la ei, de teamă inima îmi bătea cu putere, și era atât de frumos... Și acum, când vin la tine, simt aceeași teamă minunată, ca atunci.

— Acum sunt ascunsă așa de bine, murmură fericită, cu capul lăsat pe genunchii lui. Aici nimic nu mă poate urmări. Acum eu sunt întoarsă, ca masa asta; o femeie obișnuită care nu se gândește la nimic și tot timpul se dă în leagăn. De ce se simte omul atât de bine în adăpost? Vezi, acum știu ce-i fericirea; închizi ochii... te faci mic... mic de tot, să nu te mai găsească nimeni...

O legăna și-i mângâia părul răvășit; ochii lui însă erau ațintiți, peste capul ei, în gol. Își întoarse brusc fața spre el.

— La ce le-ai gândit acum?

Îi evită privirea, cu sfială. Nu putea să-i spună totuși, că o văzuse în fața lui pe prințesa tătăroaică în plină glorie, pe făptura maiestuoasă și împietrită de orgoliu, și că aceasta era aceea, aceea pe care și acum... chinuit și setos...

— La nimic, la nimic, mormăi deasupra nodulețului acela de om, umil și fericit, ce se ghemuise acolo pe genunchii lui; și-i mângâie obrăjorii cafenii. Iar aceștia se aprinseră de o dragoste pătimășă.

Bine ar fi făcut dacă în seara aceea nu s-ar fi dus la ei! Dar s-a grăbit să se ducă, tocmai pentru că ea îi interzisese acest lucru. *Oncle Charles* îl întâmpină cu multă, foarte multă amabilitate; din nefericire, însă, îi surprinse pe cei doi ținându-se de mână, într-un moment cu totul inoportun și în văzul tuturor; ba își puse și monoclul ca să vadă mai bine; abia atunci prințesa își smulse mâna din strânsoare și roși, ca o școlăriță. *Oncle* se apropie de ea, îi șopti ceva la ureche și o conduse afară din salon. După care prințesa nu se mai întoarse; Rohn reveni singur și, cu un aer degajat, ca și când nu s-ar fi întâmplat nimic, vorbi cu Prokop, sondând, cu multă discreție, zonele cele mai delicate. Prokop se ținu neobișnuit de tare și, ca un erou, nu dădu nimic în vileag, fapt care îl satisfăcu pe simpaticul unchi, dacă nu în ce privește fondul chestiunii, cel puțin în ce privește forma.

— În societate e necesar să fii foarte, foarte prudent și circumspect, spuse în cele din urmă, distribuind astfel în mod egal dojana și sfatul; și Prokop se simți nespus de ușurat când Rohn îl părăsi, lăsându-l să reflecteze în liniște asupra semnificației ultimelor cuvinte.

Mai rău era că, după toate semnele, ceva mocnea în adânc; rudele mai vârstnice, îndeosebi, de-a dreptul plesneau de atâtea ifose și importanță.

Când a doua zi dimineață Prokop dădea târcoale castelului, se apropie de el o cameristă care, cu sufletul la gură, îi spuse să se ducă în păduricea de soci. Se îndreptă într-acolo și așteptă, așteptă vreme îndelungată. În sfârșit, iat-o pe prințesă alergând în salturi mari, grațioase, ca ale zeiței Diana.

— Ascunde-te, îi spuse repede, în șoaptă, *oncle* mă urmărește.

O luară la goană ținându-se de mână și se ascuseră în desișul socilor; domnul Holz, tot căutând o altă ascunzătoare, se întinse, plin de devotament, pe un covor de urzici. În aceeași clipă apărură și pălăria, de culoare deschisă, a unchiului Rohn; înaintau cu pași repezi, uitându-se în dreapta și-n stânga. Prințesei îi scăpărau ochii de bucurie, ca unui faun tânăr; în boschet mirosea a umezeală și mucegai, viața tainică a găzelor se țesea în jurul crengilor și rădăcinilor ieșite; cei doi se simțeau ca în junglă; și fără să mai aștepte să treacă primejdia, prințesa cuprinse capul lui Prokop și-l trase spre ea. Strivea cu poftă între dinți sărutările lui, de parcă ar fi fost niște boabe de scorușe sau de coarne, fructe amărui și plăcute; ispită, joacă, evadare, voluptate, o voluptate atât de nouă, de proaspătă și de surprinzătoare, încât încercau senzația că se vedeau acum pentru

întâia oară.

În ziua aceea nu veni la el; răscolit de tot felul de bănuieli, porni în grabă spre castel; îl aștepta plimbându-se în parc cu Egon, pe care-l ținea cu mâna pe după gât. Cum îl zări, îl lăsă pe Egon și se apropie de el palidă, încurcată, înăbușindu-și parcă în ea un fel de deznădejde:

— *Oncle* a și aflat că am fost la tine, spuse precipitat. Ah, doamne, ce-o să se întâmple, ce-o să se întâmple?! Cred că te vor transporta în altă parte. Nu te mișca acum, se uită la noi pe fereastră. După masă a stat de vorbă cu... Se cutremură. Cu directorul acela, știi tu care. S-au certat... *Oncle* a cerut, pur și simplu, să ți se dea drumul, să fii lăsat să fugi sau cam așa ceva. Directorul s-a înfuriat și a făcut scandal, nici nu vrea să audă de una ca asta. Se spune că vei fi transportat în altă parte....

Dragule, vino aici, la noapte; am să ies, și-am să fug... am să fug...

Și într-adevăr ieși; veni repede, cu respirația tăiată, plângând, cu ochi mari, uscați.

— Măine, mâine, încearcă să spună ceva, dar în clipa aceea o mână puternică și blândă se lăsă pe umărul ei. Era a unchiului Rohn.

— Du-te acasă, Minka, îi porunci, cu blândețe, fără drept de apel. Iar dumneavoastră așteptați-mă aici, i se adresă lui Prokop și, cuprinzând-o cu mâna pe după umeri, o conduse cu forța acasă. Se întoarse numaidecât și-l luă pe Prokop de braț:

— Dragul meu, îi spuse, fără supărare, încercând parcă un simțământ de tristețe; eu vă înțeleg, vă înțeleg chiar prea bine pe voi, tinerii; vă înțeleg... și simt alături de voi. Flutură din mână deznădăjduit: S-a întâmplat un lucru care nu trebuia să se întâmple. Firește, nu vreau... și nici n-am dreptul să vă cert. Dimpotrivă, recunosc... și bineînțeles... Bineînțeles era un început rău, și *le bon prince* ezită căutând alt cuvânt: Scumpe prieten, vă prețuiesc și credeți-mă... vă iubesc cu adevărat... Sunteți un om de onoare... și totodată genial; rareori pot fi întrunite la un loc aceste două calități. Față de puțini oameni am nutrit atâta simpatie... Știi că veți împinge lucrurile foarte departe, spuse, parcă ușurându-și sufletul. Și continuă: Credeți în bunele mele intenții față de dumneavoastră?

— De loc, răspunse Prokop calm, ferindu-se să nu cadă într-o capcană.

Le bon oncle se zăpăci.

— Îmi pare rău, nespus de rău, bâigui încurcat. Pentru ceea ce voiam să vă spun e necesară - da, e necesară o deplină încredere reciprocă.

— *Mon prince*, îl întrerupse Prokop respectuos; după cum știți, nu mă aflu în situația demnă de invidiat a omului liber. Cred că în asemenea împrejurări n-am nici un motiv să fiu prea încrezător...

— A, da, răsuflă ușurat *oncle Rohn*, bucuros de această

întorsătură. Aveți perfectă dreptate. Faceți desigur aluzie la... ei, la faptul penibil că sunteți tot timpul supravegheați, nu-i așa? Vedeți, tocmai despre acest lucru voiam să vă vorbesc. Scumpe prieten, în ceea ce mă privește... de la bun început... și cu indignare... am condamnat acest... acest procedeu de a vă reține în uzină. E un act ilegal, brutal și... ținând seama de importanța dumneavoastră, ceva nemaipomenit. Am făcut o serie de demersuri... încă înainte, mă înțelegeți, se grăbi să adauge. Am intervenit chiar și la forurile superioare... dar... din pricina unei anumite încordări internaționale, organele noastre sunt... în panică. Sunteți... reținut aici sub învinuire de spionaj. Nu-i nimic de făcut, doar să... Și *mon prince* se aplecă spre urechea lui Prokop: doar să fugiți. Acordați-mi încrederea și vă creez toate condițiile. Pe cuvânt de onoare!

— Ce fel de condiții? supralicita Prokop, fără să se angajeze cu ceva.

— Simplu... fac totul singur. Vă iau cu mașina mea și... Pe mine aici nu mă poate opri nimeni, pricepeți? Restul discutăm mai târziu. Când ați dori?...

— Iertați-mă, dar eu nu doresc, răspunse Prokop cu fermitate.

— De ce? izbucni *oncle Charles*.

— În primul rând... *mon prince*... nu vreau ca dumneavoastră să riscați... O personalitate ca dumneavoastră...

— Și în al doilea rând?

— În al doilea rând, nimic, zâmbi Prokop, suportând eroic privirea cercetătoare și gravă a prințului.

— Uitați-vă, reluă *oncle Rohn*, după o scurtă pauză; n-am vrut să vă spun, dar e vorba ca peste o zi, două, să fiți transferat în altă parte, într-o fortăreață. Sub aceeași acuzație de spionaj. Nici nu vă puteți imagina... Ascultați-mă, fugiți, fugiți cât mai e timp!

— E adevărat ce spuneți?

— Aveți cuvântul meu de onoare.

— În cazul ăsta... vă mulțumesc, vă mulțumesc că mi-ați atras atenția din timp.

— Ce intenționați să faceți?

— Să mă pregătesc sufletește, răspunse Prokop amenințător. Ați putea să le comunicați, *mon prince*, că treaba asta... n-o să meargă chiar așa de ușor...

— Cum... cum - ce vreți să spuneți... se bâlbâi *oncle Charles*.

Prokop învârti de câteori ori mâna prin aer, de se auzi șuierând, după care aruncă înaintea lui ceva imaginar.

— *Bum!* făcu apoi. *Oncle Rohn* înmărmuri:

— Aveți de gând să vă apărați?

Prokop tăcu; stătea cu mâinile în buzunar, întunecat la față și medita.

Oncle Charles, palid, și ofilit de tot în bezna nopții, se apropie de el:

— Într-adevăr... o iubiți atât de mult? rosti piuind parcă de emoție și admirație.

Prokop nu-i răspunse.

— O iubiți, repetă *Rohn* și-l îmbrățișa. Fiți tare! Părăsiți-o! Plecați! Situația aceasta nu mai poate dăinui, înțelegeți, trebuie să înțelegeți! Unde ați ajunge? Pentru numele lui Dumnezeu, vă implor, aveți milă de ea! Feriți-o de scandal; vă închipuiți, oare, că ar putea fi vreodată soția dumneavoastră? Poate că vă iubește, dar... dar e mult prea orgolioasă ca să renunțe la titlul de prințesă... Oh, nu, asta-i cu neputință, cu neputință! Nu vreau să știu ce-a fost între voi, dar un lucru vă rog, dacă o iubiți, plecați! Plecați repede, chiar în noaptea asta! În numele dragostei, pleacă, prietene; te conjur, te implor în locul ei! Ai făcut din ea cea mai nefericită femeie - oaie asta nu-ți ajunge? Apăr-o, apar-o dacă nu-i în stare să se apere singură! O iubești? Atunci sacrifică-te!

Prokop stătea nemișcat, cu fruntea plecată ca un berbec, și *le bon prince* simți că acest butuc, negru și noduros, trosnește și plesnește în el de durere. Mila îi sfâșia inima, dar mai avea o armă de rezervă; nu se putu stăpâni și făcu uz de ea.

— E orgolioasă, trufașa și fantastic de ambițioasă; din copilărie a fost așa. Recent ne-au parvenit niște documente de o valoare colosală; e o prințesă egală în rang cu membrii oricărei dinastii suverane. *Tu nu poți înțelege ce înseamnă asta pentru ea. Pentru ea și pentru noi.* Toate astea, poate, sunt prejudecăți, dar noi... noi *în ele și cu ele trăim.* Ascultă, Prokop, prințesa se mărită. Se mărită cu un arhiduce fără tron; un om de treabă și lipsit de voință, dar ea, ea va lupta pentru coroană; căci a lupta stă în firea ei, este vocația ei, mândria ei... Acum abia i se deschide în față perspectiva visată. Doar tu mai stai între ea și... și viitorul ei; ea, însă, s-a hotărât, acum n-o mai chinuie decât muștrările de conștiință...

— Aha, izbucni Prokop, va să zică așa? Și îți închipui că eu o să bat în retragere? Ei bine, așteaptă!

Și până să apuce *oncle Rohn* să se dezmeticească, dispăru în beznă, alergând de zor spre laboratorul lui. Domnul Holz, tăcut, gonea pe urmele lui.

XXXVII

Ajuns la laborator vru să-i trântască lui Holz ușa în nas și să se baricadeze înăuntru; dar domnul Holz apucă să-i mai șoptească la vreme:

— Prințesa!

— Ce-i cu ea? se întoarse spre el, precipitat.

— A binevoit a-mi porunci să fiu tot timpul alături de dumneavoastră.

Prokop nu fu în stare să-și înăbușe surpriza bucuriei.

— Te-a mituit?

Domnul Holz răsuci din cap și fața lui, ca de pergament, zâmbi pentru întâia oară:

— Nu, mi-a întins mâna, răspunse cuviincios. I-am făgăduit că nu vi se va întâmpla nimic.

— Bine. Ai la tine pocnitoarea? Bravo. Rămâi de pază la ușă. Nimeni n-are voie să intre la mine, pricepi?

Domnul Holz încuviință din cap. Prokop făcu un temeinic control strategic al întregului laborator, ca să-și dea seama cum stăteau lucrurile în ceea ce privește securitatea lui. Oarecum satisfăcut, înșiră pe masă tot soiul de tinichele, vase și cutiuțe metalice, toate câte le putuse aduna, și nu mică îi fu bucuria când într-una din ele descoperi o grămadă întreagă de cuie; după care se apucă de lucru.

Dimineața, ca și când nimic nu s-ar fi întâmplat, domnul Carson porni spre laboratorul lui Prokop; acesta îl zări de la distanță, fără haină, antrenându-se în aruncarea pietrelor, nu departe de baraca lui.

— Un sport foarte sănătos! strigă vesel. Prokop își puse repede haina:

— Sănătos și folositor, îi răspunse binevoitor. Buzunarele lui se umflaseră enorm și se auzea în ele zornăind ceva.

— Ce aveți în buzunare? întrebă domnul Carson într-o doară.

— Ei, nițel cloracid, spuse Prokop. Un clor exploziv și sufocant.

— Hm. Și de ce-l purtați în buzunare?

— Așa, de distracție. Voiati să-mi spuneți ceva?

— Voiam, dar acum m-am răzgândit. Deocamdată e mai bine să nu vă spun nimic, răspunse domnul Carson neliniștit, ținându-se la o oarecare distanță. Și ce mai aveți în cutiuțele acelea?

— Cuie. Iar aici, arătă scoțând dintr-un buzunar al pantalonilor o cutie de vaselină, aici am un pic de benzoltetraoxonid, ultima noutate... *dernier cri*. Ei, ce spuneți?

— Cred că n-ar fi cazul să vă agitați cu el așa, fu de părere domnul Carson și se retrase și mai mult. Aveți cumva vreo dorință?

— Dacă am vreo dorință? spuse Prokop cu amabilitate. Da, am. Aș fi bucuros dacă le-ați transmite ceva: în primul rând, că n-am de gând să plec de aici.

— Bine, asta se înțelege. Mai departe?...

— Mai departe: dacă, din imprudență, cineva s-ar atinge de mine, sau ar încerca să-mi atace, fără nici un rost, integritatea corporală... Sper că nu urmăriți să fiu asasinat...

— Nici vorbă de așa ceva. Pe cuvânt de onoare.

— Puteți veni mai aproape.

— Nu zburați în aer?

— Sunt foarte precaut. Voiam doar să vă atrag atenția ca nimeni să nu pătrundă aici, în această fortăreață, în lipsa mea. De ușă e legat un fitil de explozie. Atenție! În spatele dumneavoastră se află o capcană.

— Explozivă?

— Nimic altceva decât diazobenzolperclorat. E cazul să vă avertizați oamenii. Nimeni n-a re ce căuta aici, ne-am înțeles? Mai departe: am anumite motive... să mă consider amenințat... Aș dori să-i dați dispoziție lui Holz să se ocupe personal... de apărarea mea... în fața oricărei intervenții dinafară. Firește, cu arma în mână.

— Asta nu, mormăi Carson. Holz va fi transferat.

— Da' de unde, protestă Prokop; nu vă supărați, dar știți, mi-e teamă să rămân singur. Fiți atât de bun și transmiteți-i acest ordin.

Între timp se apropie de Carson cu o expresie amenințătoare și zornăind din tot corpul, de parcă ar fi fost făcut numai din tablă și cuie.

— Mă rog, fie, se grăbi să-l asigure Carson. Ascultă, Holz, îl vei păzi pe domnul inginer. Dacă cineva ar vrea să-i facă vreun rău - ei drăcie, în definitiv, din partea mea faceți ce vreți... Mai aveți vreo dorință?

— Deocamdată nu. Dacă o mai fi ceva, vin la dumneavoastră.

— Mulțumesc respectuos, strigă Carson și o șterse repede din zona primejdioasă. Dar abia ajunse în biroul său, unde mai apucă să telefoneze în toate părțile ordine urgente, când deodată pe coridor se auzi un zornăit prelung, și pe ușă dădu buzna Prokop, doldora de bombe de tinichea, că plesneau pe el cusăturile hainelor.

— Spuneți-mi, se dezlănțui Prokop, palid de furie; cine a dat ordin să mi se interzică intrarea în parc? Ori contramandați imediat acest ordin, ori...

— Fiți bun și stați ceva mai departe, se poate? găfâi Carson, ținându-se cu mâinile de masa de lucru. La urma urmei ce-mi pasă mie... de parcul dumneavoastră? Din partea mea puteți să vă duceți și în...

— Un moment, îi curmă vorba Prokop și se sili să-i explice cu

răbdare: Să zicem că ar fi împrejurări când... când cuiva îi este perfect egal ce se întâmplă; deodată urlă: Pricepeți?! Și tot zornăind, zornăind, se repezi spre calendarul de perete. Marți, care va să zică, azi e marți! Iar aici, aici, eu am... Își scotoci cu înfrigurare buzunarele, până când pescui din ele o savonieră de porțelan, legată destul de slab cu o sfoară amărâtă. Deocamdată cincizeci de grame... Știți ce-i asta?

— Krakatit? Ni l-ați adus? răsuflă domnul Carson cu inima ușurată și fața i se luminează de o speranță neașteptată. În cazul acesta... în cazul acesta, bineînțeles...

— Nici un *cazul acesta*, rânji Prokop și cufundă savoniera înapoi în buzunar. Dar dacă mă scoateți din sărite, atunci... atunci... îl pot împărștia unde am chef, pricepeți? Ei, ce spuneți?

— Ce să spun? repetă mecanic Carson, zdrobit.

— Simplu, dați dispoziție să dispară vlăjganul acela de la intrare. Vreau să mă plimb prin parc, și să știți că în privința asta sunt categoric.

Domnul Carson îl cercetă la iuțelă, apoi scuipă în jos, la picioarele sale:

— Ptiu, declară cu convingere; tâmpit am mai procedat!

— Da, căzu de acord Prokop, ați procedat. Dar știți, nici mie nu mi-a venit mai devreme în minte că în sortimentul meu există acest *atu*. Ei, ce spuneți?

Carson scutură din umeri.

— Deocamdată... Of, Dumnezeule, în fond e un fleac! Nici nu știți cât sunt de bucuros că vă pot face pe plac. Pe cinstea mea. Dar dumneavoastră, cu ce vă revanșați? Ne dați... ne dați în schimb cele... cincizeci de grame?

— Nu dau. Le voi distruge eu singur; clar... mai întâi vreau să aflu că rămâne în vigoare vechea noastră înțelegere: posibilitatea de deplasare și așa mai departe, ce părere aveți? Vă mai amintiți?

— Vechea înțelegere, mormăi domnul Carson. Dracu' s-o ia de înțelegere. Pe atunci nu erați încă... pe atunci nu aveți legături cu...

Prokop se repezi la el cu atâta furie de se auzi un zăngănit prelung.

— Cum ați spus? Ce n-am avut?

— Nimic, nimic, se grăbi să-i răspundă domnul Carson clipind de zor. Eu nu știu nimic. Nu mă amestec în chestiunile dumneavoastră personale. Vreți să vă plimbați prin parc? Mă rog, vă privește, nu-i așa? N-aveți decât, duceți-vă cu Dumnezeu și...

— Băgați de seamă, aruncă Prokop bănuitor; nu cumva să vă treacă prin cap să-mi tăiați legătura electrică în laborator. Că...

— Bine, bine, îl asigură Carson. *Statu quo*, s-a făcut? Multă fericire! Of, ce om afurisit, adăugă istovit după ce Prokop închise ușa în urma sa.

Cu tinichelele zornăind pe el, Prokop porni spre parc, greoi și masiv, ca un obuzier. În fața castelului stătea un grup de bărbați; abia îl zăriră și, de la distanță, bătură în retragere oarecum zăpăciți; desigur fuseseră preveniți din timp de starea acestui furibund brizant, încărcat cu explozive; iar dosurile lor protestau cu cea mai mare indignare împotriva faptului „că se tolerează un asemenea comportament”. Iată-l și pe domnul Krafft în compania lui Egon, căruia îi preda, plin de zel, o lecție de peripatecianism; de îndată ce-l zări pe Prokop, îl lăsă pe Egon în plata domnului și alergă spre el.

— Puteți să-mi dați mâna? întrebă, roșind de emoția gestului său eroic. Acum cu siguranță că mi se va da preaviz, continuă cu mândrie.

De la Krafft află, așadar, că la castel se răspândise cu iuțeala fulgerului vestea că el, Prokop, ar fi un anarhist și că în seara aceea chiar urma să sosească aici un moștenitor al tronului... Pe scurt, cei de la castel intenționau să-i telegrafieze Alteței Sale să-și amâne sosirea; chiar atunci avea loc un mare consiliu de familie.

Prokop se răsuci pe călcâie și o porni glonț spre castel. Pe coridor, doi cameriști o zbughiră din fața lui și se lipiră de perete, lăsându-l pe zornăitorul și îndoldoratul agresor să treacă fără să-i spună măcar o vorbă. În salonul mare se afla întrunit Consiliul de familie; *oncle Rohn* umbla de colo până colo, plin de îngrijorare, rubedeniile mai în vârstă erau scandalizate la culme din pricina dezmățatului anarhist, rotofeiul *cousin* tăcea mile, iar un domn, cu totul străin, propunea plin de ardoare ca împotriva acestui descreierat să fie trimisă armata; una din două: ori se predă, ori va fi împușcat. În clipa aceea se deschise ușa și, zăngănind cu tinichelele sale, Prokop dădu buzna în salon. O căută din ochi pe prințesă; nu era acolo! Și în timp ce toți înghețau de spaimă și se ridicau în picioare în așteptarea catastrofei, Prokop i se adresă lui Rohn cu o voce cavernoasă:

— Am venit doar să vă spun că moștenitorul tronului nu va păți nimic. Asta, ca să știți.

XXXVIII

Coridorul era pustiu. Prokop se furișă în liniște, cât putu de încet, spre apartamentul prințesei; se opri jos în vestibul, și așteptă în fața ușii, imobil, ca un cavaler de tinichea. Camerista ieși grăbită, scoase un țipăt înfiorător, de parcă ar fi văzut o stafie și se topi numaidecât în spatele ușii. După câteva clipe o deschise din nou și năucă de tot, mergând de-a-ndăratelea, îi făcu semn să intre, fără să sufle o vorbă; după care se făcu nevăzută cât putu de repede. Prințesa îi ieși în întâmpinare; se înfășurase într-un capot lung și tocmai se încheia; de bună seamă chiar atunci sărise din pat - părul i se lipise pe frunte, de parcă în clipa aceea și-ar fi scos o compresă rece; fața îi era palidă-pământie, și nu era de loc frumoasă. Îi înlănțui gâtul cu brațele și-i întinse buzele crăpate de fierbințeală.

— Ce bun ești că ai venit, șopti ca în vis. Îmi plesnește capul de durere, am o migrenă cumplită, of, doamne! Se spune că umbli cu buzunarele încărcate de bombe, e adevărat? Mie nu mi-e teamă de tine. Dar acum pleacă nu sunt frumoasă. Vin la tine în timpul prânzului, nu mă duc la masă, le spun că nu mi-e bine. Hai, du-te. Îi atinse gura cu buzele ei îndurerate și își acoperi apoi chipul cu palmele, ca nici măcar să n-o vadă.

Urmat de domnul Holz, porni înapoi spre laborator; în preajma lui, unii se opreau înlemniți, alții se dădeau la o parte, iar alții preferau să sară dincolo de șanțul de pe marginea drumului. Se apucă iar de lucru ca un posedat; amestecă niște substanțe pe care nimeni în lume nu s-ar fi gândit vreodată să le amestece; lucra orbește, cu convingerea fermă că tot ce făcea era explozibil; umplu cu acest amestec sticlute, cutii de chibrituri, cutii de conserve, tot ce-i căzu în mână; încărcase cu ele masa, pervazurile ferestrelor, podeaua, și își vedea înainte de treaba lui, cu toate că acum nu mai avea nici loc unde să-și țină picioarele. După ora prânzului se strecură la el prințesa, cu fața mascată de o voaletă și înfocolită în pardesiu până peste nas. Se repezi s-o îmbrățișeze, dar ea îl respinse:

— Nu, nu, azi nu sunt frumoasă. Te rog, continuă, eu o să mă uit la tine cum lucrezi.

Se așeză pe marginea unui scaun, în mijlocul înfricoșătorului arsenal de explozibili oxononidoidici. Repede, cu buzele strânse, Prokop se apucă să cântărească și să amestece ceva; un sfârâit prelung, un miros acru, înțepător, după care substanța fu filtrată cu o atenție și o migală nemaipomenită. Se uita la mâinile lui, cu ochii încremeniți și aprinși. Amândoi erau cu gândul la moștenitorul tronului, care urma să sosească în seara aceea.

Prokop căută ceva din ochi, în regalul cu chimicale. Ea se sculă în picioare, își ridică voaleta și, cuprinzându-i pe după gât, își lipi, cu putere, buzele ei strânse și uscate de gura lui. Se clătinau, se împleticeau printre sticlele încărcate cu labilul oxozobenzol și cu alte substanțe fulminante înspăimântătoare - pereche mută, într-o crispată încheștare; dar iată că, deodată, ea îl respinse iar, și se așază pe pat, acoperindu-și din nou fața. Cu o și mai mare repeziciune, urmărit de ochii ei febrili, Prokop își reluă lucrul, aidoma unui harnic brutar care frământă aluatul pentru pâine; da, asta va fi cea mai diabolică substanță din câte a zămislit vreodată mâna omului; o substanță ultrasensibilă, un ulei furibund de o nemaipomenită reactivitate, - da, irascibilitatea și inflamabilitatea personificată! Iar esența asta transparentă ca apa, fluidă ca eterul, ei da, asta e substanța aceea înfiorătoare, cu o brizantă incalculabilă, explozibilul cel mai cumplit cu putință. Se uita unde să așeze sticla cu acest produs, încă nebotezat cu un nume. I-o luă din mână, surâzătoare, și o legăna în poală, cu brațele împreunate.

Afară, domnul Holz strigă la cineva cu voce tunătoare:

— Stai!

Prokop ieși repede din laborator. Era *oncle Rohn*, care stătea grav în apropierea capcanei explozive. Prokop se duse lângă el:

— Pe cine căutați?

— Pe Minka, răspunse *oncle Charles*, cu blândețe; nu se simte bine și de aceea...

Lui Prokop îi zvâcneau buzele:

— Veniți s-o luați, îi spuse și-l conduse înăuntru.

— Ah, *oncle Charles*, îl întâmpină prințesa, binevoitoare. Vino să vezi ceva extrem de interesant.

Oncle Rohn o privi iscoditor, cercetă apoi încăperea și se liniști.

— N-ar trebui să faci asta, Minka, i se adresă dojenitor.

— De ce? replică ea cu un aer inocent.

Prințul se uită la Prokop, descumpănit:

— Pentru că... pentru că ai febră...

— Aici mă simt mai bine, îi răspunse prințesa foarte calm...

— În general... în general n-ar trebui... oftă *le bon prince*, grav și sumbru.

— Știi bine, mon oncle, că fac întotdeauna ce vreau, încheie prințesa, fără drept de apel, această chestiune familiară, în timp ce Prokop strângea de pe un scaun cutiuțele pline cu diazoderivat fudroyant.

— Luați loc, îl invită pe Rohn, cu amabilitate.

Oncle Charles nu părea de loc entuziasmat de întreaga situație:

— Nu vă deranjăm... hm... *nu te deranjăm* de la lucru? îl întrebă pe Prokop, numai așa, ca să spună ceva.

— Absolut de loc, îl asigură Prokop, sfărâmând între degete o bucată de diatomit.

— Ce faci acolo? întrebă prințul.

— Explozibili. Fii, te rog, bună și dă-mi sticla aceea, se întoarse Prokop către prințesă.

I-o întinse și:

— Ține-o, îi spuse provocator, cu gura plină.

Uncle Rohn se cutremură, de parcă l-ar fi împuns cu ceva; dar în aceeași clipă îl captivă iuțea și nețărnută grija cu care Prokop picura lichidul pur peste grămăjoara de diatomit.

Tuși să-și dregă glasul și întrebă:

— Cu ce se poate aprinde?

— Cu o simplă scuturare, răspunse Prokop, continuând să numere nestingherit păcaturile.

Uncle Charles o căută din ochi pe prințesă.

— Dacă ți-e teamă, *uncle*, îi spuse ea sec, nu trebuie să mă aștepți...

Se așează resemnat și începu să bată cu bastonul într-o cutie de tinichea, cândva plină cu piersici de California.

— Dar asta ce e?

— Asta-i o grenadă de mână, îl lămură Prokop. Hexanitrofenylmetilnitramin amestecat cu piulițe de șuruburi. Ia-o în mână și cântărește-o.

Uncle Rohn se afla în mare încurcătură.

— Nu crezi... că ar fi cazul să fii puțin... puțin mai prudent? întrebă, în timp ce învârtea între degete o cutiuță de chibrituri, pe care o luase de pe pupitru.

— Desigur, încuviință Prokop, și-i înșfacă din mâna cutia. Asta-i clorargonat. Cu ăsta nu te juca.

Uncle Charles se întunecă la față:

— Am vaga și neplăcuta impresie că... în toată povestea asta se ascunde o ușoară încercare... de... de intimidare, spuse tăios.

Prokop azvârli cutiuța pe masă:

— Așa? Și eu am avut aceeași impresie, când am fost amenințat... cu fortăreața.

— Te pot asigura, spuse Rohn înghițind acest reproș, că pe mine, în general, purtarea ta... nu mă impresionează câtuși de puțin.

— Pe mine însă mă impresionează enorm, declară prințesa, cu o solemnă spontaneitate.

— Ți-e teamă să nu faci ceva? se întoarse spre ea *le bon prince*.

— Dimpotrivă, *eu nădăjduiesc* să facă ceva, rosti apăsător, plină de speranță. Crezi că n-ar fi în stare?

— De asta nu mă îndoiesc, răbufni Rohn. Mergem?

— Nu. Aș vrea să-l ajut.

Între timp Prokop făcuse bucățele o linguriță de metal.

— Asta pentru ce e? întrebă ea, plină de curiozitate.

— Mi s-au terminat cuiele, mormăi pe sub nas. Ni mai am cu ce să umplu bombele. Își roti privirile prin laborator, căutând vreun obiect de metal. În clipa aceea prințesa se ridică în picioare, roși toată, și scoțându-și cu înfrigurare mănuașă, își trase de pe deget inelul de aur.

— Ia-l, rosti încet, cu obrazii aprinși și cu ochii plecați.

Primi inelul uluit, actul era aproape solemn... ca la oficierea unei logodne. Șovăi puțin, cântărind inelul în palmă; ea își înălță spre el privirea în care se citeț o întrebare fierbinte, stăruitoare; iar el dădu din cap, cu gravitate, și așeză inelul pe fundul cutiei de tinichea.

Oncle Rohn clipea, grijuliu și nespus de trist, cu ochii săi ageri de poet.

— Acum putem pleca, spuse în șoaptă prințesa.

*

* *

Spre seară apăru și respectivul moștenitor al unui fost tron. La sosire, în fața castelului, compania de onoare, raportul comandantului, un culoar prelung de servitori și alte formalități de acest soi; parcul și castelul erau feeric luminate. Prokop sta cocoțat în vârful unui dâmb din fața laboratorului și privea încruntat spre castel. Nimeni nu trecea prin preajma lui; totul era cufundat în liniște și întuneric, numai castelul sclipea scăldat în lumina puternică a unui fascicul de raze.

Prokop oftă din adânc și se ridică în picioare.

— La castel? întreba domnul Holz și își trecu revolverul din buzunarul pantalonilor în buzunarul nedespărțitei sale mantale de cauciuc.

În parc luminile s-au stins; de două sau de trei ori, o siluetă se topește din fața lor într-un desiş; la circa cincizeci de pași în spatele lor se aud foșnind mereu pașii cuiva pe covorul de frunze căzute; în rest pustiu, o pustietate apăsătoare, rece.

E toamnă, toamnă în toată legea. O mai fi clipocind oare, la Tynice, fântâna aceea cu susur de argint?... Nici măcar o adiere de vânt nu se simte aici și totuși undeva se aude un foșnet fremătător; de unde vine, de pe pământ sau din frunzișul copacilor? Pe cer cade o stea lăsând în urma ei o dâră purpurie.

Câțiva domni în frac - cât sunt de fericiți și de radioși! - au ieșit pe terasă până în capul scărilor; rid, discută și intră iar în castel. Prokop stă nemișcat pe un colț de bancă, învărtind cu degetele lui stâlcite o cutie de tinichea. Din când în când o scutură, așa cum își scutură copiii uruitoarea lor. În cutie zornăie lingurița sfărâmată, inelul de aur și substanța aceea fără nume. Domnul Holz s-a apropiat de el, cu sfială.

— Azi nu poate să vină, îi spune cu grijă.

— Știu.

În aripa oaspeților se luminează ferestrele. Șiragul acesta de ferestre sclipitoare dă spre „camerele princiare”. Acum castelul strălucește tot, plutind, parcă, ușor și dantelat, ca un vis. De toate au acolo: bogății și frumuseți nemaivăzute, ambiții și glorie, ranguri și onoruri, tinichele pe piept, voluptăți, arta de a trăi, finețe și - subtilitate și încredere de sine; parcă ar fi alt soi de oameni - alții decât suntem noi...

Ca un puști îndărătnic, Prokop zbârnâie cu uruitoarea lui. Pe neașteptate, ferestrele încep să se întunece una câte una; mai e lumină la fereastra lui Rohn, iar dincoace, unde arde luminița asta roșie, e dormitorul prințesei. *Oncle Rohn* deschide o fereștrică și trage în piept răcoarea proaspătă a nopții; apoi începe să umble prin odaie, de la fereastră la ușă, de la ușă la fereastră, încă o dată și încă o dată... în spatele perdelei de la fereastra prințesei nu se mișcă nici măcar o umbră.

A stins lumina și *oncle Rohn*: acum nu mai strălucește decât luminița aceea roșie. Își va croi oare o potecă gândul omenesc, își va găsi el oare un fâgaș sfredelit cu forța prin cei o sută și nu știu câți de metri, ca să întâlnească creierul treaz al omului de la celălalt capăt al drumului? Ce să-ți comunice, prințesă tătară? Dormi, dormi, e toamnă; și dacă există un Dumnezeu, fie ca El să-ți alinte fruntea înfierbântată.

Lumina roșie se stinse.

Dimineața se hotărî să nu iasă în parc; socotea, pe bună dreptate, că i-ar fi incomodat. Se instalează într-un loc destul de strimt și pe jumătate pustiu, pe unde trecea, de la castel, direct spre laborator, un drum croit printr-un vechi meterez năpădit de ierburi. Se cațără așadar în vârful meterezului, de unde, de bine, de rău camuflat, putea să vadă un colț al castelului și o mică porțiune din parc. Locul îi plăcea; îngropa acolo câteva din grenadele sale de mână, după care începu să se uite atent când spre parc, când la o carabidă grăbită, când la vrăbiile zburdalnice care făceau să se legene sub ele crenguțele copacilor. La un moment dat poposi aproape de ascunzătoarea lui chiar și un prigor, și Prokop, cu răsuflarea tăiată, îi studie atent gâtul purpuriu; pasărea scormoni ceva cu ciocul, scutură iute din coadă și frrr! Își luă zborul!

Jos, în parc, trece acum prințesa însoțită de un tânăr înalt; la, distanța convenită, în urma lor, pășește un grup de bărbați. Prințesa privește într-o parte și agită o mână. ca și când ar ține în ea o varga cu care ar bate de zor în nisipul aleii. Mai mult nu se vede.

Ceva mai târziu apare și *oncle Rohn* în compania grăsunului *cousin*. După care, iar nimic. Merită oare să stau aici pentru atâta lucru?

E aproape amiază. Deodată, de după colțul castelului, se ivește prințesa și, fără să ezite, se îndreaptă glonț spre locul unde se află Prokop.

— Aici erai!? exclamă cu jumătate de glas. Dă-te jos și ia-o la stânga.

Coborî de pe meterez și se strecură printr-un tufiș, spre stânga. Aici, lângă un zid, se înălța un morman de gunoaie, cu tot ce vrei și ce nu vrei: cercuri ruginite, vase de tablă sparte, cilindri găuriți și tot soiul de alte cioburi soioase și oribile; numai Dumnezeu știe de unde se o duna asemenea lucruri într-un castel princiar. Și în fața acestui jalnic morman de ruine stă prințesa, proaspătă și frumoasă, mușcându-și copilărește degetele:

— Aici veneam să-mi astâmpăr supărarea când eram încă. Nimeni nu cunoaște acest loc. Ți place?

Își dădu seama că ar necăji-o dacă n-ar lăuda acest ungher amarât.

— Îmi place, se grăbi să răspundă.

Se luminează la față și-l cuprinse cu brațele pe după gât.

— Dragule!... Știi, când stăteam aici, îmi puneam pe cap o oală din astea, mă înțelegei, în chip de coroană, și mă jucam de una singură

de-a prințesa domnitoare: „Alteța Sa prealuminată binevoiește a porunci ceva?” „Înhamă șase cai la trăsură, plec în Zahura“. Știi, Zahura era un loc născocit de mine. Zahura, Zahura! Există oare un asemenea loc pe lume, dragule? Hai, hai să fugim în Zahura! Găsește, găsește-mi *un asemenea loc*, tu care știi atâtea...

Niciodată nu fusese atât de vioaie și de proaspătă ca acum; iar el era atât de gelos, încât îl răscolea o bănuială pătimașă; o apucă în brațe și vru s-o strângă.

— Nu, se împotrivi ea, lasă-mă; fii rezonabil. Tu ești Prospero, prințul Zahurei, și acum te-ai travestit în vrăjitor ca să mă răpești, sau să mă pui la încercare, sau mai știu eu ce... Dar iată că la mine sosește prințul Rhizopod din împărăția Alicuri-Filicuri-Tintili-Rhododendron, un tip nesuferit, tare nesuferit, care în loc de nas are o lumânare de biserică, și niște mâini reci, hu! Și e gata-gata să mă capete de soție, când deodată intri tu și spui: „Eu sunt vrăjitorul Prospero, prințul moștenitor al Zahurei...” Și unchiul meu, Metastasio, îți cade cu capul pe piept, te îmbrățișează, și clopotele încep să bată, și goarneau să sune, și armele...

Prokop înțelegea prea bine că pălăvrăgeala ei fermecătoare exprima ceva, ceva foarte, foarte grav; se ferea s-o întrerupă. Îl ținea cu mâinile pe după gât și își freca buzele și obrăjorul ei parfumat de fața lui aspră.

— Sau mai bine, altfel, continuă ea; eu sunt prințesa Zahurei și tu ești Marele Prokopokopak, craiul nălucilor. Dar eu sunt blestemată, deasupra capului meu au fost rostite cuvintele: „ore, ore baléne, magot malista manigoléne”, și de aceea urmează să fiu luată de un pește, un pește cu ochi de pește, cu mâini de pește, cu tot trupul de pește, care vrea să mă ducă în cetatea peștilor. Deodată, însă, apare în zbor, pe mantia lui de vânt, Marele Prokopokopak... și mă răpește. Adio, încheie pe neașteptate, și-l sărută pe gură. Îi mai zâmbi, luminoasă și trandafirie ca niciodată, și-l lăsă înnegurat deasupra epavelor ruginite ale Zahurei. La toți dracii, ce vrea să însemne asta? Un lucru e limpede: îmi cere s-o ajut; e supusă unor presiuni și așteaptă din partea mea s-o... s-o... salvez! Dumnezeule, ce-i de făcut?

Cufundat în gânduri, Prokop porni agale spre laborator. Pe cât se pare... nu mai rămâne decât Marele Asalt; dar unde să-l încep? Iată-l în fața ușii căutându-și cheia în buzunar: deodată, încremeni și-i trase o înjurătură cumplită. Pe dinafară, poarta barăcii era blocată cu niște bare de fier transversale, în chip de zăvoare. Trase de ele cu furie; nici nu se clintiră.

Pe ușă era prinsă o foaie de hârtie cu următorul comunicat bătut la mașină:

„Din ordinul organelor civile, acest obiectiv se închide pentru depozitare nepermisă de materiale explozibile, fără asigurarea

măsurilor legale de securitate, potrivit §§ 216 și 217 d. lit. F tr. z și dispoziției 63 507 M. 1889”. Semnătura indescifrabilă. Dedesubt era scris cu condeiul: „Până la noi dispoziții domnului ing. Prokop i se impune domiciliu forțat în baraca nr. III, la paznicul Gertensen.”

Domnul Holz cercetă bine zăvoarele, cu ochi de cunoscător, și în cele din urmă șuieră prelung și își vârî mâinile în buzunar; nu era nimic de făcut, absolut nimic. Prokop, alb de furie, dădu o raită în jurul barăcii; capcanele explozive fuseseră înlăturate de geniști, ferestrele erau zăbrelite toate, încă dinainte. Făcu repede socoteala de câte mijloace de război dispunea: cinci bombițe mai slabe prin buzunare, patru granate mai mari îngropate în meterezul Zahurei; prea puțin pentru o acțiune serioasă. Mânios la culme, porni în goană spre cancelaria blestematului Carson. Ei lasă, că te învăț eu minte, lichea afurisită, mă răfuiesc eu cu tine! Dar nici n-a ajuns bine și servitorul îi raportă: domnul director nu-i aici și nici nu vine. Prokop îl îmbrânci într-o parte și pătrunse în birou. Într-adevăr, Carson nu era acolo. Trecu iute prin birouri, băgând spaimă în toată funcționăria întreprinderii, inclusiv domnișoara de la centrala telefonică. Carson nicăieri.

Alergă în galop spre meterezul Zahurei, ca să-și salveze cel puțin munițiile. Dar ce să vezi: întregul meterez, cu jungla de arbuști și cu gunoiștea Zahurei cu tot, erau împrejmuite de câpriori cu sârmă ghimpată; o adevărată rețea, ca în timp de război. Încercă să descurce sârmele încâlcite; îi sângerară mâinile, dar mare lucru nu izbuti. Sughițând de furie și nemaîținând seama de nimic, se strecură, prin rețeaua de sârmă ghimpată, în interiorul zonei de război; și astfel descoperi că cele patru granate mari fuseseră dezgropate și luate de acolo. Îi venea să plângă, copleșit de neputință. Pe deasupra începuse să se lase și o ceață vâscoasă. Se strecură înapoi cu hainele sfâșiate, cu mâinile și fața pline de sânge, și o rupse la fugă spre castel, sperând s-o găsească acolo pe prințesa, pe Rohn, pe moștenitorul tronului sau, mă rog, pe cineva. În vestibul îi aținu calea cunoscutul uriaș blond, ferm hotărât să se lase și tăiat în bucățele. Prokop scoase una din tinichelele sale explozive și o scutură, făcând-o să zdrăngăne, ca un avertisment. Uriașul clipi din ochi, dar nu se retrase; deodată se arunca înainte și-l prinse pe Prokop în brațe ca într-un clește. Holz îl izbi cu revolverul peste degete, cât putu de tare; uriașul scoase un urlat ca de fiară și-i dădu drumul din strânsoare; alți trei vlăjgani, răsăriți acolo ca din pământ, rămaseră o clipă pe gânduri, și astfel cei doi avură răgazul să se lipească cu spatele de perete; Prokop, cu cutia de tinichea în mână ridicată, gata s-o arunce în fața primului care ar fi încercat să se miște din loc și Holz (acum „revoluționarizat” fără drept de apel), cu țeava revolverului îndreptată spre ei, iar în fața lor, patru bărbați palizi, ușor aplecați înainte, trei cu revolverele în mână; să te

ții acu' ce o să mai iasă! Prokop schiță o diversiune strategică, făcându-i semn lui Holz să se îndrepte spre scări; cei patru se întoarseră într-acolo; în spate cineva o rupse la fugă, apoi se așternu o liniște înfricoșătoare.

— Nu trageți, se auzi o șoaptă tăioasă.

Prokop aude ticăitul ceasornicului său. Sus, la etaj, răsună hohote de veselie, acolo nimeni nu știe nimic; și întrucât ieșirea e liberă acum, Prokop pornește de-a-ndaratelela spre ușă, ocrotit de Holz. Cei patru din capul scărilor nici nu clintesc, parcă ar fi ciopliți în lemn. Și Prokop țâșnește afară.

Ce ceață rece și nesuferită! Acum să te văd!... Analiză repede situația; îi veni în minte să-și organizeze o fortăreață lângă strand, pe apa eleșteului; da, dar de acolo nu se vede castelul. Luând spontan o decizie, porni glonț spre căsuța portarului; Holz după el. Dădură buzna înăuntru, tocmai când bătrânul portar lua masa de prânz; nu fu în stare să priceapă nici în ruptul capului de ce anume îl izgoneau din ghereta lui „cu forța și sub amenințarea cu moartea”; dădu din cap nedumerit și se duse la castel să se plângă. Prokop era extrem de mulțumit de poziția cucerită; Încuie temeinic poarta cu grilaj, de la intrarea parcului, și înfulecă toată mâncarea bătrânului, cu o poftă de lup; după care se apucă să adune de prin căsuță tot ce aducea a chimicale: cărbune, sare, zahăr, clei, vopsea uscată și alte asemenea comori, și începu să reflecteze ce anume s-ar putea face cu ele. Între timp, Holz stătu de pază, iar printre picături transformă ferestrele în creneluri, ceea ce, ținând seama de cele patru cartușe de șase milimetri de care dispunea, era oricum exagerat. Pe micuța sobă de bucătărie, Prokop își instala noul său laborator; stârni un miros îngrozitor, dar până la urmă, izbuti totuși să încropească puțin explozibil, ce-i drept cam rudimentar.

Inamicul nu întreprinse nici un atac; de bună seamă, nu dorea ca scandalul să se producă în prezența distinsului oaspete. Prokop își frământa capul cum să-i facă să flămânzească pe cei de la castei; tăiase, ce-i drept, legătura telefonică, dar mai rămăseseră încă trei porți, fără să mai socotim drumul care duce spre uzină prin meterezul Zahurei. Renunță așadar - deși nu cu plăcere - la planul de a asedia castelul din toate părțile.

Ploua neconținut. Deodată fereastra de la dormitorul prințesei se deschise și o siluetă luminoasă înscrise în aer, cu mâna, niște litere mari. Prokop nu fu în stare să le descifreze; cu toate acestea se postă în fața căsuței și-i transmise și el mesaje încurajatoare, dând din mâini ca o moară de vânt. Spre seară sosi grăbit în tabăra rebelilor doctorul Krafft; în nobila sa înflăcărare uitase să aducă vreo armă cu el, astfel că această neașteptată întărire era mai curând de ordin moral. Seara târziu, veni, șontâc, domnul Paul, aducând într-un coș o masă rece de

toată splendoarea și o mare cantitate de vin roșu și șampanie; susținu cu tărie „că nu-l trimisese nimeni cu aceste bunătăți”. Așa stând lucrurile, Prokop transmise prin el, cu insistență - nespunând cui - că „mulțumește și că nu se dă bătut”. La cina princiară, doctorul Krafft se încumetă pentru întâia oară să bea vin; poate pentru a-și demonstra bărbăția; drept urmare, căzu într-o euforică muțenie somnambulică, în timp ce Prokop și Hólz se apucară să cânte cântece de război. E drept, fiecare în altă limbă și cu totul alt cântec, dar, din depărtare și, mai cu seamă, pe întuneric și în freământul ploii mărunte, melodiile lor se contopeau într-un acord destul de înfricoșător și lugubru. La castel cineva deschise chiar fereastra ca să-i asculte; după care acest cineva încercă, de departe, să-i acompanieze la pian, dar acompaniamentul degenera mai întâi într-un motiv din Eroica, iar apoi într-un bubuit asurzitor, fără nici o noimă. În clipa în care castelul se cufundă în întuneric, Holz baricadă ușa în toată legea și cei trei eroi adormiră mulțumiți. Îi trezi abia ciocănitul insistent al domnului Paul, care le aduse dimineața trei cafele, având grijă să nu se verse din ele decât pe tavă.

Ploua. Cu batista albă a parlamentarului, rotofeiul *cousin* veni la Prokop să-l liniștească; îi făgădui, bineînțeles, că va căpăta înapoi laboratorul și câte și mai câte. Prokop declară că nu pleacă de acolo, doar dacă-l aruncă în aer cu căsuță cu tot; dar înainte de asta va face el ceva, de-o să rămână toți cu gura căscată. Urmărit de această cumplită amenințare, rotofeiul *cousin* se înapoie acasă; evident, castelanii nu se împăcau de loc cu ideea că intrarea propriu-zisă a castelului era blocată, dar nu erau nici dispuși să facă zgomot în jurul acestei chestiuni.

Doctorul Krafft, pacifistul, se întrecea pe sine cu planurile sale belicoase de o nemaipomenită ferocitate: să le tăiem legătura electrică; să le blocăm conducta de apă; să preparăm un gaz sufocant și să-l lansăm în castel. Holz descoperi o colecție de ziare vechi; pescui în buzunarele sale secrete un „pince-nez” și citi toata ziua, ca un veritabil docent universitar; Prokop se plictisea de moarte; ardea de dorința să întreprindă ceva grandios, dar nu știa cum să înceapă. În cele din urmă îl lăsă pe Holz să păzească căsuța portarului și, însoțit de doctorul Krafft, se avântă în parc.

În parc nici țipenie; forțele inamicului erau concentrate, probabil, în castel. Ocoli castelul până în locul unde începeau grajdurile și hambarele.

— În care grajd se află Whirlwind? întrebă deodată. Krafft îi arătă cu mâna o ferestrică situată la o înălțime de aproximativ trei metri. Sprijiniți-vă cu mâinile de zid, îi șopti Prokop și numaidecât se cațără pe spatele lui și i se proțăpi cu picioarele pe umeri, așa încât să se poată uita înăuntru. Krafft, mai-mai să se prăbușească sub greutatea lui; și acum, colac peste pupăză, îi mai și dansează pe umeri - ce dracu face acolo?! O ramă grea zboară prin aer și se izbește cu putere de pământ; de pe zid se năruie puțin nisip; și iată că, pe neașteptate, povara de pe umeri se saltă în sus; uluit, Krafft înalță capul și e cât pe ce să țipe de spaimă: sus, se zbat două picioaroange care în clipa următoare dispar în spatele ferestruicii.

Prințesa tocmai îi dădea lui Whirlwind o felie de pâine și se uita îngândurată la ochii lui negri, frumoși, când deodată auzi un zgomot la fereastră; apoi, în semiobscuritatea caldă a grajdului, zări o mână cunoscută scoțând cu degetele-i stâlcite grilajul de la fereastră. Își duse repede palmele la gură, să nu strige.

Cu mâinile și capul înainte, Prokop se lasă ușor în ieslea lui Whirlwind; o săritură, și iată-l aici, puțin zdrelit, dar întreg, și, abia trăgându-și răsuflarea, încearcă să zâmbească.

— Sst! se sperie prințesa, căci grăjdarul era în spatele ușii și, gata, se și agăță de gâtul lui: „Prokopokopak!”

Prokop arată cu degetul spre ferestruică: pe acolo, repede afară!

— Și unde? întrebă în șoaptă prințesa, și se alintă sărutându-l.

— Spre căsuța portarului...

— Prostuțule! Câți sunteți voi acolo?

— Trei.

— Păi vezi, nu se poate! Îl mângâie pe obraji: Hai, nu te mai frământa pe chestia asta.

Prokop se gândi repede la altă posibilitate de a o răpi; dar în grajd era aproape întuneric și mirosul de cal parcă le stârnea simțurile; li se aprinseră ochii și se topiră unul în altul, într-un sărut pătimaș. Se pierdu toată; dar, în clipa următoare, se retrase brusc cu respirația accelerată:

— Pleacă! Pleacă de aici!

Stăteau față în față, fremătând din tot trupul; își dădeau seama că patima ce se înstăpânise în ei nu era curată. Se întoarse într-o parte și răsuci o stinghie de la scara ieslei; abia în felul acesta reuși de bine, de rău, să-și pună frâu simțurilor. Se întoarse din nou spre ea; o surprinse mușcând din batistă și făcând-o ferfeniță; o duse apoi repede la buze și fără să scoată o vorbă i-o întinse, dăruindu-i-o ca o răsplată, sau ca o amintire. În schimb, el sărută scândura în locul unde tocmai se odihnisese mâna ei frenetică. Niciodată nu se iubiseră atât de pătimaș, ca în clipa aceasta când nu mai erau în stare nici să vorbească și când le era teamă să se atingă măcar unul de altul. Din curte se auziră pași scârțâind în nisip; prințesa îi făcu semn, Prokop se săltă pe iesle, se agăță cu mâinile de un cârlig prins în plafon, și, făcându-și vânt cu picioarele înainte, alunecă pe ferestruică afară. Când ajunsese pe pământ, doctorul Krafft îl îmbrățișa de bucurie.

— Ați tăiat tendoanele cailor, nu-i așa? întrebă în șoaptă, cu o nestăvilită sete de sânge; considera probabil asta o măsură îndreptățită în condițiile războiului.

Prokop se grăbea, tăcut, spre căsuța portarului, îngrijorat de soarta lui Holz. De departe își dădu seama de cumplita realitate: în poartă stăteau postați doi vlăjgani, grădinarul grebla cu grijă nisipul răvășit de pe urmele unei cumplite bătălii, poarta de grilaj era întredeschisă, iar Holz, ia-l de unde nu-i; unul dintre vlăjgani avea o mână legată cu batista, în locul unde, probabil, îl mușcase Holz.

Prokop se întoarse în parc posomorit și fără chef de vorbă. Doctorul Krafft își închipuia că acum comandamentul suprem pune la cale un nou plan de război, așa că nu-l tulbură din meditația sa; iar Prokop, oftând din greu, se așeză pe o buturugă și se cufundă în cercetarea unor resturi de dantelă ferfenițată. Pe cărare își făcu apariția un argat, împingând o roabă cu frunze proaspăt măturate.

Cuprins de o anumită bănuială, Krafft se năpusti asupra lui și începu să dea în el ca într-un sac; numai că în acest timp își pierdu ochelarii de pe nas și fără ei nu-l mai putu găsi pe nefericitul argat; atunci luă, ca pradă de război, roaba lăsată de inamic pe câmpul de bătălie și se grăbi să ajungă cât mai repede cu ea la comandant.

— A dat bir cu fugiții, raportă și ochii săi miopi luceau de flacăra triumfului.

Prokop mormăi doar ceva și continuă să examineze fâșiile acelea moi și albe care-i fâlfâiau între degete. Krafft își căuta de lucru cu roaba lui, încercând să descopere la ce anume ar putea folosi un asemenea trofeu; până la urmă îi veni ideea s-o răstoarne cu fundul în sus și în clipa aceea se lumineă la față.

— Se poate sta pe ea!

Prokop se ridică și se îndreptă spre eleșteu; doctorul Krafft după el, cu roaba; cine știe, ar putea folosi eventual la transportul viitorilor răniți. Ocupară ștrandul construit pe niște pari bătuți în apă. Prokop dădu o raită prin cabine; cea mai mare era a prințesei; mai rămăsese acolo o oglindă și un pieptene cu câteva fire de păr în el, agrafe de cap, un halat de baie plușat și niște sandalete - câteva lucruri intime, părăsite; îi interzise lui Krafft intrarea în această încăpere și ocupară împreună cabina pentru bărbați, din capătul celălalt al ștrandului. Krafft era în culmea fericirii: acum dispuneau și de o flotă compusă din două caiace, o canoe și o șalupă pântecoasă care era, ca să zicem așa, vasul amiral. Prokop se plimbă multă vreme, taciturn, pe puntea ștrandului, privind apa cenușie a eleșteului; după care dispăru în cabina prințesei; se așeză pe canapeaua ei, luă în brațe halatul de baie plușat și își afundă fața în el. Doctorul Krafft care, în ciuda nemaipomenitei incapacități a spiritului său de observație, nutrea totuși unele bănuieli în ceea ce privește taina lui Prokop, îl cruță, respectându-i sentimentele; se învârti un timp prin baie, scoase apoi, cu o oală, apa din burduhănosul vas de război și făcu rost de vâslele în respective. Descoperi în el un mare talent militar; se încumetă chiar, să iasă pe mal, de unde aduse în cabină pietre de toate calibrele, până la bolovani de câte zece kilograme pe care-i smulse din dig; după aceea se apucă să desfacă, scândură cu scândură, puntea care ducea de pe uscat spre cabine; în cele din urmă rămaseră legați de uscat numai prin două grinzi prăpădite. Din scândurile smulse obținut materialul pentru baricadarea intrării și, în afară de aceasta, prețioasele cuie ruginite pe care le bătu, cu vârfurile în afară, în lopețile vâslelor. Astfel luă naștere o armă feroasă, cu adevărat ucigătoare. Terminând aceste pregătiri și socotind că totul era bine făcut, ardea de nerăbdare să se fâlească în fața comandantului cu isprava lui; acesta însă se încuiase în cabina prințesei și stătea acolo, poate fără măcar să respire, atât era de adâncă liniștea dinăuntru. Așa stând lucrurile,

doctorul Krafft se postă în fața întinderii cenușii a eleșteului, a cărui apă clipea rece, în surdină; din când în când se auzea plescăitul vreunui pește zvâcnit în sus sau foșnetul trestiei stârnite de vânt; și nu știu cum, doctorului Krafft începu să-i fie deodată urât în această singurătate.

Tuși în dreptul cabinei comandantului și în răstimpuri mormăia câte ceva cu jumătate de gură, doar-doar să-i atragă în felul acesta atenția. În sfârșit, Prokop ieși afară cu buzele strânse și cu o lucire stranie în ochi. Krafft îl conduse prin noua fortăreață, îi arătă absolut totul, ba îi făcu chiar și o demonstrație de catapultare a pietrelor împotriva inamicului; cu acest prilej era cât pe ce să zboare în apă. Prokop nu-i spuse nimic, dar îl cuprinse pe după gât și-l sărută pe obraz; iar Krafft, rumen de bucurie, ar fi dorit nespus să facă de zece ori mai mult decât făcuse până atunci.

Se așezară pe banca de lângă apă, acolo unde, de obicei, își făcea baia de soare oacheșa prințesă. La apus se înălțau nori subțiri, firavi, și în zarea îndepărtată cerul iriza culoarea lui aurie diafană; eleșteul se aprinse tot, licărind cu o lumină palidă și dulce, de-a dreptul tulburătoare. Doctorul Krafft se apucă să dezvolte o teorie nou-nouță despre războiul permanent, despre dreptul pumnului, despre izbăvirea lumii prin eroism; teoria lui era într-o flagrantă și feroce contradicție cu melancolia sfâșietoare a acestui asfințit de toamnă, dar, din fericire, doctorul Krafft, total miop și pe deasupra idealist, era desprins, fără voia lui, de priveliștea aceasta cu totul întâmplătoare. Nemaîținând seamă de frumusețea cosmică a acestei clipe, încercară deodată amândoi o senzație supărătoare de frig și foame.

Și iată-l colo, pe uscat, pe domnul Paul înaintând grăbit cu pasul lui mărunț, cu un coș mare în mână; se uită în dreapta, în stânga, și din când în când strigă cu glăsciorul lui bătrânicos:

— Cucu! Cucu!

Prokop se îndreptă spre el, trecând peste vasul de război; voi să afle cu orice preț cine anume îi asigură această masivă aprovizionare.

— Nimeni, vă rog să mă credeți, afirmă bătrânelul; dar știți, fata mea, Elisabeta, e chelăreasă. Era gata-gata să înceapă să-i povestească totul despre fiica lui Elisabeta, dar Prokop îi mângâie părul cărunț și transmise, la rândul său, din nou aceleași persoane fără nume, că e sănătos și în toate puterile.

În seara aceasta doctorul Krafft bău aproape de unul singur, sporovăi, filozofă, pentru ca apoi să declare că nu dă un ban pe toată filozofia: acțiunea, spunea el, acțiunea e totul. Prokop tremura de frig pe banca prințesei, privind, fără întrerupere, la una și aceeași stea; Dumnezeu știe de ce și-o alesese tocmai pe asta: era portocalia Beteigeuze din marginea constelației Orion. Mințise când spusese că e sănătos; simțea niște împunsături ciudate în același loc, ea odinioară

la Tynice, când totul în minte îi uruia și-i vâjâia năprasnic; acum i se învârtea capul și trupul îi tremura scuturat de friguri. Apoi, când încercă să spună ceva, limba i se împletici și dinții începură să-i clănțâne în asemenea hal, încât doctorul Krafft se trezi din beție și se sperie foarte. Îl întinse numaidecât pe canapeaua din cabină și-l acoperi cu tot ce-i căzu la îndemână, chiar și cu halatul plușat al prințesei; după care, îi puse pe frunte un șervet umed și din timp în timp îi schimbă compresa. Prokop susținea că nu-i decât un simplu guturai; pe la miezul nopții ațipi și începu să bolborosească cuvinte neînțelese, torturat de un coșmar înspăimântător.

Dimineața, Krafft se deșteptă abia la cucăitul lui Paul; vru să sară din pat, dar era complet înțepenit, căci toată noaptea înghețase de frig și dormise încovrigat ca un câine. Când, în sfârșit, de bine, de rău, își veni în fire, băgă de seamă că Prokop dispăruse, și că una din ambarcațiunile flotei lor se legăna în apropierea țărmului. Era foarte îngrijorat de soarta comandantului său și s-ar fi dus desigur să-l caute, dacă nu s-ar fi temut să părăsească o fortăreață atât de bine durată. Ba chiar se apucă să-i mai aducă și îmbunătățiri, în timp ce ochii săi miopi scrutau, neîncetat, spațiul în căutarea comandantului.

În timpul acesta Prokop, care se trezise parcă deznodat, cu un gust de noroi în gură, tremurând de frig și puțin mahmur, se afla demult în parc, cocoțat în vârful unui stejar bătrân de unde se deschidea perspectiva întregului castel. I se învârtea capul, dar se ținea cu putere de o cracă. N-avea voie să privească drept în jos, dacă nu voia să amețească și să cadă din copac.

Această zonă a parcului era, de bună seamă, considerată de inamic ca fiind în afara oricărei primejdii, căci până și rubedeniile mai în vârstă se încumetau să iasă acum cel puțin pe scările castelului, domnii se plimbau câte doi sau câte trei, o întreagă cavalcadă de cavaleri mișuna pe alea principală, iar la intrare iată-l din nou, foindu-se de colo până colo, pe bătrânul portar. După ora zece ieși din castel însăși prințesa, însoțită de moștenitorul tronului, și se îndreptară împreună undeva în direcția pavilionului japonez. În Prokop sângele începu să clocotească și avea senzația că zboară cu capul în jos; se ținea cu înverșunare de cracă și tremura ca o frunză scuturată de vânt. Nimeni nu mergea în urma lor; dimpotrivă, evacuasera cu toții parcul cât ai clipi din ochi, strângându-se în spațiul viran din fața castelului. Pesemne, o convorbire decisivă sau cam așa ceva. Prokop își mușca de zor degetele ca să nu țipe. Povestea dură enorm de mult, o oră sau poate chiar cinci și iată-l acum pe moștenitor fugind de-acolo singur, roșu ca para focului și strângând din pumni. Domnii adunați în fața castelului începură să se împrăstie, retrăgându-se din calea lui ca și când i-ar fi făcut loc să treacă. Moștenitorul, fără să se mai uite nici în dreapta nici în stânga, aleargă pe scări în sus, acolo îi iese în întâmpinare, în capul gol, *oncle Rohn*, se opresc amândoi puțin și stau de vorbă; *le bon prince* își petrece palma peste frunte, apoi dispar împreună. Domnii din fața castelului se regroupează, își apropie capetele, își sușotesc ceva și numaidecât se fac nevăzuți, unul câte unul. În fața castelului sosesc cinci automobile.

Prokop se agăță cu mâinile de o creangă și își dădu drumul din

coroana stejarului, cu atâta putere, că se afundă ușor în pământ; vru s-o pornească în galop spre pavilionul japonez, dar, curios lucru, picioarele nu-i dădeau ascultare; se împleticea de parcă ar fi umblat printr-un aluat de ceață și nu era în stare pentru nimic în lume să găsească pavilionul cu pricina; căci în fața lui totul se contopea și iar se risipea. În sfârșit, îl descoperi: prințesa stătea pe bancă, murmurând ceva cu buzele ei severe și lovind în aer cu o nua. Prokop își adună toate puterile ca să ajungă în fața ei vioi ca un june. Se ridică să-l întâmpine.

— Te așteptam.

Prokop se îndreptă spre ea și era gata-gata s-o izbească, deoarece el încă o vedea ceva mai departe. Îi puse mâna pe umăr, ținându-și trupul drept cu un ciudat și îndârjit efort, clătînându-se amețit și mișcând ușor din buze; credea că vorbește. Și ea îi spunea ceva, dar cuvintele ei erau de neînțeles; totul se petrecea parcă sub apă. Deodată răsunară sirenele și claxoanele automobilelor puse în mișcare.

Prințesa se cutremură, de parcă i s-ar fi muiat picioarele, de la genunchi. Prokop vedea un chip palid, șters, pe care pluteau două orbite întunecoase.

— S-a sfârșit, auzi limpede și de aproape, s-a sfârșit Știi, dragule, l-am expediat!

Dacă ar fi fost stăpân pe simțurile lui, ar fi văzut că ea arăta ca dăltuită în fildeș, încremenită și sublimă, ca o martiră în clipa jertfei supreme; dar el clipea doar, biruindu-și tremurul anemic al pleoapelor, și, deodată, i se păru că dușumeaua începe să se înalțe cu el și să se răstoarne. Prințesa își apăsă palmele pe frunte și se clătina; tocmai voia să se lase în brațele lui ca să fie purtată, să se sprijine de el, istovită de fapta ei măreață; dar el i-o luă înainte și se lungi la picioarele ei; se prăbuși fără vlagă, ca o păpușă din cârpe și sfoară.

Nu-și pierdu cunoștința; răătăcea cu ochii în gol, nefiind în stare să înțeleagă unde anume se află și ce se întâmplase cu el. Avu impresia că îl ridica cineva, icnind de spaimă; încercă să se ajute singur, dar îi fu cu neputință.

— Asta... asta nu-i decât... decât o entropie, spuse și, socotind probabil că acesta-i cuvântul cel mai sugestiv și atotcuprinzător pentru caracterizarea situației, îl repetă de câteva ori în șir. Apoi, ceva îi năvăli în minte tumultuos, ca apele la stăvilă; capul îi alunecă greu din degetele tremurătoare ale prințesei și căzu duduind pe podea. Prințesa sări în sus ca ieșită din minți și alergă după ajutor.

Sesiza vag tot ce se întâmpla în jurul lui; simțea cum trei oameni îl ridică și-l duc încet, anevoie, de parcă ar fi fost de plumb; auzea pașii lor grei, târșiți, și respirația lor accelerată, și se mira că nu-s în stare să-l ducă așa, între degete, ca pe o obială. În tot acest timp, cineva îl ținea de mână; se întoarse și o recunoscu pe prințesă.

— Ce bun sunteți, domnule Paul, i se adresă el cu recunoștință. Apoi se produse o învălmășeală, oamenii găfâiau zăpăciți; era momentul când îl duceau pe scări în sus, dar lui i se părea că se rostogolesc cu el într-o prăpastie, răsucindu-se, răsucindu-se mereu.

— Nu vă înghesuiți așa, mormăi, și capul începu să i se învâртеască în asemenea hal, încât încetă să mai perceapă ceva.

Când deschise ochii, își dădu seama că zace iar în camera cavalerilor, iar Paul se străduia să-l dezbrace cu mâinile sale bătrâne tremurând de emoție. La căpătâiul lui stă prințesa cu niște ochi mari cât roata carului. În mintea lui Prokop totul se amesteca, învălmășindu-se într-o confuzie totală.

— Am căzut de pe cal, nu-i așa? bolborosea din greu. Dumneavoastră - dumneavoastră ați fost - ați fost de față, nu-i așa? *Buum*, ex-explozie! Litrogli - nitrogri - micro - Ce haș doi o en o doi. Com-plici-cată fractură! Popotcovită ca un cal. Amuți abia în clipa în care simți pe frunte o mână răcoroasă, firavă. Pe urmă îl zări pe doctorul măcelar și își înfipse unghiile în niște degete reci. Nu, nu vreau, gemu el, de teama durerilor; măcelarul își lăsa doar capul pe pieptul lui și-l apăsa, și-l apăsa ca o greutate de o sută de kilograme. Și în clipele acestea de grea tristețe descoperi deasupra lui niște ochi... care-l fascinau. Măcelarul se sculă în picioare și spuse cuiva în spatele lui:

— Pneumonie gripală. Îndepărtați-o pe Alteța Sa, boala e contagioasă. Cineva vorbea de sub apă și doctorul îi răspundea. Dacă se produce edemul, atunci - atunci nu mai... Prokop înțelese că e pierdut, că va muri; dar îi era totul absolut indiferent: niciodată nu-și închipuisese că moartea e ceva atât de simplu. Patruzeci cu șapte, auzi din noii vocea doctorului. Nu mai avea decât o singură dorință: să fie lăsat să doarmă, până când o să-și dea sfârșitul; dar în loc de asta, fu împachetat în ceva rece, ohohoh! În cele din urmă îi auzi pe ceilalți sușotind, iar el închise ochii încet și nu mai știu de nimic.

Când se deșteptă, deasupra lui stăteau aplecați doi bărbați în vârstă, îmbrăcați în negru. Se simțea nespus de ușurat, parcă i se luase de pe inimă o povară grea.

— Bună ziua, li se adresă degajat și vru să se ridice.

— N-aveți voie să vă mișcați, îi spuse unul din cei doi, și-l împinse cu blândețe înapoi în perne. Așa stând lucrurile, Prokop îi dădu ascultare și rămase întins.

— Dar acum mi-e mai bine, nu-i așa? întrebă mulțumit.

— Bineînțeles, mormăi al doilea bărbat, cu îndoială în glas, dar n-aveți voie să vă suciți. Liniște, repaus, pricepeți?

— Unde-i Holz? îi veni deodată în minte.

— Prezent! răsună dintr-un colț și iată-l în clipa următoare pe domnul Holz stând la capătul patului, zgâriat cumplit la față și cu o

vânătaie mare pe unul din obraji, dar în rest uscat și vânos ca întotdeauna. Iar în spatele lui, pentru Dumnezeu, da, în spatele lui e Krafft, același Krafft pe care-l uitase la ștrand; avea ochii umflați și roșii de parcă ar fi bocit trei zile în șir. Ce i s-o fi întâmplat? Îi zâmbi să-l liniștească. Uite-l pe domnul Paul venind spre pat, în vârful picioarelor, și ținându-se de gură cu un șervețel. Prokop se bucură, văzându-i pe toți aici lângă el; rătăci cu ochii prin odaie și în spatele celor doi domni în negru o descoperi pe prințesa. Era palidă de moarte și se uita la el cu niște ochi mari, tăioși și posomoriți, care lui îi provocau o teamă inexplicabilă.

— Nu mai am nimic, murmură în șoaptă, ca și când și-ar fi cerut suze.

Prințesa îi aruncă o privire întrebătoare unuia dintre domni și acesta încuviință din cap, cu resemnare. Și ea se apropie de pat.

— Te simți mai bine? îl întrebă încet. Spune-mi, dragule, te simți într-adevăr mai bine?

— Da, răspunse nesigur, puțin stânjenit de atitudinea crispată a celor din jur. Aș putea spune chiar bine de tot, numai... numai... Privirea ei insistentă îl zăpăci de-a binelea și aproape îl înspăimântă; avea o senzație de leșin apăsător, - Dorești ceva? îl întrebă aplecându-se deasupra lui. Simți o spaimă înfiorătoare țâșnind din privirea ei.

— Să dorm, răspunse în șoaptă, ca să scape de această privire.

Prințesa se uită din nou întrebător la cei doi bărbați. Unul din ei dădu ușor din cap și se uită la ea, atât de ciudat și de grav, încât ea înțelese tot și păli și mai mult.

— Bine, dormi atunci, rosti cu voce strangulată și se întoarse cu fața spre perete.

Prokop îi cercetă pe ceilalți, plin de mirare: Domnul Paul își îndesa șervețelul în gură, Holz stătea drept, clipind din ochi ca un soldat, iar Krafft pur și simplu bocea, rezemat de șifonier și smârcâia din nas ca un copil întăritat.

— Dar ce s-a întâmplat... icni Prokop și încercă să se ridice; dar unul dintre domnii în negru îi puse pe frunte o mână atât de moale și de blajină, atât de încurajatoare și de-a dreptul divină la atingere, încât se liniști dintr-o dată și răsuflă fericit. Adormi aproape în aceeași clipă.

Se trezi agățat de firul subțire al subconștientului. În cameră ardea doar lampa mică de pe noptieră, iar lângă pat stătea prințesa, îmbrăcată în negru, și se uita la el cu niște ochi strălucitori, de vrăjitoare. Își lipi repede pleoapele ca să nu-i mai vadă: atât era de copleșitoare tristețea pe care i-o transmiteau acești ochi.

— Dragule, cum te simți?

— Cât e ceasul? întrebă năuc.

— Două.

— După masă?

— Noaptea.

— Așa repede? se minună, neștiind singur de ce, și își depănă mai departe firul haotic al somnului. Din când în când deschidea ochii ușor și, prin despicătura lor, se uita o clipă la prințesă, pentru ca apoi să adoarmă din nou. De ce, de ce se uită mereu așa la mine?! Din timp în timp îi umezea buzele cu o linguriță de vin; el înghițea licoarea murmurând ceva neînțeles. În cele din urmă se cufundă într-un somn greu, fără vise.

Își veni în fire abia în clipa în care unul dintre domnii în negru îi asculta, cu băgare de seamă, bătăile inimii. Alți cinci stăteau neclintți în preajma lui.

— De necrezut, de necrezut, mormăi domnul în negru. Omul acesta are o adevărată inimă de fier.

— Trebuie să mor? întrebă Prokop, când nimeni nu se aștepta.

Domnul în negru mai-mai să sară în sus de uimire.

— Să vedem, rosti sec. Dacă ați scăpat de această noapte... Cât timp ați umblat cu povestea asta?

— Cu ce? se miră Prokop.

Domnul în negru flutură din mână:

— Stați liniștit, cât se poate de liniștit.

Prokop, în ciuda faptului că se simțea îngrozitor de prost, rânji sarcastic: când doctorii nu mai știu cum să se descurce, recomandă întotdeauna liniște. Dar acela cu mâini blajine îi spuse:

— Trebuie să credeți, să credeți că o să vă însănătoșiți. Credința face minuni.

Se zbătea delirând în somn, înecat și pătruns până la oase de o transpirație nesuferită. Unde - unde mă aflu? Plafonul, deasupra lui, se clatină, se leagănă, se unduiește; nu, nu, nu! nu se leagănă, cade înșurubându-se și lăsându-se încet în jos, ca o gigantică presă hidraulică. Prokop încercă să țipe, dar nu izbuti și plafonul era acum atât de jos, încât deslușea până și musculița străvezie care sta pe el, și firicelul de nisip din tencuială și... și fiecare asperitate a zugrăvelii. Și peretele cădea, cădea mereu, apropiindu-se din ce în ce mai mult, iar el se uita la toate astea cu o spaimă mută și gâfâia, doar, nefiind în stare să-și adune glasul. Lumina s-a stins, e întuneric beznă; acum, acum îl strivește. Simte plafonul atingându-i părul, care i s-a făcut măciucă, și respirația îi şuieră înăbușit. Ahaha, acum a dat de ușă, o împinge într-o parte și țâșnește afară, afară e tot întuneric, ba nu, nu e întuneric, e ceață, ceața lupului, nictalopie, o ceață atât de densă încât nici să respire nu putea și se sufoca cu sughițuri de spaimă. Acum, acum mă înăbuș, se îngrozi și o rupse la fugă, călcând pe-pe-pepeste ni-ni-ni-ște tru-tru-tru-puri vii, care pe deasupra se mai și suceau într-o parte și într-alta. Se aplecă și întinse mâna, și simți în palmă un sân mare și tânăr. Asta-asta-asta e Anči; se sperie și bâjbâi să-i caute capul; dar în loc de cap dădu de un vas, un vas de por-țe-lan plin cu ceva vâscos și spongios ca... ca un plămân de vită. Îi venea să vomite de groază și vru să-și desprindă mâinile de pe materia aceea hidoasă; dar iată că ea se lipește de el, tremură, îi sugă sângele și i se târâie pe brațe în sus 1 O moluscă! O sepie umedă și gelatinoasă, cu ochii strălucitori ai prințesei, care-l fixează cu o dragoste pătimașă; alunecă pe trupul lui despuiat și caută, caută un loc unde să-și așeze fundul cu odiosul orificiu țâșnitor. Prokop nu mai poate nici să răsuflă, se luptă cu ea, își înfinge degetele în materia cleioasă și flască; și, deodată, se trezi.

Deasupra lui stătea aplecat domnul Paul care-i puneă pe piept o compresă rece.

— Unde-unde-unde e Anči? bâigui ca o ușurare și iar închise ochii. Buf, buf, buf i Aleargă, cu sufletul la gură, peste niște arături; nu știe de ce și încotro e atât de zorit, dar gonește, gonește mereu de-i bate inima năvalnic, să-i sară din piept, nu alta! și ar vrea, ar vrea să scoată din el un chiot, un chiot de spaimă că va ajunge prea târziu. Iată, în sfârșit, și casa aceea, numai că uite, n-are nici uși, nici ferestre, ci doar o pendulă mare, atârnată la intrare, care arată ora patru fără cinci. Și Prokop știa că atunci când acul mare va atinge cifra doisprezece întreaga Pragă va zbura în aer.

— Cine mi-a luat krakatitul? răcnește zguduitor; încearcă să se cațere pe perete ca să oprească, în ultima clipă, acul ceasornicului; sare și își înfige unghiile în tencuială, dar alunecă în jos, lăsând în perete o dâră adâncă, prelungă. Urlă de groază și aleargă undeva după ajutor. A dat buzna într-un grajd cu cai; în grajd, prințesa și Carson fac dragoste, în picioare, cu mișcări zvâcnite, mecanice, ca niște păpuși care tresaltă pe o sobă, acționate de aerul cald. Când îl zăresc, se apucă de mână și încep să țopăie, să țopăie iute, iute, din ce în ce mai iute.

Deschise ochii și o văzu pe prințesă aplecată deasupra lui, cu buzele încheștate și ochii arzători.

— Fiară, mârâi Prokop cu o ură întunecată și închise repede ochii. Inima îi bătea atât de sălbatic, de parcă ar fi bătut tam-tamul drăcesc al celor doi, care țopăiau într-un ritm infernal. Picăturile de sudoare îi usturau ochii, iar în gură simțea gustul lor sărat.

— Vrei ceva? îl întrebă prințesa, de aproape. Răsuci din cap; ea crezu că a adormit din nou; dar în clipa următoare se auzi iar vocea lui răgușită:

— Unde-i plicul acela?

Își închipui că aiurează; nu-i răspunse.

— Unde-i plicul acela? repetă el încrețind fruntea ca un stăpân.

— Aici e, aici, se grăbi să-i spună și numaidecât îi strecură între degete prima bucătică de hârtie care-i căzu la îndemână. Cu un gest brusc o făcu ghemotoc și o aruncă.

— Nu, nu-i asta. Eu... eu vreau plicul meu. Eu... eu... eu vreau plicul meu!

Repetă într-una aceste cuvinte. La un moment dat, îl cuprinse o criză de furie și, nemaștiind ce să facă, prințesa îl strigă iute pe Paul. Acesta își aduse aminte de un plic gros, mototolit și soios, legat cu o sfoară. Repede, unde ar putea să fie?! Îl găsi în noptieră: poftim, aicea e, nu v-am spus eu!? Prokop îl strânse cu amândouă mâinile și-l lipi de piept; se liniști și adormi buștean. După trei ore, trupul lui se broboni de o sudoare proaspătă; era atât de sleit de puteri, încât abia mai putea să răsuflă. Prințesa dădu alarma și numaidecât se reîntruni consiliul medical. Temperatura coborâse alarmant, tensiunea arterială șapte, pulsul filiform; specialiștii opinară pentru administrarea neîntârziată a unei injecții cu oleu camforat, dar medicul de țară localnic, rusticizat și sfios printre atâtea somități, fu de altă părere, susținând că el nu-și trezește *niciodată* pacientul.

— Cel puțin își dă sfârșitul dormind, nu-i așa? mormăi un specialist celebru. Aveți dreptate...

Prințesa, extenuată, se duse să se odihnească un ceas, dar numai după ce i se dădură toate asigurările că... desigur, fără îndoială... și așa mai departe; iar la căpătâiul pacientului rămase doctorul Krafft

care-i făgădui că peste o oră avea să-i transmită ce și cum. Nu-i transmise însă nimic și, neliniștită, prințesa se repezi personal să vadă cum stau lucrurile. Îl găsi pe Krafft proțâpî în mijlocul odăii, agitînd din mâini și vorbind cu voce tare, cât îl țineau plămânii, despre telepatie, referindu-se mereu la Ruchet, James și la mulți alții; iar Prokop, cu ochii limpezi, îl asculta și, pe ici pe colo, îl înțepa cu câte o obiecție caracteristică omului de știință, sceptic și îngrădit de cunoștințele sale.

— Eu l-am înviat, prințesă! strigă Krafft, uitînd de toate; mi-am încordat întreaga voință pentru a-l face să se însănătoșească; eu... eu am făcut deasupra lui cu mâinile, uitați-vă, așa... Da, da, radiația undelor... pricepeți? Dar știți, treaba asta te epuizează, ufl! Mă simt slab ca o muscă, declară cu convingere și dădu repede pe gât paharul cu benzină pentru spălatul pansamentelor, crezînd, probabil, că era vin; atît era de surescitat de succesul lui. Spuneți, strigă deodată, v-am făcut sănătos sau nu?

— M-ați făcut, răspunse Prokop, cu amabilă ironie.

Doctorul Krafft se prăbuși într-un fotoliu:

— N-aș fi crezut că am o aură atît de puternică, oftă din adînc, plin de satisfacție. Vreți să mai țin mâinile deasupra dumneavoastră?

Prințesa, privind uluită cînd la unul, cînd la celălalt, se făcu roșie toată, zâmbi, și, deodată, i se umeziră ochii; îi mîngăie lui Krafft țeasta roșcovană și, fără să scoată o vorbă, o rupse la fugă...

— Așa-s femeile, nu rezistă, constată Krafft, cu mîndrie. Vedeți, eu sunt cît se poate de calm... Tot timpul am simțit cum țâșnește fluidul din degetele mele. Cu siguranță că fenomenul ar putea fi fotografiat, nu credeți? Ca ultraradiațiile...

Reveniră somitățile și, în primul rînd, îl dădură afară pe Krafft, în ciuda protestelor sale vehemente; îi măsurară din nou bolnavului temperatura, pulsul și câte și mai câte. Temperatura mai ridicată, pulsul nouăzeci și șase, pacientul manifestă poftă de mîncare; ei da, asta-i într-adevăr o întorsătură senzațională... După care somitățile se duseră în cealaltă aripă a castelului, unde, de asemenea, era nevoie de asistența lor; căci prințesa ardea cu o temperatură de aproape patruzeci de grade, istovită de cele șaiszeci de ore de veghe; în afară de asta îi mai descoperiră o gravă anemie și un șir întreg de alte boli, ba chiar și o veche cavernă TBC, netratată.

În ziua următoare, Prokop se ridică singur în capul oaselor și primi vizite, cu un aer glorios. Nobilii domni, ce-i drept, se împrăștiară repede, numai grăsunul *cousin* mai zăbovi pe acolo oftînd și plictisindu-se de moarte. Pe neașteptate dădu buzna în odaie Carson; era cam încurcat, iar pînă la urmă totul se sfârși cu bine; Prokop nu pomeni nimic despre cele întîmplate și, în sfârșit, Carson izbucni, spunîndu-i că explozivii aceia cumpliți pe care Prokop îi

preparase în ultimele zile s-au dovedit, în urma probelor făcute, a avea o forță de explozie cam cât aceea a rumegușului de lemn; pe scurt... pe scurt, e limpede că Prokop a trebuit să aibă febră, nu glumă, atunci când i-a preparat. Pacientul primi această afirmație cu calm și abia peste câteva clipe pufni în hohote de râs,

— Cred și eu, spuse cu bunăvoință, dar cu toate astea, am băgat serios spaima în voi.

— Asta-i adevărat, recunosc Carson, deschis. De când mă știu nu m-am temut atâta pentru viața mea și pentru fabrică.

Krafft intră anevoie, era palid la față și distrus. Sărbătorise toată noaptea miraculosul său fluid, cinstindu-l cu mari libațiuni de vin, iar acum se simțea îngrozitor de rău. Se văicărea, spunând cși și-a înecat pentru totdeauna forța sa iradiantă, și își băgă în cap să devină din această clipă un adept al ascetismului, indian, conform canoanelor filozofiei Yoga.

Veni și *oncle Charles*, *très aimable*, și de o delicatețe reținută; Prokop îi fu recunoscător pentru faptul că *le bon prince* redobândise finețea tonului de acum o lună, adresându-i-se iar politicos, cu „dumneavoastră”, și povestindu-i, amuzant, despre experiența sa de viață. Numai în clipa în care, pe de departe, discuția se referi la prințesă, rămaseră amândoi oarecum descumpăniți.

În acest timp, în aripa cealaltă a castelului, prințesa, chinuită de o tuse seacă, dureroasă, îl primea din jumătate în jumătate de oră pe domnul Paul, care trebuia să-i raporteze amănunțit ce face Prokop, ce a mâncat, și cine anume se află la el în clipa respectivă.

*

* *

Lui Prokop îi mai reveniră fierbințele și halucinațiile terifiante. Se făcea că vede un hambar întunecos și un șir nesfârșit de butoaie cu krakatit; în fața hambarului, un soldățel se foiește, de colo până colo, cu arma la umăr; nimic altceva și totuși scena era înfiorătoare. I se părea că iar e război; în fața lui, un câmp de necuprins, plin cu cadavre; toți sunt morți, și el e mort și prins de pământ într-o pojghiță de gheață, numai domnul Carson umblă peste cadavre, împleticindu-se, blestemă printre dinți și se uită la ceas, cu nerăbdare. Din direcția opusă se apropie cu mișcări zvâcnite, săltărețe, paralizicului prinț Hagen; spre uimirea lui Prokop, înaintează repede, sare ca o lăcusta de câmp și scârțâie, crispându-se la fiecare mișcare. „Carson îl salută cu indiferență și-i spune ceva; zadarnic își încordează Prokop auzul, nu deslușește nimic; cine știe, poate din pricina vântului; Hagen arată spre orizont, cu mâna lui prelungă și uscată; despre ce-or fi vorbind? Hagen întoarce capul, își duce mâna la gură și scoate de acolo o dantură galbenă de cal, cu maxilare cu tot; în loc de gură are acum o gaură adâncă și întunecată, care râde în hohote, și totuși fără glas. Cu

cealaltă mână își scobește dintr-o orbită un glob ocular de proporții gigantice și, ținându-l între degete, îl întinde aproape de fețele celor căzuți; în acest timp dantura galbenă din cealaltă mână numără, nechezând lugubru; „Șaptesprezece mii o sută douăzeci și unu, o sută douăzeci și doi, o sută douăzeci și trei...” Prokop nu-și poate întoarce capul, întrucât e mort; sinistrul glob de ochi, sângieru, stă încremenit deasupra chipului său; dantura de cal continuă să necheze: „șaptesprezece mii o sută douăzeci și nouă” și se închide cu un clămpănit surd. Acum Hagen se pierde în depărtare, numărând, numărând mereu; iar peste cadavre sare, impudică, prințesa, cu fusta suflecă până peste marginea chiloților; se apropie de Prokop cu un bunciuk tătaresc în mână pe care-l agită, și-l agită, de parcă ar fi o cravașă. Se oprește țeapănă deasupra lui Prokop, îl gădilă cu bunciukul pe la nas și-l lovește ușor cu vârful piciorului în cap, de parcă ar vrea să se convingă dacă e mort cu adevărat.

Lui Prokop îi țâșni sângele în obraji, cu toate că era mort, atât de mort, încât își simțea înghețată bocnă până și inima din piept; cu toate acestea nu putea să suporte priveliștea picioarelor ei zvelte. „Dragule, dragule”, îi spune prințesa în șoaptă și, cu o mișcare lentă, își lasă fusta în jos, îngenunchează la căpătâiul lui și cu palma îi atinge încet pieptul. Deodată, îi smulge din buzunarul interior al hainei plicul acela gros, legat cu sfoară, și sare în sus; îl rupe, cu furie, făcându-l ferfeniță, și-l aruncă în bătaia vântului. Apoi, cu mâinile desfăcute deasupra capului, începe să se învârtască, să se înșurubeze ca un vârtej; și se învârti așa, călcând peste cadavre, până se pierdu în bezna nopții.

XLIII

N-o mai văzuse pe prințesă din clipa în care aceasta căzuse bolnavă la pat; îi scria de câteva ori pe zi, scrisori scurte și înflăcărâte, care de fapt mai mult tănuiau decât exprimau sentimentele. De la Paul află că stă când întinsă în pat, când se ridică și se plimbă agitată prin odăi; nu era în stare să înțeleagă de ce nu vine la el, care părăsise patul și aștepta cu nerăbdare ca măcar să-l cheme la ea pentru câteva minute. N-avea de unde să știe că în acest timp ea scuipa sânge din caverna pulmonară care i se redeschisese; nu-i scrisese despre acest lucru, desigur de teamă să nu i se facă scârbă de ea, să nu aibă senzația că-i ard buzele de pe urma sărutărilor ei de odinioară sau mai știu eu ce, dar, mai cu seamă, mai cu seamă se îngrozea la gândul că nu s-ar putea stăpâni și l-ar săruta și acum, ca altă dată, cu buzele ei febrile. Prokop habar n-avea că și în sputa lui medicii descoperiseră urmele infecției bacilare și ca urmare, prințesa, pradă deznădejdiei, era chinută de remușcări și teamă; neștiind deci absolut nimic, Prokop își ieșea din fire că făceau cu el atâtea fasoane, de vreme ce el se simțea aproape restabilit, și se cutremura scuturat de fiorii reci ai groazei, când iar trecea o zi fără ca prințesa să fi manifestat dorința de a-i vedea. I s-a făcut lehamite de mine, îi trecea prin minte; niciodată n-am fost pentru ea mai mult decât un capriciu de moment. O bănuia capabilă de orice; nu voia să se umilească până acolo încât să-i cerșească întâlnirea. Nu-i mai scria aproape de loc, stătea tot timpul tolănit într-un fotoliu, cu mâinile și picioarele ca niște sloiuri de gheață, și aștepta ca ea să vină, sau să-i transmită vreun mesaj, în fine, să se întâmple ceva.

În zilele senine i se îngăduie acum să iasă afară, în parcul autumnal, să stea la soare, înfășurat în pleduri; îi vine să le arunce de pe el și să hoinărească undeva, pe malul eleșteului, minat de gândurile lui sumbre, dar de fiecare dată în preajma lui se află ba Krafft, ba Paul, ba Holz, ba chiar Rohn în persoană, amabilul și îngânduratul poet Charles care veșnic are „ceva” pe limbă, dar niciodată nu se încumetă să-l rostească; în loc de asta emite păreri despre știință, despre robustețea, succesul și eroismul individual și despre câte și mai câte. Prokop îl ascultă, cu o ureche; are impresia că *le bon prince* face eforturi neobișnuite pentru a-i stimula interesul, Dumnezeu știe de ce, spre țeluri înalte. Ca din senin, primi din partea prințesei un bilet încâlcit, în care îl sfătuia să se țină tare și să nu se lase intimidat; puțin timp după aceea, Rohn veni la el cu un bărbat mai în vârstă, dârz, la care totul trăda pe ofițerul îmbrăcat în civil. Laconicul domn îl întrebă pe Prokop ce anume intenționează să între prindă în viitor.

Prokop, ușor iritat de tonul lui, răspunse la fel de repezit și cu aceeași aroganță de stăpân că intenționează să-și valorifice invențiile.

— Invenții militare?

— Nu. Nu sunt soldat.

— Vârsta dumneavoastră?

— Treizeci și opt.

— Ocupația?

— Nici una. Dar a dumneavoastră?

Laconicul domn se zăpăci puțin.

— Intenționați să vindeți aceste invenții?

— Nu! Simțea că e interogată și cântărit de o înaltă persoană oficială; povestea asta îl plictisea cumplit; scormonea răspunsuri scurte și numai când și când binevoia să mai zvârle și câte o fărâmitură din învățătura sa, sau câte un pumn de cifre balistice, văzând că asta îi face o deosebită plăcere unchiului Rohn. Într-adevăr, *le bon prince* radia de bucurie și-l privea pe laconicul domn cu niște ochi care parcă întrebau: Ei, ce spuneți de acest miracol? Laconicul domn nu spuse însă nimic și în cele din urmă, politicos, își luă rămas bun.

A doua zi, Carson sosi glonț chiar în primele ceasuri ale dimineții; își freca mâinile de entuziasm și avea un aer extrem de important. Îndruga verzi și uscate și tot timpul sonda terenul; arunca într-una cuvinte nedefinite cum ar fi „viitor”, „carieră” și „succes remarcabil”; mai mult nu voia să spună, dar nici Prokop nu se omora de loc cu întrebările. Veni apoi o scrisoare de la prințesa, o scrisoare gravă și stranie:

„Prokop, azi e rândul tău să te hotărăști. Eu m-am hotărât; n-am ținut seama de nimic și nu regret acest lucru. Prokop, în această ultimă clipă îți spun că te iubesc și că te voi aștepta atât cât va fi nevoie. Chiar dacă va trebui să ne despărțim pentru un timp - și asta trebuie să se întâmple, deoarece soția ta nu poate fi amanta ta - așadar, chiar dacă ne vom despărți pe ani de zile, eu voi rămâne logodnica ta umilă; chiar și acest lucru înseamnă pentru mine o asemenea fericire, încât nici nu găsesc cuvinte să ți-o exprim; umblu prin cameră amestecând și băigui numele tău; dragule, dragule, nici nu-ți poți închipui cât am fost de nefericită, din clipa în care s-a întâmplat cu noi ce s-a întâmplat. Acum hotărăște tu cap să mă pot numi, într-adevăr, a ta W.”

Prokop nu prea înțelegea despre ce-i vorba; citi și reciti scrisoarea de nenumărate ori și, pur și simplu, nu era în stare să creadă că prințesa intenționează, pe scurt, să... Ar fi vrut să se repeadă până la ea, dar nu știa ce să facă atât era de descumpănit. O fi poate numai o izbucnire sentimentală de femeie care nu trebuie luată *ad litteram* și la care, mă rog, eu nu mă pricep; parcă poți ști vreodată cum stai cu

această femeie? Și în timp ce făcea asemenea reflecții, intră la el *oncle Charles*, însoțit de Carson. Amândoi arătau atât de... Oficiali și de solemni, încât Prokop simți cum îi clocotește sângele în vine. Au venit să-mi spună că urmează să fiu transportat în fortăreață; prințesa a făcut iar vreo boroboacă și e de rău. Căută din ochi o armă, să aibă cu ce riposta în cazul că s-ar face uz de violență; își alege greutatea de marmoră de pe birou și se așează pe scaun, stăpânindu-și bătăile inimii, care o luase razna.

Oncle Rohn se uita la Carson, Carson la *oncle Rohn*, cu întrebarea mută cine să înceapă. Începu *oncle Rohn*:

— Ceea ce am venit să vă spunem este... firește... într-o anumită măsură... fără îndoială... Erau cunoscutele sale poticneli; deodată, însă, își adună puterile și porni mai curajos: Dragul meu, ceea ce am venit să-ți spunem e lin lucru foarte serios și... foarte discret. Nu e numai în interesul tău să te hotărăști... Ci... dimpotrivă. Într-un cu vânt... ideea a fost în primul rând a ei și... în ceea ce mă privește... eu... după o matură chibzuință... De altfel știi că el nu i se pot pune opreliști; e încăpățânată... și pătimașă în afară de asta, se pare că într-adevăr și-a băgat în cap să... Pe scurt, e mai bine pentru toate părțile să găsim o soluție convenabilă, gâfâi cu inima ușurată. Domnul director îți va explica...

Carson, adică domnul director, își puse încet și solemn ochelarii pe nas; avea o figură neliniștitor de gravă, cu totul alta decât aceea cu care se obișnuise Prokop până atunci.

— Îmi revine mie cîstea, începu el, să vă transmit... dorința... cercurilor militare supreme... de a intra în serviciul armatei noastre. Vreau să spun... se înțelege de la sine... în serviciul tehnic superior care, nu-i așa, corespunde preocupărilor dumneavoastră; și asta, firește, chiar de la început cu gradul de - ca să zic așa... Cu alte cuvinte, vreau să spun că, deși e împotriva oricăror uzanțe militare - firește, exceptând un caz de război - de a se activa specialiștii civili... totuși în cazul nostru... cu toate că situația actuală nu poate fi considerată a avea prea multă legătură cu războiul... dar avându-se în vedere importanța dumneavoastră într-adevăr extraordinară, accentuată și mai mult de actuala conjunctură... și, ținându-se seama, în mod cu totul deosebit de poziția dumneavoastră excepțională... sau, mai precis de... de obligațiunile dumneavoastră de ordin strict intim...

— Ce fel de obligații? îl întrerupse Prokop, cu o voce răgușită.

— Mda, bolborosi Carson oarecum încurcat; vreau să spun... interesul... legătura dumneavoastră...

— Pe câte știu, nu v-am vorbit despre nici un interes personal, ripostă Prokop, tăios.

— Ha ha, se dezlănțui Carson, înviorat parcă de această ieșire brutală; da, bineînțeles că nu; nici nu era nevoie. De altfel, puișorule,

de chestia asta nici nu s-au agățat cei de sus. Asta se înțelege de la sine. Simplu: chestiuni personale și punct. Intervenția unui om influent, mă înțelegeți? Pe lângă toate, mai sunteți și străin... Dar și problema asta e rezolvată, se grăbi să adauge. Ajunge doar să înaintați o cerere pentru acordarea cetățeniei...

— Aha.

— Ați vrut să spuneți ceva?

— Nimic, doar atât, aha.

— Aha. Atunci asta-i tot, nu? Ajunge deci să redactați o cerere pur formală și... în afară de asta... Ei, cum să zic... gândiți-vă și dumneavoastră că totuși... e nevoie de un anumit gir, nu-i așa? Adică, simplu, într-un fel vă câștigați gradul care vi se conferă... pentru - pentru merite excepționale, este? Să presupunem că... că veți preda administrației militare... mă înțelegeți... veți preda...

Se așternu o tăcere penibilă. *Le bon prince* privea pe fereastră afară, ochii lui Carson dispărură în spatele sticlelor scânteietoare ale ochelarilor, iar lui Prokop i se strângea inima de tristețe și neliniște.

— ...Veți preda... nu-i așa... se bâlbâia Carson, abia răsuflând de atâta încordare.

— Ce?

Carson scrise cu degetul în aer un K mare:

— Atât și nimic mai mult, oftă ușurat. În ziua următoare vi se dă decretul... Numit *extra statum* căpitan-inginer de geniu... detașat la Baltin. Gata. Asta-i tot. Așa.

— Căpitan, *numai provizoriu*, interveni *oncle Charles*. Deocamdată n-am izbutit să obținem mai mult. Dar ni s-au dat garanții că de îndată ce războiul va izbucni - pe neașteptate...

— Adică până într-un an, horeai Carson; *cel mult* un an.

— Așadar, de îndată ce va izbucni războiul, reluă prințul - indiferent când și cu cine - vei fi numit imediat general-inginer de geniu... cu rangul de general de cavalerie, iar dacă se schimbă cumva - ca urmare a războiului - forma de guvernământ, acestui rang i se va adăuga titlul de *excellence* și... într-un cuvânt, cel de baron. Până și în această privință... ni s-au dat... toate asigurările, încheie Rohn cu vocea stinsă.

— Și cine, mă rog, v-a spus că eu aș vrea acest lucru? Întrebă Prokop, glacial.

— Auzi întrebare, Dumnezeuule! izbucni Carson; cine n-ar vrea? Mie mi-au promis titlul de cavaler; drept să spun, puțin îmi pasă dacă-l am sau nu, dar aici nu e vorba numai de mine, ei de ochii lumii. De altfel, pentru dumneavoastră ar avea o semnificație cu totul aparte.

— Așadar, dumneavoastră tot mai credeți, silabisi cuvintele Prokop, că eu o să vă dau krakatitlu?

Domnul Carson ar fi vrut să sară în sus, dar *oncle Charles* îl reținu.

— Noi considerăm, începem cu gravitate, că vei face totul sau că... eventual... vei face orice sacrificiu pentru a o salva pe prințesa Hagen dintr-o situație nelegală și... de nesuportat. În împrejurări excepționale... O prințesă poate acorda mâna unui militar. De îndată ce vei deveni căpitan, legătura voastră se va reglementa prin... printr-o logodnă strict secretă; bineînțeles după aceea prințesa va pleca și se va întoarce atunci... atunci când va putea să ceară unui membru dintr-o dinastie domnitoare să-i fie martor la căsătorie. Până atunci... până atunci, depinde de tine ca să-ți cucerești căsnicia de care ești demn și de care e demnă și prințesa. Dă-mi mâna. Nu trebuie să te decizi în clipa aceasta; gândește-te bine ce ai de făcut, care e datoria ta și ce anume ai de dat pentru această datorie. Aș putea să fac apel la orgoliul tău; dar eu prefer să mă adresez numai inimii tale. Prokop, prințesa suferă peste puterile ei, și a adus dragostei jertfe mai mari decât oricare alta femeie. Și tu ai suferit; tu, Prokop, suferi cu conștiința, dar eu nu vreau să exercit asupra ta nici un fel de presiune, pentru că am încredere în tine. Chibzuiește bine și pe urmă îmi spui... Domnul Carson clătina din cap, sincer și profund mișcat.

— Așa este, se alătură și el prințului. Eu, e adevărat, sunt un om simplu, din topor, dar trebuie să spun că... că... De altfel, v-am mai spus eu că femeia asta are rasă. Dumnezeuule Cristoase, omul vede asta abia atunci când... Se izbi, deodată, cu pumnul în dreptul inimii și începu să clipească emoționat. Ah, omule, eu unul v-aș strânge de gât cu mâna mea dacă... dacă n-ați fi demn de...

Prokop nu-i mai asculta: sări în sus și începu să alerge prin odaie, cu fața încruntată de enervare.

— Așadar... eu... eu trebuie, nu-i așa? azvârlea cuvintele cu voce hârâită. Așadar, eu trebuie? Bine, dacă *trebuie*... trebuie. Dar țineți minte, voi m-ați împins! Eu n-am vrut!

Uncle Rohn se ridică în picioare și-i puse, blajin, mâna pe umăr.

— Prokop, îi spuse cu blândețe; de hotărât, hotărâști tu singur. Noi nu ne grăbim; consultă-te cu tot ce e mai bun în tine; sfătuiește-te cu Dumnezeu, întreabă-ți dragostea, sau conștiința, sau onoarea sau ce crezi tu. Să ai în vedere însă un singur lucru: că nu e vorba numai de tine, ci și de aceea care te iubește atât de mult, încât e în stare... să facă... Flutură din mână, neputincios, și i se adresă lui Carson: Să mergem !

Era o zi mohorâtă și umedă. Prințesa tușea, o lua când cu frig, când cu fierbințeli și n-avea răbdare să stea în pat; aștepta răspunsul lui Prokop. Se uita pe fereastră să vadă dacă nu cumva iese afară și iar îl chema pe Paul. Mereu același răspuns: domnul inginer se plimbă prin odaie. Și nu spune nimic? Nu, nu spune nimic.

Umbla agitată, bătând încăperea în lung și-n lat, de parcă ar fi vrut să-l însoțească pe Prokop în mersul lui nepotolit, și iar se așeza și își legăna corpul ca să-și astâmpere neliniștea înfrigurată. Oh, situația asta nu mai e de suportat! Se apucă, deodată, să-i scrie o scrisoare lungă, lungă de tot; îl conjura s-o ia de soție; că nu-i nevoie să divulge nimic, nici un secret, nici un krakatit; că ea se duce cu el, în *viața lui*, și-o să-l slujească, orice s-ar întâmpla. „Te iubesc atât de mult, încât nici o jertfă nu-i destul de mare, ca să ți-o pot înălța. Supune-mă oricărei încercări, rămâi sărac și necunoscut; merg cu tine ca soția ta și niciodată nu voi mai putea să mă întorc în lumea pe care o părăsesc. Știu că ții la mine puțin și numai cu un colțișor absent al inimii; dar te vei obișnui cu mine. Am fost mândră, orgolioasă, rea și pătimasă; m-am schimbat, umblu acum printre obiectele vechi ca o străină, am încetat să mai fiu”... Reciti scrisoarea și o rupse bucățele-bucățele, suspinând încet. Se lăsase înserarea și nici o știre de la Prokop.

Poate vine fără să se anunțe, îi trecu prin minte, și, cuprinsă de o nerăbdare febrilă, porunci să i se îmbrace o rochie de seară. Stătea agitată în fața oglinzii mari și se cerceta cu ochii ei arzători, nemulțumită poate de pieptănătură, de rochie, de toate; își acoperea mereu, cu alte straturi de pudră, obrajii aprinși și simțea fiori reci scuturându-i brațele goale, în timp ce-și privea bijuteriile; se vedea urâtă, imposibilă și neîndemânatecă.

— Paul n-a venit? întreba din clipă în clipa. În sfârșit veni: nimic nou, domnul Prokop stă pe întunerice și nu permite să se aprindă lumina.

Acum e târziu, prea târziu; prințesa, nespus de obosita, stă pe un scaun în fața oglinzii, stratul de pudră plesnește pe obrajii ei încinși, e aproape pământie, și mâinile i-au înțepenit.

— Dezbracă-mă, îi poruncește cameristei, cu o voce stinsă. Tânăra fată, cu fața proaspătă și ochii ca de vițelușă îi scoate bijuterie după bijuterie, îi descheie rochia și o îmbracă apoi într-un peignoir străveziu; și tocmai în clipa când se pregătește să-i pieptene coama răvășită. Prokop dă buzna pe ușă, neanunțat.

Prințesa încremeni și se făcu și mai palidă.

— Du-te, Marieke, abia izbuti să rostească și își strânse *peignoir*³⁵-ul pe pieptul uscățiv. De ce... de ce ai... venit?

Prokop se sprijini de șifonier, foarte palid și cu ochii aproape înecați de sânge.

— Care va să zică așa, izbucni cu vocea sugrumată; va să zică asta a fost planul vostru, nu-i așa? Frumos m-ați îmbrobodit, n-am ce spune!

Se ridică în picioare ca lovită de trăsnet:

— Ce... ce tot vorbești?

Prokop șuieră printre dinți:

— Eu știu ce vorbesc. Așadar, despre asta era vorba: să vă dau... să vă dau krakatitul... nu-i așa? Dumnealor pregătesc frumușel războiul și dumneavoastră, dumneavoastră, strigă înăbușit, dumneavoastră sunteți unealta lor! Dumneavoastră, cu dragostea dumneavoastră cu tot! Dumneavoastră cu căsătoria dumneavoastră, spioano! Și eu, eu urma să fiu prins în capcană, pentru ca voi să ucideți, să vă răzbunați...

Prințesa se lăsă pe o margine de scaun, cu ochii mari, înspăimântător de mari; tremura din tot corpul, zgâlțâită de un plâns uscat, înfiorător; vru să se arunce spre ea, dar îl opri cu o mișcare a mâinii încremenite.

— Cine sunteți de fapt? zdrobea Prokop cuvintele. Sunteți prințesă cu adevărat? Cine v-a angajat? Gândește-te, om de nimic, că ai vrut să asasinezi mii și mii de oameni; că ai ajutat să fie măturate de pe suprafața pământului orașe întregi, iar lumea noastră, da, a noastră, nu a voastră, lumea noastră, a oamenilor, să fie distrusă! Da, distrusă, asasinată, pulverizată! De ce-ai făcut asta, de ce? ți-pă și se lăsă în genunchi, târându-se spre ea. Ce-ai vrut să faci?!

Se ridică de pe scaun cu fața plină de groază și dezgust, și bătu în retragere. El își lăsă obrazul pe locul unde stătuse dânsa și izbucni într-un plâns cu hohote, greu și bolovănos, de bărbat. Era gata-gata să îngenuncheze lângă el; dar se stăpâni și se retrase mai departe, strângându-și la piept mâinile crispate.

— Așadar, spuse în șoaptă, așadar asta crezi tu!

Prokop se sufoca sub povara durerii.

— Știi tu, izbucni din nou, știi tu ce-i războiul? Știi ce-i krakatitul? Niciodată nu ți-a trecut prin minte că și eu sunt om, nu-i așa? Și că... eu... eu vă urăsc! Va să zică pentru asta v-am fost eu bun! Dacă v-aș fi dat krakatitul, s-ar fi terminat deodată toată povestea; prințesa s-ar fi cărat, iar eu... eu... Sări în sus, izbindu-se cu pumnii în cap. Și eu, care eram gata să fac una ca asta! Un milion de vieți pentru - pentru - pentru... Ce, nu cumva e prea puțin? Două milioane de morți! Zece milioane de morți! Asta... asta e de-acum o partidă bună chiar și pentru o prințesă, nu-i așa? Pentru asta merita să-ți dai puțin

poalele peste cap! Prostul de mine! Aaa, urlă ca o fiară rănită, ptui! mi-e scârbă de voi.

Era oribil de desfigurat - cu spume la gură, cu fața umflată și cu ochi de nebun, rătăcind în nystagmusul iresponsabilității. Prințesa se lipi de perete, lividă, cu ochii cășcați, cu buzele schimonosite de groază.

— Pleacă, gemu, pleacă de aici!

— Nu-ți fie teamă, horcăi el, nu te ucid. Întotdeauna mi-a fost frică de tine; chiar și atunci... chiar și atunci când ai fost a mea m-ai înspăimântat și n-am crezut în tine... nici... nici măcar o secundă. Și totuși, și totuși eu... eu te-am... Nu te teme, nu te ucid. Eu... eu știu bine ce fac. Eu... eu...

Căuta ceva, apucă o sticlă cu apă de colonie, își turnă în palmă o băltoacă întreagă și își frecă fruntea.

— Ahah, oftă ușurat, ah aha. Nu... nu te teme! Nu... nu...

Se liniști oarecum, căzu pe un scaun și își lăsă capul în palme.

— Acum, începu cu o voce hârâită, acum putem sta de vorbă, nu-i așa? Vedeți? Sunt calm. Cât se poate de calm. Nici... nici măcar degetele nu-mi tremură... Întinse mâna ca să-i dovedească: mâna îi tremura de ți-era și frică s-o privești. Putem nu-i așa... netulburați. Eu sunt cât se poate de calm. Vă puteți îmbrăca. Așadar... unchiul dumneavoastră mi-a spus că... că e de datoria mea să repar o greșeală, și că trebuie... Într-un cuvânt... trebuie să-mi cuceresc un titlu... să mă vând, și în felul acesta să plătesc... să plătesc jertfa... sacrificiul pe care dumneavoastră...

Palidă de moarte, se străduia din răspuțeri să spună ceva.

— Un moment, un moment, o opri el. Încă n-am... Voi toți ați crezut... că aveți, nu-i așa... concepțiile voastre despre onoare. Ei bine, aflați că v-ați înșelat... v-ați înșelat cumplit. Eu nu sunt cavaler. Eu... eu sunt fiu de cizmar. Asta firește n-are nici o importanță... dar așa stau lucrurile... eu sunt un paria, pricepeți? Un om de jos și de nimic. Eu n-am nici o onoare. Mă puteți alunga ca pe un tâlhar, sau să mă închideți în fortăreață. Krakatitul, însă, nu vi-l dau. Puteți crede despre mine ce vreți... de pildă, că sunt un infam. Aș putea și eu să vă spun ce... ce cred *eu* despre război. Eu am fost în război și... și am văzut cum e cu gazele asfixiante... și știu de ce sunt în stare oamenii... Nu, eu nu dau, nu dau krakatitul î Dar la urma urmei, de ce vă spun toate astea? și așa nu ați înțelege; dumneavoastră, ce mai. dumneavoastră sunteți o prințesă tătară, mult prea sus pusă... Vreau numai să vă spun că nu voi face ce mi se cere și că mulțumesc umil pentru onoare... De altfel sunt și logodit; e drept, încă nu-mi cunosc logodnica, dar m-am logodit cu ea... Asta-i o altă ticăloșie a mea. Îmi pare rău... îmi pare rău că n-am fost demn de sacrificiul dumneavoastră.

Stătea ca împietrită, înfigându-și cu putere unghiile în perete. Era o liniște crâncenă, numai zgâriatul unghiilor ei scârțâia sinistru în tăcerea insuportabilă.

El se ridică greoi și anevoie:

— Voiati să spuneți ceva?

— Nu, gâfâi prințesa și ochii ei uriași erau ațintiți, cu îndârjire, undeva în gol. Arăta gravă, ca un băiețandru, în *peignoir*-ul desfăcut; lui Prokop îi venea să se târască pe jos la picioarele ei și să-i sărute genunchii tremurători.

Se apropie de ea împreunându-și mâinile:

— Prințesă, îi spuse cu strângere de inimă, acum, cu siguranță voi fi ridicat și dus... ca spion... sau mai știu eu cum... Nu mai am de gând să opun rezistență. Întâmplă-se ce s-o întâmpla; sunt pregătit. Știu că n-o să vă mai văd niciodată. Nu-mi spuneți nimic de adio?

I se înfiorară buzele, dar nu scoase o vorba; oh Doamne, de ce se tot uită acolo, în gol? Se apropie de ea și mai mult:

— V-am iubit, v-am iubit mai mult decât am fost în stare să spun. Sunt un om simplu, din topor; dar acum... acum pot să vă spun că v-am iubit... că v-am iubit altfel... și mai mult. V-am luat... v-am strâns în brațe de teamă că nu sunteți a mea, de teamă să nu-mi scăpați, am vrut să mă asigur... Niciodată n-am putut să cred că sunteți a mea și de aceea... de aceea. Nemaidându-și seama ce face îi puse mâna pe umăr; prințesa se cutremură sub țesătura subțire a *peignoir*-ului. V-am iubit... v-am iubit... ca un disperat.

Își întoarse ochii spre el:

— Dragule, rosti în șoaptă și peste obraji ei palizi se rostogoli la iuțeală un val de sânge tulbure.

Prokop se aplecă repede și-i sărută buzele murmurătoare; prințesa nu se împotrivi.

— Cum, cum se poate, scrâșnea el printre dinți, să te iubesc, să te mai iubesc și acum? Cu labelle lui puternice o smulse sălbatic de lângă perete și o cuprinse în brațe; se zbătea cu atâta îndârjire că dacă ar fi lăsat-o din strânsoare, s-ar fi prăbușit la pământ; și o îmbrățișa și mai tare, clătinându-se el însuși de rezistența ei sălbatică. Se zvârcolea cu dinții încleștați și cu mâinile proptite spasmodic în pieptul lui, părul îi căzuse peste față, mușca din el ca să-și înăbușe strigătul, îl împingea de lângă ea, frântă din mijloc și smucindu-se ca într-o criză de epilepsie. Era un spectacol oribil și absurd; de două lucruri era Prokop conștient: că n-are voie s-o scape din mâini, ca să nu cadă, și că nu trebuie să strice scaunul; și... mai era, mai era ceva: ce... s-ar face dacă ea s-ar smulge din brațele lui? De rușine ar trebui să intre în pământ! O trase spre el și mai mult și își cufundă buzele în părul ei despletit; găsi o frunte încinsă; prințesa întoarse capul într-o parte, dezgustată, și se strădui, cu disperare, să slăbească strânsoarea brațelor lui.

— Dau, dau krakatitul, îşi auzi vocea, încremenind. Dddau, auzi? Dau totul! Războiul, un nou război, alte milioane de morţi. Mie... mie... mie nu-mi mai pasă de nimic. Vrei? Spune un singur cuvânt... M-auzi? Îţi spun, doar, că dau, dau krakatitul! Îţi jur... îţi jji... uuu... Te iubesc, n-auzi? Îâân-tââm-ple-se ooricee! Chiiar daac-ar fi-fi să piară toată omenirea! Te iubesc !

— Lasă-mă, ţipă, zvârcolindu-se sălbatic.

— Nu pot, gemu el cu faţa cufundată în părul ei. Sunt cel mai josnic om. Am tră-trădat întreaga lume, întreaga lume *omenească*. Scui pă-ma, scui pă-mă în obraz dar nu-nu mă izgoni. De ce nu pot să-ţi iau drumul? Dau krakatitul, auzi? Am jurat că-l dau; dar acum lasă-mă să uit ! Unde... unde... unde sunt buzele tale? Sunt un ticălos, dddar sssăru-sărută-mă! Sunt pier... pier...

Se clatină gata parcă să cadă; profită de această împrejurare şi se smulse din braţele lui. Prokop orbecăia cu mâinile în gol; în clipa aceea prinţesa îşi repezi capul înapoi şi părul i se revărsă pe spate; îi întinse buzele. O luă din nou în braţe; stătea inertă şi pasivă; îi sărută gura încheştată, obrajii arzători, gâtul, ochii, plângând răguşit, cu sughiţuri; ea, indiferentă, nu i se împotriva, se lăsa pur şi simplu purtată. Se înspăimântă de pasivitatea ei încremenită şi o lăsa din mâini bătând în retragere. Prinţesa se împletici, îşi petrecu palma peste frunte, zâmbi rece, amar - era o cumplit de jalnică încercare de a zâmbi - şi-l cuprinse pe după gât.

Stăteau treji, lipiți unul de altul, cu ochii larg deschiși în semiobscuritatea încăperii; Prokop îi simțea inima bătându-i febril; un cuvânt nu scoase prințesa în aceste ceasuri de veghe. În care timp îl sărutase lacomă, pentru ca apoi să se smulgă de lângă el cu violență, stăvilind, cu batista apropierea dintre buzele lor, de parcă i-ar fi fost teamă să-l atingă cu răsuflarea ei; chiar și acum, își întoarce fața într-o parte și scrutează cu înfrigurare întunericul.

Prokop se ridică în capul oaselor, împreunându-și mâinile în jurul genunchilor. Da, ești pierdut; prins în capcană, încătușat, ai căzut în mâinile filistinilor. Acum întâmplă-se ce s-o întâmpla. Dai arma pe mâna acelora care o vor folosi. Mii, zeci de mii, sute de mii vor pieri. Privește! Oare înaintea ta nu se întinde un câmp nesfârșit de ruine? Aici a fost o biserică, aici o casă; iar acesta a fost un om. Cumplită e forța, și tot răul vine de la ea. Fii blestemată forță, suflet rău și nerăscumpărat! Krakatitul fi eu, da, și eu însumi!

Făuritoare și harnică slăbiciune omenească, de la tine porcede tot binele, și munca, și fapta cinstită; rostul tău e să legi și să unești; să îmbini și să menții la un loc tot ce-i unit. Blestemată fie mâna care va dezlănțui forța! Blestemat fie acel care va sfărâma legăturile ce unesc stihiiile! Tot ce-i omenesc nu-i decât o șubredă corăbioară ce plutește pe un ocean de energii; și tu, tu vei dezlănțui o furtună, o furtună cum n-a mai fost până acum...

Da, eu, eu voi fi cel care va dezlănțui o furtună cum n-a mai fost până acum; dau krakatitul, stihiiile se vor descătușa, și corăbioară omenirii se va face praf și pulbere. Mii, zeci de mii, sute de mii vor pieri. Popoare întregi vor fi exterminate, orașe întregi vor fi șterse de pe fața pământului; nu va cunoaște stavilă cel ce va avea în mână arma și în inimă pierzanția. Și toate astea tu le-ai pricinuit. Tu! Cumplită e patima, krakatitul inimilor omenești; și tot răul de la ea vine...

Se uită la prințesă - fără ură - răscolit de o dragoste temătoare și plină de milă. La ce s-o fi gândind ea acum, încremenită, absentă? Se aplecă și-o sărută pe umăr. Va să zică pentru asta dau eu krakatitul; da, îl dau și plec de aici ca să nu mai privesc dezastrul și rușinea înfrângerii mele. Da, plătesc un preț cumplit pentru dragostea mea, și plec.

Tremura de furia neputinței. Dar oare mă vor lăsa ei să plec? La ce le-ar fi lor de folos krakatitul, atâta timp cât aş putea să-l destăinui și altora? Aha, de asta vor ei să mă lege aici pe vecie! De asta trebuie să mă dăruiesc lor trup și suflet! Aici, aici vei rămâne, încătușat de

patima ta, și veșnic te vei îngrozi de această femeie; da, da, veșnic te vei zbate în dragostea ta blestemată, vei născoci arme infernale... și-i vei sluji...

Se întoarse spre el cu o privire mută, plină de încordare. Ședea nemișcat, și pe obrajii lui aspri, zgrunțuroși, se prelingeau lacrimi fierbinți. Se sprijini în coate și-l privi fix, cu ochii întrebători și îndurerăți; el nu simțea acest lucru, stătea nătâng cu pleoapele întredeschise, zdruncinat de înfrângerea lui. Deodată, ea se ridică, încet, aprinse lumina de la toaletă și începu să se gătească.

Tresări abia la auzul țcănitului provocat de pieptenul lăsat pe sticlă. Se uita la ea mirat, cum își ridică și își răsuțește, cu amândouă mâinile, părul despletit.

— Măine... mâine predau totul, spuse în șoptă.

Nu-i răspunse, ținea acele de cap între buze, și iute-iute își înfășură părul în jurul frunții dându-i forma unei căști! Îi urmărea atent fiecare gest; se grăbea cu înfrigurare, ca apoi să rămână înmărmurită cu privirea lăsată în jos, iar în clipa următoare să dea din cap și să înceapă din nou să se gătească mai repede, tot mai repede. Iată, acum se scoală de pe scaun, se privește de aproape în oglindă, și, cu multă atenție, își pudrează fața; ca și cum nimeni nu s-ar afla în preajma ei. În sfârșit, se duce în camera vecină de unde se înapoiază numaidecât, îmbrăcându-și, peste cap, o fustă. Și din nou se așază și meditează, legănându-și trupul într-o parte și-ntr-alta; în cele din urmă, dă din cap, în semn de încuviințare, și iese în vestiarul alăturat.

Coborî din pat și se apropie încet de măsuta ei de toaletă. Doamne, ce de lucruri gingașe și ciudate! Tot felul de flaconașe, baghete mici de sticlă, creme nenumărate, jucărioare! Așadar, în asta constă meșteșugul femeilor: ochi făcuți, zâmbet, parfum puternic și ispititor... Cioturile degetelor lui vibrau de emoție pe aceste lucruri fragile și tainice, de parcă s-ar fi atins de ceva interzis.

Apăru în ușă, îmbrăcată într-o scurtă de piele; pe cap purta o caschetă, tot de piele.

— Pregătește-te, îi spuse cu o voce ștearsă, în timp ce-și trăgea pe mâini niște mănuși mari; plecăm.

— Unde?

— Unde vrei. Ia cu tine ce-ți trebuie, dar grăbește-te, grăbește-te!

— Ce vrea să însemne asta?

— Nu mai întreba atât. Aici nu mai poți rămâne, înțelegi? Ei nu-ți vor da drumul așa ușor. Nu vrei să pleci?

— Pentru... pentru cât timp?

— Pentru totdeauna.

Inima începu să-i bată năvalnic!

— Nu... nu... eu... eu nu plec!

Se apropie de el și-l sărută pe față:

— Trebuie, îi spuse șoptit. Îți spun totul, când vom ajunge afară. Vino în fața castelului, dar repede, cât mai e întuneric. Hai, du-te, du-te acum!

Ca prin vis se duse în odaia sa, își adună hârtiile, însemnările lui prețioase și neterminate, după care mai aruncă o privire fugară în jur: Asta-i tot? Nu, nu plec, îi fulgeră prin minte și, lăsând hârtiile pe masă, dădu fuga afară. În fața castelului stătea un automobil mare, cu farurile stinse și cu motorul uruind înăbușit; prințesa se și instalase la volan.

— Repede, repede, șopti ea. Poarta e deschisă?

— Deschisă, mormăi somnorosul șofer, în timp ce închidea capota mașinii.

O umbră dădu târcoale de departe automobilului, apoi rămase încremenită în beznă. Prokop se apropie de portiera deschisă a mașinii:

— Prințesă, mârâi întunecat; eu... m-am decis... dau totul... și... și rămân.

Nu-l asculta; aplecată înainte, se uita ținută spre locul unde umbra aceea se contopise cu întunericul.

— Repede, horcăi deodată și, apucându-l pe Prokop de mână, îl trase în mașină, lângă ea; în aceeași clipă, după o singură mișcare a schimbătorului de viteză, mașina porni. Tot atunci la castel se lumină o fereastră și umbra țâșni numaidecât din întuneric.

— Stai, strigă umbra și se năpusti pe alee, tăind calea mașinii; era Holz.

— La o parte, strigă prințesa, și, închizând ochii, accelerează la maximum. Prokop își înălță mâinile înspăimântat; dar în clipa aceea se și auzi un răcnet neomenesc și una din roți trecu peste ceva moale. Vru să sară afară, dar tocmai atunci mașina derapa într-o parte, cu atâta putere, încât portiera se închise singură, și, cotind pe aleea ce ducea spre poartă, mașina zbură nebunește în întuneric. Îngrozit, Prokop se uita la prințesă; abia o recunoștea cu casceta de piele pe cap și cu fața aplecată până aproape de volan.

— Ce-ați făcut? izbucni furios.

— Taci, șuieră tăios, mereu aplecată înainte.

Depart, pe șoseaua cenușie, Prokop desluși trei siluete; prințesa micșoră viteza și opri chiar în apropierea lor. Era o patrulă militară.

— De ce n-aveți farurile aprinse? bodogăni unul dintre soldați. Cine sunteți?

— Prințesa.

Soldații duseră mâna la chipiu și se retraseră câțiva pași.

— Parola?

— *Krakatit*.

— Vă rog să aprindeți. Pe cine binevoiți a mai avea cu

dumneavoastră? Aprobarea, vă rog.

— Imediat, răspunse foarte calm prințesa și băgă motorul în viteză întâia. Mașina făcu pur și simplu un salt, că soldații abia avură răgazul să sară într-o parte.

— Nu trageți, strigă unul din ei și automobilul se mistui în beznă. La o curbă, prințesa întoarse brusc și porni într-o direcție aproape opusă. Opri chiar în fața barierei care închidea șoseaua. Doi soldați se apropiară de mașină.

— Cine-i de serviciu? îi întrebă sec.

— Locotenentul Rohlauf, raportă unul din soldați.

— Să vină aici!

Locotenentul Rohlauf ieși repede din camera de gardă, încheindu-și nasturii de la tunică.

— Bună seara, Rohlauf, i se adresă cu amabilitate. Ce mai faci? Fii te rog bun și dă ordin să mi se deschidă.

Stătea respectuos, în poziție de drepti, măsurându-l cu neîncredere pe Prokop.

— Cu multă plăcere... dar domnul are aprobare? Prințesa începu să râdă:

— E vorba de un simplu pariu, dragă Rohlauf. În treizeci și cinci de minute până la Brogel și înapoi. Nu crezi? Sper că n-ai să-mi ratezi tocmai dumneata pariul, îi întinse mâna pe fereastră, scoțându-și repede mănua. La revedere, și mai vino pe la noi.

Rohlauf bătu călcâiele și-i sărută mâna cu o plecăciune adâncă; soldații ridicară bariera și mașina se puse în mișcare.

— La revedere! mai strigă o dată înapoi. Goneau pe alea nesfârșită a șoselei.

Pe ici, pe colo clipea printre copaci câte o lumină, în sat se auzea un plânset de copil, iar din spatele unui gard un câine lătra furios în urma mașinii întunecate.

— Ce ați făcut? strigă Prokop. Știți că Holz are cinci copii și o soră infirmă? Viața lui... e de zece ori mai prețioasă decât a mea și a dumneavoastră la un loc! Ce ați făcut?!

Nu-i răspunse; cu fruntea încrețită și dinții încheștați, era atentă la șosea, și din când în când se sălta de pe pernă ca să vadă mai bine.

— Unde vrei să te duc? îl întrebă, deodată, la o răspântie de drumuri, aflată sus de tot, deasupra ținutului adormit.

— În iad, scrâșni Prokop printre dinți.

Opri mașina și se întoarse spre el, cu gravitate.

— Nu vorbi așa! Îți închipui oare că mie nu mi-a venit până acum de o sută de ori să intru într-un zid și să ne facem praf amândoi? Ne-am duce amândoi în iad, de asta poți fi sigur. Acum știu foarte bine că iadul există. Spune-mi, unde vrei să mergi?

— Eu... eu... vreau să fiu cu tine.

Răsuci din cap:

— Asta nu se poate. Nu-ți mai amintești ce-ai spus? Ești logodit și... și vrei să salvezi omenirea de la o mare catastrofă. Fă acest lucru. Tu trebuie să ai cugetul curat; altfel... altfel ai fi un om rău. Eu... nu mai pot... Mângâia volanul cu palma: spune-mi unde vrei să mergi? Unde-i casa ta de fapt?

O apucă în brațe strângând-o cu toată puterea:

— L-ai ucis... l-ai ucis pe Holz! Nu știi?

— Știu, rosti încet. Îți închipui că n-am simțit? În clipa aceea au trosnit în mine toate oasele; și acum îl văd mereu înaintea mea și mereu, mereu mă năpustesc cu mașina asupra lui, și el iar îmi iese în cale... Se cutremură: Hai, spune, încotro? La dreapta sau la stânga?

— Așadar, totul s-a sfârșit? Întrebă cu vocea sugrumată.

Dădu din cap:

— Da, s-a sfârșit.

Prokop deschise portiera, sări afară și se postă în fața roților.

— Dă-i drumul, spuse răgușit de emoție. Treci peste mine.

Dădu mașina doi pași înapoi:

— Hai, vino, trebuie să plecăm mai departe. Să te duc măcar până aproape de frontieră. Încotro vrei?

— Înapoi, scrâșni printre dinți, înapoi cu tine.

— Cu mine nu există... nici înainte... nici înapoi. Oare tu nu mă înțelegi? Trebuie să fac acest lucru, ca să știi, ca să fii sigur că te-am iubit. Crezi că aș fi în stare să mai aud încă o dată tot ce mi-ai spus? Înapoi nu poți; pentru că în cazul acesta ai fi nevoit ori să dai ceea ce nu vrei și n-ai voie să dai... Ori să fii transportat în altă parte, iar eu... Își lăsă mâinile în poală: Vezi, eu m-am gândit chiar și la asta, că aș merge cu tine... înainte. Aș fi în stare, da, da, cu siguranță că aș fi în stare; dar tu... tu ești logodit... acolo, undeva; du-te la ea. Ca să vezi, niciodată nu mi-a dat prin minte să te întreb de acest lucru. Când ești prințesă, ai impresia că nu mai există pe lume altă femeie, O iubești?

Se uită la ea cu ochii plini de întristare; și totuși nu putu să tăgăduiască:

— Vezi? suspină prințesa din adânc. Tu nici să minți nu te pricepi, dragule! Dar trebuie să mă înțelegi... Știi, *după fapta aceea*, când am stat și m-am gândit bine, mi-am pus întrebarea: Ce am fost eu pentru tine? De ce am făcut prostia aceea?... Când făceai dragoste cu mine, la ea te gândeai, nu-i așa? Câtă groază ți-o fi fost de mine! Nu, taci, nu-mi spune nimic; nu-mi lua puterea de a-ți împărtăși ultimele simțăminte.

Își frământă mâinile:

— Te-am iubit, omule! Te-am iubit atât de mult, încât am putut face orice... și aș fi fost în stare chiar și de mai mult. Dar tu, tu te-ai îndoit de acest lucru, atât de înspăimântător, încât până la urmă ai

reușit să înfrângi și încrederea mea. Te iubesc? Nici nu mai știu. Aș putea să-mi răsucesc cuțitul în inimă pentru tine, să mor, singura nu știu ce-aș mai face, dar dacă te iubesc, asta, crede-mă, nu mai știu... Când m-ai luat... când m-ai luat în brațe ultima oară, am simțit ceva rău... în mine și în tine. Șterge... șterge sărutările mele; n-au fost... n-au fost... curate, oftă din adânc, cu vocea sugrumată. Trebuie să ne despărțim.

Nu se uita la el și nici nu auzea ce-i răspunde; și iată, acum îi tremură pleoapele și sub ele se formează o lacrimă, țâșnește afară, se prelinge repede pe obraz, se oprește și numaidecât alta o ajunge din urmă. Plângea fără să scoată un sunet, cu mâinile sprijinite pe volan; și când el încercă să se apropie, dădu mașina ceva mai înapoi.

— Acum, tu nu mai ești Prokopokopak, rosti ea în șoaptă; ești un om nefericit, nefericit. Vezi, te lupți și tu cu lanțul... ca și mine. N-a fost un lanț bun... lanțul care ne-a legat; și totuși... când omul se smulge din acest lanț... are sentimentul că o dată cu el s-a dus totul... și inima și sufletul... Va fi oare curat omul care înlăuntrul său rămâne atât de gol și de pustiu? Lacrimile începură să-i curgă șiroaie: Te-am iubit, și n-am să te mai văd niciodată. Dă-te la o parte, vreau să întorc.

Nu se clinti din loc, stătea ca împietrit. Mașina trecu chiar pe lângă el.

— Adio, Prokop, îi spuse încet și deodată începu să coboare șoseaua de-a-ndăratelea. O rupse la fugă după ea; atunci prințesa accelerează, bătând în retragere mai repede, mai repede, din ce în ce mai repede, de parcă s-ar fi cufundat în adâncul pământului.

XLVI

Stătea și asculta, încremenit de groază, dacă nu se aude trosnetul mașinii sfărâmate undeva în curba șoselei. Nu-i ăsta, oare, duduital exploziv al motorului, venind de departe? Sau, poate, e liniștea înspăimântătoare și ucigătoare a sfârșitului? Fără să mai știe de el, o luă la goană pe șosea, în urma ei. Fugi în jos, pe serpentină, până la poalele dealului; nici umbră de mașină. Alergă înapoi sus, cercetă atent povârnișurile, își zgârie mâinile coborând peste tot unde i se părea că deslușește ceva întunecat sau luminos; dar nu erau decât mărăcini sau pietroaie, și atunci se cațără din nou în șosea, împleticindu-se și ațintindu-și ochii în beznă, să vadă... să vadă dacă nu-i pe undeva vreo grămadă de fiare și... sub ele...

Ajunse iar sus, la răspântie, în locul de unde începuse ea să se cufunde în întuneric. Se așează pe o bornă. Liniște, o liniște nețărnută. Spuneți-mi voi, stele reci ale dimineții, pe unde zboară acum meteorul întunecat al mașinii? De ce nu se aude nimic, nici un țipăt de pasăre speriată, nici un lătrat de câine prin sat, nici un semn de viață? Totul e încremenit în tăcerea solemnă a morții. Așadar, acesta-i sfârșitul, sfârșitul mut și înfiorător, sfârșitul cel întunecat: un gol încercuit de beznă și tăcere; un gol ca o apă stătătoare, și rece, ca gheața. În ce ungher să mă ascund, ca să-l umplu cu durerea mea? Ah, de v-ați acoperi de brumă, de-ar fi acesta sfârșitul lumii! Pământul să se despice în două și, în larma infernală a forței, Domnul să cuvânteze: te iau înapoi, ființă îndurerată și slabă; n-ai fost curat în sufletul tău; și forțele răului tu le-ai dezlănțuit... Dragule, dragule, îți voi așterne un pat din neant...

Începu să se cutremure sub coroana de spini a universului. Așadar nimic nu-i suferința omului și nici un preț nu are această suferință; e mică, mică de tot și ghemuită, o bășicuță de spumă pe fundul deșertăciunii. Bine, bine spui că lumea e imensă; dar eu aș vrea să mor!

La răsărit cerul a căpătat o paloare ce aruncă o lumină rece peste șoseaua cenușie și peste pietrele albe; ia te uită, urme de roată, urme în praful lipsit de viață. Prokop se ridică buimac și țeapăn, și pornește la drum. Încolo, în jos, spre Baltin.

Mergea fără popas. Iată satul, alea de scoruși, podețul peste râul tăcut și întunecat; ceața se înalță și acoperă soarele, ca o perdea; și iar o zi mohorâtă și rece, acoperișuri roșii, cirezi de vaci roșcate. Câți kilometri ar putea să fie până la Baltin? Șaizeci, șaptezeci. Frunze uscate, peste tot numai frunze uscate...

După-amiază, se așează pe o grămadă de pietriș; nu mai era în

stare să facă nici măcar un pas. Prin preajma lui trecu o căruță țărăneasă; țăranul opri și se uită la omul istovit și abătut:

— Nu vreți să vă duc?

Încuviință din cap, cu recunoștință, și fără să scoată o vorbă urcă lângă el. Ceva mai târziu, căruța opri într-un orașel.

— Gata, am ajuns, spuse țăranul. Dar, de fapt, unde vă duceți?

Prokop coborî și porni mai departe. Câți kilometri să mai fie până la Balttin?

Începe să plouă; dar Prokop nu mai poate înainta și se așază pe parapetul unui pod, sub care spumegă furios un pârâu rece. Din direcția opusă se apropie în goană un automobil; pe pod își încetinește viteza și se oprește; din mașină sare un domn îmbrăcat într-o haină de căprioară și se îndreaptă spre Prokop.

— Cum ați ajuns până aici?!

E domnul d'Hémon, cu ochelari de automobilist peste ochii lui de tătar; parcă ar fi un cărăbuș gigantic și păros. Vin de la Balttin, sunteți căutat.

— Câți kilometri mai sunt până la Balttin? întrebă Prokop, în șoptă.

— Patruzeci. Dar ee vreți să faceți acolo? Au emis împotriva dumneavoastră mandat de arestare. Veniți cu mine.

Prokop clătină din cap.

— Prințesa a plecat, reia domnul d'Hémon cu voce scăzută. Azi-dimineață, cu *oncle Rohn*. Asta, în primul rând pentru a se trece sub tăcere... O anumită împrejurare neplăcută... E vorba de accidentarea unui om...

— A murit? întrebă Prokop cu voce stinsă.

— Încă nu... Iar în al doilea rând, precum bănuiesc că știți, prințesa are un TBC pulmonar avansat. Pleacă să se trateze în Italia.

— Unde anume?

— Nu știu. Nimeni nu știe.

Prokop se ridică împleticindu-se:

— Va să zică așa... așa va să zică...

— Veniți cu mine?

— Nu... nu știu. Unde?

— Unde vreți.

— Eu... eu aș vrea... în Italia.

— Veniți.

Domnul d'Hémon îl ajută să se urce în mașină, aruncă peste Prokop o haină de blană și închise cu putere portiera. În clipa următoare mașina porni.

Și din nou i se desfășură pe dinaintea ochilor cunoscutul peisaj, dar ciudat, ca în vis, și de-a-ndăratelea: orașelul, aleea de ploi, grămezile de pietriș, podețul, scorușele de culoarea coralului, satul.

Mașina urcă dealul, gâfâind pe serpentină; iată și răspântia unde s-au despărțit. Se ridică și vrea să sară din mașină, dar domnul d'Hémon îl trage înapoi, apasă pe accelerator și schimbă viteza. A patra. Prokop închide ochii; acum nu mai circulă pe șosea, s-au înălțat în aer și zboară, și zboară; vântul îi spală obraji, simte sfichiurile umede ale zdrențelor de nori, exploziile motorului se contopesc într-un geamăt prelung și surd, jos probabil se vede curbura pământului, dar Prokop se teme să deschidă ochii, ca să nu privească iar alea zburătoare! Mai repede! Mai repede! Că ne sufocăm! Cercul groazei și al vitezei amețitoare îi strâng pieptul; își ține respirația și clănțane din dinți, copleșit de voluptatea mugetului nebunesc ce străbate spațiul infinit. Mașina alunecă lin în sus și în jos; undeva sub picioarele lor se aud strigăte omenești, apoi un urlat prelung de câine... Din când în când mașina stă pe loc, înclinată într-o parte, și se învârteste, se învârteste cu ei ca într-un vârtej; și din nou zborul lin, viteza nestăvilită și freamătul acela zgomotos și înfiorător ce face să vibreze arcul încordat al depărțării.

Deschise ochii. E un amurg încețoșat; șiraguri de lumini răzbat prin semiobscuritate; țâșnesc luminile uzinelor. Domnul d'Hémon își deapănă mașina printr-un ghem de străzi, alunecă printr-o periferie aidoma unei ruine și iese iar la câmp. Mașina își târâie în față antenele lungi ale luminilor, pipăie bălegarul, noroiul, pietrele, șuieră la cotituri, bubuie din toba de eșapament, și se aruncă pe cordonul întins al șoselei de parcă l-ar înfășură în jurul ei. În dreapta și în stânga șerpuiește printre munți o vale îngustă, mașina se răsuțește în ea, se afundă într-o pădure, se înșurubează zgomotos în sus și iar coboară pieziș, în altă vale. Un sat suflă cocoloașe de lumină prin ceața densă, mașina o străpunge din zbor, uruind și azvârlind în urma ei jerbe de scânteii, se înclină, alunecă și iar se răsuțește în spirală, în sus, în sus, în sus, saltă peste ceva și cade. Stop! S-au oprit în bezna neagră; nu, în fața lor e o căsuță; domnul d'Hémon coboară mormăind, ciocănește în ușă și stă de vorbă cu niște oameni; peste puțin timp se întoarce, aducând un bidon cu apă pe care o toarnă în radiatorul sfârâitor; în bătaia puternică a reflectoarelor arată ca un drac din basmele pentru copii, în haina lui de piele. Acum dă târcoale mașinii, pipăie cauciucurile, deschide capota, o ridică și bolborosește ceva; iar Prokop moțâie toropit de o oboseală imensă. Pe urmă îi cuprinse din nou zgâlțâitul acela ritmic, nesfârșit; dormea într-un colț al mașinii și ceasuri întregi nu mai știu de nimic, de nimic decât de un legănat violent. Se trezi abia când mașina opri în fața unui hotel strălucitor ce se înălța în mijlocul unor întinderi mari de zăpada; aerul tare de munte îl făcu să tresară.

Își veni în fire, era înțepenit de-a binelea și frânt de oboseală:

— Asta... asta nu-i Italia, băigui cu mirare.

— Încă nu, îi răspunse domnul d'Hémon. Acum, însă, veniți să mâncați.

Prokop, orbit de atâtea lumini, se lăsă condus într-o mică sufragerie separată; o față de masă, de un alb sclipitor, tacâmuri de argint, căldură, un chelner aidoma unui ambasador. Domnul d'Hémon nici nu se așeză; se foia de colo până colo prin sufragerie, privindu-și într-una vârfurile degetelor. Somnoros și nătâng, Prokop se lăsă într-un scaun. Puțin îi păsa dacă i se dădea sau nu să mănânce. În fine sorbi o ceașcă de supă caldă, scormoni prin câteva feluri de mâncare, abia stăpânindu-și furculița, învârti între degete un păhărel cu vin și își arse măruntaiele cu amăreala fierbinte a cafelei negre. Domnul d'Hémon nu-și găsea locul; umbla neastâmpărat prin odaie și, din mers, înghiți câțiva dumicați; când Prokop fu gata cu masa îi oferă un trabuc și i-l aprinse.

— Așa, spuse liniștit; și-acum să trecem la chestiune. Din această clipă, începu el, fără să-și întrerupă mersul, voi fi pentru dumneavoastră... simplu... prietenul Daimon. Vă conduc la oamenii noștri care se află nu departe de aici. Vă previn: nu trebuie să-i luați prea în serios; sunt, în parte, niște *desperados* exilați, proscriși și fugari măturați de prin toate colțurile lumii, iar în cea mai mare parte niște fanteziști, palavragii, diletanți ai mântuirii și doctrinari. De programul lor nu-i nevoie să întrebați; ei nu sunt decât materialul pe care îl investim în jocul nostru. Principalul e că vă putem pune la dispoziție o organizație internațională ramificată, rămasă până acum secretă, cu celule răspândite pretutindeni. Unicul program e acțiunea directă; pe chestia asta îi câștigăm pe toți, fără excepție; și-așa o cer, țipând după ea, ca după o jucărie nouă. De altfel, „noua linie de acțiune” și „distrugerea pe capete” vor avea pentru ei un farmec irezistibil; după primele succese vă vor urma ca oile, mai cu seamă dacă veți avea grijă să-i Măturați din conducere pe acei indicați de mine.

Vorbea ușor și degajat, ca un orator încercat, adică, una spunea și alta gândea și toate astea cu o dezinvoltură și cu o siguranță atât de firească, încât excludea orice împotrivire sau îndoială.

Lui Prokop i se părea că-l mai auzise cândva.

— Situația dumneavoastră e unică, reluă, continuând să umble prin odaie. Procedând ca un om înțelept, ați refuzat oferta unui anumit guvern. Ce vă pot da eu, față de ceea ce vă puteți lua singur? Ar trebui să fiți nebun, ca să dați din mână secretul dumneavoastră. Sunteți stăpânul unor mijloace prin care puteți mătura de pe fața pământului toate puterile lumii. Eu vă ofer credit nelimitat. Cât doriți? Cincizeci sau o sută de milioane de lire sterline? Într-o săptămână le puteți avea. Pentru mine e de-ajuns că sunteți, încă, unicul proprietar al krakatitului. Nouăzeci și cinci de grame aduse de un prieten saxon din Baltin se află deocamdată în posesia oamenilor noștri, dar acești

imbecili habar n-au de chimia dumneavoastră. Păstrează pulberea aceea, ca pe niște sfinte moaște, într-o cutiuță de porțelan, și de trei ori pe săptămână sunt gata-gata să se încaiere, certându-se pentru cutare sau cutare clădire guvernamentală din lume, pe care ar vrea s-o arunce în aer cu ajutorul ei. De altfel îi veți vedea și-i veți auzi. Așadar, din partea asta nu vă amenință nici o primejdie. La Balttin nu există nici măcar un firicel de krakatit. Pe cât se pare, domnul Tomeș a ajuns la capăt cu experiențele lui.

— Unde-i Jirka - Jirka Tomeș? izbucni Prokop.

— Pulberăriile Grottup. S-au saturat până în gât de veșnicele lui promisiuni. Și dacă, întâmplător ar izbuti totuși să reconstituie formula, bucuria lui n-o să țină prea mult. De asta vă garantez eu, cu persoana mea. Pe scurt, sunteți singurul care stăpâniți krakatitul și nu-l veți da absolut nimănui. Veți avea la dispoziție materialul uman și toate firele organizației noastre. Vă pun la dispoziție și presa pe care o plătesc. Și, în sfârșit, în slujba dumneavoastră va fi și ceea ce ziarul numesc „postul de radio secret”, cu alte cuvinte, comunicațiile noastre ilegale TFF, care, cu așa-numitele antiunde, sau scânteii de extincție, fac să se dezintegreze krakatitul dumneavoastră până la o distanță de trei mii de kilometri. Acestea sunt atuurile dumneavoastră. Ce spuneți, intrați în joc?

— Ce... ce... ce vreți să spuneți cu asta? bolborosi Prokop. Ce am de făcut cu toate astea?

Prietenul Daimon se opri și se uită țință la el:

— Veți face tot ce veți dori. Lucruri mărețe, grandioase. Mai poate, oare, cineva să vă impună dumneavoastră ce aveți de făcut?

XLVII

Daimon își trase un scaun lângă Prokop și, în sfârșit, luă loc.

— Da, începu îngândurat, aproape că e cu neputință de înțeles. Dar, pur și simplu, puterea de care dispuneți nu are analogie în istoria omenirii. Veți cuceri lumea cu o mână de oameni, tot așa cum Cortez a cucerit Mexicul. Nu, da' de unde, nici asta nu-i imaginea exactă. Cu krakatitul și postul secret veți ține în șah tot mapamondul. Pare ciudat, dar așa este. Ajunge un pumn de pulbere pentru ca în secunda stabilită să zboare în aer tot ce doriți. Cine ar putea împiedica acest lucru? În mod practic sunteți atotputernicul stăpânitor al lumii. Veți transmite ordine fără să vă vadă cineva. Oricât de ciudat ar părea, dar din partea mea, puteți bombarda de aici Portugalia sau Suedia, ce vreți; în trei-patru zile vor cerși pacea, iar dumneavoastră le veți dicta despăgubirile de război, legile, granițele; tot ce vă va trece prin minte. În clipa de față există o singură mare putere și aceea este propria dumneavoastră persoană.

— Credeți că exagerez? reluă după o scurtă pauză. De loc. Am aici niște băieți foarte isteți, capabili de orice. Declarați, așa într-o doară, război Franței. În aceeași zi, pe la miezul nopții, vor zbura în aer ministerele, Banque de France, poșta, uzina electrică, gara și câteva cazărmi, în noaptea următoare, arsenalele, podurile de cale ferată, fabricile de muniții, porturile, farurile și șoselele. Deocamdată nu dispun decât de șapte avioane, dar puteți răspândi cu ele krakatitul unde vă pofteste inima; pe urmă, intră în funcțiune postul TFF, și gata, s-a făcut. Ei, ce spuneți, încercați sau nu?

Prokop răspunse ca din vis:

— Nu! De ce aș face asta? Daimon strânse din umeri:

— Pentru că puteți. Forța... trebuie descătușată. Să facă treaba asta pentru dumneavoastră un stat oarecare, când puteți s-o faceți singur? De altfel, nici nu-mi dau seama de tot ce ați fi în stare să înfăptuiți; trebuie să începeți, să încercați; vă garantez că pofta are să vină mâncând. Vreți să deveniți stăpânitorul absolut al lumii? Foarte bine. Vreți s-o exterminați? N-aveți decât. Vreți s-o fericiți, impunându-i o pace veșnică, un Dumnezeu, o nouă ordine, o revoluție sau mai știu eu ce? Mă rog, de ce nu? Dar începeți odată, programul n-are nici o importanță; în cele din urmă veți ajunge să faceți numai ceea ce vă va impune realitatea creată de dumneavoastră. Puteți distruge bănci, regi, industrialismul, armate, eterna injustiție sau ce vă dorește inima; pe urmă vom vedea ce se mai poate face mai departe. Începeți cu orice; restul va veni de la sine. Nu mai căutați vreo analogie în istorie și nu mai întrebați pe nimeni ce vă este sau ce nu

vă este îngăduit; poziția dumneavoastră e fără seamăn; nici un Gingis-han și nici un Napoleon nu vă poate spune ce aveți de făcut și care sunt limitele pe care nu aveți voie să le depășiți. Nimeni nu vă poate da sfaturi; nimeni nu se poate adapta puterii fără margini de care dispuneți. Trebuie să fiți singur dacă vreți să ajungeți până la capăt. Nu lăsați să se apropie de dumneavoastră pe nimeni din acei care ar vrea să vă fixeze limite sau să vă dea directive.

— Nici pe dumneavoastră, prietene Daimon? îl întrerupse Prokop, tăios.

— Nici pe mine. Eu sunt adeptul forței; un om bătrân, cu experiență și bogat; n-am nevoie de nimic, nu vreau decât să se întâmple ceva, ceva care să se precipite într-o direcție determinată de om. Inima mea bătrână se va bucura de tot ce veți face. Născociți tot ce-i mai frumos, mai îndrăzneț și mai divin și impuneți toate acestea omenirii, cu dreptul pe care vi-l dă puterea de care dispuneți. Spectacolul acesta mă va răsplăti pentru serviciile ce vi le aduc.

— Dați-mi mâna, prietene Daimon, i se adresă Prokop, ros de o bănuială.

— Nu! v-ați frige, zâmbi Daimon. Am febră, o febră veche, foarte veche. Dar ce voiam să spun? Da, singura posibilitate de manifestare a forței este violența. Forța este egală cu capacitatea de a impune lucrurilor mișcarea; și așa, până la urmă, totul se va învărti în jurul dumneavoastră; de asta nu scăpați. Obişnuiți-vă dinainte cu această situație; prețuiți-i pe oameni numai ca instrumente ale ideii pe care o aveți în minte. Dumneavoastră doriți un bine cu neputință de realizat; ca urmare, veți deveni, probabil, un sadic. Nimic nu trebuie să vă oprească, dacă vreți să promovați idealuri mărețe. De altfel, și asta vine de la sine. Acum aveți impresia - nu știu de ce - că nu vă stă în puteri să dominați lumea. Mă rog, fie; dar acest lucru nu-i și peste puterile instrumentelor care vă stau la dispoziție; puterea dumneavoastră depășește cu mult orice gândire rațională...

— Aranjați-vă lucrurile în așa fel încât să nu depindeți absolut de nimeni. Chiar azi voi da ordin să fiți ales președinte al Comisiei de informații; asta înseamnă, în mod practic, că stația de extincție va fi în mâinile dumneavoastră; de altfel, e instalată într-o clădire care este proprietatea mea particulară. Peste puțin timp îi veți vedea pe caraghioșii noștri prieteni; nu-i alarmați cu nici un fel de planuri grandioase. Sunteți așteptat și veți fi primit cu entuziasm. Spuneți-le câteva fraze despre fericirea omenirii sau, mă rog, ce doriți; oricum, totul se va stinge în acel haos de idei, căruia i se mai spune și convingere politică...

— Decideți singur asupra direcției spre care vreți să îndreptați primele lovituri: politicul sau economicul? Cu alte cuvinte, ce intenționați să bombardați mai întâi: obiectivele militare ori fabricile

și comunicațiile? Prima lovitură e mai de efect, a doua cu urmări mai profunde. Puteți începe cu un atac general, bine circumscris, sau, poate, preferați ceva radical; puteți alege între haosul anonim și declararea fățișă a luptei sălbatice ca aspect. Nu vă cunosc gusturile; de altfel, forma n-are nici o importanță, totul e să vă afirmați puterea. Sunteți judecătorul suprem al lumii; condamnați pe oricine vreți, oamenii noștri vor executa sentința fără întârziere. Nu puneți la socoteală viețile omenești; lucrați în stil mare, căci în lumea asta sunt miliarde de vieți...

— Uitați-vă, eu sunt industriaș, ziarist, bancher, om politic, tot ce vreți, pe scurt, un om obișnuit să calculeze, să privească și să analizeze situațiile, să speculeze orice șansă, fie ea cât de mică. Tocmai de aceea trebuie să vă spun ceva, și acesta e unicul sfat pe care vi-l dau, înainte de a pune mâna pe putere: nu vă faceți socoteli și nu vă uitați în jurul dumneavoastră. De îndată ce veți face acest lucru, vă veți transforma într-o statuie plângătoare, ca soția lui Lot. Eu sunt rațiunea, cifra; dacă privesc în sus, vreau să mă mistui în demență și incalculabilitate. Tot ce există, coboară, inevitabil, din haosul nemărginirii, prin cifră, către neființă; orice forță puternică se împotrivește acestei prăbușiri, orice mărime vrea să devină incomensurabilitate. Spulberata e doar forța care nu depășește vechile granițe. Dumneavoastră vă e dat să înfăptuiți o operă gigantică; sunteți oare demn de această putere sau vreți s-o irosiți în zadar? Eu, spirit pragmatic din moși-strămoși, va spun: gândiți-vă la nebuniile fără măsură, la dimensiunile gigantice, la recordurile absurde de care este în stare puterea omului. Realitatea stoarce din orice plan, oricât de fabulos ar fi el, cincizeci sau chiar optzeci la sută; dar și ceea ce rămâne, tot incomensurabil trebuie să fie. Încercați imposibilul ca să ajungeți măcar la o posibilitate necunoscută. Dumneavoastră știți ce lucru mare este experimentul; ei bine, aflați atunci că toți stăpânitorii lumii se înspăimântă cel mai mult de faptul că ar trebui să încerce și altfel, adică să procedeze într-un chip ce nu are precedent, împotriva voinței lor; nimic nu-i mai conservator ca dominația umană. Sunteți primul om care poate considera întreaga lume drept laboratorul său. Iată Ispita supremă, înălțată pe culmile cele mai înalte; nu-ți îngăduie să iei tot ce se întinde la picioarele tale numai pentru folosirea și voluptatea puterii; dar ție ți-e dat s-o cucerești, s-o transformi și să încerci s-o faci ceva mai bună decât este în momentul de față această lume mizeră și de o ferocitate fără margini. Lumea are nevoie mereu și mereu de alt Creator; dar creatorul, care nu-i totodată Domnul și stăpânul suprem, nu-i decât un biet nebun. Ideile dumneavoastră vor deveni porunci; visurile dumneavoastră vor revoluționa istoria; și de-ar fi să nu puteți dura nimic altceva decât propria dumneavoastră statuie, și truda dumneavoastră încă nu va fi fost zadarnică. Ați primi ceea ce vi se

cuvine.

— Și acum să mergem; suntem așteptați.

XLVIII

Daimon porni motorul și urcă iute în mașină.

— Îndată suntem acolo.

Mașina coborî de pe Muntele Ispitei într-o vale largă, zburând cu viteză prin noaptea mută; după ce alunecă ușor pe o pantă lină, opri în dreptul unei case de lemn întinse, străjuită de un pâlț de arini; arăta ca o moară veche. Daimon sări din mașină și-l conduse pe Prokop spre treptele de lemn; acolo, însă, le aținu calea un om cu gulerul de la haină ridicat.

— Parola? întrebă el.

— Ține-ți gura! tună Daimon, smulgându-și de pe nas ochelarii de automobilist; omul se retrase, și Daimon o luă grăbit pe scară în sus. Intrară într-o odaie mare și joasă, ce aducea cu o clasă de școală: două șiruri de bănci, un podium cu catedră și o tablă de scris; numai că încăperea era plină de fum, de aburi și strigăte. Băncile erau ocupate până la refuz de niște oameni cu pălăriile pe cap; cu toții se certau între ei, pe podium urla de zor un lungan cu barbă roșcată, iar la catedră stătea un bătrânel uscățiv, cu o mutră de tipicar, care suna furios dintr-un clopoțel.

Daimon se duse direct spre podium și dintr-un salt fu sus.

— Prieteni, strigă el, și glasul lui răsuna acum nefiresc, ca un țipăt de pescăruș. Vi l-am adus aici pe prietenul Krakatit.

În încăperea se așternu o liniște adâncă și Prokop se simți deodată învăluit și frământat, fără cruțare, de cincizeci de perechi de ochi; ca prin vis, se urcă pe podium și, inconștient, își roti privirea prin camera încețoșată de fum și abur.

— Krakatit, krakatit, începu să murmure sala și murmurul se transformă treptat în răcnet: Krakatit! Krakatit! Krakatit!

În fața lui Prokop stă o fată frumoasă cu părul despletit care-i întinde mâna:

— Noroc, prietene!

O scurtă și caldă strângere de mână, o răcire atotpromițătoare a ochilor, dar în aceeași clipă se adunară acolo alte douăzeci de mâini: aspre, puternice sau uscățive, umede, reci sau dogoritoare; și Prokop se simte prins într-un lanț întreg de mâini care i se dăruiesc, dar totodată îl acaparează.

— Krakatit, krakatit!

Bătrânul tipicar suna din clopoțel ca un apucat. Văzând că nimic nu ajută, se repezi la Prokop și-i scutură mâna; avea o mânăușă uscată, cu pielea întinsă ca un pergament, iar în spatele lentilelor mici, de cizmar, ochii lui radiau o bucurie imensă. Mulțimea zbieră de

entuziasm, apoi amuți.

— Prieteni, vorbi bătrânelul, l-ați întâmpinat pe prietenul Krakatit... cu o bucurie spontană... cu o bucurie spontană și vie, bucurie căreia doresc să-i dau și eu expresie de pe locul prezidențial: Fii bine venit în mijlocul nostru, prietene Krakatit. Îi urăm, de asemenea, bun venit președintelui Daimon... și-i mulțumim pentru bucuria pe care ne-a adus-o. Îl rog pe prietenul Krakatit... ca... în calitate de oaspete... să poftească pe podium, la masa prezidiului... Iar acum delegații să se pronunțe dacă ședința va fi condusă în continuare... de mine... sau de președintele Daimon.

— Mazaud!

— Daimon.

— Mazaud!

— Mazaud!

— Dă-le dracului de formalități, Mazaud, mârâi Daimon. Condu ședința și basta!

— Ședința continuă! strigă bătrânelul. Are cuvântul delegatul Peters.

Omul cu barbă roșcată începu din nou să vorbească; după câte se părea, cuvântul lui era un atac la adresa Partidului laburist englez, dar nimeni nu-l asculta. Toți ochii, cu o privire aproape materială, îl țintuiau pe Prokop; dintr-un colț niște ochi mari, deliranți, de tuberculos; din alta parte, privirea holbată, albastră, a unui tânăr înalt, cu mustață; lentilele rotunde și lucioase ale unui profesor examinator; apoi niște ochișori de arici cu gene lungi, clipind de sub părul cărunț al genelor mari și stufoase. Ochi de tot felul: cercetători, dușmănoși, înfundați în orbite, copilăroși, buni, ca de sfânt, și mârșavi. Prokop își plimbă privirea peste băncile stricate, și, deodată, icni de parcă l-ar fi opărit cineva. Întâlni privirea fetei cu părul despletit; cu o mișcare unduită și fără echivoc, fata își întinse trupul ca și când s-ar fi lăsat pe un pat moale. Prokop rămase cu ochii fixați pe un cap straniu și pleșuv, sub care atârna o jachetă strimță. Câți ani să aibă oare această pocitanie: douăzeci? cincizeci? Dracu' să știe. Dar până să rezolve această problemă, chipul omului se înăspri, încrețindu-se de un entuziasm nestăvilit, dublat de un zâmbet respectuos. O singură privire îl preocupa pe Prokop, cu o insistență provocatoare; o căută printre toate, dar n-o găsi.

Delegatul Peters își încheie cuvântarea bâlbâindu-se, și, roșu la față, ca para focului, se topi în banca sa. Privirile tuturor stăruiau asupra lui Prokop, într-o încordată și presantă așteptare; bătrânelul Mazaud bolborosi ceva pur formal, după care se aplecă spre urechea lui Daimon. Se lăsă o tăcere încremenită; și Prokop se ridică de pe locul lui, fără să-și dea seama ce face.

— Are cuvântul prietenul Krakatit, anunță Mazaud, frecându-și de

zor mânuțele uscățive.

Prokop își roti prin sală ochii amețiți: Ce, ce trebuie să fac? Să vorbesc? De ce? Cine sunt acești oameni? Surprinse ochii insultători ai ofticosului, lucirea sfredelitoare de sub ochelarii profesorului, ochișorii aceia sclipitori; ochi curioși, ochi străini; privirea strălucitoare și caldă a frumoasei fete, care, de atâta atenție încordată, deschisese gura ei fierbinte, păcătoasă, ispititoare. În banca întâia, omulețul chel și încruntat sta agățat de buzele lui, cu ochii săi de pasăre răpitoare. Îi zâmbi, măgulit de atenție.

— Oameni, începu încet, ca din vis; noaptea trecută... am plătit un preț... un preț uriaș. Am trăit... am pierdut... încerca din răputeri să se adune. Câteodată... câteodată încerci o... O asemenea durere... încât... această durere nu mai este numai a ta. Și atunci închizi ochii și vezi: Universul s-a întunecat și pământului i se taie răsuflarea de atâta suferință. Lumea trebuie răscumpărată. N-ai putea suporta durerea dacă ai suferi singur. Voi toți ați trecut prin iad, voi toți...

Se uită prin încăpere; în ochii lui totul se contopea, mistuindu-se parcă într-un fel de vegetație submarină, de o strălucire ștearsă, estompată.

— Unde țineți krakatitul? Întrebă, deodată, tulburat. Unde l-ați pus?

Bătrânelul Mazaud ridică încet, cu precauție, obiectul sacru de porțelan și i-l puse în mână. Era aceeași cutie pe care el o lăsase cândva în baraca laboratorului său de la Hybšmonka. Deschise căpăcelul și scormoni cu degetele prin praful granulat; îl frecă, îl amestecă, îl duse la nas și-l mirosi, apoi își puse o fărâmă pe limbă; îi recunoscu amăreala puternică, astringentă, și o degustă cu voluptate.

— Asta-i bine, răsuflă ușurat, și strânse în palme prețiosul obiect, ea și când și-ar fi dezmoșit cu el mâinile înțepenite.

— Tu ești, mormăi cu jumătate de glas; te cunosc, tu ești; elementul exploziv. Va sosi și clipa ta, când vei da totul; așa-i bine, așa trebuie.

Privi la asistență, șovăielnic, pe sub sprâncenele încruntate:

— Ce ați vrea să aflați de la mine? Eu doar la două lucruri mă pricep: la stele și chimie... Frumoase sunt întinderile nesfârșite ale timpului, și eternitatea, și statornicia, și matematica divină a universului; țineți minte... țineți minte ce vă spun... nimic nu-i mai frumos. Dar la ce-mi folosesc mie legile eternității? Vine clipa ta, când explodezi, când dai totul: și dragostea, și durerea, și ideea, și mai știu eu ce? Tot ce-i mai măreț și mai puternic în tine, e numai o clipă. Tu, tu nu ești încadrat în ordinea nesfârșită, nici socotit printre milioanele de ani lumină; și atunci... atunci fă ca nimicul care ești, să-și merite existența! Explodează cu flacără supremă. Te simți încătușat? Foarte bine. Sfarmă *crusherul* tău și mătură stâncile. Fă loc pentru unica ta

clipă. Așa e bine.

Nici el singur nu înțelegea prea bine ce spunea; dar, forat de un îndemn obscur, simțea mereu nevoia să exprime ceva, o idee fixă asupra căreia, însă, pierdea numaidecât controlul!

— Eu... eu nu fac decât chimie. Cunosc materia și... și mă înțeleg cu ea; asta-i tot. Materia se fărâmițează cu aer și apă; plesnește, fermentează, putrezește, arde, primește oxigenul sau se descompune; dar niciodată, m-auziți, niciodată nu dă totul din ea. Chiar dacă ar parcurge tot circuitul; dacă vreun firicel de praf al pământului s-ar întrupa într-o plantă sau într-o carne vie, devenind o celulă gânditoare din creierul lui Newton, și ar muri o dată cu el și din nou s-ar descompune, încă n-ar da totul. Dar... siliți-l... siliți-l prin violență, să se spargă și să se dezlănțuie; atunci să vedeți cum într-o miime de secundă a și explodat; atunci, abia atunci a dat dovada întregii sale capacități, a întregii sale puteri. Și poate că până atunci nici n-a dormit; era doar încătușat și se înăbușea, luptând în întuneric și așteptând să sosească și clipa lui. Să dea tot! E dreptul lui. Și eu, și eu trebuie să dau tot, absolut tot. Să stau numai să adulmec, să pândesc și să aștept... și fermentez în murdărie și... și să mă fărâmițez fără... fără ca vreodată să dau din mine, instantaneu, un om întreg?... Da, da, mai bine... mai bine în unicul moment culminant... și trecând peste toate... Pentru că eu cred că e bine să dai totul. Indiferent dacă e bine sau rău. Totul e întrupat în mine: și binele, și răul, și supremul. Cine trăiește, face și bine și rău, ca și când s-ar fărâmița. Am făcut și una și alta; acum, însă... acum trebuie... să dau supremul. În el e răscumpărarea omului și el nu e în nimic din ce-am făcut până acum; e crescut în mine... ca într-o piatră. Și trebuie, trebuie să mă rup... cu putere... așa cum se rupe o încărcătură de pulbere și nu, nu voi întreba ce se va spulbera o dată cu mine; pentru că... pentru că am simțit, am simțit nevoia să dau din mine supremul...

Se luptă cu cuvintele, străduindu-se să cuprindă și să redea ceva inefabil; dar, cu fiecare cuvânt rostit, ideea i se irosea, și el își încrețea fruntea cercetând fețele ascultătorilor, să vadă dacă nu cumva aceștia au surprins sensul ideii, pe care el nu era în stare, cu nici un chip, s-o exprime. Ghici simpatie în ochii radioși și puri ai ofticosului și o atenție concentrată în ochișorii albaștri și speriați ai uriașului bărbos din fundul sălii; omulețul încruntat îi sorbea cuvintele cu devotamentul nemărginit al pravoslavnicului, iar tânăra și frumoasa fată, pe jumătate culcată, le recepționa cu trupul scuturat de fiori erotici, în schimb, celelalte fețe căscau gura la el cu o privire străină, curioasă sau cu o crescândă indiferență. În definitiv, de ce le vorbesc?

— Am trăit, reluă tatonând, de data aceasta oarecum iritat; am trăit și am încercat tot ce poate trăi și încerca un om. De ce vă spun acest lucru? Pentru că socot că n-a fost destul; pentru că... pentru că

nici acum nu sunt răscumpărat; pentru că în tot ce am trăit până acum n-a fost încă supremul. E... e ascuns în om cum e ascunsă forța în materie. Materia trebuie ruptă, destrămată, ca să-și dezvolte forța. Iar omul, omul trebuie să se dezlănțuie, să se descătușeze, să se rupă și să se sfarme, ca să dea din el flacăra supremă. Și... și ar fi prea... prea de tot, ca nici atunci să nu găsească... să nu descopere că... că a atins... că... că...

Se bâlbâi îngrozitor, întunecându-se la față; aruncă pe catedră cutia cu krakatit și se așeză pe scaun.

XLIX

O clipă de tăcere penibilă.

— Asta-i tot? răsună din mijlocul băncilor o voce batjocoritoare.

— Asta-i tot, mormăi Prokop dezgustat.

— Nu e, interveni Daimon, și se ridică în picioare. Prietenul Krakatit a presupus că delegații vor avea bunăvoința să înțeleagă...

— Oho! se auzi zgomotos din mijlocul sălii.

— Da. Ar fi cazul ca delegatul Meziarski să aibă răbdare până termini. Prietenul Krakatit ne-a spus, bineînțeles vorbind la figurat, că trebuie - și aici, glasul lui Daimon se transformă, din nou, în țipătul acela de pasăre - că revoluția trebuie începută fără a se ține seama de teoria etapelor; o revoluție distrugătoare și explozivă, în care omenirea să dea acel suprem care e ascuns în ea. Omul trebuie să se destrame, să se spulbere ca să dea din el totul, la fel și societatea trebuie să se destrame ca să găsească în ea binele suprem. Voi vă certați aici pentru binele suprem al omenirii. Prietenul Krakatit ne învață că e de-ajuns să aduci omenirea într-un stadiu exploziv, ca să erupă și să salte pe o treaptă mai înaltă, mult mai înaltă decât încearcă să-i prescrie debaterile voastre sterile; și ne mai învață să nu ne uităm ce se distruge în jurul nostru cu acest prilej... Eu afirm că prietenul nostru Krakatit are dreptate.

— Are, are, are! Și deodată izbucniră în strigăte și aplauze: Krakatit! Krakatit!

— Liniște, îi acoperi Daimon cu vocea lui puternică, și continuă:... iar cuvintele rostite de el aici au cu atât mai multă greutate, cu cât ele se sprijină pe o forță reală, capabilă să înfăptuiască această explozie. Prietenul Krakatit nu este omul vorbelor, ci al faptelor. A venit la noi ca să ne încredințeze misiunea unei acțiuni concrete, directe. Iar eu vă spun că această explozie va fi mai cumplită decât a îndrăznit careva să viseze vreodată. Și va izbucni azi, mâine, într-o săptămână...

Cuvintele lui se stinseră într-un vacarm de nedescris, un val de oameni se revărsa din bănci peste podium și-l învolbură pe Prokop. Cu toții îl îmbrățișau, îl trăgeau de mână, și țipau în gura mare:

— Krakatit! Krakatit !

Frumoasa cu părul despletit se lupta sălbatic să-și croiască drum spre el prin vălmășagul de oameni; proiectată de presiunea lor, se lipi cu pieptul de pieptul lui; vru s-o respingă, dar ea îl îmbrățișa și-i șopti cu înfrigurare ceva într-o limbă străină. În acest timp, pe marginea podiumului, bărbatul cu ochelari vorbea încet și rar spre băncile pustii, încercând să le demonstreze că, teoretic, nu-i cu putință să tragi concluzii sociologice dintr-o natură neorganică.

— Krakatit! Krakatit! vuia mulțimea.

Nimeni nu mai ședea. Mazaud scutura din clopoțel, ca un gunoier. Deodată, pe catedră se săltă un tânăr negricios și, cocoțat sus, deasupra tuturor, agita de zor, cu mâna ridicată, cutia cu krakatit.

— Liniște, zbieră el; și toată lumea jos! Că de nu, vă arunc asta sub picioare!

Ca din senin se așternu o liniște solemnă; apoi valul de oameni alunecă de pe podium și bătu în retragere. Sus nu mai rămăseseră decât Mazaud cu clopoțelul în mână, total năuc și descumpănit, Daimon, sprijinit cu umărul de tablă, și Prokop, da care încă mai stătea agățată Menada³⁶ cu păr întunecat.

— Rosso, Rosso, se auziră niște glasuri. Doborâți-l! Dă-te jos, Rosso!

Tânărul de pe catedră își rotea sălbatic prin sală ochii săi aprinși.

— Nimeni nu se mișcă! Meziarski vrea să mă împuște. Arunc! răcni și începu să învâртеască în aer cutia de porțelan.

Mulțimea bătu în retragere mârâind ca o fiară turbată. Doi-trei oameni ridicară mâinile în sus, alții îi urmară; se lăsă o clipă de tăcere sufocantă.

— Dă-te jos, izbucni în sfârșit bătrânelul Mazaud. Cine ți-a dat cuvântul?

— Arunc! amenință Rosso, încordat ca un arc.

— Asta-i împotriva procedurii, se enervă Mazaud. Protestez și... și îmi declin răspunderea de a... de a mai prezida... Dădu cu clopoțelul de pământ și coborî de pe podium.

— Bravo, Mazaud, se auzi o voce ironică.

— Ce să zic, mare ispravă ai făcut! răsună o altă voce.

— Liniște, strigă Rosso aruncându-și părul de pe frunte. Acum eu am cuvântul. Prietenul Krakatit ne-a spus: *Sosește* clipa ta și explodezi; fă loc pentru unica ta clipă... Foarte bine, eu am pus la inimă cuvintele lui.

— Nu asta a fost ideea!

— Trăiască Krakatit! Cineva începu să fluiera.

Daimon îl apucă pe Prokop de braț și-l trase spre un fel de ușă, aflată în spatele tablei.

— Puteți să fluierați cât poftiți, continuă Rosso batjocoritor. Nimeni dintre voi n-a fluierat în timp ce în fața noastră stătea domnul acesta străin și... și își făcea loc... pentru clipa lui. În definitiv de ce n-ar încerca și un altul?...

— Asta-i adevărat, se auzi din mulțime o voce calmă.

Frumoasa cu părul despletit se postă în fața lui Prokop, ca să-i apere cu trupul ei. Ar fi vrut s-o respingă.

— Nu-i adevărat, strigă fata, cu ochii aprinși. El... el e...

— Taci, scrâșni printre dinți Daimon.

— Să poruncească poate oricine, reluă Rosso, cu impetuozitate. Atâta timp, însă, cât am *Asta* în mână, *eu* poruncesc. Mie mi-e totuna dacă mă curăţ sau nu. Nimeni nu iese de aici! Galeasso, păzeşte uşa! Aşa, şi acum să stăm de vorbă.

— Da, acum stăm de vorbă, interveni Daimon, tăios.

Rosso se întoarse fulgerător spre el; dar, în aceeaşi clipă, uriaşul cu ochi albaştri se năpusti din sală cu capul plecat înainte, ca un berbec, şi înainte ca Rosso să mai apuce să se întoarcă, colosul îl prinse de picioare şi i le frânse; Rosso zbură de pe catedră cu capul în jos. În tăcerea înspăimântătoare, un cap duduia şi trosnea ciocnind duşumeaua, în timp ce de pe podium căpăcelul cutiei de porţelan se rostogolea încet, oprindu-se abia sub şirul de bănci.

Prokop se repezi spre trupul neînsufleţit; pe pieptul lui Rosso, pe faţa lui, pe podea, peste băltoacele de sânge se împrăştiase pulberea de krakatit. Daimon îl trase pe Prokop înapoi; în clipa aceea se şi dezlănţui un strigăt infernal şi câţiva oameni năvăliră buluc pe podium.

— Nu călcaţi pe krakatit, explodează, porunci o voce tunătoare, dar oamenii se şi aruncaseră pe jos şi începuseră să adune pulberea albă în cutii de chibrituri, împingându-se, înghiontindu-se, tăvălindu-se grămadă pe pământ.

— Încuiaţi uşa, răcni cineva.

Se stinse lumina. În aceeaşi secundă, Daimon izbi cu piciorul în uşa din spatele tablei şi-l împinse pe Prokop în întuneric.

Aprinse o lanternă de buzunar. Se aflau într-o cămăruţă fără ferestre; mese aşezate una peste alta, vrafuri de farfurii pentru paharele cu bere, nişte haine vechi, duhnind a mucegai. Îl trase repede pe Prokop mai departe prin văgăuna întunecată cu miros acru a unei galerii, apoi pe nişte trepte negre şi strâmte, ce coborau abrupt. Pe scară îi ajunse din urmă fata cu părul despletit.

— Merg cu voi, spuse în şoaptă, şi îşi înfipse degetele în braţul lui Prokop.

Daimon ieşi în curte cu cerculeţul de lumină pâlپând în faţa lui; afară era o beznă s-o tai cu cuţitul. Daimon smulse o portiţă şi ţâşni pe şosea; şi până să ajungă Prokop la maşină, încercând din răsputeri să se descotorosească de fata care se ţinea scai de el, motorul începu să uruie şi Daimon sări la volan.

— Repede!

Prokop se năpusti în maşină; fata după el; o zvâcnitură, şi maşina zbură în întuneric. Era un frig năprasnic; fata tremura toată, în rochia ei subţire; Prokop o înfolfi în blana ce acoperea perna maşinii, iar el se ghemui în colţul opus. Maşina gonia pe un drum desfundat şi moale, se smucea într-o parte şi într-alta, se oprea şi din nou prindea viteză, ţâşnind zgomotos. Prokop îngheţa, dar se ferea de fiecare dată

când șocul mașinii îl proiecta spre fata ghemuită sub blană.

— Ți-e frig, nu-i așa? îi șopti, vârându-se în el. Și desfăcând blana, îl înfășură și-l trase spre ea. Încălzește-te, îi spuse cu un râs gădilitor, și se lipi de Prokop cu tot trupul; era fierbinte și fragedă, de parcă ar fi fost despuiată. Părul ei răvășit, degajând un miros amărui și sălbatic, îi mângâia fața, stârnindu-i simțurile și întunecându-i vederea. Îi vorbi de aproape într-o limbă străină, repetă cuvintele mai încet, după care îi prinse lobul urechii între dinții ei dărdăitori și deodată, cuibărindu-se la pieptul lui, îi străpunse gura încleștată cu sărutul impudic, lasciv și savant al unor buze umede și fierbinți. O respinse cu violentă; fata își îndreptă trupul plină de mirare; ofensată coborî de pe genunchii lui și, cu o mișcare din umeri, făcu să alunece blana de pe ea. Sufla un vânt rece ca gheața; Prokop ridică blana și i-o puse din nou pe umeri. Se zbătu ca o turbată, își smulse cu îndârjire blana și o lăsa să zacă pe fundul mașinii.

— Cum vreți, mormăi Prokop și se întoarse într-o parte.

Mașina ieși iar pe o șosea tare și porni într-o viteză amețitoare. Lui Daimon nu i se vedea decât spatele pe care se zbârlea părul mărunț al blănii de căprioară. Pe Prokop îl sufoca vântul rece; se uita la fată: își răsucise părul în jurul gâtului și dărdăia de frig în rochița ei subțire. I se făcu milă de ea; luă blana și i-o aruncă în brațe; ea o respinse cu o înverșunare întărită, și atunci el o înfășură în blană cu cap cu tot, ca pe un pachet, și o strânse cu brațele lui puternice.

— Nici o mișcare!

— Ce, iar a apucat-o? aruncă Daimon liniștit, de la volan. Foarte bine... aveți grijă de ea...

Prokop se prefăcu a nu-i înțelege aluzia cinică; dar pachetul încătușat în brațele lui începu să chicotească surd.

— E o fată bună, reluă Daimon, cu indiferență. Tăticul tău a fost scriitor, nu-i așa?

Pachetul dădu din cap aprobativ; și Daimon îi spuse lui Prokop un nume atât de cunoscut, atât de ilustru și de pur, încât îl făcu să înmărmurească și, fără voia lui, slăbi strânsoarea sa nemiloasă. Pachetul se răsuci și i se săltă pe genunchi; de sub blană, răsăriră niște picioare superbe, ispititoare, care se bălăbăneau în aer, copilărește. Trase blana peste ele ca să nu înghețe; fata consideră, probabil, gestul lui drept o joacă și, înecându-se într-un râs înfundat, continuă să azvârle din picioare. O strânse cu brațele cât putu mai de jos; în clipa aceea, sus, de sub blană se strecură o mână plinuță care începu să i se plimbe pe față într-un frenetic joc al dragostei, trăgându-l de păr, gădilându-l pe gât, ca, în cele din urmă, să-i deschidă, cu forța, buzele încleștate („în definitiv, s-o las să-și facă mendrele”); neastâmpărata îi atinse fruntea, pe care o găsi severă și încruntată, și deodată sări ca friptă; acum era o mânuță fricoasă de copil, care nu mai știa ce-i este

și ce nu-i este îngăduit; se apropie pe furiș de fața lui, o atinse, zvâcni în sus și iar o atinse, o mângâie, după care alunecă încet, cu teamă, în jos, poposind pe obrazul aspru. Un suspin adânc, și sub blană nu mai clinti nimic.

Mașina se strecură șerpuind prin străzile unui orașel adormit, după care coborî într-o vale întinsă.

— Ei, ce spuneți de prietenii noștri? i se adresă Daimon întorcând capul.

— Liniște, îi șopti Prokop, fără să se miște; a adormit.

L

Mașina se opri într-o vale neagră, împădurită. Prokop desluși pe întuneric niște turnuri masive și un șir de halde.

— Gata, am ajuns, mormăi Daimon. Aici am o mină de fier și o oțelărie; la un loc nu fac nici două parale, dar în fine, coborâți!

— Și cu ea ce fac? O las în mașină? întrebă Prokop, încet.

— Pe cine? Aha, pe frumoasa dumneavoastră? Treziți-o, rămânem aici.

Prokop coborî purtând-o în brațe, cu băgare de seamă.

— Unde s-o culc?

Daimon descuie ușa sumbrei clădiri.

— Ce-ați spus? A, da, un moment... puteți s-o culcați; am aici câteva odăi. Veniți, vă conduc.

Aprinse lumina și-l conduse prin niște coridoare lungi și reci, pe care se înșirau, de o parte și de alta, birourile întreprinderii; în sfârșit, deschise o ușă, intră și învârti comutatorul. Era o încăpere urâtă și neaerisită, cu un pat răvășit și cu jaluzelele lăsate.

— Aha, mârâi Daimon, a înnoptat probabil aici... vreun cunoscut. Ce-i drept, nu-i o priveliște prea frumoasă, nu-i așa? Ce să-i faci, ca la holtei. Puneți-o pe pat.

Prokop așază cu grijă „pachetul”, a cărui răsuflare abia se auzea. Daimon se plimba prin odaie, frecându-și mâinile:

— Acum mergem la postul nostru de emisie. E sus pe deal, zece minute de drum. Sau, poate, vreți să rămâneți aici? Se apropie de fata adormită și, dând la o parte un colț al blănii, îi dezveli picioarele până peste genunchi:

— Frumoasă, nu-i așa? Păcat că sunt atât de bătrân. Prokop se întunecă la față și-i acoperi picioarele la loc.

— Arătați-mi postul dumneavoastră de emisiune, spuse sec.

Pe buzele lui Daimon flutură un rânjet batjocoritor.

Îl conduse printr-o curte. În sala mașinilor era lumină, mașinile găfâiau, fochistul se foia prin curte, cu mâinile suflecate, și pufăia din pipă. În sus, pe deal, se întindea un funicular pentru transportul vagoanelor cu minereu; construcțiile lui metalice se profilau moarte, ca niște coaste de sauriene.

— A trebuit să închid puțurile astea, îi spuse Daimon. Nu rentează. De mult aș fi vândut totul, dacă nu era postul de emisiune... Veniți pe aici. O luă pe o cărare abruptă, prin pădure, în sus; Prokop îl urma numai după zgomotul pașilor; era o beznă neagră și, din când în când, din brazil înalți, cădea câte o picătură grea. Deodată, Daimon se opri, răsuflând din greu.

— Sunt bătrân, nu mai am suflul de altădată. Sunt nevoit să mă bizui din ce în ce mai mult pe oameni... Azi nu-i nimeni la post; prietenul telegrafist a rămas acolo, cu ei... Dar nu-i nimic, totuna e; veniți!

Creasta dealului era răscolită toată, ca un câmp de bătălie: turnuri de extracție părăsite, odgoane de sârmă, halde uriașe, pustii; iar sus de tot, în vârful celei mai înalte dintre halde, o baracă mică, de lemn, cu antene deasupra ei.

— Țasta... ăsta-i postul, gâfâi Daimon, cu sufletul la gură. Stă... stă pe... patruzeci de mii de tone de magnetit... Un condensator natural, pricepeți? Toată colina... e o uriașă rețea de sârme. Odată o să vă fac o expunere mai amănunțită. Acum, ajutați-mă să urc...

Începură să se cațare pe halda surpătoare; pietrișul greu aluneca zgomotos sub picioarele lor; dar, în sfârșit, în sfârșit, au ajuns...

Prokop înmărmuri, nevenindu-i să-și creadă ochilor: dar bine, asta-i baraca laboratorului său, de acasă, de pe platoul de deasupra Hybsmonkăi! Uite și ușa nevopsită, și cele câteva scânduri noi-nouțe de la ultima reparație, și nodurile acelea de lemn, ca niște ochi... Parcă înspăimântat, pipăi canatul ușii: bineînțeles, aici e cuiul acela ruginit și îndoit, pe care el însuși îl bătuse cândva acolo!

— Cum... cum a ajuns asta aici? horeai, cu suflarea tăiată.

— Ce anume?

— Baraca.

— Asta-i aici, de ani și ani de zile, îi răspunse Daimon, cu indiferență: Ce-ați văzut la ea?

— Nimic. Făcu înconjurul întregii căsuțe, pipăind, la tot pasul, pereții și ferestrele. Da, aici e crăpătura aceea, lemnul plesnit, ochiul de geam spart; nodul căzut, da, bineînțeles, e lipit pe dinăuntru cu carton. Cu mâna tremurătoare trecea peste cunoscutele detalii jalnice; toate, toate erau așa cum le lăsase el.

— Ei, sparse tăcerea Daimon; ați cercetat totul? Deschideți, cheia e la dumneavoastră.

Prokop vârî mâna în buzunar. Se înțelege, avea la el cheia de la vechiul său laborator... de acasă; o introduse în lacătul cu belciuge, descuie și intră înăuntru; și, *întocmai ca acasă*, întinse mecanic mâna în stânga și învârti comutatorul care, în loc de buton, avea un cui... *întocmai ca acasă*. Daimon intră în urma lui. Dumnezeu, uite și patul meu de campanie, până acum neașternut, lavoarul meu, cana cu marginea spartă, buretele, prosopul, absolut tot... Se întoarse și privi într-un colț; asta, asta-i bătrâna sobiță de tuci, cu burlanul legat cu sârmă; iată și lădița cu zgrunțuri de cărbune, iar acolo, fotoliul stricat, cu picioarele lăsate, din care atârnă câlții și arcurile de sârmă; aici e cuiul acela bătut în dușumea, dincoace scândura arsă, și dulapul, dulapul de haine... îl deschise; înăuntru se legănau niște pantaloni

uzați.

— Prea grozav nu-i aici, țină să sublinieze Daimon. Telegrafistul nostru e... cum să spun... un om ciudat Ce spuneți de aparate?

Prokop se întoarce spre masă, ca în vis. Nu, asta nu era... asta, asta n-are ce căuta aici; în locul uneltelor de chimist, la unul din capetele mesei era instalat un post de radio obișnuit, din acelea folosite pe vapoare; cu cască, aparat de recepție, condensatoare, variometru, regulator; sub masă un agregat-transformator, ca oricare altul; iar în capătul celălalt...

— Acolo e postul normal, îi explica Daimon; pentru convorbirile obișnuite. Astălalt e postul nostru de *extincție*. Cu el transmitem antiunde, anticurenții furtunile magnetice artificiale sau cum vreți să le mai numiți. Asta-i tot secretul nostru. Vă pricepeți la treaba asta?

— Nu.

Prokop cercetă în fugă aparatele, cu totul diferite de cele pe care le cunoștea. Aveau o sumedenie de rezistențe, un soi de sită de sârmă, ceva ce aducea cu un tub catodic, niște tobe izolate sau naiba știe ce mai erau, un koherer ciudat, un releu și un taster cu contacte - ce-o mai fi și asta?! - lăsa baltă aparatul și se uită în plafon, să vadă dacă era acolo desenul acela ciudat al lemnului, care acasă îi amintea întotdeauna de capul unui bătrân. Da, este, este acolo! Iar dincoace, dincoace, oglinjoara cu colțul rupt!

— Ce spuneți de aparat? întrebă, din nou, Daimon.

— Ee... e... un prototip, nu-i așa? E încă prea complicat. Ochii îi căzură pe o fotografie, sprijinită pe un fel de bobină de inducție. O luă în mână; era un cap de fată, amețitor de frumos: Cine, cine e? întrebă, cu vocea răgușită de emoție.

Daimon se uită la fotografie, din spate, peste umerii lui:

— Cum, n-o recunoașteți? E frumoasa dumneavoastră; aia pe care ați adus-o în brațe. Strașnică fată, nu-i așa?

— Și... și cum a ajuns aici?

Daimon rânji:

— Ei, probabil c-o adoră... telegrafistul nostru. N-ați vrea să deschideți contactul acela mare? Acela de colo, cu manetă... Mda, omulețul acela sfrijit, cu fața zbârcită, nu l-ați observat? Stătea în banca întâi.

Prokop aruncă fotografia pe masă și deschise contactul. Pe sita de sârmă trecu iute o scânteie albastră. Daimon se jucă cu degetele pe claviatura tasterului; în aceeași clipă din întregul aparat începură să scapere scânteii mici albastre.

— Așa, răsuflă Daimon satisfăcut, privind, fără să clinească, scânteile sfârâitoare.

Prokop apucă iar fotografia, cu mâinile înfrigurate. Da, bineînțeles, nici vorbă, e fata de jos; nu încapă nici o îndoială. Dar

dacă., dacă... eventual ar purta voaletă... și... și o haină de blană, udată de ploaie... cu gulerul ridicat până la gură... și mănuși... își încleșta dinții. Nu, nu e cu puțință să-i semene atât de mult! Miji ochii urmărind o fantomă ce se topea... se topea... O vedea iar pe fata cu voaletă, strângând la piept plicul sigilat; acum, acum își întoarce spre el privirea ei pură și deznădăjduită...

Pierdut cu totul sub fiorul emoției, compară fotografia cu imaginea dispărută. Dumnezeule din ceruri, de fapt, cum arăta? Dacă stau bine și mă gândesc, nici nu știu, se sperie Prokop; știu doar atât că era frumoasă și că purta voaletă. Da, purta voaletă și era frumoasă, altceva nu știu, n-am văzut... Și... și fotografia asta: ochi mari, buzele grave și fine; să fie... să fie oare asta, fata adormită de jos? Aceea avea totuși gura deschisă, da, o gură deschisă, lascivă și părul despletit, și nu... nu privea așa.... așa ca asta... Voaleta aburită îi încețoșa ochii. Nu, e absurd; asta n-are nimic comun cu fata de jos, nici nu se aseamănă. Țsta-i chipul fetei cu voaletă, care a venit atunci la mine, abătută și înfricoșată; are fruntea calmă și ochii ei sunt umbriți de durere; iar de buze, de buze i se lipește voaleta, o voaletă deasă, aburită de respirație... De ce, de ce nu și-a ridicat ea atunci voaleta, ca s-o recunosc!

— Veniți să vă arăt ceva, îi întrerupse Daimon meditația, și-l trase afară. Stăteau amândoi în vârful haldei; sub ei se întindea, la nesfârșit, pământul negru și adormit.

— Uitați-vă, acolo, îi spuse Daimon, arătând cu mâna în zare. Nu vedeți nimic?

— Nimic. Ba nu, se vede o luminiță. O lucire slabă.

— Știți ce-i asta?

Deodată se auzi un vuiet surd, ea și când vântul ar fi săpat ușor în tăcerea nopții.

— Gata, rosti Daimon solemn, și își scoase pălăria. *Good night*, prieteni.

Prokop se întoarce spre el, cu o privire întrebătoare.

— Nu pricepeți? spuse Daimon. Abia acum a ajuns la noi ecoul exploziei. Cincizeci de kilometri în linie aeriană. Exact două minute și jumătate?

— Ce... ce explozie?

— Krakatitul. Imbecilii l-au îndesat în cutiile de chibrituri. Cred că putem fi liniștiți; am scăpat de ei. Convocam un nou congres - alegem alt comitet...

— Cum? Dumneavoastră... i-ați...

Daimon încuviință din cap:..

— Cu ăștia nu se poate lucra. Cu siguranță că până în ultima clipă s-au certat pe chestia tacticii. Acum, probabil, ard cu toții, de vii.

În zare nu se vedea decât o palidă lumină roșietică.

— A rămas acolo și inventatorul postului nostru de emisiune. Unul n-a scăpat. Acum veți lua totul în mână, *de unul singur...* Ascultați ce liniște e. Și totuși de aici, din aceste sârme, țâșnește în spațiu o canonadă mută și precisă, în clipa de față noi am oprit toate comunicațiile TFF, iar telegrafiștilor le pocnesc urechile, *poc, poc!* N-au decât să turbeze, să-și iasă din minți... Între timp domnul Tomeș se căznește, undeva la Grottup, să încropească krakatitul. Nu-l va găsi niciodată. Și chiar de-ar izbuti, în clipa în care l-ar închea, s-a zis cu el! Micul post lucrează scânteind pe tăcute și bombardând întregul univers; nimeni, nimeni în afară de dumneavoastră nu va fi stăpânul krakatitului. Acum sunteți singurul, unicul. Îi puse mâna pe umăr și, fără să scoată o vorbă, îi arată orizontul larg: întreaga lume. Era un întuneric pustiu, fără stele; numai jos, în zare, mai pâlpâia o pală de foc plăpândă.

— Oooh, ce obosit sunt, spuse Daimon căscând. A fost o zi bună. Să coborâm...

LI

Daimon se grăbea să ajungă cât mai repede acasă.

— De fapt, unde vine acest Grottup? Întrebă Prokop într-o doară, când se văzură jos.

— Veniți să vă arăt, îi răspunse Daimon. Îl conduse într-unul din birourile fabricii și se opri în fața unei hărți de perete: Aici, îi arătă, subliniind, cu unghia lui uriașă, un mic cerculeț de pe hartă. Nu beți ceva? Vă mai încălziți puțin! Turnă în două păhărele ceva negru ca smoala.

— Noroc!

Prokop dădu paharul pe gât și sughiță, era a băutură încinsă ca fierul topit și amară ca fierea; capul începu să i se învâртеască, răpus de o amețală imensă, cumplită.

— Nu mai vreți? rânji Daimon, dezvelindu-și dinții gălbejiți. Păcat! Aha, am înțeles, nu vreți s-o lăsați pe dulcineea dumneavoastră să aștepte, nu-i așa?

Turnă pe gât pahar după pahar; în ochi îi scăpărau scântei verzi și avea chef de palavre, dar limba parcă i se încleiască:

— Ți-țineți mi-minte ce vă spun: sî-sunteți un bă-bă-bărbat de ispravă, declară solemn. Apu-ca-ți-vă de treaba, de-de mî-mâi-ne chiar. Bătrânul Daimon va face pentru du-dumnea-voa-stră tot, tot ce vă trece prin prin mi... minte.

Se ridică greoi de pe scaun și-i făcu o plecăciune adâncă, până la pământ:

— Așa, așa tre-bu-ie să fie. Și... și acum - stați să vă spun ceva...

Începu să îngaimă ceva amestecând toate limbile din lume; în măsura în care Prokop înțelegea, era vorba de cele mai grosolane obscenități; în cele din urmă se apucă să mormăie un cântec stupid, ca apoi să fie cuprins de un tremurat convulsiv, ca într-o criză de epilepsie, și să-și piardă cunoștința; pe buze îi țâșni o spumă galbenă.

— Hei, ce vi s-a întâmplat? strigă Prokop și începu să-l zgâlțâie.

Deschise anevoie niște ochi sticloși, inexpresivi:

— Ce... ce e? bolborosi încurcat, ridicându-se ușor și scuturându-se. Aha, eu-eu-eu-am, dar nu-i nimic. Își frecă fruntea și căscă zgomotos cu fața încrâncenată. Ddda da, să-să vă ddduc în camera dddumneavoastră, nu?

Avea o paloare hidoasă și tot chipul lui de tătar se boțise; se împleticea, nesigur, de parcă i-ar fi înlemnit picioarele:

— Să mergem!

Se duse direct în camera unde o lăsaseră pe fata adormită:

— Aaa! strigă din ușa; frumoasa s-a trezit. Pofțiți, pofțiți, vă rog.

Stătea în genunchi lângă sobă; de bună seamă tocmai atunci aprinsese focul și se uita la flacăra care trosnea înfundat.

— Ia te uită ce curățenie a făcut, mormăi Daimon cu admirație.

Într-adevăr, camera era aerisită, și, spre mirarea celor doi, dezordinea aceea penibil de haotică dispăruse; era acum o odaie fără pretenții, dar agreabilă, ca într-o casă de gospodari așezați și tihniți.

— Ia te uită ce știe fata noastră! se minună Daimon. Cum văd, puișorule, ar fi cazul să ancorezi.

Fata roși încurcată și se zăpăci de tot.

— Ei, hai, hai, nu te speria, rânji Daimon. Va să zică, îți place prietenul nostru, nu-i așa?

— Îmi place, răspunse simplu, ducându-se să închidă fereastra și să lase jaluzelele.

Soba răspândea o căldură plăcută în încăperea luminoasă.

— Copii, e frumos aici la voi, se delecta Daimon, încălzindu-și mâinile la sobă. Aș rămâne aici fără să mai stau pe gânduri.

— Mai bine ai face să pleci, se grăbi să-i răspundă gâfâind.

— Acușica, porumbița mea, se stropși Daimon. Știi... mie... mie mi-e tare urât singur, fără oameni. Ia te uită, prietenul tău a rămas uluit. Stai că-l lămuresc eu, și-l fac să te... iubească.

Fata izbucni supărată foc:

— Nu-i nevoie! Lasă-l să fie așa cum e!

Daimon încruntă din sprâncenele lui stufoase, exagerând uimirea:

— Ietete - nu cumva te-ai îndră ...?

— Și ce-ți pasă ție? îi tăie vorba, fulgerându-l din priviri. Crezi că are nevoie cineva de tine aici?

Necheză înfundat, cu spatele sprijinit de sobă:

— Dac-ai știi ce bine te prinde! Fetițo, să te fi lovit, oare, și pe tine, așa, deodată, cu adevărat? Ia fă-te încoa', să te văd!

Încercă s-o apuce de bărbie, dar fata, palidă de mânie, se retrase arătându-și dinții.

— Cum? Vrei să și muști? Ia spune, cu care ai fost ieri, de ești așa... Aha, știi: cu Rosso, nu-i așa?

— Nu-i adevărat, țipă ea, cu lacrimi în glas.

— Lăsați-o, interveni Prokop, energic.

— Ddda nu... nu se întâmplă nimic, mârâi Daimon. Cu alte cuvinte, să nu vă mai deranjez, nu-i așa? Noapte bună, copilași.

Bătu în retragere și se lipi de perete; și până să-și întoarcă Prokop privirea, se făcu nevăzut.

Își trase un scaun aproape de sobă și începu să contemple flăcările, fără să se uite măcar o clipă la ea. O auzea cum umblă prin odaie, pe vârfuri, șovăielnic; acum încuie ușa și aranjează ceva; nu mai știe ce să facă, și stă pe loc, tăcută. Ciudată e puterea flăcărilor și a apelor curgătoare; se uită omul la ele, ametește și stă pe ioc;

încetează să mai gândească, nu mai știe de nimic, nu-și mai amintește de nimic, dar în clipele acelea trăiește tot ce a trăit vreodată, fără formă, fără timp.

Se auzi un zgomot de pantof aruncat; o dată și încă o dată; probabil, se descălță. Du-te, du-te la culcare, fetiço; când o să adormi, mă apropii de tine să văd cu cine semeni. Fata făcu, încet, câțiva pași și se opri; iar îndreaptă ceva; Dumnezeu știe de ce ține să fie aici atât de frumos și de curat. Dar iat-o, pe neașteptate, îngenuncheată în fața lui, cu mâinile întinse:

— Să-ți scot ghetetele, vrei? îi spuse în șoaptă.

Îi luă capul în palme și i-l întoarse spre el. Frumoasă, supusă și ciudat de gravă.

— L-ai cunoscut pe Tomeș? întrebă Prokop cu o voce răgușită.

Stătu o clipă pe gânduri, apoi răsuci din cap.

— Nu minți! Tu-tu ești... N-ai o soră măritată?

— Nu. I se smulse din mâini, cu violență. De ce, de ce te-aș minți? Am să-ți spun totul, uite așa, în necaz, da, ca să știi, în *ne-caz*. Sunt o stricăță, o târfă! Își lăsă fața pe genunchii lui. Cu toții, cu to-ții... m-au... ca să știi...

— Și Daimon?

Nu răspunse, se cutremură doar.

— Po-poți să dai în mine cu piciorul, sunt ooo... nu, nu mă atinge - eu sunt, oh, dac-ai știi...

Rămase pur și simplu încremenită.

— Lasă asta, strigă chinuit, și cu forța îi trase capul în sus. Ochii ei mari erau pustiiți de tristețe și deznădejde, îi dădu drumul suspinând. Atât de mare era asemănarea, încât simțea cum se sufocă de spaimă: taci, cel puțin taci, mormăi, cu vocea strangulată.

Din nou își odihni fața pe genunchii lui:

— Lasă-mă, trebuie, trebuie să spun... ttotul... Am început la... la trei-spre-zece ani...

Îi astupă gura cu palma; îl mușcă de mână și continuă să-și bolborosească, printre degetele lui, înspăimântătoarea ei spovedanie.

— Taci, strigă Prokop, dar cuvintele țâșneau din ea singure; clănțănea din dinți și se înfiora, vorbea și se bâlbâia. Cu greu o făcu să tacă.

— Ooo, gemu, dac-ai știi... ce fac... oamenii... oamenii ăștia! Și toți au fost cu mine atât de grosolani... De parcă... de parcă n-aș fi nici animal, nici piatră!

— Încetează, gemu el pierdut, și, nemaștiind ce să facă, o mângâie pe cap cu cioturile tremurătoare ale degetelor sale.

Oftă liniștită, și rămase nemișcată. Îi simțea răsuflarea fierbinte și zvâcniturile gâtului ei catifelat.

Deodată începu să chicotească înfundat:

— Tu credeai că dorm... în timp ce mergeam cu mașina. Te-am păcălit, nu dormeam de loc, mă prefăceam așa, dinadins, așteptând... așteptând să începi și tu... ca alții. Știai doar cine sunt, și cum sunt... nu? Dar tu... tu te-ai încruntat și - m-ai ținut strâns de parcă aș fi fost o puștoaică, sau... mai știi eu... poate o sfântă... în mijlocul râsului o podidiră lacrimile: Și deodată... deodată m-am simțit, nu știu de ce, atât de fericită, cum n-am mai fost niciodată, niciodată... Și mândră, da, și mândră... Și mi-era o rușine, o rușine cumplită, dar... în același timp mă simțeam atât de bine... Plângând cu sughițuri îi sărută genunchii cu buzele-i fremătătoare. Dumneavoastră... dumneavoastră nici nu m-ați trezit... și... și m-ați așezat cu grijă... ca pe ceva sfânt... și picioarele mi le-ați învelit... și... n-ați spus nimic... Plângea în lege: Vreau... vreau să vă slujesc... lăsați-mă... lăsați-mă să vă scot ghetetele... Vă rog, vă rog, nu vă supărați că m-am prefăcut că dorm! Vă rog... încercă să-i ridice capul, dar ea îi sărută mâinile:

— Pentru Dumnezeu, vă implor, nu plângeți! îi spuse el gâfâind.

— Cuuuum? prelungi ea cuvântul, mirată, și încetă să mai plângă. De ce-mi vorbiți cu dumneavoastră? Prokop îi întoarse fața în sus; se împotrivi cu toată puterea și își lăsă din nou capul pe genunchii lui. Nu, nu, dârdâi de groază și de răs, deopotrivă. Eu, eu sunt o bocitoare. N-aș fi... n-aș fi... pe placul dumneavoastră, oftă încet și își ascunse iar fața plânsă. În timp ce ați lipsit... Știți... eu... vreau să vă slujesc, o să vă scriu scrisorile... învăț să scriu și la mașină... cunosc cinci limbi - nu-i așa că n-o să mă goniți? Știți, cât ați lipsit m-am gândit la toate câte aș putea să fac... pentru dumneavoastră, și el... el mi-a stricat totul... A vorbit ca și când... ca și când ar fi fost... Dar nu, nu-i adevărat... n-a fost... v-am spus tot ce am avut de spus; o să fac tot ce o să-mi spuneți... Vreau... vreau să fiu cuminte...

— Ridicați-vă, vă rog!

Se așeză pe călcâie, își lăsă mâinile în poală și se uită la el ca fascinată. Acum... acum nu mai semăna cu fata cu voaletă. Îi veni în minte plângăreața de Anči:

— Numai plângeți, murmură ușor și nesigur.

— Dumneavoastră sunteți frumos, suspină ea admirativ.

Prokop roși la față și mormăi ceva, singur neștiind ce.

— Duceți-vă... duceți-vă la culcare, spuse apoi, cu voce schimbată, și-i alintă obrazii aprinși.

— Nu vă este silă de mine? șopti îmbujorată.

— Nu, de ce? Nu se clinti din loc, privindu-l ținută cu ochi plini de îngrijorare și teamă; iar el se aplecă și o sărută pe buze; se făcu roșie ca para focului, și-i răspunse zăpăcită și neîndemânatică, de parcă ar fi fost primul ei sărut.

— Du-te, du-te și te culcă, bâigui Prokop încurcat; eu... eu trebuie să mai... să mai reflectez la ceva.

Se ridică ascultătoare, și începu să se dezbrace în tăcere. Prokop se așează într-un colț, să n-o stânjenească. Fata își scoase rochia fără pudoare, dar și fără cea mai mică urmă de frivolitate; simplu și firesc, ca o femeie acasă la ea; încet, fără grabă, își descheie butonii și își desfăcu șireturile; apoi își strânse și își împături în liniște rufăria de corp, își trase ușor ciorapii de pe picioarele vânjoase, perfect proporționate; se gândea parcă la ceva, privind în jos și jucându-se copilărește, cu degetele lungi și fără cusur ale picioarelor; se uită la Prokop, îi zâmbi, rumenă de bucurie și-i spuse în șoaptă:

— Sunt cuminte.

În colțul său, Prokop a încremenit și abia își mai trage răsuflarea: căci, Dumnezeu, e iar Ea, fata cu voaleță! Carnația asta tare, trupul matur, frumos și nespus de ispititor, e al Ei! Gravă și plină de grație, își dezbracă veșmânt cu veșmânt, întocmai ca Ea; părul i se revarsă peste umerii liniștiți, și, îngândurată și ghemuită, își mângâie brațele pline și imaculate, întocmai ca Ea în închipuirea lui... închise ochii în timp ce inima îi bătea năvalnic. Oare, cândva, în singurătatea ta cea mai pustie, n-o vedeai adeseori, cu ochii închiși, stând sub lampa tăcută a căminului, întorcându-se cu fața spre tine, și murmurând ceva, *ceva* pe care fu nu-l înțelegeai? Oare atunci când îți frământai mâinile între genunchi, nu i-ai urmărit, de sub pleoapele lipite, mișcările mâinii, mișcări simple și grațioase, în care era cuprinsă toată bucuria molcomă și tihnită a căminului? Ba odată, ți-a apărut și în vis: stătea cu spatele la tine, uitându-se la ceva, cu capul plecat; iar altă dată ai zărit-o citind, la lumina slabă a înserării. Să fie asta doar urmarea unei năluciri care, dacă aş deschide ochii, ar dispărea și n-ar mai rămâne apoi nimic, nimic altceva decât singurătatea?

Deschise ochii. Fata stătea întinsă în pat, învelită până peste bărbie, și-l țintuia cu o privire de sclavă îndrăgostită. Se apropie de ea și, aplecându-se aproape de obraji ei, îi studie trăsăturile, cu o atenție fremătând de nerăbdare. Se uită la el întrebător și-i făcu loc lângă ea.

— Nu, nu, murmură el, și-o sărută ușor, pe frunte Dormi, trebuie să dormi...

Închise ochii și aproape nici nu mai răsufla.

Se înapoie pe vârfuri, în colțul său. Nu, nu-i seamănă, căuta să se asigure în sinea lui. I se păru că-l privește pe sub pleoapele întredeschise; îl chinuia atât de cumplit această poveste, încât nici să gândească nu mai era în stare; se încruntă, întoarse capul într-o parte, dar deodată sări în sus, și încet, tot pe vârfuri, se duse din nou s-o vadă. Ținea ochii închiși și parcă nici nu respira; era fermecătoare în totala ei dăruire.

— Dormi? întrebă el în șoaptă.

Fata încuviință, dând ușor din cap.

Stinse lumina și, orbecăind prin întuneric, se înapoie pe vârfuri,

în colțul lui de lângă fereastră.

După un timp, plictisit de moarte, se furișă spre ușă ca un tâlhar. Oare nu se va trezi? Șovăi o clipă cu mâna pe clanță, apoi, cu inima gata-gata să-i spargă pieptul, se strecură în curte.

Era încă noapte. Își aruncă privirile printre halde, apoi sări gardul. Căzu, se ridică, își scutură hainele de praf, și căută prin beznă șoseaua.

E greu să dibuiești drumul. Prokop scrutează întunericul, dârdâind de frig. De fapt încotro? Spre Balttin?

Merse câțiva pași și se opri; sta ținut locul și se uita în jos. Va să zică, spre Balttin? Zgâlțâit de un plâns cu sughițuri, dar fără lacrimi, se răsuci pe călcâie.

Spre Grottup!

Încurcate mai sunt cărările lumii! Dacă ai sta să aduni și să reconstitui toți pașii și toate drumurile pe care le-ai făcut, ce complicată imagine s-ar mai desena?! Căci fiecare conturează cu pașii lui propria hartă a pământului.

Se înserase când Prokop se afla în fața gardului zăbrelit al uzinelor Grottup: un maidan imens cu multe barăci, luminate de globurile încețoșate ale felinarelor cu arcadă; la două-trei ferestre se mai vedea lumina; Prokop își lipi capul de zăbrelele grilajului și strigă;

— Alo!

Se apropie portarul sau unul din paznici:

— Ce vreți? Înăuntru nu e voie.

— Vă rog frumos, nu vă supărați, domnul inginer Tomeș mai e la dumneavoastră?

— Ce treabă aveți cu el?

— Trebuie să-i vorbesc.

— ... Domnul Tomeș e încă în laborator. Nu puteți vorbi cu el.

— Spuneți-i... spuneți-i... că-l așteaptă prietenul lui, Prokop... și că are să-i dea ceva...

— Mai departe de grilaj, mormăi omul și chemă pe cineva.

După un sfert de oră veni în fugă un bărbat în halat alb, care se apropie de gard.

— Tu ești, Tomeș? strigă Prokop cu glas înăbușit.

— Nu, eu sunt laborantul. Domnul inginer nu poate veni. Are de terminat ceva important. Ce anume doriți de la el?

— Trebuie neapărat să-i vorbesc!

Laborantul, un omuleț obez, dar vioi, ridică din umeri.

— Nu vă supărați, vă rog, dar e cu neputință! Domnul Tomeș nu poate ieși azi nici măcar pentru o secundă...

— Preparați krakatitul?

— Ce vă pasă dumneavoastră...

— Trebuie... trebuie să-l previn asupra unui lucru. Trebuie neapărat să-i vorbesc și să-i înmânez ceva.

— A spus să-mi dați mie...

— Nu, trebuie să-i înmânez personal... Spuneți-i că...

— În cazul ăsta, zicea să păstrați totul pentru dumneavoastră.

Omul în halat alb îi întoarse spatele și se îndepărtă.

— Stați, strigă Prokop în urma lui. Dați-i asta și spuneți-i... spuneți-i... Pescui din buzunar plicul gros, mototolit, și i-l întinse printre zăbrele. Laborantul îl apucă bănuitor, cu degetele, și Prokop avu senzația că în clipa aceea s-a rupt ceva din el: Spuneți-i... spuneți-i

că-l aștept aici, și că-l rog... că-l rog să vină!

— Îi dau pachetul, spuse aspru laborantul și plecă. Prokop se așează pe o bornă. De dincolo de gard îl păzea o umbră mută.

Era o noapte crudă; crengile despuiate ale copacilor se răsfirau în ceață, umezeala era vâscoasă și rece. După un sfert de oră de așteptare, cineva se apropie de gard; era un băiețandru, cu fața trasă de nesomn și cam brânzoasă.

— Domnul inginer vă mulțumește foarte mult și vă transmite că nu poate veni; deci nu-l așteptați, îi comunică mecanic.

— Stați un moment, strivi Prokop cuvintele, precipitat Spuneți-i că trebuie să-i vorbesc; că... că e vorba de viața lui. Și... și mai spuneți-i că-i dau tot, tot ce vrea... numai... numai să-mi trimită numele și adresa doamnei de la care i-am adus plicul acela. Mă înțelegeți?

— Domnul inginer transmite doar atât, că vă mulțumește foarte mult, repetă junele, câscând somnoros; și... și să nu-l așteptați...

— Ei drăcie, se rățoi Prokop scrâșnind printre dinți; spuneți-i atunci că nu mă clintesc de aici până nu vine! Să lase dracului lucrul, dacă... dacă vrea să nu sară în aer, pricepeți?

— Mă rog, răspunse tânărul, nătâng.

— Să vină... să vină aici! Să-mi dea adresa, nimic altceva decât adresa... și pe urmă... pe urmă îi las totul, ați înțeles?

— Mă rog.

— Și acum, duceți-vă, duceți-vă repede, la toți...

Așteptă cu o nerăbdare înfrigurată. Ce... ce se aude acolo, înăuntru? E zgomot de pași omenești? Deodată îi veni în minte chipul lui Daimon gâfâind cu gura lui strâmbă și vineție și privind la scânteile albastre ale postului său de emisiune. Și imbecilul de Tomeș nu mai vine odată! Trebăluiește ceva, acolo unde clipește fereastra aceea luminată, și habar n-are, habar n-are că e bombardat, că-și sapă singur groapa cu mâinile lui neastâmpărate. Se aud pași? Nu, nimeni nu vine.

Un acces de tuse, violentă, îl făcu să se cutremure, îi dau totul, descrieratul, numai dacă vii și-mi spui numele ei! Altceva nu mai vreau; nu mai vreau absolut nimic, decât s-o găsesc; îi cedez totul pentru această unică mulțumire! Își aținti ochii în gol: iat-o stând în fața lui cu voaleta trasă peste ochi... la picioarele ei, frunze uscate... e palidă și de o stranie solemnitate în bezna aceasta lividă; stă cu mâinile la piept, nu mai are plicul; și se uită, și se uită la el cu o privire adâncă și fixă; ceața, rece, i-a umezit voaleta și haina de blană. „Ați fost cu mine de o amabilitate de neuitat”, îi șoptește încet, cu o voce voalată. Întinse mâna spre ea, dar o tuse năprasnică îl zdruncină de tot. Ooo, de ce nu vine careva? Se năpusti spre gardul de fier, cu gândul să-l sară.

— Stai pe loc, că trag! strigă umbra din spatele grilajului.

Prokop luă mâna de pe gard.

— Vă rog, i se adresă horcăind de desperare; spuneți-i domnului Tomeș... spuneți-i că...

— Spune-i-o tu! îl întrerupse vocea, fără nici o logică, dar până una-alta cară-te de-aici!

Se așază din nou pe bornă. Cine știe, poate că totuși vine Tomeș, dacă iar nu-i reușește experiența. Sunt sigur, sunt sigur că nu dă de firul krakatitului; pe urmă... pe urmă... vine el singur și mă cheamă... Stătea gârbovit, ca un cerșetor.

— Ascultați-mă, izbucni deodată; vă dau... vă dau zece mii dacă... dacă mă lăsați înăuntru!

— Iar eu o să pun să te înhațe, mârâi vocea, agresiv și fără drept de apel.

— Eu... eu... bâigui Prokop, eu vreau să aflu numai o adresă, atâta tot; faceți-mi rost de această adresă și... știți... Dumneavoastră... dumneavoastră sunteți însurat și aveți copii, dar eu... eu sunt singur și... și nu vreau decât să găsesc...

— Gura! se răsti vocea. Ești beat.

Prokop amuți și începu să-și legene trupul pe bornă. Trebuie să am răbdare își spuse, năuc. Dar de ce nu vine nimeni? De ce? Îi dau tot, și krakatitul și tot ce-o vrea... numai... numai dacă... „Ați fost cu mine de o amabilitate de neuitat”. Nu, ferească Dumnezeu! Nu! Eu sunt un om rău; dar dumneavoastră, dumneavoastră ați trezit în mine pasiunea de a fi amabil; aș fi făcut totul pe lumea asta, din clipa în care m-ați privit; vedeți, de asta mă aflu acum aici. Lucrul cel mai frumos la dumneavoastră este că aveți asupra mea puterea de a mă face să vă slujesc; de aceea, m-auziți, de aceea *trebuie* să vă iubesc!

— Ce tot îndrugi acolo? bombăni vocea din spatele gardului. N-ai de gând să taci odată?

Prokop se ridică de pe bornă.

— Vă rog, vă rog frumos, spuneți-i.

— Să știi că asmut câinele, dacă nu te potolești!

De gard se apropie, legănându-se, o siluetă albă, cu o țigară aprinsă în mână.

— Tu ești, Tomeș? strigă Prokop.

— Nu. Tot aici sunteți? Era laborantul. Dar bine, omule, dumneata ești nebun?

— Spuneți-mi, vă rog, vine Tomeș?

— Nici prin gând nu-i trece, îi răspunde laborantul, cu dispreț. N-are nevoie de dumneata. Într-un sfert de oră suntem gata, și, pe urmă, gloria, victoria! Mă îmbăt.

— Vă rog, spuneți-i... spuneți-i să-mi dea numai adresa!

— Asta i-a mai spus-o o dată și băiatul, scârțâi printre dinți

laborantul. Domnul inginer vă comunică să vă vedeți de treabă și să-l scutiți de prezența dumneavoastră. Nu cumva aveți pretenția să lase totul baltă tocmai acumă când e pe calea cea mai bună?! De fapt, suntem gata... nu mai rămâne decât... și s-a făcut.

Prokop țipă înspăimântat:

— Fugiți - fugiți, repede - repede - și spuneți-i să nu conecteze înalta frecvență! Să oprească! Să oprească tot! Că de nu - că de nu se întâmplă... Fugiți iute! El - el nu știe - nu știe că Daimon - pentru Dumnezeu, opriți-l!

— Ha, ha, pufni laborantul într-un râs scurt. Domnul Tomeș știe ce are de făcut; iar dumneata... În aceeași clipă printre zăbrele zbură mucul de țigară aprins. Noapte bună!

Prokop se repezi spre gard.

— Sus mâinile, zbieră vocea dinăuntru și numaidecât răsună strident fluierul paznicului.

Prokop o rupse la fugă.

Trecu șoseaua, sări peste șanț și continuă să alerge pe un câmp moale; se poticni într-o arătură, căzu, se ridică și goni mai departe. Se opri cu inima bătându-i năvalnic. De jur-împrejur, cât cuprindea! cu ochiul, numai pământ pustiu; uite, acum mă ajung și pun mâna pe mine. Își ascuți auzul; era o tăcere profundă, nu auzea decât răsuflarea lui gâfâită. Dar dacă... dacă Grottupul zboară acum în aer? Se apucă de cap cu mâinile și, îngrozit, o luă iar la fugă; alunecă într-o surpătură adâncă, se cațără înapoi sus și, șchiopătând, își relua goana nebună peste arături. I se trezi durerea în vechea fractură de la picior și simți niște ace fierbinți înțepându-i pieptul. Se opri, nemaifiind în stare să înainteze; se așeză pe o brazdă rece și își încorda privirea spre Grottup, ale cărui lămpi cu arc luceau palid prin ceață. Arăta ca o insulă de lumină într-un ocean de întuneric.

O tăcere înăbușită, lugubră; și totuși, pe o rază de mii și mii de kilometri se desfășoară, fără răgaz, un atac necruțător; de pe muntele său de magnet, Daimon dirijează cumplitul bombardament mut al întregii lumi; vibrând pe mii de kilometri, undele zburătoare își croiesc drum prin întinderile spațiale, pentru a detecta și mătura primul firicel de kratit, oriunde ar apărea el pe acest pământ. Și asta, în timp ce aici, în miez de noapte, în mijlocul acestei palide revărsări de lumină, un, smintit lucrează aplecat cu îndârjire asupra tainicului proces al transformării...

— Atenție, Tomeș, izbucni Prokop. Dar vocea lui se scufundă în beznă, ca o piatră aruncată în apă de o mână de copil.

Sări în sus, fremătând de spaimă și de frig, și o rupse din nou la fugă; cât mai departe, cât mai departe de Grottup! Se opri împotmolindu-se într-o mlaștină; nu se aude explozia? Nu, e liniște; și, sub un nou impuls al groazei, Prokop gonește iar în sus, pe o coastă,

se poticnește, cade în genunchi, se saltă în picioare și iar îi dă bătaie înainte, mereu înainte; se înfundă într-un desiş, bâjbâie cu mâinile, își croiește drum orbecăind prin întuneric, cade și alunecă la vale; se ridică, își șterge cu mâinile sângerânde nădușeala de pe frunte și gonește, gonește mai departe.

În mijlocul unui câmp dădu peste ceva luminos; pipăi: era o cruce răsturnată. Gâfâind din greu, se așeză pe postamentul gol. Revărsarea de lumină irizată, de deasupra Grottupului, se zărește acum departe, departe de tot la orizont; nu mai e decât o sclipire care coboară aproape de pământ. Prokop răsuflă din adânc; nu se aude nimic decât tăcerea; poate că totuși Tomeș a dat greș și cumplita catastrofă nu se va produce. Plin de teamă, trase cu urechea în depărtare; nimic, decât un susur rece într-o rigolă subterană; nimic, decât o inimă bătând cu putere.

Deodată, deasupra Grottupului se înalță o uriașă masă neagră și totul se cufundă în beznă; în secunda următoare, însă, ca și când bezna s-ar fi destrămat, țâșni ca din pământ o imensă coloană de foc; flăcările ei fâlfâiau înspăimântător, răspândind în jurul lor un zid de fum ciclopic; și numaidecât răbufni un vuiet asurzitor, stârnit de presiunea aerului învolburat; un trosnet, arborii foșnesc scârțâitor și poc! un șfichiuit năprasnic, ca de bici, un zgomot infernal, o lovitură bubuitoare, și zeci de tunete; pământul se cutremură, în aer se zvârcolește sălbatic vârtejul de frunze smulse din copaci. Luptându-se din greu cu respirația, ținându-se cu amândouă mâinile de postamentul crucii, ca să nu-l măture cumplita vijelie, Prokop căscă ochii la gigantica forță sfârâitoare... „Și se va spulbera pământul de puterea focului, și în vacarmul tunetelor va cuvânta Atotputernicul.”

Unul după altul, la o fracțiune de secundă, se rostogoliră al doilea și al treilea masiv; ultimul se destramă într-o văpaie roșie și numaidecât izbucni a treia și cea mai groaznică explozie; de bună seamă, flăcările au cuprins magaziiile. O masă aprinsă zboară spre cer, un sfârâit prelung, masa incandescentă se răsfiră și se lasă în jos ca o ploaie de scânteii explozive, aidoma unui uriaș foc de artificii...

Deodată răbufni o bubuitură nesfârșită, zguduitoare, care se transformă numaidecât într-o canonadă puternică; în magazinele explodară una câte una rachetele cu capsule inflamabile, sfârâind, ca scânteile sub niște lovituri năprasnice de baros. Văpăile rumene ale pojarului se revărsară răpăind într-una, tata, rrrtatata, tata rrrtatata, cu focuri seci, ca dintr-un cuib de mitraliere. Izbucni a patra și a cincea explozie, duduind asurzitor, ca obuzierele; incendiul se întinde într-o parte și într-alta, înecând într-o mare de flăcări aproape jumătate din orizont.

Abia acum ajunse aici ecoul deznădăjduit al trosnetului pădurii din Grottup, cosită de suflul exploziei; dar aproape în aceeași secundă

se prăvăli peste el canonada de șoc a magaziiilor în flăcări. A șasea explozie se sparse cu o pocnitură, de o asprime stridentă; o fi sărit în aer kupelitul; în secunda următoare urlă cu o voce groasă, de bas, explozia butoaielor cu dynamon. Deodată, un proiectil aprins zbură ca fulgerul până la poalele cerului, împrăștiind pe boltă o flacără înaltă, care apoi se stinse și zvâcni din nou ceva mai departe; dar abia după câteva secunde se auzi un zgomot surd, urmat de o bubuitură de tunet, cutremurătoare. O clipă de liniște, de se auzea și trosnetul focului, atunci când frânge vreascurile; un nou șoc puternic, duduitor, și peste uzinele Grottup țâșnește deodată o vâlvătaie, lăsând în urma ei câteva văpăi, ca un foc scăzut; răspândindu-se într-un zbor vertiginos, flăcările mistuiau orașul Grottup.

Înlemnit de spaimă, Prokop se ridică și porni mai departe, împleticindu-se.

LIII

Gonea pe șosea cu sufletul la gură; trecu iute peste vârful unui deal și alergă grăbit la vale; vâlvoarea de foc din spatele lui dispăruse. I se părea că totul se risipește, scurgându-se imaterial și halucinant pe apele unui râu fără țarmuri, unde valurile nu clipocesc și nici strigătul pescărușului nu se aude. Se înspăimântă de ecoul propriului său tropăit în scurgerea tăcută și nesfârșită a Totului; își încetini și își înăbuși pașii, călcând fără zgomot, prin ceața lăptoasă.

Pe șosea, în fața lui, licărea o luminiță. Ar fi vrut s-o evite; se opri în loc șovăitor. O lampă deasupra unei mese, o flăcăruie într-o sobă, un felinar ce luminează drumul? Da, un felinar și în el un fluture de noapte, istovit, își tremura aripile în jurul luminiței pâlpâitoare. Prokop se apropie cu pas târăgănat, de parcă nu s-ar fi încumetat; se opri și se încălzi de departe la foculețul neastâmpărat, mai merse câțiva pași cu teama că iar va fi luat la goană. Și din nou se opri, la o distanță oarecare; era o căruță cu coviltir, de a cărei oiște atârna un felinar aprins ce proiecta fascicule de lumină tremurătoare peste calul alb, peste pietrele albe și peste trunchiurile albe ale mestecenilor din marginea drumului; de botul calului atârna un sac aspru, cu ovăz, din care calul ronțăia liniștit, cu capul lăsat în jos. Avea o coamă lungă, argintie și o coadă stufoasă, care nu fusese retezată niciodată; și, lângă botul lui sta un moșneag mic de statură, cu mustăți albe și părul argintiu, și el la fel de luminos ca pânza aspră de pe coviltirul căruței; se muta de pe un picior pe altul, se gândea, vorbea de unul singur și atingea cu degetele coama albă, ca neaua, a calului.

Iată, acum s-a întors, se uită orbește în întuneric și întreabă, cu o voce firavă:

— Tu ești, Prokop? Haide o dată, de când te aștept...

Prokop nu se miră de loc, simți doar o ușurare nețărmată.

— Gata, vin, răspunse el găfâind; dac-ai ști cât am alergat!

Moșneagul se apropie de el și-i puse mâna pe haină:

— Ești ud learcă, îi spuse dojenitor. Mai îmi faci și o răceală!

— Moșule, murmură Prokop, știi că Grottupul a zburat în aer?

Bătrânul scutură din cap, cu părere de rău:

— Și câți oameni n-au murit atunci! Ai ostenit de-atâta fugă, nu-i așa? Hai, suie pe capră. Tropăi spre botul calului și-i dezlegă încet săculețul cu ovăz. Hi, hi, gata, ajunge, strigă peltic. Să mergem, că avem un musafir.

— Ce duceți sub coviltir? întrebă Prokop.

Moșneagul se întoarse spre el și zâmbi:

— Ce vrei să duc? Lumea, lumea întreagă. Tu încă n-ai văzut

lumea?

— Nu, n-am văzut-o.

— Bine, atunci stai să ți-o arăt. Așeză săculețul cu ovăz în căruță și desfăcu pânza dintr-o parte, încet, fără nici o grabă. O trase ușor înapoi și dezveli de sub ea o ladă cu un geam, în spatele căruia se afla o cutie cu poze. Stai, repetă el și se apucă să caute ceva pe jos; ridică o crenguță uscată, se lăsă pe vine aproape de felinar și aprinse vreascul; totul încetișor și temeinic. Așa, așa, să arzi frumos, descântă el crenguța și, ferind-o cu palmele să nu se stingă, se apropie, tropăind, de ladă; împinse capacul în sus și aprinse înăuntru un fel de lămpiță. A mea e cu ulei, îi explică. Unii au și început să facă lumină cu carbid, dar... știi, carbidul ăsta prea îți arde ochii. Și mai e cu el și altă poveste: odată explodează și ai dat de belea; mai poate face și rău cuiva. Pe când cu uleiul, e ca la biserică... Se aplecă spre geam și cu ochii lui spălăciți se uită înăuntru. Se vede destul de bine. Ce minunăție! spuse în șoptă, plin de însuflețire. Hai, vino să vezi. Dar trebuie să te încovoi, ca să te faci micuț ca un copil. Așa.

Prokop se cocoșă în dreptul geamului.

— Țsta-i templul grecesc din Girgente, pe insula Sicilia, își începu bătrânul expunerea, pe de rost, cu voce gravă; e închinat lui Zeus, sau mai bine zis Junonei Lacinia. Privește aceste coloane. Sunt făcute din lespezi atât de mari, încât pe fiecare piatră poate mânca o familie întreagă. Îți dai seama ce operă e asta?! Pot să întorc?... Privire de pe piscul Penegal din munții Alpi, un asfințit de soare, în asemenea clipe zăpada se aprinde, căpătând o strălucire frumoasă și ciudată, întocmai cum se vede aici. Asta-i lumina Alpilor, iar muntele de acolo se numește Latemar. Mergem mai departe? Ce vezi acum, e Orașul sfânt Benares, din India; apa acestui râu e sfințită și spală păcatele. Mii și mii de oameni și-au găsit aici tămăduirea.

Erau niște imagini aspre, crude, desenate cu grijă și colorate de mână; culorile erau puțin șterse, hârtia îngălbenită, și totuși mai rămăsese pe ele pitorescul plăcut și reconfortant al albastrului, verdelui și galbenului, vestele, roșii ale oamenilor și azuriul curat al cerului; și fiecare firicel de iarbă era desenat cu atenție și dragoste.

— Apa asta sfântă e Gangele, adăugă, cu respect moșneagul, și învârti manivela. Iar aici e Zahura, cel mai frumos castel din lume.

Prokop își lipi pur și simplu fruntea de geam. Vedeau un castel alb ca zăpada, cu cupole ușoare, palmieri înalți, și o fântână arteziană din care țâșnea o apă albastră; un om mărunțel, cu pană la turban, îmbrăcat în haină de purpură, șalvari galbeni și cu o sabie tătarască la brâu, salută, ploconindu-se până la pământ, o femeie în veșminte albe, care duce de căpăstru un cal neastâmpărat.

— Unde... unde vine Zahura? întrebă Prokop în șoptă.

Moșneagul strânse din umeri:

— Undeva, rosti nesigur; acolo unde-i mai frumos ca oriunde. Unii dau de ea, alții nu. Pot să întorc?

— Nu, încă nu.

Bătrânul se îndepărtă puțin și începu să mângâie calul pe crupă.

— Hohohoho, stai nițel, ai răbdare, se adresează calului, șoptindu-i parcă la ureche. Trebuie să-i arătăm tot, pricepi? Să aibă și el o bucurie.

— Învârtește, moșule, îl rugă Prokop încremenit de uimire.

Urmără portul Hamburgului, Kremlinul, ținuturile polare cu aurora boreală, vulcanul Krakatau, podul din Brooklin, Nôtre Dame, satele băștinașilor din Bornéo; apoi căsuța lui Darwin din Down, postul TFF din Poldh, o stradă din Șanghai, cascadele Victoria, cetatea Pernstyn, sondele de petrol din Baku.

— Iar asta e explozia de la Grottup, îi explică bătrânul; pe imagine se învălătuceau acum niște trâmbe de fum trandafirii, proiectate până peste zenit, de o pălălaie de culoare galbenă-sulfurie; în fum și flăcări atârnavu fantastic niște trupuri omenești sfârtecate. Peste cinci mii de oameni au pierit atunci. A fost o mare nenorocire, adăugă moșneagul suspinând. Gata, asta-i ultima imagine... Ei, ce spui, ai văzut lumea, sau nu?

— N-am văzut-o, mormăi Prokop, amețit.

Bătrânul clătină din cap, decepționat.

— Tu vrei să vezi prea multe. Pentru asta, băiete, trebuie să trăiești mult. Suflă și stinse lămpița din cutia cu poze, și, bolborosind ceva pe sub mustață, trase încet pânza coviltirului la loc. Hai, urcă pe capră, că acu' plecăm. Luă sacul cu care era acoperit calul și i-l puse lui Prokop pe umeri: să nu-ți fie frig, îi spuse, în timp ce se așeza lângă el; apucă hățurile și fluieră în surdină. Calul porni într-o goană domoală: Hi! Hi, bălane! cânta moșneagul.

Pe dinaintea ochilor li se perindară, alergând înapoi, o alee de mesteceni și scoruși, niște cocioabe învăluite în perdeaua cetii, un ținut adormit și cufundat în liniște.

— Moșule, întrebă deodată Prokop, și cuvintele i se scurgeau încet; de ce mi s-au întâmplat mie toate astea?

— Cum ai spus?

— De ce a trebuit să am eu parte de atâtea, să fiu lovit atât de crunt?

Bătrânul stătu și se gândi:

— Asta ți se pare numai, spuse în cele din urmă. Tot ce pătimește omul, de la om se trage. Totul se deapănă din el ca dintr-un ghem.

— Asta nu-i adevărat, protestă Prokop. De ce a trebuit s-o întâlnesc pe prințesă, de ce? Moșule, dumneata... poate mă cunoști și știi că, de fapt... de fapt eu... eu am căutat-o... pe cealaltă, nu-i așa? Și totuși... și totuși s-a întâmplat altfel - de ce? Hai, spune-mi!

Bătrânul reflectă, plescăind din buzele sale moi.

— Asta a fost trufia ta, rosti încet și rar. Asta, așa îi vine omului câteodată, nici nu știe cum, dar, de fapt, totul era în el. Și atunci începe să lovească în jurul lui... Arată cu biciul, de se sperie și calul și începu să gonească mai tare: prrr, ce te-a apucat? îi strigă calului cu voce subțire. Vezi, tot așa se întâmplă și atunci când un tânăr începe să se zbată fără rost; totul se sperie o dată cu el. Și când te gândești că nu-i nevoie să faci isprăvi mari. Șezi liniștit pe capră și ai grijă să nu greșești drumul; și tot ajungi unde trebuie.

— Moșule, întrebă Prokop cu voce plângăreață, clipind din ochi de durere; m-am purtat urât?

— Urât, neurât, îi răspunse bătrânul cu prudență; rău oamenilor tot le-ai făcut. Cu înțelepciune n-ai fi făcut ce-ai făcut, și fără înțelepciune nu se poate; omul trebuie să gândească la ce e bun fiecare lucru pe care-l face. Uite, de pildă... O hârtie de o sută, îi poți da foc sau plăti cu ea o datorie; dacă-i dai foc, pare, ce-i drept, mai măreț, dar... La fel e și cu femeile, adăugă pe neașteptate.

— M-am purtat urât?

— Cum?

— Am fost rău?

— Ceva n-a fost curat în tine. Omul... trebuie mai mult să gândească decât să simtă. Și tu te-ai aruncat în toate ca ieșit din minți.

— Știi, moșule, de vină a fost krakatitul.

— Cum?

— Știi... eu... am făcut o descoperire... și de acolo mi s-a tras...

— Dacă n-ar fi fost în tine, n-ar fi fost nici în descoperirea ta. Tot ce face omul, din el țâșnește. Ai răbdare, acum stai și te gândește; gândește-te bine și adu-ți aminte ce este descoperirea ta, cum ai făcut-o. Gândește-te bine și numai după aceea să-mi răspunzi ce știi. Hi, ho, ho, pșș!

Căruța uruia pe un drum amărât; bălanul, plin de râvnă, se încurca în propriile lui picioare, gonind într-un galop zdrăgănit, ca pe vremuri; lumina felinarului juca pe pământ, pe copaci, peste pietre, moșneagul sălta pe capră și cânta încetișor. Prokop își frecă fruntea, cu îndârjire.

— Moșule, spuse în șoaptă.

— Ce-i?

— Nu... nu mai știu!

— Ce anume?

— Nu mai știu... nu mai știu cum, cum se face... krakatitul!

— Păi vezi, rosti bătrânul mulțumit. Tot ai descoperit ceva.

Prokop avea senzația că străbăteau locurile liniștite ale copilăriei lui; dar ceața era prea multă, și lumina felinarului abia atingea marginea drumului, cu pâlâirile ei tremurătoare; de-o parte și cealaltă a șoselei era pentru el o lume necunoscută și cufundată în tăcere.

— Hohoho, se auzi deodată glasul bătrânului și calul coti de pe șosea drept în lumea aceea mută și scufundată în beznă. Roțile căruței se afundară într-o iarbă moale; Prokop desluși o vâlcea îngustă, deoparte și de alta niște crânguri desfrunzite și între ele o poiană fermecătoare.

— Prrr! strigă bătrânul și, încet, tacticos, cobori de pe capră. Gata, scoală, spuse; am ajuns. Și se apucă să desfacă, pe îndelete, harnașamentul: știi, acum o să vină cineva...

— Cine?

— ... Jandarmii. Ce să-i faci, ordinea e ordine, fără ea nu se poate... dar ăștia, nu știu de ce, vor întotdeauna tot felul de hârtii... și autorizații... Și de unde vii... și încotro te duci... Eu, unul, drept să spun, nu mă pricep la poveștile astea. Deshăma calul și vorbea domol, cu blândețe: Hai, taci, taci, prichindelule, acuși capeți o bucată de pâine...

Prokop, înțepenit de hurducăturile căruței, abia se dădu jos de pe capră.

— Unde suntem?

— Aici, la o colibă, răspunse bătrânul, nesigur. Îi tragi un somn zdravăn și uiți de toate. Luă felinarul de pe oiște și luminează cu el o baracă mică de scânduri; era un fel de hambar pentru depozitat fânul sau cam așa ceva; vechi, dărăpănat și lăsat într-o parte. Fac nițel foc, spuse moșneagul cu o voce melodioasă, și-ți fierb un ceai; transpiri nițel și iar o să te simți bine. Îl acoperi pe Prokop cu sacul și puse felinarul lângă el: șezi și așteaptă până mă întorc cu vreascurile. Dădu să plece, dar în aceeași clipă îi trecu ceva prin minte; își vârî o mână în buzunar și se uită la Prokop, întrebător.

— Ce e, moșule?

— Nnnu știu cum să-ți spun... dar știi, eu mai împart și „planete”... Pescui ceva din buzunar și-i arată: printre degetele lui clipea un șoricel alb, cu ochișorii rubinii. Știu, molfăi repede, știu că nu crezi, dar... șoricelul... șoricelul ăsta e tare frumos... Nu-l vrei?

— Ba da.

— Asta e bine, se bucură bătrânul. Ș-ș-ș - mititelu, ș-ș-ș, hop! Desfăcu pumnul, și șoricelul alb începu să-i alerge tiptil pe mânecă, în

sus, până la umăr, îi mirosi cu gingășie urechea păroasă și se ascunse sub gulerul lui.

— Ce frumos e! suspină Prokop.

Bătrânul radia de fericire:

— Stai, să vezi ce știe! și se repezi spre căruță, cotrobăi prin ea și se întoarse numaidecât cu o cutie în care se afla un vraf de bilețele cu grijă rânduite. Scutură cutia și își aținti ochii săi mici și luminoși în gol. Hai, șoricelule, hai și arată-i care-i dragostea lui! Șuieră printre dinți ca un liliac de noapte. Șoricelul ieși de sub guler, alunecă iute pe mâneca lui și țâști! sări pe cutie; Prokop îi urmărea, cu respirația tăiată, lăbuțele trandafirii care căutau de zor prin vrafu de bilețele; șoricelul apucă unul cu dințișorii săi mărunți și încercă să-l tragă afară, dar nu se știe de ce, bilețelul nu voia să iasă; atunci șoricelul scutură din cap, și, apucând numaidecât un altul din imediata vecinătate, îi trase un colț în afară, apoi așezându-se pe piciorușele din spate începu să-și roadă ghearele minuscule.

— Asta-i dragostea ta, îi șopti bătrânul cu însuflețire. Ia-o.

Prokop luă bilețelul și se aplecă repede spre lumina felinarului. Era fotografia unei fete... a aceleia cu părul despletit; sânii superbi erau despuiți, iar aici, aici... ochii aceia pățimași... adânci... fără fund.... Prokop o recunosc.

— Nu e ea, moșule!

— Ia să vad! se minună bătrânul și-i luă portretul din mână. A... ce păcat, mormăi cu părere de rău. O domnișoară atât de chipeșă. Auzi, Lala, Lalinka, nu e ea... nanana, cș-cș! Introduse portretul înapoi în vrafu de bilețele și fluieră în surdină. Șoricelul își roti pupilele rubinii, apucă iar bilețelul cu pricina și iar scutură din cap; nu voia să iasă, pentru nimic în lume; trase afară bilețelul următor și începu să se scarpine.

Prokop luă portretul: era Anči, o poză provincială, nici nu știe cum să-și țină mâinile; are pe ea rochia de duminică și stă... și stă atât de frumos și de stângaci.

— Nu e ea, spuse Prokop în șoaptă.

Moșul luă portretul, îl mângâie, și parcă i-ar fi șușotit ceva; se uită, nemulțumit și cu tristețe la Prokop, și din nou scoase un fluierat subțire, subțire de tot.

— Te superi? îl întrebă Prokop, cu sfială.

Bătrânul nu-i răspunse și se uită îngândurat la șoricel. Acesta încercă încă o dată să scoată bilețelul acela lăsat mai jos; cu neputință; se scutură și trase de colțul bilețelului învecinat. Era portretul prietesei. Prokop gemu și-l lăsa să-i cadă din mână.

Bătrânul se gârbovi și, fără să sufle o vorbă, ridică portretul.

— Vreau singur... eu singur, horcăi Prokop și întinse repede mâna spre cutie.

Bătrânul îl opri:

— Asta nu-i voie!

— Dar acolo... acolo e ea, insistă Prokop, zdrobind cuvintele; acolo, acolo e aceea adevărată!

— Aci sunt toți oamenii, spuse bătrânul mângâindu-și cutia. Acum vei căpăta o planetă. Fâșâi încet, șoricelul se strecură din mâneca lui, scoase un bilețel verde și cât ai clipi dispăru înapoi ca țâșnit din pușcă; de bună seamă, Prokop îl speriasse. Hai, citește, îl îndemnă moșneagul, închizând cu grijă cutia. Între timp eu mă duc după vreascuri; și nu te mai necăji. Mângâie calul, așeză cutia pe fundul căruței și se îndreptă spre pădurice. Haina lui aspră, de culoare deschisă, aluneca prin întuneric; bălanul îl urmări cu privirea, clătină din cap și porni pe urmele lui.

— Ihaha, se auzi vocea melodioasă a moșneagului, va să zică tu vrei să mergi cu mine? Ho, ho, ho, prichindelule!

Se mistuiră în ceață; Prokop își aduse aminte de bilețelul verde: „Planeta dumneavoastră”, citi la lumina flăcării pâlпăitoare. „Sunteți un om cu însușiri nobile, aveți o inimă de aur, iar în profesia dumneavoastră nu vă întrece nimeni. Veți avea de îndurat multe potrivnicii; dar dacă vă veți feri de violență și grandomanie, veți obține prețuirea celor din jur și o poziție remarcabilă în viață. Veți pierde prin asta multe, dar mai târziu veți fi răsplătit. Zilele dumneavoastră norocoase sunt marțea și vinerea. Saturn conj. b.b. Martis. DEO gratias.”

Moșneagul se ivi din beznă cu un braț de vreascuri; în urma lui înainta capul alb al calului.

— Ei, întrebă bătrânul în șoaptă, încordat și cu oarecare sfială, așa cum îi șade bine unui autor; ai citit? E o planetă bună?

— Bună, moșule.

— Păi vezi, răsuflă bătrânul, mulțumit. Totul se va sfârși cu bine. Slavă Domnului că e așa.

Lăsă jos grămada de vreascuri, și, murmurând de bucurie, aprinse focul în fața barăcii, apoi cotrobăi iar prin căruță, scoase un ceaun și, tropa-tropa, se duse după apă: îndată, îndată e gata, bolborosea plin de zel. Trebăluia, agitându-se de colo până colo, ca o gospodină emoționată; veni numaidecât cu pâinea și, adulmecând cu plăcere, despacheta dintr-o hârtie o bucată de slănină țărănească. Și sare, și sare trebuie; se bătu cu mâna peste frunte și iar dădu fuga la căruță. În sfârșit, se potoli și se așeză comod lângă foc; îi dădu lui Prokop o porție mai mare, iar el începu să mestece încet încet fiecare duminic. Lui Prokop îi intrase în ochi fum, sau mai știu eu ce, căci mânca și lăcrima, în timp ce moșneagul din doi duminici unul i-l întindea calului, care ținea capul strălucitor aplecat deasupra lui. Și, deodată, prin vâlul de lacrimi, Prokop îl recunoscă pe moșneag: da, era chipul

acela bătrân și zbârcit pe care el îl vedea mereu pe plafonul de lemn al laboratorului său! De câte ori nu se uitase la el înainte de a adormi! Iar dimineața, când se trezea, nu mai era de recunoscut: nu se mai vedeau decât niște noduri în scândură, și anii așternuți peste ele, și umezeala și praful... Moșneagul zâmbi:

— Ei, ți-a plăcut? Ei, ei, ce s-a mai întâmplat de iar te întuneci! Se aplecă deasupra ceaunului: gata, fierbe. Se sculă anevoie și se duse șontâc-șontâc spre căruță: reveni numaidecât cu două câni. Na, ține. Prokop luă cana; erau pictate pe ea niște floricele de „nu mă uita”, care încununau un nume scris cu aur: „*Ludmila*”³⁷. Citi numele de douăzeci de ori și-l podidiră lacrimile.

— Moșule, moșule, rosti în șoaptă; ăsta-i... ăsta-i... numele ei?

Bătrânul îl privi cu niște ochi triști, plini de bunătate:

— Dacă ții morțiș să afli, spuse încet, ăsta-i numele ei...

— Și... și o s-o găsesc vreodată?

Moșneagul nu spuse nimic, clipi doar din ochi:

— Hai, să-ți torn.

Cu mâna tremurătoare Prokop îi întinse cana; și bătrânul i-o umplu cu băgare de seamă.

— Bea, îi spuse domol, bea cât e cald.

— Mu-mu-mulțumesc, băigui Prokop printre sughițuri de plâns, și sorbi din zeama amară și întunecată.

Bătrânul își netezea, îngândurat, părul său lung.

— E amară, spuse rar, tare amară, nu-i așa? Nu vrei o bucățică de zahăr?

Prokop răsuci din cap, zeama îi strângea gura, ca amărăciunea lacrimilor, dar în piept i se revărsa o căldură binefăcătoare.

Bătrânul sorbea zgomotos din cana lui.

— Ia te uită, spuse el, numai așa ca să spună ceva; ia te uită ce-i pictat pe cana mea? I-o întinse; o ancoră, o inimă și o cruce. Asta înseamnă: credință, dragoste și speranță. Ei, hai, nu mai plânge. Stătea în picioare deasupra focului, cu mâinile împreunate: Dragule, dragule, vorbi încet, de-acum încolo n-o să mai realizezi supremul și nici n-ai să mai dai din tine totul. Ai vrut să te spulberi prin forță, dar vei rămâne întreg; nu vei mântui lumea și nici n-o vei distruge. Multe vor rămâne închise în tine. Ca focul în piatră; ei, bine, te-ai sacrificat! Ai vrut să faci lucruri mult prea mari și n-ai să faci decât lucruri mici. Așa e bine.

Prokop stătea îngenuncheat în fața focului și nu cuteza să-și ridice ochii; știa că acum îi vorbea Dumnezeu Tatăl.

— Așa e bine, repetă și el, în șoaptă.

— Așa e bine. Ai să faci lucruri bune pentru oameni. Cel ce se gândește la Suprem întoarce fața de la oameni. Tu, în schimb, ai să-i slujești.

— Așa e bine, oftă Prokop.

— Păi vezi, spuse bătrânul îmbucurat și se lăsă pe vine. Dar ia spune-mi la ce e bună... invenția aceea a ta... sau cum îi mai spui?

Prokop își înălță capul:

— Nu mai știu... am uitat.

— Nu-i nimic, totuna e, îl încuraja bătrânul. Descoperi tu altele... Stai, ce-am vrut să spun? Aha, da, știu. La ce-i nevoie de o explozie atât de mare? Mai faci rău cuiva... Caută mai bine, poate găsești ceva... ei... cum să spun... un fel de *pf, pj, pf*, arătă bătrânul, pufăind cu fălcile lui fleșcăite; ceva care să nu facă decât *puf, puf*... și să pună în mișcare ceva, ca oamenii să poată lucra mai lesne și mai bine. Mă înțelege?

— Vrei să spui un carburant ieftin, nu-i așa, moșule? mormăi Prokop.

— Da, da, ieftin, ieftin, încuviință bătrânul radiind de bucurie. Ceva care să dea foloase multe. Să dea și lumină, și căldură, pricepi?

— Stai, se gândi Prokop, să vedem, încă nu știu... Ar trebui poate să încerc... să apuc firul de celălalt capăt...

— Întocmai. Încearcă să-l apuci de celălalt capăt și gata... Păi vezi, ai și găsit ceva de făcut. Dar acum lasă asta, și mâine e o zi, mă duc să-ți aștern patul. Se ridică în picioare și șontâc-șontâc se apropie de căruță. Ho, ho, ho, mititelu, cânta vocea lui; mergem la culcare. Se întoarse cu o perniță mică, de pus sub cap: Hai, vino, spuse blând; luă felinarul și intră în hambarul de scândură. Paie, slavă domnului, sunt destule, mormăi, întinzând patul. Pentru toți trei.

Prokop se așează pe paie.

— Moșule! izbucni cu ochii holbați; uite aici!

— Unde?

— Aici, pe scândurile astea!

Pe fiecare dintre scândurile hambarului era scrisă, cu cretă, câte o literă mare de-o șchioapă; și, la lumina pâlpâitoare a felinarului, Prokop citi: K...R...A...K...A...T...

— Asta nu-i nimic, nimic, bolborosi moșneagul îmbărbătându-l, și șterse repede literele, cu șapca. Gata, s-a dus. Acum, culcă-te, să te acopăr cu sacul. Așa.

Moșneagul se apropie de ușă:

— Dadada, mititelule, cântă cu voce tremurătoare și calul băgă înăuntru fruntea lui frumoasă, argintie, și începu să-și șteargă botul de haina bătrânului. Hai intră, intră, îi porunci acesta, blajin, du-te de te culcă.

Bălanul intră, scurmă cu copitele lângă celălalt perete și se lăsă în genunchi.

— Eu mă întind între voi, spuse moșneagul; căluțul o să sufle deasupra ta și-o să te încălzească; așa.

Se așeză în liniște lângă ușă; în spatele lui mai mocnea, în întuneric, focul pe cale să se stingă, și se vedeau ochii blânzi și înțelepți ai calului, urmărindu-l cu credință și devotament, în timp ce bătrânul șoptea ceva, murmură pe sub mustață și dădea din cap.

Lui Prokop i se încețoșară ochii de fiorul duiosiei. Dar bine... ăsta... ăsta-i răposatul taică-meu, îi veni deodată în minte; Doamne, cum a îmbătrânit! Și ce gât subțire și zbârcit are...

— Dormi, Prokop? îl întrebă, în șoaptă, bătrânul.

— Nu dorm, răspunse Prokop, copleșit de dragoste.

Și, pe neașteptate, moșneagul începu să cânte, domol, un cântec ciudat.

— Lalalala, dadada, binkili, bunkili, hou ta ta...

În cele din urmă Prokop ațipi, cufundându-se într-un somn liniștit, reconfortant, fără vise.

Redactor responsabil: HERTA SPUHN
Tehnoredactor: MARIANA PUȘCAȘU
Dat la cules în 01.1967. Bun de tipar 29.04.1967.
Apărut 1967. Comanda nr. 7665. Tiraj 30 140.
C.Z. pentru bibliotecile mici 8 R - 96.
Tiparul executat sub comanda nr. 7004 la
Combinatul Poligrafic „Casa Scânteii”,
Piața Scânteii nr. 1, București —
Republica Socialistă România

- 1 Se pronunță: Tomeș. (n.r.)
- 2 *Cutaway* - haină bărbătească scurtă, în engleză. (n.r.)
- 3 *Rutherford, Ernest* (1871 - 1937) - fizician englez, preocupat de radioactivitate. (n.r.)
- 4 Efectul *Fitzgerald-Lorentz* se referă la unul din aspectele teoriei relativității, anume contracția lungimilor. *George Fitzgerald* (1851 - 1901) a fost fizician englez, iar *Hendrik Anton Lorentz* (1853 - 1928) olandez. (n.r.)
- 5 Ulster - palton larg, bărbătesc, în engleză. (n.r.)
- 6 Versiunea românească a „Odisseei”, datorată lui Murnu.
- 7 *Georg Büchner* (1813 - 1837) - scriitor german, autor al dramelor „*Wozzek*” și „*Moartea lui Danton*”. (n.r.)
- 8 *Berühmt, célèbre* - celebru, în germană și franceză; *highly esteemed* (engleză) - care se bucură de înaltă stimă. (n.t.)
- 9 *Erwarte dich* - te aștept, în limba germană. (n.r.)
- 10 *Achtung, K. aus Hamburg eingetroffen* - atenție, K. sosie din Hamburg, în limba germană. (n.r.)
- 11 *Sonst wird K. dahinterkommen* - altfel află K., în limba germană. (n.r.)
- 12 *Herrgott* - Dumnezeuule, în germană. (n.r.)
- 13 *Einem ist sie...* - pentru unul ea este... (în germană). Citat din poezia „Știința” (*Wissenschaft*) de Schiller, apărută 1796; versurile sună astfel: „Pentru unul este înalta, cereasca zeiță, / pentru altul o vacă destoinică, aprovizionându-l cu unt.” (n.r.)
- 14 *Punktum* - înseamnă aproximativ: e un lucru aranjat, stabilit, în germană. (n.r.)
- 15 *Crusher gauge* (engleză) - eprubetă metalică, servind la stabilirea presiunii, mai ales în artilerie. (n.r.)
- 16 *Yessr* - pronunție prescurtată a lui „yes, sir”, adică „da, domnule”, în limba engleză. (n.r.)
- 17 *Go to the town for our car* - du-te în oraș după mașina noastră, în limba engleză. (n.r.)
- 18 *Coherer* (engleză) - aparat pentru detectarea undelor electromagnetice. (n.r.)
- 19 *Big man* - om mare, important, în engleză. (n.r.)
- 20 *Very glad to see you* - încântat să vă văd, în limba engleză. (n.r.)
- 21 *pience-nez* - tip de ochelari, fără rame, prinși numai de nas. (n.r.)
- 22 *Beg your pardon* - scuză-mă, în engleză. (n.r.)
- 23 *Amorphophalus* - plantă ornamentală, de origine indiană. (n.r.)
- 24 *Ajax* - erou grec al războiului troian; naufragiat pe o stâncă, el amenința zeii. (n.r.)
- 25 *Laissez-passer* - liberă trecere, în franceză. (n.r.)
- 26 *Déjeuner* - prânz, în franceză. (n.r.)
- 27 *Consommé de tortues* - supă de broască țestoasă, în franceză. (n.r.)
- 28 *Round* - de jur împrejur, în engleză. (n.r.)
- 29 *Chemotaxă* = capacitatea unui organism de a reacționa prin mișcare la excitații chimice, venind dintr-o anumită direcție. Čapek presupune că Prokop, de o sensibilitate neobișnuită, e în stare să simtă instinctiv chimismul materiei, forța ei. (n.r.)
- 30 *Un très grand artiste* - un foarte mare artist, în limba franceză. (n.r.)
- 31 *Son coup* - lovitura sa, în limba franceză. (n.r.)
- 32 *All right* - în ordine, în engleză; aici cu sensul: bine, sănătos. (n.r.)
- 33 *C'est bête* - aici în sensul de: „e neplăcut”, în franceză. (n.r.)
- 34 *Bequerel, Planck, Niels Bohr, Millikan* - fizicieni celebri, preocupați mai cu seamă de radioactivitate, fizică atomică.
- 35 *Peignoir* - halat de casă, în franceză. (n.r.)
- 36 *Menadă* - sinonim, în Grecia antică, cu bacantă, preoteasă a zeului Bachus. (n.r.)
- 37 *Ludmila* - numele e simbolic, însemnând, în cehă, „iubitore de oameni”. (n.tr.).

Table of Contents

Cuvânt înainte

I

II

III

IV

V

VI

VII

VIII

IX

X

XI

XII

XIII

XIV

XV

XVI

XVII

XVIII

XXI

XX

XXI

XXII

XXIII

XXIV

XXV

XXVI

XXVII

XXVIII

XXIX

XXX

XXXI

XXXII

XXXIII

XXXIV

XXXV

XXXVI

XXXVII

XXXVIII

XXXIX

XL

XLI
XLII
XLIII
XLIV
XLV
XLVI
XLVII
XLVIII
XLIX
L
LI
LII
LIII
LIV